

“Odlično” GAY TIMES

“Fascinantno” THE FINANCIAL TIMES

William Naphy

BORN TO BE GAY

HISTORIJA HOMOSEKSUALNOSTI
2. IZMJENJENO IZDANJE

Edicija *Questioning Sarajevskog otvorenog centra*
ediciju uređuje Saša Gavrić
Knjiga 8.

naslov: BORN TO BE GAY,
HISTORIJA HOMOSEKSUALNOSTI
2. IZMJENJENO IZDANJE

autor: William Naphy

prevod: Arijana Aganović

DTP_naslovnica: Filip Andronik, Feđa Bobić

za izdavače: Saša Gavrić, Boban Stojanović, Zvonimir Dobrović

naslov izvornika: BORN TO BE GAY. HISTORY OF HOMOSEXUALITY
Tempus Publishing Limited, 2006.
www.tempus-publishing.com

izdavači: Sarajevski otvoreni centar, Sarajevo;
Queeria, Beograd; Domino, Zagreb

Projekt je realizovao Sarajevski otvoreni centar uz finansijsku podršku Ambasade Kraljevine Norveške u Bosni i Hercegovini.

© Autor i Tempus Publishing Limited. Za ovo izdanje Sarajevski otvoreni centar

ISBN za Bosnu i Hercegovinu: 978-9958-9959-5-8
ISBN za Hrvatsku: 978-953-773-0079
ISBN za Srbiju: 978-86-913181-1-6

Re-print

William Naphy

BORN TO BE GAY

HISTORIJA
HOMOSEKSUALNOSTI
2. IZMJENJENO IZDANJE

Prevela Arijana Aganović

SARAJEVSKI OTVORENI CENTAR, SARAJEVO
QUEERIA, BEOGRAD
DOMINO, ZAGREB

SADRŽAJ

PREDGOVOR

SMJEŠTANJE LJUDI U KUTIJE	7
--	----------

JEDAN

PRIJE SODOME I GOMORE

(-1300. g.p.n.e.)

Udruženi u životu, udruženi u smrti

Grobnica Niankhkhnuma i Khnumhotepa (2430. g.p.n.e.)	15
--	----

DVA

ROĐENJE HOMOFOBIJE

(1300 – 100. g.p.n.e.)

Oni moraju biti usmrćeni

(Levitski zakon 20:13 o seksualnom odnosu između muškaraca – 6. v.p.n.e.)	33
---	----

TRI

KLASIČNE CIVILIZACIJE I ROĐENJE KRŠĆANSTVA

(100. g.p.n.e.–600. g.n.e.)

Svake žene muž i svakog muškarca žena

Julije Cezar, kao što je opisao Svetonije (75–160. g.n.e.)	50
--	----

ČETIRI

ZATVARANJE SVIJESTI

(600–1550)

Amir želi vidjeti kako izgledam kada sam sodomiziran

(Al-Dalal na suđenju 1450)	92
----------------------------------	----

PET	
ŠIRENJE KRŠĆANSKIH "VRIJEDNOSTI"	
(1550–1800)	
<i>Jer su bijeli ljudi mislili da je u pitanju zlo</i>	
(Winnebagov komentar na odbijanje berdačeа – 1930-tih)	145
ŠEST	
KOLONIZIRANE MISLI	
(1800–2000)	
<i>Odrasli su na svoj prirodni način</i>	
(Pripadnik plemena Herero u obraćanju kršćanskom	
misionaru – Namibia, 1906)	236
ZAKLJUČAK	
PONOVNO OTKRIVANJE RAZLIČITOSTI	319
BIBLIOGRAFIJA	323

PREDGOVOR

SMJEŠTANJE LJUDI U KUTIJE

Svaka historija homoseksualnosti bi trebala početi suočavanjem dvije povezane, ali razdvojene problematike vezane za seksualnost. Na prvom mjestu se nalazi odnos "prirode *nasuprot* vaspitanja". Naime, da li je preferiranje suprotnog spola, ili istog, rezultat genetske predispozicije ili je u pitanju vaspitanje? Bilo bi primamljivo, i suviše lako, odgovoriti kako je u pitanju vjerovatno kombinacija ovo dvoje te naprosto krenuti dalje. Kakogod, ovo je previše pojednostavljeni te ignorise pravo pitanje postavljeno (i prepostavljeno) ovom raspravom.

Iako bi se moglo raspravljati o tome da je "priroda" (tj. genetika), primarni faktor pri određenju seksualne orientacije, to ne znači da će se pojedinac ponašati u skladu sa "genetskom predispozicijom". To znači da bi osoba mogla biti genetski sklona privlačnje istog spola, ali da ona tu žudnju sublimira, stupa u brak, ima djecu i nikada ne ostvari istospolni odnos. U ovakvim uslovima vlastita kultura, religija, zakoni i vrijednosti mogu dovesti do kratkog spoja u predispozicijama.

Na isti način, skoro je svaki pojedinac na razvijenom Zapadu odrastao u okruženju koje stalno i nemilosrdno prikazuje "heteroseksualnost" kao normu. Uprkos ovom nadmoćnom "vaspitanju" od strane društva na makro nivou, i od strane roditelja na individualnom, mikro nivou, od najranijih godina, značajna manjinska populacija stupa u istospolne aktivnosti. Stoga se, u ovom slučaju, široko rasprostranjeno socio-kulturno vaspitanje čini nesposobnim zaobići istospolne osjećaje ili zaustaviti istospolne seksualne aktivnosti. Da li ovo upućuje na to da je genetika utjecajnija od vaspitanja? Da li ovo implicira da je društveni i kulturni kontekst svakog pojedinačnog odrastanja nedovoljan da

ojača, ili, što je rjeđe u slučaju veoma “liberalnih” domaćinstava, da prevaziđe specifičnosti individualnog odrastanja?

Jasno je da je pitanje mnogo kompleksnije od same opozicije prirode (genetike) i vaspitanja (odgoja). Također, nije u pitanju ni samo “kombinacija to dvoje”. Ako postoji genetska predispozicija za istospolnu privlačnost (čini se da mnoge skorije studije o ljudima i životinjama sugeriraju da ovo može biti slučaj), tu je onda mnogo više od dokaza koji upućuju na to da ova genetska predispozicija nije sveobuhvatna, niti se radi o slučaju ili/ili (“gej” ili “strejt”). Raspon seksualnih aktivnosti među pojedincima u različitim periodima njihovih života upućuje na to da seksualnost operira u kontinuumu. Također, čini se da su pojedinci sposobni za očuvanje seksualnog života za koji se čini kao da odstupa od njihovih “sklonosti” i, u nekim slučajevima, vlastitim izborom nemaju seksualnog života (s drugima). Postoji li gen za celibat, neko bi se upitao?

Stoga, argument iz perspektive prirode i genetike nije dovoljan, odnosno kompletan. U isto vrijeme, objašnjenje nenormativne seksualnosti kroz vaspitanje također ne uspijeva objasniti širok spektar ljudske seksualne aktivnosti. Što je još važnije, mnogi argumenti koji stoje na strani prirode i vaspitanja pretpostavljaju da postoji normativni tip seksualne aktivnosti (suprotно seksualnoj privlačnosti) i da se moraju pronaći “rješenja” za “devijaciju” od ove norme. Da su pitanja preokrenuta i da se od naučnika i sociologa traži da dokažu postojanje genetskog ili socio-kulturnog “objašnjenja” za privlačnost ka suprotnom spolu, reakcija bi bila zbumujuća ili zabavna. Zaista, čitava argumentacija liči na društveni konstrukt više nego na bilo šta drugo. Zapadna društva pokušavaju pronaći sveobuhvatna objašnjenja zašto određene osobe imaju seksualne odnose sa drugim osobama. Ova objašnjenja su tražena zbog toga što su ključna za trenutne društvene, kulturne, pravne i političke rasprave u zapadnim društvima. Da su ova društva, na primjer, imala manje ili da nisu imala nikakvog interesa za seksualnu privlačnost pojedinaca i da nisu napravila pravnu distinkciju među tipovima

seksualnih aktivnosti ili uparivanja, postojalo bi malo interesa za raspravu. Stoga je pitanje “prirode *nasuprot* vaspitanja” dobriim dijelom diskusija koja proizlazi iz specifičnog konteksta rasprava u zapadnim društvima o prikladnoj društvenoj i pravnoj reakciji na nenormativne seksualne aktivnosti.

Ovo nas vodi ka drugoj i mnogo važnijoj raspravi koja proizlazi iz bilo koje diskusije o seksualnosti: esencijalizam *nasuprot* konstrukcionizma. Ove dvije donekle zastrašujuće riječi fokusiraju se na cjelokupno pitanje seksualnog “identiteta”. Esencijalisti u suštini raspravljaju o tome kako postoje pojave kao što su homoseksualnost, biseksualnost i heteroseksualnost. Društva mogu koristiti različite etikete i mogu odgovarati na različite načine pojedincima koji su homoseksualne, biseksualne ili heteroseksualne orientacije. Međutim, suštinska stvar ostaje da su ovo “stvarni” identiteti koji su svojstveni (ili esencijalni) pojedinačnim i ljudskim uslovima.

Konstrukcionisti, s druge strane, raspravljaju o tome da su ovakvi termini (homoseksualnost) jednostavno društvene i kulturne kategorije. One zapravo ne postoje izvan ovih etiketa. Stoga, “homoseksualac” je neko ko razumije ko je i šta je ona/on kao “homoseksualac” (ili “gej”), zato što ona/on živi u društvu koje etiketira njeno/njegovo ponašanje na određen način. U društвima u kojima ne postoje ovakve etikete ne bi bilo inherentnih kategorija i ograničenja. Osoba koja je stupila u istospolnu vezu u društvu bez ovih kategorija ne mora, na neki način, uočavati da je drugčija od nekoga ko nikada nije stupio u istospolnu vezu. U ovom modelu, opisujući nekoga kao “gej” nije isto kao reći da je neko “visok” ili “plav”. “Gej” nije esencijalna ljudska karakteristika, već je više način definisanja i kategorisanja (čak etiketiranja) pojedinca njegovim ponašanjem. Možemo uspostaviti analogiju prepostavljuјуći tri kategorije: sportski tip (aktivno se bavi sportom), posmatrač-sportista (voli da prati sport) i nesportista. U nekim kulturama pojedinci mogu biti okarakterisani ovim terminima. Međutim, u kulturama bez opsežno organizovanih sportskih aktivnosti takve razlike su beznačajne, budući da “takmičarski nastrojen”,

“ugovoren” i “netakmičarski” mogu definisati slične lične značajke i pristupiti prilikama. Ovaj set kategorija se nikada ne bi u potpunosti posložio, i obuhvatio bi čitav dijapazon drugih društvenih i kulturnih vrijednosti. Oni bi imali smisla, međutim, i u njihovim sopstvenim kulturama. Najjednostavnije rečeno, ovako konstrukcionisti posmatraju kategorije povezane sa seksualnošću. Ova distinkcija nije samo druga verzija argumenta “prirode *nasuprot* vaspitanja”. Priroda *nasuprot* vaspitanja govori o razlozima zbog kojih ljudi stupaju u seksualne odnose sa određenim ljudima, dok se rasprava esencijalizma *nasuprot* konstrukcionizma fokusira na to kako se pojedinci i društva identifikuju, kategoriziraju i objašnjavaju seksualno ponašanje. Ili, ako posmatramo na drugi način, priroda *nasuprot* vaspitanja pokušava razumjeti šta neko radi dok se druga debata vodi oko toga šta se podrazumijeva da neko radi.

Ako je pitanje “prirode *nasuprot* vaspitanja” krucijalno za savremene rasprave o “pravima” i pravu, onda je pitanje “esencijalizma *nasuprot* konstrukcionizma” puno važnije, iako je uglavnom nepoznato. “Priroda *nasuprot* vaspitanja” često se koristi kao argument za to da pojedinci koji stupaju u nenormativne seksualne prakse ne bi trebali biti diskriminisani više nego pripadnici rasnih ili etničkih manjina (zbog genetike ili zbog nacionalnog porijekla) ili pripadnici religijskih manjina (zbog nenormativnih vjerovanja). Stoga, argument je da “homoseksualci”, na primjer, ne bi smjeli biti diskriminisani jer bi njihove seksualne sklonosti mogle biti genetske (kao i crna koža – argument prirodnosti) ili rezultat vaspitanja *nasuprot* izbora (kao što se može biti jevrejom ili katolikom – argument vaspitanja). Ovo se pokazalo vrlo moćnim argumentom iako žustro pobijanim od strane onih koji tvrde da se istospolne aktivnosti ne tiču sklonosti nego su prosto pitanje izbora (tj. iste su kao i svaki drugi “grijeh”) te im se može oduprijeti i daju se prevazići. Kao čisti izbor, istospolne seksualne aktivnosti ne zaslužuju posebnu pravnu zaštitu ništa više od sportskog padobranstva ili nekog drugog “hobija”.

Kada neko postavi sporna pitanja svojstvena “esencijalizmu *nasuprot* konstrukcionizma”, rasprava se radikalno mijenja. Ovaj pristup upućuje na to da ne postoji nešto takvo kao što su različite seksualne kategorije (konstrukcionizam) i da je cjelokupno seksualno ponašanje u jednom kontinuumu. Najviše što neko može da kaže jeste da je privlačnost ka suprotnom spolu više “uobičajena” historijski, iako je seks sa oba spola postao skoro pa “uobičajen”, naročito u kulturama bez jakih religijskih stavova o seksualnim aktivnostima. Esencijalizam bi prepostavio da “homoseksualnost”, na primjer, nije jednostavno genetska predispozicija nego više nešto fundamentalno i ključno za vlastiti identitet (nešto kao biti Jevrej, što ima etničke/genetske – i religijske/vaspitne – konotacije).

Ova debata bi se mogla iskoristiti kao argument za to da je smatranje, definisanje ili gonjenje nekoga kao “homoseksualca”, zapravo, historijski abnormalno i neprirodno. Seksualni činovi takvih osoba i jesu samo to – činovi. Druga strana u debati mogla bi na to odgovoriti kako bi, upravo zbog toga, bilo prihvatljivo kriminalizovati specifične činove bez iznošenja pretpostavke o pojedincima/kama (što je slično stavu “mrzi grijeh, ne grešnika” kod nekih kršćanskih denominacija). Razlika je u tome da je “esencijalizam nasuprot konstrukcionizma” rasprava koja smiješta diskusiju o seksu, seksualnosti i seksualnim aktivnostima u društvenu i kulturnu stvarnost, dok “priroda nasuprot vaspitanja” većim dijelom smiješta raspravu unutar individualnih i njegovih/njenih vlastitih životnih iskustava. Oboje se može iskoristiti kao tvrdnja za ili protiv “tolerancije” ili “dekriminalizacije”; nijedna ne dozvoljava pobjedu bilo kojoj od dvije strane u trenutnim debatama. Međutim, one drugačije fokusiraju probleme.

Potrebno je dodati nekoliko riječi o strukturi ovog djela. Koristišten je široki hronološki pristup, s ciljem ispitivanja stavova vezanih za istospolne odnose širom svijeta, otprilike u isto vrijeme, tako da postoji određena količina geografskog “preskakanja”. Svako poglavlje, stoga, služi kao blic prikaz istospolnih odnosa u datom periodu. Unutar poglavlja nastojalo se geografska

područja tretirati više ili manje odvojeno. Stoga, trebalo bi biti moguće za čitaoca zainteresovanog, na primjer, za Daleki istok da se pomjera od poglavlja do poglavlja fokusirajući se na one dijelove svakog poglavlja koji se odnose na Daleki istok.

Sposobnost da posmatramo nezapadne historije detaljno od životnog je značaja za bilo koju historiju homoseksualnosti. Namjera ove knjige jeste da predstavlja historiju istospolnih seksualnih aktivnosti širom svijeta. To neće biti historija zapadne homoseksualnosti gdje će samo neke aluzije o ostatku svijeta biti dotaknute. Kao rezultat, ovdje je dosta historije koja je nepoznata zapadnim čitaocima (po svojoj prirodi glavnoj ciljanoj skupini ove knjige). Međutim, Dipesh Chakrabarty nas je podsjetio da je danas jedan od najčudnovatnijih aspekata historije taj da se od nezapadnjaka očekuje da budu upoznati sa velikim previranjima zapadne historije, ali zapadni historičari (amateri i profesionalci) se osjećaju slobodnim da u potpunosti ignorantski pristupe historiji nezapadnih društava i kultura. Ako postoji ikakva realna nada da se istospolne seksualne aktivnosti sagledaju u širem opsegu ljudske egzistencije širom svijeta i kroz historiju, onda se ova zapadnocentričnost ne smije tolerisati.

Za nadati se da će zapadni čitaoci ustrajati i biti istinski ponukani da uvide kako homoseksualnost nije zapadni fenomen sa nekim odjecima u drugim kulturama u prošlosti i sadašnjosti. Prije će biti da stvarna familijarnost i eksploracija historije nezapadnih kultura služi nekim drugim svrhama. Prvo, homoseksualnost se posmatra kao normativ, iako neuobičajeno, i historijski i geografski u historiji čovječanstva. Drugo, pretpostavke i predrasude zapadnog kršćanskog društva će biti posmatrane kao sasvim bizarre u širem kontekstu ljudskog iskustva. Treće, zapadnjaci će biti primorani da se suprotstave realnosti da njihova historija nije "Historija" i da su se velike civilizacije razvile i da postoje odvojeno od zapadno-kršćanskih kultura. Ako historija homoseksualnosti ostane većinom zapadni fenomen, onda kritika zapadnih religijskih konzervativaca ostaje moćna – kao posljedica, historija jednostavno prikazuje trenutnu

raspravu između (različitih) Božij(e)ih riječi (judaizma, kršćanstva i islama) i “sodomista”. Međutim, kada se tretira kao jednaka historija u širem svjetskom, globalnom kontekstu, moglo bi se brzinski uočiti kako “abnormalni” monoteizam, anti-seks, anti-zadovoljstvo odgovaraju istospolnim seksualnim aktivnostima i privlačnostima. Smještanje zapadnjačke homoseksualnosti na njeno globalno “mjesto” također dobro i istinski smiješta zapadni religijski odgovor istospolnom seksualnom ponašanju na *njegovo* mjesto – koje je marginalno, neuobičajeno i, u širem kontekstu historije čovječanstva, abnormalno.

Raspodjelom poglavlja naglašava se širenje monoteizma koji izrasta iz judaizma, sa pratećim akcentom na seksualni moral. Stoga, u prvom poglavlju ćemo obratiti pažnju na stanje prije pojave judaizma. Kako poglavlja odmiču, judeo-kršćansko-islamski običaji se šire svjetom i starije politeističke (i poliseksualne) tradicije bivaju smijenjene pod teškim utjecajem seksualnih stavova ove tri velike, isprepletene monoteističke religije Srednjeg istoka. Do vrhunca evropske dominacije svjetom (oko 1900. godine), ti običaji su preovladavali. Kasnije će se razmatrati kako su reakcija na ovu zapadnu hegemoniju i njeno odbijanje izrasli, ne iz drugih kultura, ponovo dokazujući prethodno postojanje društvenih i kulturnih vrijednosti i tradicija, već u sklopu zapadne kulture koja je potopila svijet u kasnom 19. vijeku. Tako se o pitanjima seksualnosti širom svijeta debatuje koristeći jezik – i konstrukte – Zapada, i onda kada su “za” i onda kada su “protiv” pojedinaca/ki koji/e stupaju u istospolne odnose.

Prije nego što su judeo-kršćansko-islamski običaji o seksualnosti naširoko prihvaćeni, veći dio svijeta je bio malo ili nimalo zainteresovan za istospolne seksualne aktivnosti i, u mnogim slučajevima, je imao relativno pozitivan (ili prilično bezazlen) stav prema njima. Ironično je to da trenutne rasprave o istospolnim odnosima često vide većinu bučnih “anti” koje iznose pripadnici kultura koje su se dugo i teško borile kako bi odbacile jaram zapadne dominacije. Ova rasprava o istospolnim seksualnim aktivnostima posebno naglašava da je vladavina Zapada u

stranim zemljama bila prilično kratkog vijeka; njegova kontrola nad svjetskom ekonomijom dokazano je dugotrajnja; njegov utjecaj na druge kulture sve više se širi. Međutim, njegova kontrola nad nezapadnim umovima i moralitetima pokazala se još otpornijom i toliko uspješnom da je “internalizovana”. Mnoge nezapadne kulture su tako efektno naturalizovale viktorijanska pravila koja se tiču istospolnih i rodnih odnosa (na primjer, uloga žene) da odbijaju da ovi stavovi budu strani, i zaista, odbijaju aspekte predkolonizacijske historije koja izgleda da odstupa od ovog moralnog identiteta.

Jedna od ključnih uloga ovog djela biće razmatranje utjecaja koji je usvajanje zapadnjačkih seksualnih običaja (od strane kultura koje je prethodno kolonizirao Zapad) historijski imalo i danas ima na rasprave o homoseksualnosti u tim kulturama.

JEDAN

PRIJE SODOME I GOMORE

(-1300. g.p.n.e.)

Udruženi u životu, udruženi u smrti

Grobnica Niankhkhnuma i Khnumhotepa

(2430. g.p.n.e.)

Najupečatljivija značajka svijeta prije pojave Mojsijevog zakona (zakoni, počevši od deset Božijih zapovijedi, koje je Bog naredio Izraelćanima preko Mojsija) jeste u malom broju kultura koje su imale ikakva značajnija “moralna” stanovišta o istospolnim aktivnostima. Kao što ćemo vidjeti, do te mjere da se, ako je ikada i bilo govora o tom pitanju, ono ticalo više “pozicije” nego “partnera”. Drugim riječima, većina kultura izgleda da su prihvatale da muškarci mogu imati seksualne odnose s drugim muškarcima, ali se smatralo da je svako ko je bio u pasivnoj poziciji (u analnom odnosu) na neki način bio manje mušarac. Međutim, čak je i pitanje pasivnosti postalo beznačajno ako je pasivni partner bio adolescent (recimo, četrnaest do dvadeset godina starosti).

Zaista, sa religijske tačke gledišta, element koji se najviše ističe je taj kako su mnoge od nemonoteističkih religija imale bogove i božice koji su stupali u istospolne odnose (u različitim oblicima) u mitologiji kultova. Za većinu religija na srednjem istoku prije pojave monoteizma, modeli (bogovi/božice) važe za nekoga kome se divi, ko se oponaša te je obožavanje prikazivalo seksualno ambivalentnu sliku – u praksi, biseksualnost je bila teološka norma.

Tamo gdje postoje moralni zakoni koji prethode i anticipiraju Mojsijev zakon malo se pažnje posvećuje samoj seksualnoj aktivnosti. Hamurabijev zakon (vjerovatno prvi pisani zakonik u povijesti ljudskoga roda, koji je Babiloncima naložio kralj Hamurabi oko 1700.

g.p.n.e), na primjer, govori o zemlji, posuđivanju novca, kradi i o nizu drugih zločina. Također, govori o silovanju, prostituciji, bludu i preljudbi. Međutim, u svim ovim posljednjim naglasak nije na seksualnom činu nego na smislu "gubitka vrijednosti" žene. Prema zakoniku, seks može biti nešto što muškarca (oca ili muža) lišava vrijednosti. Osim toga, malo je interesa za seksualnu aktivnost (iako, da budemo poštenu, tu neki parografi nedostaju, a koji doduše spadaju u sekciju koja je udaljena od odjeljka koji upućuje na seksualne aktivnosti).

Prije pojave bliskoistočnog monoteizma (u vidu judaizma i, kasnije, kršćanstva i islama) religija je na istoku bila ispunjena svim varijacima i permutacijama seksualne aktivnosti. Što je još važnije, bogovi su bili seksualno aktivni. Na primjer, u Egiptu, bog Oziris je imao incestuzni seksualni odnos sa svojom sestrom (Izis), što je rezultovalo bogom Horusom. Veliki babilonski bog Ištar zaveo je mitskog heroja Gilgameša, koji je bio u vezi sa drugim herojem, muškarcem; u Kaananu, El (vrhovni bog) je imao seksualni odnos sa Ašeran. Nešto dalje (kao što ćemo detaljnije vidjeti kasnije) hindusko vjerovanje bilježi da je bog Krišna bio seksualno aktivan sa mnogim svojim ženama, dok je bog Samba, sin Krišne, zavodio smrtne žene i muškarce. U grčkom mitu Zeus je oženio Heru, proganjaо je žene, oteo prelijepog mladog muškarca (Ganimeda) i masturbirao; Posejdon je oženio Amfitritu, progonio je Demetru i silovao Tantalusa; Apolon je bio ozloglašen kao biseksualan. Ova obijesna i nediferencirana seksualnost bila je također karakteristika rimskih vjerovanja u bogove i božice.

Kako su vjernici vidjeli svoje bogove upletene u mnoge seksualne činove, teško da će biti iznenadjuće da su seks i seksualna aktivnost postali važna karakteristika, ne samo religijskog uvjerenja već i obožavanja i prakticiranja. Ljudi su imitirali svoje bogove i božice, stoga, u mnogim kulturama svećenici su ritualno razdjevičavali djevojke (nekada u veoma ranim godinama) prije njihovih ugovorenih brakova te je sveta (ritualna) prostitucija bila skoro pa univerzalna. Na primjer, u starom Egiptu, djevojčice su mogle biti razdjevičene sa šest godina starosti, što je praksa na koju aludira "humor" u Petronijevom *Satirikonu*. Kod njega Kartila, svećenica Prijapa (faličkog

boga), kaže, "Neka me Junona uništi ako mogu da se sjetim kada sam bila djevica". Kao što je historičar Sussman objasnio:

Muške i ženske prostitutke, koje su služile povremeno ili stalno i koje su prakticirale heteroseksualne, homoseksualne oralno-genitalne, bestijalne i druge oblike seksualnih aktivnosti, pružale su svoje (seksualne) usluge u ime hrama.

Seksualni odnos je općenito posmatran kao aspekt obožavanja. Muške i ženske prostitutke su imale spolni odnos sa muškim obožavateljima u svetištima i hramovima antičke Mezopotamije, Fenicije, Kipra, Korinta, Kartage, Sicilije, Egipta, Libije, zapadne Afrike, kao i antičke (i, do 1948. moderne) Indije. U antičkom Egiptu, Mezopotamiji i Kaananu, vladar i sveštenica su jednom godišnje ritualno stupali u seksualni odnos.

Čak je i u biblijskom Izraelu bilo pokušaja za ponovnim uvođenjem prostitucije u hram čemu se se božanski kraljevi Izreala morali oduprijeti (nasiljem i masakrima) od strane pobožnih kraljeva Izraela. Biblija bilježi da kralj Asa "istrebi adžuvane iz zemlje i ukinu sve gadne bogove koje behu načinili oci njegovi." (*I Kraljevima* 15:12). Njegov sin Jošafat "istrebi iz zemlje svoje ostatak adžuvana, koji behu ostali za života Ase, oca njegovog." (*I Kraljevima* 22:46). Situacija je ostala i dalje problematična, čak i u srcu monoteističkog Izraela, pa je kasniji kralj Jošua (kao dio njegovog obnavljanja Mojsijevog zakona) morao pročistiti zemlju od različitih kultova (Ašerah i Baal) u kojima je seks bio suštinski dio (*II Dnevnika* 34:3–8). Ove prakse nisu ograničene na antički Bliski istok. U kasnijim poglavljima vidjet ćemo istrajnju prirodu (muške i ženske) prostitucije u hramu u hinduističkim religijskim procesijama, sve dok nije stavljena van zakona i to ne pod britanskim/kršćanskim Radžom nego pod prvom Indijskom nezavisnom vladom od 1948. godine. Također, kineski izvori u 14. vijeku bilježe da su tibetanski religijski običaji uključivali seks između muškaraca koji se praktikovao i na dvoru mongolskog vladara. Zaista, na Šri Lanci budističko obožavanje božice Patini dugo je uključivalo muške, transvestitske svećenike.

Ključno je bilo to da je seks bio nediferenciran. Rod partnera boga ili božice (ili obožavaoca) se uzimao malo ili nimalo u obzir. Seksualni izbor je bio jednostavno pitanje ukusa. Ono što je u prošlosti zaista bilo važno jeste pitanje ko je šta radio kome (ne identitet ili rod "koga"). Kao što je historičar Nussbaum kratko i precizno zapisao:

Antičke kategorije seksualnog iskustva znatno su se razlikovale od naših... Centralna distinkcija u seksualnom moralu je bila distinkcija između aktivnih i pasivnih uloga. Rod objekta [nije bio] sam po sebi moralno problematičan. Dječaci i žene [su bili] veoma često tretirani naizmjenično kao objekti [muške] žudnje. Ono što [je bilo] društveno važno jeste da penetriraš a ne da budеш penetriran. Seks [je bio] posmatran fundamentalno ne kao uzajamno djelovanje, već kao nešto što se radi nekome.

Judaizam je, kao što ćemo vidjeti u sljedećem poglavlju, uveo pričično drugačiju društvenu konstrukciju za seksualne odnose. U jevrejskom vjerovanju, rod pojedinaca (njihov broj i njihovi familijarni odnosi) bio je od najvećeg značaja. Kao mala plemenska grupa okružena neprijateljskim silama imala je potrebu da se ojača i poveća te je prokreacija imala značajno mjesto. Seksualni odnos nije bio i nije mogao biti beznačajno pitanje seksualnog spajanja ili onoga "raditi nešto nekome". Seks je bio isključivo vezan za prokreaciju.

Ako je judaizam bio "abnormalan", kao što ćemo dalje sugerisati, u svojim pogledima na seksualni odnos, šta je onda bilo normalno? Greenberg je, u svojoj *Konstrukciji homoseksualnosti*, sumirao sveprisutnu prirodu homoseksualnosti u antičkom svijetu:

sa samo nekoliko izuzetaka, muška homoseksualnost nije bila stigmatizirana ili potisnuta sve dok je bila u saglasnosti sa [društveno konstruisanim i kulturno prihvaćenim] normama po pitanju roda i razmjerne starosti i statusa partnera.

Zaista, iz dokaza koji datiraju od 3000. p.n.e. do početka kršćanske ere jasno je da su homoseksualne prakse bile prihvaćeni dijelovi kultura

Bliskog istoka. Ovaj zaključak je potvrđen mnogim književnim i pravnim tekstovima u kojima je homoseksualna aktivnost spomenuta.

Dva zakona iz Srednjeg asirskog perioda se odnose na muške istospolne činove. Prvi uključuje krivu optužbu za pasivnu homoseksualnost. Onaj koji optuži svoga komšiju da je često bio u takvim odnosima, a ne potkrijepi to dokazima, biće isibani, globljen i nanijeće mu se neki bilježiti srama (obilježavanje?). Drugi zakon – po kojem je muškarac pogrešno optužen za dozvolu svojoj suprugu da bude prostitutka – imao je sličan odjek. U oba slučaja u pitanju je optužena muška *reputacija*. On je optužen da je bio ženskast ili nemuževan u jer je dozvolio svojoj suprugi ili sebi da budu seksualnu “iskorišteni”. Ovaj zakon ima smisla u kontekstu mnogobrojnih tekstova koji upućuju na to da su pasivni homoseksualci bili prezreni (iako ne i krivi za kršenje zakona). Stoga, optužiti nekoga za ženskost bila je ozbiljna kleveta njegove reputacije.

Drugi asirski zakon u početku se činio veoma sličnim Mojsijevoj naredbi u Levitskom zakonu (o čemu će se kasnije raspravljati): “Ako muškarac ima spolni odnos sa drugim i optuže ga i dokažu njegovu krivnju, oni će imati spolni odnos sa njim i pretvoriti ga u evnucha”. Međutim, ovaj zakon se razlikuje na nekoliko interesantnih načina. U pitanju je aktivni partner koji je kažnen; pasivni partner se ne spominje. Biblijski odlomci spominju i kažnjavaju oba muškarca. Također, razlikuje se od uobičajenog asirskog kažnjavanja za preljubnike, gdje oboje, i muškarac i žena dobijaju istu kaznu (ukoliko žena nije silovana). Ovo nagovještava da se zakon bavi situacijom u kojoj pristajanje nije prisutno. Drugim riječima, izgleda da se ovaj zakon bavi homoseksualnim silovanjem.

Temeljitim čitanjem zakona i običaja koji su preživjeli na Bliskom istoku dovelo je historičare do zaključka:

Homoseksualnost sama po sebi nije, prema tome, nigdje osuđena kao razuzdanost, nemoralnost, društveno rasulo, ili kao prekoračenje bilo kojeg od ljudskih ili božjih zakona.

Bilo ko je mogao praktikovati slobodno, kao što je bilo ko mogao posjetiti prostitutku, pod uslovom da nasilje nije bilo

uključeno, niti prinuda, i dok je u pitanju bilo preuzimanje pasivne uloge, sa specijalistima [na primjer, muškarac koji je "normalno" bio pasivan].

Dakako da je jasno da nije bilo religijskih problema sa homoseksualnošću jer postoje tekstovi u kojima su traženi blagoslovi za homoseksualno uparivanje. Stoga, izraelčanski susjedi nisu vidjeli ništa pogrešno u homoseksualnim činovima koji su se dešavali uz međusobni pristanak.

Podjednako je važno naglasiti da istospolni činovi nisu bili skriveni; u kulturama koje su se razvijale oko Izraela, homoseksualne osobe nisu bile "u ormaru". Postojale su homoseksualne prostitutke u hramovima koje su imale udio u javnim procesijama, pjevanju, plesu; nekada oblačeći žensku odjeću i noseći ženske simbole – nekada se čak pretvarajući da rađaju. Ove "ritualne" homoseksualne osobe su imale pasivnu ulogu u općenju i zbog ovog razloga su bile prezrene (zvali su ih "psima") kao nemuževne – u kontekstu društava koja su većinom seksualni odnos vidjela kao penetracijski i "mušku" ulogu kao ulogu penetratora. Homoseksualci (ili muškarci koji su uključeni u genitalni kontakt sa drugim muškarcima) su bili vidljivi i tolerisani, ako ne poštovani ili voljeni. Kao što je jedan historičar zaključio:

Izgleda da se pri tome desi da ovakav tip osobe, kao i na drugim mjestima i u drugim periodima, uključujući naše današnje, formira subkulturnu u sjeni gdje su sve vrste neodređenosti, mješavine i transformacije moguće.

Nažalost, imamo čak manje materijala o drugim bliskoistočnim kulturama nego što imamo za asirijsku. Hetitski zakon (oko 2000 –1200. p.n.e.) tvrdi da "ako muškarac zlostavlja kćerku to je zločin za smrtne kazne. Ako muškarac zlostavlja sina, to je zločin za smrtne kazne". Kontekst zakona je lista incestuznih veza koje su zabranjene. Stoga, muška istospolna aktivnost nije osuđena sve dok nije incestuzna. Ili, kao što je eminentni hetitolog Hoffner uočio, "muškarac koji vrši sodomiju nad svojim sinom

je kriv, ali ne zato što su istog spola". Kasnije je dodao, "ispalo bi da homoseksualnost nije bila izvan zakona među Hetitima". Dokaz je oskudan ali upućuje na to da su Hetiti sa Asircima dijelili generalni stav o muškoj homoseksualnosti, koja vjerovatno nije bila gora od podvojenog i blagog osuđivanja (pasivnog partnera).

Kada pokušamo razmotriti dokaz iz najveće bliskoistočne civilizacije, Egipta, situacija postaje manje jasna. Goedicke i, u manjem obimu, Westerndorf raspravljaju o tome da homoseksualni činovi uz međusobni pristanak nisu smatrani razvratnima. Ova interpretacija je dobila podršku otkrićem groba dvojice muškaraca. Podjednako interesantno, u ikonografiji Amarna perioda:

razlika između spolova izgleda kao da je izbrisana...idealna slika tijela virtuelno je bila ista i za muškarce i za žene. Muška slika je ta koja se adaptira ženskoj.

Ova androginost ne treba nužno implicirati istospolne aktivnosti, ali sugerije ambivalentnost u vezi roda i spola. Mnogo jasniji zaključak za egipatsko učešće u široj kulturnoj presupoziciji regije dolazi iz njegove religije i mitova. Uzmimo jedan primjer, mit govori o tome kako je bog Set pokušao silovati svoga mlađeg brata Horusa. Kasnije se hvalio svojim mužjačkim postignućima pred drugim bogovima.

Drugi dokaz upućuje na negativniji pogled u vezi muških istospolnih činova. U *Knjizi umrlih duša* dva puta naglašava da "nemadoh seksualnih odnosa sa dječakom". Priča faraona Neferkarea (2300. p.n.e) koji ima seksualni odnos sa jednim od svojih generala skoro pa sigurno pokušava dokazati nemoralnost faraona. Teškoča je u tome da su oba ova teksta uključivala veze koje su po sebi "nejednake" i, stoga, mogu reflektirati više na posebne poglедe o dogovoru i pasivnosti nego na homoseksualnost generalno. Onda bi se moglo zaključiti da Egipćani nisu bili manje zainteresovani, ili da su se brinuli o tome, za dogovorene muško-muške činove u odnosu na ostale bliskoistočne narode. Premda su, također, dijelili generalno gađenje prema pasivnoj ulozi.

Stoga, očiti kontekst u kojem se može pročitati biblijska pre-suda koja se odnosi na seks, posebno na homoseksualnost, jeste ta da je tada na antičkom Bliskom istoku postojao svijet u kojem su prakse homoseksualnosti bile poznate i koje su se uveliko tolerisale. Istospoloni činovi su bili integralni dio religijskog života u dijelovima Mezopotamije i u širem kulturnom okruženju; izgleda da nije bilo skandala vezanih za ove prakse izvan obožavanja. Onaj ko je imao pasivnu ulogu izgleda da je bio prezren zato što je bio feminiziran, i određeni istospolni činovi su bili zabranjeni kao dio širih zabrana protiv nedogovorenih ili incestuoznih veza. Ali, pored ovih specifičnih okolnosti, homoseksualni odnosi i veze izgleda da su bili društveno i kulturno prihvaćeni.

Prije nego napustimo Bliski istok razmotrićemo jedan interesantan primjer iz Egipta. Kao što je ranije spomenuto, interesantna grobnica dva muškarca otkrivena je u Egiptu. Potrebno je nekoliko uvodnih komentara u vezi terminologije prije nego detaljno zavirimo u grobnicu. Postoji zajednička riječ za evnuha u starim egipatskim spisima – *hm*. Riječ je bazirana na riječi za ženu ali joj nedostaje žensko određenje. Postoji niz definicija: u nekim okolnostima može značiti “kukavica”, ali općenito, izgleda da upućuje na rod koji nije muški, iako je osoba rođena kao biološki muškarac. Tekst u hramu na Edfu kaže da se u Sebenitusu ne smije imati seksualni odnos sa *hm*-om ili sa muškarcem. *Hm* je također veoma uobičajena riječ u spisima iz grobnica koja se često prevodi kao “svećenik”, zato što su *hm*-ovi opisani izvodeći sve vrste prinošenja žrtava za mrtve. Hiperoglifi za *hm*-a koji se odnose na svećenika malo se razlikuju od onih koji se koriste da označe *hm*-a kao evnuha, ali izgovor je skoro pa isti i dijapazon korištenja se preklapa u više generičkom mogućem prevodu riječi *hm* kao “sluge”. Općenito, *hm* se izgleda posmatralo kao neko ko rodno nije ni muško ni žensko, ko je zaista kastriran (mada možda i nije – kastracija se može metaforički odnositi na transformaciju iz muškarca u *hm*), čije društvene i kulturne uloge uključuju i ulogu “sluge”, uz posebne asocijacije s kultnim ritualima oko smrti i sahrane.

Godine 1964. otkriven je grob Sakara blizu Memfisa. To je bilo mjesto na kojem su sahranjena dvojica muškaraca, opisana kako se drže za ruke, objeduju zajedno, a dva puta su (unutar njihove žrtvene odaje) prikazani u ljubavnom zagrljaju. Obojica su imali naziv "nadglednici manikera kraljevske palače" i svaki se oslovljava kao hm – očito u smislu "svećenika". Grobnica je iz vremena vladavine faraona Niussere (2453 – 2422. p.n.e). Muškarci po imenu Niankhkhnum i Khnumhotep su imali imena ukrasno ispisana na ulazu u grobnicu: Niankh-Khnum-Hotep, što znači "ujedinjeni u životu, ujedinjeni u smrti (ili miru)". Unutar grobnice nalazi se natpis koji ovlašćuje druge svećenike (*hm*) da se bave svojim dužnostima i da zabranjuju članovima porodica ovih muškaraca da ih ometaju. Izvještaji o iskopavanju bilježe veliki broj hm svećenika prikazanih u njihovoj grobniци kao i to da je veliki broj njih pomenut imenom. Ovo može implicirati da su obojica uživali viši društveni status, što nije iznenadujuće s obzirom da se radilo o dvorskim službenicima. Također, to bi mogao biti znak da su i sami bili smatrani hm-ovima te da je, shodno tome, njihov "krug" mogao biti značajnije uključen u njihovu sahranu. Kao što ćemo vidjeti dalje, u mnogim kulturama pojedinci "srednjeg roda" (niti strogo muški niti ženski) imaju značajnu ulogu u prelaznim životnim situacijama (rođenje, brak, smrt).

Postoje druge različite interpretacije vezane za grobnicu: muškarci su bili braća, u bračnoj vezi, bliski rođaci, poslovni partneri, ili članovi posebnog "ceha". Također, slike jasno pokazuju da su obojica bili vjenčani i da su imali djecu. Ono što je sigurno je to da se naziv hm u natpisima nije odnosio na evnuhe – doslovno kastrirane. Još važnije, jedinstvena priroda ikonografije i bliskosti dvoje (posebno u zagrljaju) govori o vezi. To što su oboje nazvani hm sugerire rodnu neodređenost koja bi više bila u skladu s emotivnom vezom između njih nego bilo koji od drugih ponudenih prijedloga.

Kada napustimo bliskoistočni "plodni polumjesec" kako bismo raspravljali o historiji istospolnih aktivnosti na drugim kontinentima, nailazimo na skoro nepremostivu barijeru. Afričci općenito (ali također zapadnoj hemisferi) nedostaju pisani

dokazi. To znači, u mnogim slučajevima, da se malo može reći o periodu prije dolaska Evropljana i njihovih stavova o ponašanju "domorodaca". Očito, ovo je problematično. U većini slučajeva Evropljani su bili gorljivi u opravdanju svoje eksploracije i/ili osvajanja ovih naroda, te im je itekako išlo na ruku da ih opišu u najgorem mogućem svjetlu. Za Evropljane ovo je obično značilo naglašavanje barbarstva ili primitivizma naroda na koje su naišli.

U Novom svijetu ovo je bilo izraženo optuživanjem domorodaca za kanibalizam i prinošenje ljudskih žrtava. Također, golotinja naseljenika Novog svijeta je bila naglašena. Golotinja je pokazivala njihov nedostatak stida i nedostatak civilizacije. Iako su Asteci, Inke i Maje Novog svijeta imali dobro razvijene države i pisane dokaze, nažalost, veći dio toga su uništili evropski osvajači. Ovo je bilo urađeno, govorilo se, kako bi se ljudi riješili njihovog zla, historije vođene đavolom, te na taj način izbrisali ono što je prethodilo njihovom prelasku na kršćanstvo i, što je podjednako važno, evropske društveno-kultурне, političke i ekonomске strukture, prakse i običaje.

Situacija u Africi, ipak, bila je mnogo kompleksnija. Najraniji evropski doticaji sa subsaharskom Afrikom prethode otkrićima u Novom svijetu. U početku su Portugalci (prvi Evropljani koji su opsežno istražili afričku obalu) vodili više računa o traženju rute oko Afrike do Indije i Kine. Afrika je, sama po sebi, bila od manjeg interesa. Zapadna Afrika je bila, međutim, važna kao izvor zlata i robova. Ovdje su Evropljani zatekli dobro uspostavljene moćne autohtone države sa kojima su zapadnjaci namjeravali da pregovaraju i da trguju, radije nego da ih osvajaju. Zemљa neposredno iza obale je ostala uveliko nepoznata Evropljanim do sredine te do kasnog 19. vijeka.

Do vremena kada su Evropljani počeli pisati o Africi kao o cjeolini i kada su počeli sa procesom istraživanja i osvajanja, dinamika koja je podupirala način na koji su Evropljani vidjeli druge narode se mijenjala. Evropa je sada htjela naglasiti "domorodačku čistoću" Afrikanaca kao suprotnost dekadenciji "civilizovanih" industrijskih društava. Također, opravdanje koje je stajalo iza osvajanja – širenje kršćanstva – nije više bila jaka pokretačka sila (iako ne u potpunosti uklonjena). Radije, Evropljani su se izjašnjavali o svojoj

“misiji” kao o jednoj očinskoj brizi i vaspitanju. Zauzeli su dijelove svijeta koji su, kao što se raspravljaljao, bili naseljeni “djecom” i ostali su da ih “obrazuju”. Ovo je u Africi vodilo evropske pisce da naglase pretpostavljenu čistoću domorodačkih naroda. “Plemeniti divljak” postao je slika ponavljanja i korištena s katastrofalnim posljedicama. Naravno, suočeni sa “dječijim” otporom prema “očevom kaznenom prutu” evropske ruke, Evropljani su bili više nego voljni da predstave svoje protivnike kao degenerike.

U svim slučajevima, kao što se može i zamisliti, seksualni običaji ne-Evropljana značajno su figurirali u evropskim izvještajima o domorocima. U zapisima Novog svijeta iz 16. vijeka akcenat je bio stavljen najviše na sveukupnu degeneričnost domorodaca (koju epitomizira razgoličenost). Tobožnja tolerancija sodomije bila je napadana i isticana kao dokaz satanske prirode društava Novog svijeta (zajedno sa kanibalizmom i žrtvovanjem ljudi). U Africi (kao i na drugim mjestima) poligamija je napadana, zajedno sa odvajanjem žena (također, efektno iskoristeno protiv islamskih kultura) – od strane zapadnjaka koji su licemjerno tvrdili da su tretirali svoje žene sa civilizovanošću i ljubaznošću. Iako je bilo nekih pomena “devijantnih” seksualnih praksi u Africi, većina evropskih pisaca je bila sklona naglašavanju djetinjastih, jednostavnih, s prirodnom harmoniziranim aspekata afričkih društava. Za umove devetnaestovjekovnih Evropljana, ljudi najbliži prirodi bi u potpunosti bili vođeni “prirodnim” sklonostima sa potrebom za nastavkom vrste kao naj-prominentnijom. Bilo koji dokaz o neprokreativnoj seksualnosti sugerisao je prije izopačeno nego jednostavno postojanje. U skladu s tim, evropski pisci su imali tendenciju da predu preko perverzije ističući jednostavnost i djetinjastost afričkih društava.

Naravno, ovo bi značilo da su Evropljani (i kasnije Afrikanci) imali apsolutni interes u portretisanju Afrikanaca kao “prirodnih”, kako su taj pojam shvatili kršćanski zapadnjaci. Stvarnost je bila mnogo komplikovanija – što bi zdrav razum sugerisao – i pokazivala je jednu raznovrsnost stavova prema seksu, seksualnosti i rodu, koji su bili onoliko kompleksni koliko i u drugim nezapadnim, nekršćanskim

društvima širom svijeta. Jedan primjer će biti dovoljan u ovom momentu rasprave o afričkoj homoseksualnosti. Mnogi rezultati modernih istraživanja jasno pokazuju raširenost običaja koji uključuju žensko-ženske "brakove" (u kojima onaj koji prima i onaj koji daje miraz mogu izmjeniti ruke). Ovakve prakse su dokumentovane među brojnim kulturama: na jugu (Sotko, Koni, Tawana, Hurutshe, Pedi, Venda, Lovedu, Phalaborwa i Nerene Zulu), na istoku (Kuria, Iregi, Kenye, Suba, Simbiti, Ngoreme, Gusii, Kipsigis, Nandi, Kikuyu i Lao), u Sudanu (Nuer, Dinka i Shilluk) i na zapadu (Dahomean Fon, Yoruba, Ibo, Ekiti, Bunu, Akoko, Yagba, Nupe, Ijaw, Nzemaa i Gangan-Dibo). Bilo bi smiješno sugerisati da je praksa koja je tako široko rasprostranjena i drukčije konstruisana bilo šta drugo nego domorodačka. Reći drugačije značilo bi tvrditi da je malo, ili bilo šta, od predarapske i predkolonijalne afričke kulture preživjelo i da je ono što danas postoji u potpunosti rezultat nedomorodačkih utjecaja. Kada bi dolazio od ne-Afrikanca, takav stav bio bi rasistički; ako bi dolazio od Afrikanca označavao bi puko povlađivanje tradicionalnim zapadno-kršćanskim vrijednostima i običajima.

Ovo znači da je nevjerovatno teško posmatrati Afriku i afrička društva drukčije nego kroz izmorene i pristrasne leće zapadnih kršćana. Dok kulture na indijskom podkontinentu i na Dalekom istoku imaju opsežne, nezavisne historije i književnosti koje mogu biti ispitane u kontekstu nedodirljivom od strane Evropljana, takav luksuz nemamo kada se radi o istraživanju Afrike. Novi svijet kroz nekoliko njegovih preživjelih zapisa i monumenata, srećom, omogućava nešto više materijala za razmatranje. Uprkos ovoj absolutnoj teškoći, ne možemo tek tako preći preko Afrike. Što je još važnije, ne možemo jednostavno bez ispitivanja prihvatiti tvrdnje evropskih osvajača i afričkih nacionalista da su istospolne aktivnosti tek rezultat stranih utjecaja – da li arapsko-muslimanskih ili, kasnije, dekadentnih zapadnjaka.

Najviše što možemo reći o preistorijskoj Africi (što se uglavnom odnosi na period prije 1400. p.n.e) je to da određeni tradicionalni običaji i pravna mjerila sugerisu svjesnost o istospolnim aktivnostima. Pored toga, religijska uvjerenja izgleda

da dozvoljavaju mogućnost za individualni neuspjeh ili nevolj-kost prilagođavanju općeprihvaćenim rodnim ulogama. Jedan konkretni primjer dolazi iz pećinskih crteža koje su napravili bušmani prije nekoliko hiljada godina. Narod San (bušmani) bili su predominantna etnička grupa u južnoj Africi, ali su ih uveliko raselili i crni Afrikanci i bijeli evropski naseljenici. Ono što je ostalo brojni su eksponati pećinskih crteža. Mnogi od njih upućuju na religijske rituale i uvjerenja sa naglaskom na "plodnost" i "seksualnost" – u najširem smislu. Stoga, crteži prikazuju menstruaciju i rođenje. Neki, međutim, jasno prikazuju analni/interkruralni seks između muškaraca. Pored ovih pojedinačnih, prilično neodoljivih slika, znamo malo ili nimalo o Africi, osim "vanjskih" izvora.

Informacije vezane za historiju indijskog podkontinenta mnogo su bolje. Od najranijih preživjelih zabilješki, kulture podkontinenta su pokazale neodređenost prema seksualnim odnosima i seksualnosti, čak više naglašene nego u paganskom grčko-rimskom svijetu. Upravo s njim i imaju ponajviše sličnosti. Za razliku od Mediterana, u Indiji je politeizam preživio do današnjeg dana u različitim formama hinduizma (i u pričama koje se nalaze u osnovi budizma). Bogovi Indije, kao u Grčkoj i Rimu, pojavljivali su se u mnogo oblika i pokazali su volju da vole i imaju seksualne odnose sa različitim pojedincima bez obzira na rod. Kao što ćemo vidjeti, dakle, ova neodređenost i poliseksualnost je čak više stvar hinduizma. Hinduski bogovi ne samo da imaju istospolne veze, oni mijenjaju svoj rod i, što je interesantnije, u nekim slučajevima se eksplicitno vidi da imaju manifestacije i muškaraca i žena – a ponekad su oboje u isto vrijeme. Zaista, tantrička misao naglašava ženski element u svakom muškarцу i muški element u svakoj ženi. Rezultat je taj da su seks, seksualna orijentacija i rod promjenljivi tokom ciklusa reinkarnacije, i čak u sklopu date inkarnacije.

Jedan problem sa kojim se suočava bilo ko istražuje o seksu i seksualnosti iz vanjske perspektive je taj da su mnogi od ključnih tekstova bili namjerno pogrešno prevedeni (i na engleski i na

različite indijske dijalekte) i cenzurisani kako bi zaštitili osjećaje čitaoca 19. i ranog 20. vijeka. Na primjer, kada srednjovjekovno djelo *Murraqa* govori o “prelijepim djecacima” prevodilac dodaje “mladiće i djevojčice”. Skoriji prevod (1997) *Krittivasa Ramayane* opisuje dvije udovice kralja Dilipa kako su “živjele zajedno ponašajući se [moj naglasak] kao suprug i supruga”, dok u originalu стоји “u ekstremnoj ljubavi (sampriti). Njihovo dijete je nazvano Bhagiratha zbog toga što je rođeno iz dvije vulve (*bhaga*) ali prevod jednostavno zanemaruje bilo kakvo obrazloženje ovog imena.

Ostavljajući po strani ovakve probleme, opću nedosljednost i promjenljivost božanstva, nastavlja se dubok utjecaj na rod, spol i seksualnost na podkontinentu. Nedostatak posebnih moralnih zakona izloženih u “objavljenim” svetim spisima dozvolili su također mnogo opušteniji stav prema nenormativnom ponašanju. Čak islamsko osvajanje Indije nije imalo veliki utjecaj na hindsku “moralnost” u odnosu na seks. Zaista, kulture Indije počele su se mijenjati tek pod sveprožimajućim utjecajem viktorijanske Britanije koju su indijske kulture počele mijenjati. Rezultat je taj da danas postoje vruće, a povremeno i nasilne rasprave o seksu i seksualnosti u svim slojevima indijsko-hinduskog društva. Oni najfundamentalniji, “konzervativci”, oni koji pronalaze utjehu u odbijanju vlastite historije u korist zapadno konstruisane stvarnosti, odbijaju ambiguitet prošlosti. Društveno konstruisana tolerancija prema nenormativnom ponašanju – nikada univerzalna – sve više se odbija kao da nikada nije ni postojala. Umjesto toga, istospolni odnosi, uprkos njihovom nesumnjivom mjestu i značaju u uvjerenjima i pričama koje sačinjavaju hinduizam, viđeni su kao “vanzemaljski” utjecaji sa “liberalnog” zapada i, češće, iz “dekadentnog” Islama. Stoga je tantrički fokus na anus kao centar duševne energije i način da se pokrene umjetnička, pjesnička i mistička aktivnosti - ponizavajući; to da bog Krišna u mnogim pričama masturbira jednako je problematično.

Ova želja da se nekoga krivi za homoseksualnost karakteristična je za mnoga društva, prošla i sadašnja. Arabljanii su

krivili Perzijance, koji su zauzvrat okrivili kršćanske redovnike. Anglosaksonci su smatrali sodomiju produkтом normanskih osvajanja. Moderni Indijci rade isto, kriveći mugalske osvajače, britanske imperijaliste ili – kasnije – američke kapitaliste. Ovo objašnjava zahtjev koji je podnijela indijska političarka Vimle Farooqi 1994. godine da država zabrani konferenciju gejeva u Bombaju na osnovu toga da je homoseksualnost rezultat zapadne dekadencije. Interesantno je bilo to da se njen poziv ticao odbijanja homoseksualnosti koliko i općenito “Zapada” - govorila je kao članica Nacionalne federacije indijskih žena, organizacije povezane sa komunističkom partijom Indije.

Svako razumijevanje stare hinduske kulture, kao i drugih nemonoteističkih kultura, mora krenuti od jednostavne premise: vjerovanje da je seks povezan sa emotivnom vezom – ljubavlju – u potpunosti je moderan. To znači da biti zaljubljen u nekoga, čak u nekoga ko je istoga spola, neće nužno imati nikakav utjecaj na to da li će se vjenčati za nekoga drugoga i da li će stvoriti zakonito nasljeđe. Zaista, mnoga društva su kroz historiju izgleda bila sklona smatrati kako je brak bio i ostao primarno sredstvo za osiguranje zakonitog potomstva a ne žarišna tačka emocija i ljubavi. Teško da je ovo iznenađujuće s obzirom na to da je većina brakova bila dogovorena. Stoga su u Indiji brakovi bili familijarni ugovori, dizajnirani da konstruišu ili cementiraju društvene veze između familija rađanjem djece. Od supružnika se očekvalo da se razmnožavaju te čak, preko vremena, da njeguju jedno drugo. Međutim, nije bilo očekivanja da bi ovo vezivanje, zakonsko ili emocionalno, isključivalo druge mnogo dublje veze. Supružnici su bili slobodni da vole (i imaju seksualne odnose) sve dok to ne bi imalo značajan utjecaj na rađanje, odgajanje i eventualno nasljedstvo djece.

Ovo šire razumijevanje objekta emocionalne i seksualne privlačnosti jednako je vidljivo na Dalekom istoku. Najranija poznata literatura Kine je zbirka pjesama pod nazivom *Shi Jing* (*Klasične ode*). Ova djela su bila dio usmene tradicije slične Homerovima sagama antičke Grčke. One su se pamtile i recitovale;

samo što su kasnije zapisane (u i oko 7. vijeka n.e). Ovo sugerise da ljepota i eroticizam nisu bili rodno određeni. Muškarci su privlačili oba roda i romantična veza je uključivala dva muškarca kao i muškarca i ženu. Tako se u *Shi Jing* nalaze priče o vezama između plemića (sjetimo se Harmodija i Aristogitona) i ratnika (kao i u *Iljadi* s Ahilom i Patrokлом).

Međutim, ove muške veze nisu isključivale odnose sa ženama. Muškarci su se rutinski vjenčavali i imali djecu. Kao u mnogim drugim ranim kulturama koje su pale pod svjetlo pisane historije, brak je bio očekivan i rutina, ali skoro u potpunosti odvojen od emocija, ljubavi i privrženosti. Od supružnika se nije očekivalo, niti zahtjevalo, da budu ujedinjeni vezom romantične ljubavi. Ponovo, ovo su bile društveno-ekonomski i političke unije među porodicama. Parovi su se osjećali slobodnima da iskažu ljubav i romantiku u drugim vezama uzimajući malo ili nimalo obzira prema rodu.

Ova "neodređena privrženost bila je odlika najranijih poznatih kineskih kultura. Pojmovi koji su označavali dragost, kao što je *mei ren* (prelijepi muškarac/žena), bili su rodno neutralni. Iako nije bilo posebnih riječi koje bi opisale homoseksualne odnose, društveni naglasak na statusu i patronatu je očit u pojmu *chong* ("miljenik" ili "klijent"). *Chong* je upućivao na vezu koja je prelazila društvene barijere. U Grčkoj, istospolni odnosi su obično bili, iako ne ekskluzivno, transgeneracijski – mladi muškarac je bio pasivni partner starijem, aktivnom muškarcu. U Kini (i većem dijelu Dalekog istoka), najuobičajenija istospolna veza je bila između muškarca slabijeg društvenog statusa u pasivnoj ulozi sa muškarcem višeg društvenog statusa, koji je bio aktivan. U mjeri u kojoj je moguće rekonstruisati strukturu istospolnih veza unutar kulture ugovorenih brakova, izgleda da je ovo obrazac koji datira iz Zhou dinastije (1122 – 1027. p.n.e.). Nažalost, mnogo manje može biti rečeno o istospolnim odnosima na istoku, najviše zbog toga što je literatura koja je preostala polumitska, koja služi svrsi (didaktičnoj, moralizatorskoj i propagandnoj), nepovezana sa prenosom historijskih činjenica,

a kamoli društveno-kulturnih normi. Ključna stvar je u tome da najraniji pisani materijal sa Istoka svjedoči o opuštenom stavu prema istospolnim odnosima, ako ne i vezama – koji se može vidjeti u polumitskim zapisima zapada (na primjer Ilijada i Odisaja) i Indije (na primjer *Ramayana* i *Mahabharata*).

Nažalost, kako napuštamo istočnu hemisferu prema Novom svijetu, vraćamo se na problem s kojim smo se suočili u Africi – manjak zapisa. Bilo kakva rasprava o homoseksualnosti u Novom svijetu potpuno je ugrožena ovim manjkom dokumenata. Mnoge kulture Amerike uopšte nisu ostavile nikakve pisane tragove. U onima koje su imale oblike pisanja i čuvanja (Asteci, Maje i Inke) većina dokumenata nije preživjela post-osvajački period. Španci su sistematski i namjerno uništili što je više bilo moguće “istorije” ovih društava. Logika ovog uništavanja je bila neodoljiva: ove kulture su bile pod vlašću đavola, što je evidentirano postojanjem ljudskog žrtvovanja i devijantne seksualnosti. Kao rezultat, morali su biti očišćeni od svake veze sa demonskim kao dijelom njihovog preobraćenja na kršćanstvo. Španci su ubrzo shvatili da su prethodna historija, jezici i tradicije vrlo lako mogli usporiti proces kristijanizacije i hispanizacije te su poduzeli korake da ih eliminišu. Posljedica ovog procesa kulturnog brisanja je ta da se skoro ništa ne može reći o društvi ma i kulturama Novog svijeta negdje prije 1450. godine. Zaista, u historijske zapise od sredine 16. vijeka može se samo donekle imati povjerenja. Nažalost, od ovog momenta, zapise su većinom čuvali zapadni kolonizatori ili njihove pristalice među domorodačkom populacijom, što kasnije komplikuje bilo kakav pokušaj sagledavanja seksualnosti kroz “domorodačke” oči kao suprostavljene očima zapadnih kršćana ili domorodaca konvertita na kršćanstvo.

Ono što općenito vidimo u ovom periodu jeste pristup ljubavi i seksu koji je relativno amorfan. To dvoje nije bilo obavezno povezano, niti je postojala veza između “braka” (iako je ovo bilo definisano u društvu) i ljubavi. Seksualni odnos je bio sigurno vezan za prokreaciju – bilo je apsolutno potrebno da se proizvodi

nasljedstvo. Svakako, brak nije bio mjesto u kojem su seksualni odnos ili ljubav obično (ili uglavnom) bili smješteni. Prokreacija je bila smještena unutar bračne zajednice. Seks i ljubav su bili sposobni da zauzmu mjesto u bilo kojem broju i vrsti spajanja. Od bogova i božica predmonoteističkih religija pa sve do običnog čovjeka, svi dokazi upućuju na to da su muškarci i žene bili/e slobodni/e (i voljni/e) da se upuste u istospolne koliko i u odnose sa suprotnim spolom. Nije postojalo jasno razgraničenje koncepta ekskluzivne preferencije, iako izgleda da je postojala svijest da su neki pojedinci bili skloni svoje seksualne aktivnosti ograničiti (gotovo) u potpunosti na pripadnike svog vlastitog spola/roda. Poglavlja koja slijede istražit će promjenu do koje je došlo pod utjecajem judeo-kršćansko-islamske misli - od ovog obrasca do onog koji locira ljubav, seks i stvaranje potomstva na isto mjesto (bračnu jedinicu) na štetu svih ostalih.

DVA

ROĐENJE HOMOFOBIJE

(1300 – 100. g.p.n.e.)

Oni moraju biti usmrćeni

(Levitski zakon 20:13 o seksualnom odnosu
između muškaraca – 6. v.p.n.e.)

U prethodnom poglavlju smo posmatrali seksualne aktivnosti bogova i božica u različitim kulturama i utjecaj koji su imale na razvoj stavova o spolu i seksualnosti. Judaizam se, sa svojim naglašavanjem ritualne čistoće i etničke propagande, radikalno razlikovao od drugih religija. Ne samo da je u pitanju bila monoteistička religija, već je ona također imala svoj zakonik (Mojsijev zakon), koji naglašava ponašanje i "bitak", što je istaklo utjecaj djela samih po sebi. Tako, silovanje nije bilo toliko gubitak ženine vrijednosti već je "grijeh" bio u samom činu. Međutim, važno je imati na umu da su Mojsijevi propisi o seksualnim aktivnostima sastavni dio pravila koja se odnose na dijetu, čistoću i ritualnu aktivnost.

Dok su istospolna djela potpuno osuđivana i smrću kažnjavana, raspon grijeha za koje je postojala slična kazna potvrđuje da je naglašavanje seksualnog odnosa bilo manje *per se* a više se naglašavala čistoća ponašanja i karaktera. Predviđeno je kamenovanje ili spaljivanje za: duhovno posredovanje, psovanje nečijih roditelja, bogohuljenje ili kletve; za buntovne ili pijane sinove; preljubu, silovanje, te u slučaju kada žena nije djevica u trenutku udaje. Osim toga, zakon je također označio odvratnim izradu odjeće od dvije vrste tkanine ili sjetvu dvije vrste usjeva u jednom polju - kao i istospolna djela. Konačno, raspon uvjeta ili radnji zbog kojih bi neko bio isključen (privremeno ili trajno) iz naroda Izraelskog bio je jednako eklektičan: imati oštećene testise; biti

nezakonito dijete; patiti od ekcema, imati vlažne snove, stanovati u kući u kojoj je vлага ili trulež.

Bogovi i božice naroda oko Izraela i Judeje su stupali u seksualne odnose zbog užitka, kao i njihovi obožavatelji. Bog Izraelov uopšte nije imao seksualni odnos. Međutim, dao je izričitu naredbu u Bibliji za prokreacijom: "I stvori Bog čoveka po obličju svom, po obličju Božjem stvori ga; muško i žensko stvori ih, i reče im: 'Rađajte se i množite se, i napunite zemlju, i vladajte njom' (*Postanak 1:27–28*)". Doista, prvo poglavlje *Postanka* prepuno je Božijih zapovijedi za "množenjem", ne samo čovjeku, već i životinjama, ribama i pticama. Nema smisla da seksualni čin bude vezan za užitak, već je akcenat na prokreaciji te su se nakon Pada, seksualna želja i porod smatrali kažnjavanjem Eve. "Ja će uveliko povećati tvoje bolove u trudnoći, s boli ćeš rađati djecu. Tvoja želja će biti za tvoga muža, a on će vladati nad tobom".

Iako su kasniji teolozi (posebno u 20. vijeku) pronašli prostora za "užitak" i "međusobni ugodaj" ili "druženje" u biblijskim odnosima, prilično je jasno da Biblija ima vrlo utilitaran pristup samom seksualnom činu. Svaka naredba u biblijskom zakonu koja govori o seksu usredotočuje se na osiguravanje prokreacije iz velikog genetskog bazena. Dakle, incest i muška homoseksualnost se izričito osuđuju. Međutim, treba naglasiti da je fokus na prokreaciji, a ne na homoseksualnosti. Ako je biblijski zakon zaista bio zabrinut za homoseksualnost onda se totalna šutnja o lezbejstvu čini neo-bjašnjivom. Posmatrano u kontekstu svjetonazora u kojem je seks vezan za prokreaciju i penetraciju, odsustvo lezbejstva ima smisla. Judaizam je možda odbacio seksualne slobode naroda i religija oko njih, ali je nastavio posmatrati seks – čin - prije svega kao "raditi nekome nešto". Judaizam nije napadao homoseksualnost per se, ali je jednostavno osiguravao da penetracija bude prokreativna.

Čini se glupom i pretjeranom ova suptilna razlika, ali je ipak važna. Biblijske napomene imaju širi kontekst svjetonazora u kojem je seks vezan za penetraciju. Unutar tog konteksta judaizam je najviše važnosti pridao stvaranju potomstva. Ako je istinska svrha seksa isključivo začeće i ako je suštinski čin penetracije

(lišen bilo kakve potrebe za zadovoljstvom ili uopće spominjanjem zadovoljstva), onda upute ostaju. Međutim, u modernom svijetu najviše monoteista (jevreji, kršćani i muslimani), koji se oslanjaju na ove i slične upute prakticiraju kontrolu rađanja i stupaju u seksualne odnose koji ne podrazumijevaju uvijek muško-žensku vaginalnu penetraciju. Ispravan naglasak stavljén u Bibliji značio bi da ovi monoteisti krše biblijske upute na način identičan onome muških homoseksualaca – zaključak je eksplisitno izведен iz katoličke misli o ovoj temi. Biblijski, *bilo koji i svaki seks* koji nije potencijalno prokreativan je “neprirodan” i osuđen od boga. S obzirom na to da većina monoteista koji vjeruju u “knjige” koriste kontracepciju, isticanje seksualnih aktivnosti nekoliko homoseksualaca čini se interesantnim fokusiranjem na “trunku” homoseksualnosti dok se “balvan” ne-prokreativne, ne-vaginalno penetrativne heteroseksualnosti ignoriše.

Međutim, u ovom poglavlju važno mjesto u raspravi zauzima dramatičan utjecaj jevrejskih stavova spram seksa kao prokreativnoj aktivnosti, prije nego prokreativnoj i ugodnoj. Osim Jevreja, “nijedna od starih civilizacija nije zabranjivala homoseksualnost *per se*”, kao što bilježi Greenberg. Judaizam stoji sam – što se doista čini bizarno neuobičajenim - u osudi neprokreativnog seksa (kao što je homoseksualnost). Stalno se mora naglašavati da judaizam nije osudio homoseksualnost, već je osudio seksualni odnos koji nije uključivao penetraciju penisa u vaginu u svrhu prokreacije. Biblijski naglasak je na definisanju onoga šta bi seks trebao biti, a time nije ni bilo bitno osuditi svaki tip nepenetrativnog, neprokreativnog seksualnog odnosa (stoga šutnja o lezbejstvu). Gledano u tom svjetlu, dramatično sužavanje opsega i raspona seksualnih aktivnosti u judaizmu postaje sve očitije.

Međutim, naš fokus je na homoseksualnosti, a jevrejska stajališta o muško-muškim činovima ne mogu biti dramatičnija: “S muškarcem ne lezi kao sa ženom; gadno je.” (*Levitski zakonik 18:22*)...

Ko bi muškarca obležao kao ženu, učiniše gadnu stvar obojica; da se pogube; krv njihova na njih. (*Levitski zakonik 20:13*).

Ovo je prilično jasno. No, važno je razmotriti položaj jevrejskog stava prema homoseksualnosti u širem historijskom, kulturnom i geografskom kontekstu. U stvarnosti, biblijski stav prema svrši seksualnog odnosa, a time i prema spolnom čudoređu, ne i homoseksualnosti, bio je historijski “devijantan” u smislu “neuobičajenosti” i “abnormalnosti”.

Onaj odlomak iz Levitskog zakonika traži pažljivije razmatranje prije nego što se obrati pažnja na druga biblijska mjesta ili širi bliskoistočni kontekst. Tačna terminologija mora biti ispitana. *Levitski zakonik 18:22* kaže: “S muškarcem ne lezi kao sa ženom; gadno je”. Mala je vjerovatnoća da je u pitanju zabrana dogovorenog seksualnog čina između muškaraca u bliskoistočnom kontekstu gdje, izgleda, to nije bilo problematično. Također, ne postoji čitanje koje bi sugerisalo da je u pitanju pederastija (homoseksualni odnosi između muškaraca i dječaka) ili istodobna homoseksualnost – dovoljno je općenito za pokrivanje obje situacije. Jasno je da ovaj opći pojam zabranjuje svaku vrstu muško-muškog seksualnog odnosa. Konačno, “odvratnost” (“gadost” u autorizovanoj verziji Biblije) je vrlo jaka riječ sa konotacijama na obred i religijsku nečistoću, kao i odvajanje od tijela Božjeg naroda.

Drugi odlomak u Levitskom zakoniku se nadovezuje na zabranu tražeći posebnu kaznu - smrt – koja se nije u početku spominjala. U nekim dijelovima Levitskog zakonika navedena su određena ljudska kažnjavanja, a kazna je prepustena Bogu (kao što će Kur'an predložiti za homoseksualnost). To znači da je homoseksualnost tretirana isto kao i preljub (*Levitski zakonik 20:10*) i kao ekstremni oblici incesta (*Levitski zakonik 20:11–12*). Izraelčanski susjedi su također osudili preljub i incest, ali nikad nisu stavili homoseksualnost na isti nivo. Drugo, obje strane u homoseksualnom odnosu su kažnjene; i aktivni i pasivni partneri su kažnjeni smrću. Korištenje neodređenog i neutralnog

pojma koji bi se “slagao” sa jednakom kaznom upućuje na to da je pristanak na spolni odnos prepostavljen. Iako Biblija ne kaže ništa o homoseksualnom silovanju, usporedbe sa zakonima o preljudbu podrazumijevaju da je samo silovatelj bio kažnen (usp. *Ponovljeni zakon* 22: 22–25). Dakle, možemo zaključiti da su u kontekstu biblijskog razumijevanja seksualnog odnosa kao pro-kreativnog osuđeni oblici neprokreativnih seksualnih aktivnosti - uključujući konsenzualnu homoseksualnost. Međutim, ključ za raspravu ostaje temeljna tvrdnja navedena u Bibliji. Jevrejski zakon odbacuje pristup seksu (koji je uobičajan među susjedima Izraela) kao nečemu ugodnom *i/ili* prokreativnom, u korist posmatranja seksa kao, *prije svega*, prokreativnog. Biblija ne pokušava izlistati sve vrste nelegalnog seksa; ona, prije, definiše ograničene vrste seksa koje su Bogu zaista prihvatljive – zapravo jednu jedinu: penetraciju penisa u vaginu u svrhu prokreacije.

Dodatni dijelovi zabrane u *Levitskom zakoniku* također objašnjavaju pojam krivnje: “učiniše gadnu stvar obojica; da se pogube; krv njihova na njih”. Druga rečenica se pojavljuje samo u ovom poglavljju (9, 11, 13, 16, 27) i u *Ezekielu* (18: 13; 33: 5) te objašnjava korištenje smrtne kazne. To je jednostavno množina od “krv njihova na njih”. Drugim riječima, svako ko je kršio zakon bio je upoznat sa posljedicama i nije se mogao žaliti na to da je smrtna kazna bila nepravedna.

Levitski zakonik je općenit u osudi homoseksualnosti. Međutim, kao što smo vidjeli, obred, kultna muška homoseksualnost je bila dobro ustanovljena na drevnom Bliskom istoku, stoga ne čudi da postoji niz zakona usmjerenih na ovaj fenomen i njegove pripadajuće prakse. *Ponovljeni zakon* (23:17) zabranjuje mušku i žensku religijsku prostituciju u Izraelu. Rane historijske knjige Biblije bilježe da je među kanaanskim religijskim praksama kada su uvedene u Izrael bila i prostitucija u hramu, te su, kao što je navedeno ranije, tri izraelska kralja pokušala ukinuti tu praksu.

Konačno, muške prostitutke su često bivale kastrirane i sudjelovale su u obredima na način da su naglašavale svoju androginost i ženstvenost. Moglo bi biti da averzija prema

homoseksualnosti (ili, barem, njegovoj kultnoj verziji) djelomično objašnjava biblijsku zabranu sudjelovanja evnusima u javnim okupljanjima (*Ponovljeni zakon* 23: 1) ili transvestizma (*Ponovljeni zakon* 22: 5). S obzirom na potonje, Biblija kaže da “Bog mrzi svakoga ko uradi ovo”. Međutim, mora se primijetiti da Biblija ne misli na transvestizam samo kao na muškarca u *dragu* - također osuđuje i žene koje nose mušku odjeću. Ova posljednja tačka postala je sporna kada su zapadno kršćanstvo i judaizam uveliko prihvatili ženski “transvestizam” (slika svećenika, popa ili rabina kako se buni protiv žene u hlačama ili džinsu je gotovo nezamisliva iako je biblijska presuda o tome jasna kao i ona o muškarcima u haljinama). Iako se ovi dodatni odlomci mogu posmatrati kao pokušaj zabrane bilo čega što miriše na homoseksualnost, jednako je moguće da se oni zapravo odnose na određene asocijacije na kultne djelatnosti paganskih susjeda Izraela.

Priča o Sodomi, kao i levitski propisi, moraju se posmatrati u tom kontekstu. Ovo je glavni biblijski iskaz izvan zakona koji kao da sugeriše stavove o homoseksualnosti. Većina komentatora se slaže s tim da je zahtjev Sodoma za “poznavanjem” anđeoskih posjetitelja bio zahtjev za seksom s njima – za njihovim sodomiziranjem. To da Lot nudi svoje kćeri umjesto njih (a u priči o Gibeji, Levit nudi svoju konkubinu) pokazuje da se zahtjev odnosio na seksualni odnos (*Postanak* 19: 5–8, *Suci* 19: 22–26). Ako prihvativimo da seksualni odnos muškaraca sa muškarcima nije bio društveno odbačen od strane izraelćanskih susjeda, onda zahtjev za seksom, i sam po sebi, nije ključni problem u priči. Uistinu, odvratna karakteristika u ponašanju muškaraca Sodome je njihovo ukupno nepoštivanje prihvaćenih načela gostoljubivosti. Posjetioci, da li predviđeni ili ne, trebali su biti tretirani sa kurtoazijom i ljubaznošću. Ono što povezuje priču jeste, dakle, zahtjev muškaraca Sodoma da gosti u njihovoj sredini budu podvrgnuti degradiranju (kao pasivni partneri). Prorok Ezekiel (16:49–50) pojašnjava da je ovo ispravan naglasak u biblijskom iskazu:

Evo, ovo beše bezakonje sestre tvoje Sodoma: U ponosu, u izobilju hleba i bezbrižnom miru beše ona i kćeri njene, a ne pomagahu siromahu i ubogom; Nego se ponašahu i činjahu gadove preda mnom, za to ih zatrhu kad videh.

Dakle, Sodoma je bila uništena prije svega zbog nedostatka brige, zbog ponosa, proždrljivosti, i negostoljubivog tretmana slabih i siromašnih.

Da bi se tvrdilo kako je glavni razlog uništenja Sodoma bila homoseksualnost, trebalo bi protumačiti Ezekielove “gadosti” kao da se odnose samo na homoseksualnost i onda ignorisati sve što je Ezekiel prvo naveo. Čak, ako se (a većina komentatora bi) razumije hebrejski književni metod iznošenja stava i njegovog ponavljanja radi naglašavanja, onda bi se prva rečenica čitala kao glavna, a druga kao kazivanje istog drugim riječima. “Ohole” onda postaje kraća, jezgrovitija obrada onog “arognantne, preuhranjene i ravnodušne” dok “gadosti” ponovo obrađuje ono “nijesu uzimale za ruku siromaha i ubogih”.

Imajući to na umu, homoseksualne namjere stanovnika Sodoma, jednostavno, za jevrejske čitaoce čine kraj priče očitijim. Želja za silovanjem gostiju samo se dodaje na zapanjujuću sliku naroda Sodoma i čini njihovo uništavanje razumljivijim. U ovome, priča o Sodomu služi kao mikrokozmička priča slična onoj drugoj priči o masovnom uništenju Božijom rukom. Doista, komentatori često primjećuju da je uništenje Sodoma paralelno uništenju svijeta Potopom. U obje priče javlja se masovno uništenje naroda koje naređuje Bog i samo jedna porodica biva spašena uz Božiju pomoć. Objasnjenja za Božji sud su također slična. Poplava je također djelomično objasnjena seksualnim djelima. Jedini poseban grijeh koji je naveden kako bi objasnio zašto je Bog odlučio da je “svaka sklonost misli [muškog] srca bilo jedino zlo sve vrijeme” bio je taj da su “sinovi Božji otišli kćerkama muškaraca i da su imali djecu sa njima”. Kao i sa poplavom, u

Sodomu je vrsta nedopuštenog spolnog odnosa imala neki udio u Božijoj odluci da uništi veliki broj muškaraca, žena i djece.

Nažalost, malo ili nimalo se može reći o Africi u tom razdoblju. Očito, Sjeverna Afrika je u ovom trenutku bila dio šireg helenističkog svijeta. U tom smislu možemo reći da su istospolne aktivnosti i pojedinci u Sjevernoj Africi dijelili opću kulturnu milje faraonskog, helenističkog i rimskog svijeta, što će biti objašnjeno u sljedećem poglavlju. Nema sumnje da su neki dijelovi subsaharske Afrike (Nubija i dijelovi Zlatne obale) bili u redovnom trgovinskom kontaktu sa civilizacijama Sredozemlja. To ni na koji način ne dokazuje, niti čak nagovještava da su istospolne prakse bile proširene na ostatak afričkog kontinenta od Mitterana, iako širenje kršćanstva (na primjer Abisinija/Etiopija) naglašava sposobnost ideja da uspješno migriraju na jug. Ono što se može nagađati jeste da su crna afrička društva i kulture na južnoj granici Sahare bila u bliskom kontaktu sa kulturama koje su imale društveno konstruisano mjesto za istospolne aktivnosti i pojedince. Ili, posmatrano drugačije, Nubijanci i Abesinci nisu mogli biti u potpunosti neupućeni, na primjer, u seksualni život cara Hadrijana čiji se ljubavnik Antinoj utopio tokom njihovog zajedničkog krstarenja Nilom.

Kada iz helenističkog svijeta krenemo prema istoku suočavamo se sa civilizacijama potkontinenta koje su se nakratko susrele sa Aleksandrom Velikim. Dok je judaizam prema seksu i braku gradio stav koji je naglašavao prokreativnost, u širem kulturnom kontekstu užitak se nastavio posmatrati kao dio seksa jednako važan kao i prokreacija. Još naglašenije - fokus emotivne veze i seksa ostao je odlučno odvojen od prokreativnog braka. Ljubav, prijateljstvo i seks bili su isprepleteni i to je, ponekad, moglo uključivati i brak.

Ovo naglašavanje prijateljstva, a na štetu braka, još je karakterističnije za Indiju. Dakle, *Jataka* priče o budizmu (200 – 300. p.n.e.), koje su poput Ezopovih basni, nabrajaju priče različitih inkarnacija Bude, kao *bodhisatta*. *Bodhisatta* nema suprugu, ali gotovo uvijek ima pratioca-prijatelja koji se obično identificira

kao Ananda (Budin pomoćnik i učenik). Jataka priča 498 govori o tri bivša rođenja bodhisatte i Anande. Prvo su oboje bili otpadnici, a na kraju ribari. Drugo, živjeli su kao dvije srne koje su "uvijek isle zajedno, jele i mazile se zajedno, veoma sretne, glavom uz glavu, priljubljene jedna uz drugu, rog uz rog". Kao što je jedan učenjak primijetio:

Seks i brak; ljubav i prijateljstvo, ne može biti nikakve sumnje da je to način na koji to Jataka vidi u cjelini. Seks i brak u cjelini su loši, ljubav i prijateljstvo u cjelini su dobri ... To se razlikuje od (tradicionalnog budističkog) položaja (gdje) su seks i brak loši, ali su isto tako i ljubav i prijateljstvo.

Iako je primamljiv zaključak da primat dubleta prijateljstvo/ljubav nad dubletom brak/seks prikazuje anti-seksualnu predrasudu kršćanskog asketizma (koji ponajviše vrednuje celibat), on je ipak pogrešan. Naglasak u ovoj shemi nije na tome "gdje se seks odvija", nego na tome "gdje se ljubav nalazi". Kršćanstvo je (uz judaizam i islam), tradicionalno vrednovalo rađanje više od (ako ne i do isključenja) zadovoljstva. Indijska kultura nije - radije posmatrajući užitak (*kama*) kao pronalaženje "svoje konačnosti u samoj sebi". Užitak je svrha u i po sebi. Indijska kultura, u bezbroj društvenih i religijskih oblika, čini se da se više bavi emocijama i ljubavlju, a manje mehanikom prokreacije.

Doista, jaz između indijskog mišljenja (da li budističkog, hinduističkog ili džainističkog) i judeo-kršćansko-islamskih uvjerenja ne može biti dublji. Prema indijskoj filozofiji, ukupnost "stvarnog" svijeta, prirode, odlikuje nestvarnost i artificijelnost. Dakle, muško i žensko nisu konačne razlike, nego ih je stvorilo društvo zbog obavljanja određenih uloga. Pojedinci mogu biti izgrađeni kao muškarci ili žene na temelju uloga, haljina i sl., kao i na osnovu fizičkih atributa. No, te kategorije su u osnovi umjetne i konstrukti su vremena. Kao što ćemo vidjeti, bez "otkrivene" moralno-teološke baze koja bi zastupala samu heteroseksualnost ili dualnost egzistencije

(muško/žensko) i moralnog koda koji nedostaje, indijski misioci ostavljeni su slobodni u pokušaju razumijevanja i objašnjavanja onoga što je bilo očito u svijetu oko njih.

Mjesto odakle započinjemo najraniji su indijski tekstovi, puranski spisi (epski, klasični i rani) koji datiraju od 200. p.n.e. do 800. n.e. Postoji znatna rasprava o datiranju rane hinduske književnosti, ali postoji opći konsenzus među naučnicima (nasuprot poklonicima). Za vedsku literaturu općenito se smatra da uključuje sve *sruti*, što je četiri *Samhitas*, *Brahmane*, *Aranyakas* i *Upanišade*. Svi ostali vjerski sanskritski tekstovi su smrti (“zapamćeni, ne oni koji su se čuli”). Ova kategorija uključuje Vedanta sutra, “epove” (kao što je *Bhagavad Gita*) i Purane. Većina glavnih pojmove u hinduizmu (koji se odnose na dužnosti, reinkarnaciju, uzrok/učinak, transmigraciju duše, prosvjetljenje; ili *varna*, *ashrama*, *karma*, *samsara*, *mokša*, itd.) objašnjeni su u onome što naučnici definišu kao “vedsku književnost”, iako se većina njih pojavljuje više u kasnijim književnim kompozicijama (kao što su *Upanišade*) nego u ranijim tekstovima.

Jedno od najboljih mjesta za početak jeste odnos između Krišne i Arđuna, najpoznatijeg para muških prijatelja u drevnim tekstovima, čiji odnos formira književnu nit koja se provlači kroz *Mahabharatu*. Krišna je božanstvo, ali ima ljudskih inkarnacija, a Arđuna je ljudsko biće, ali također i božansko. Obojica su shvaćeni kao reinkarnacije dva iskonska sveca (*rishis*): Nare (Narayananog “potomstva” i nekoga ko mu je jednak) i Narayane (stvaraoca univerzuma). U svom prethodnom (ili vječnom) obliku postojalo je mistično jedinstvo među njima, a to objašnjava njihovu bliskost kroz razne priče - u kojima je Krišna prije svega definisan kao “prijatelj”, ratnik i kralj, a ne ljubitelj žena kao što je to slučaj u kasnijim tekstovima. U skladu s tim, njihova veza stavlja se iznad njihovih drugih veza sa suprugama, ljubavnicima ili djecom. Doista, Krišna čini niz “nečasnih” djela u borbi za spas Arđune (tako je velika Krišnina ljubav za njega). Kao što Krišna objašnjava u *Drona Parva*:

Ja ne smatram svoga oca, svoju majku, vas [drugi sudionici u priči], svoju braću, da, čak i svoj život, tako dostoјnim zaštite kao [Arđunu] u borbi. Ako može postojati išta dragocjenije od suverenosti sva tri svijeta, ja, o Satwata, ne žudim za uživanjem u tome bez Prithinog sina, [Arđune], da to podijelite sa mnom.

Ova izjava podsjeća, ali nadilazi riječi (tako dobro poznate kršćanima jer se često koriste u modernim bračnim ceremonijama kao izraz krajnje odanosti između dvoje ljubavnika - sretno zaboravljujući da je izvorna razmjena bila između dvije udovice), koje je Rutha rekla svojoj svekrvi Naomi:

Nemoj me tjerati da te ostavim ili da ti okrenem leđa. Gdje ideš ti i ja ću ići, a gdje staneš ti i ja ću stati. Tvoj narod će biti moj narod i tvoj Bog će biti moj Bog. Gdje umreš i ja ću umrijeti i tu ću biti pokopan. Neka se Gospodar pozabavi sa mnom, bilo da je tako teško, ako nas išta osim smrti rastavi.

Uporedite šta Krišna kaže Arđuni:

Ti si moj, a ja sam tvoj. Sve što je moje je tvoje također. Tko mrzi tebe, mrzi i mene, također. Tko slijedi tebe, slijedi i mene... O [Arđuna] ti si od mene, a ja sam od tebe.

Vana Parva

Doista, Krišna čini svoju emocionalnu ljubav prema Arđuni još eksplicitnijom u *Saiptika Parva*, smještajući je iznad njegovog odnosa sa vlastitom porodicom. Kada Ašvatama traži Krišnin disk, Krišna odgovori da Arđuna nikada nije pitao za takvu stvar: “[Arđuna] od kojeg nemam dražeg prijatelja na zemlji, prijatelja za kojeg ne postoji ništa što mu ne mogu dati, uključujući moje žene”.

Ne samo da odnos između Krišne i Arđune ukazuje na to da ljubav postoji između muškaraca i izvan bračne veze, već čak i neke akcije u tekstovima ukazuju na to da je "prijateljstvo" slično braku. Dakle, kao što je to slučaj s kršćanskim istospolnim ceremonijama koje je razmatrao John Boswell, ovi tekstovi vežu prijatelje činovima koji obično asociraju na bračne rituale. Na primjer, Rama i Sugriva (u *Ramayani*) su se zavjetovali na prijateljstvo koje je onda svečano proslavlјano šetnjom oko vatre koju je zapalio Hanuman - možda čak i poduzimanje "sedam koraka" koji čine brak. Ova ideja jednakе vrijednosti prijateljstva i braka također se može pronaći i u korištenju teme koraka u poslovicama kao što su *saptapadam hi mitram* – "sedam koraka napravljenih zajedno čine prijateljstvo (ili brak)" ili "sedam riječi izgovorenih zajedno čine prijateljstvo".

Ono što tekst govori, kako u pričama pojedinaca (kao što su Krišna i Arđuna) tako i mnogo šire, jeste da je prijateljstvo žarišna tačka emocionalne ljubavi. Brak i rađanje uključuju, po svojoj prirodi, spolni odnos, ali ne nužno i "ljubav". Emocionalna privrženost se često pronalazi i izražava ne samo u kontekstu prijateljstva već i među pojedincima istog spola. Doduše, to ne mora nužno zahtijevati očitovanje lubavi u seksualnom činu – ali ga ni ne isključuje. To, međutim, znači da hinduistički tekstovi prihvataju i veličaju ljubav između pripadnika istog spola kao najvišu emocionalnu vezu među ljudima. Brak, onoliko koliko tekstovi podrazumijevaju, nije "veza koja spaja"; prijateljstvo jeste. Najblže veze koje ljudi mogu uspostaviti nisu među supružnicima, učvršćene seksualnom konzumacijom, već, naprotiv, između muškaraca i muškaraca (ili žena i žena) kroz emocionalnu povezanost. Ljubav je najčešće istog spola, seks je sredstvo za ostvarenje nužnog cilja – prokreacije.

Najbolji primjer sukoba koji može nastati iz odnosa ljubavi sa prijateljstvom *nasuprot* braku i seksu, dolazi iz najpoznatijeg indijskog primjera promjene spola, iz priče o Sikandin(i). Rođenoj kao djevojčici, podarena joj je transformacija u dječaka. Širi kontekst priče, ispričane u *Mahabharati*, jeste taj da

je u ranijem životu djevojčica, Sikhandini (tada žena zvana Ambi, "majka"), imala život koji je upropastio muškarac (tačnije, Bhishma) te joj je odobreno ponovno rađanje kako bi se osvetila. Iako bi se moglo pretpostaviti da je transformacija iz ženskog u muški (Sikhandin) bila dozvoljena kako bi ubila Bišmu zapravo, začkoljica je bila u tome da se udala za drugu djevojku. Dakle, promjena spola je omogućavala funkcioniranje ljubavi/prijateljstva u kontekstu seksualnog odnosa/braka. Ovidije je ispričao sličnu priču, od starogrčkih spisa, o Iphis (djevojci odgojenoj kao dječak), koja se zaljubila u Ianthe i čija je tuga zbog nemogućnosti da ispunji njenu ljubav prema drugim djevojkama tako potresla bogove da su transformisali Iphis u dječaka; zatim su se vjenčali.

Doista, Surja (bog svjetla i života), kada zavodi vječnu djevicu, sluškinju Kunti, iznosi stav o seksu koji postavlja ton za mnogo toga iz rane hinduske književnosti. Suprotstavljajući se njegovim navaljivanjima, Kunti kaže da bi podati mu se bilo pogrešno – "grieh" u zapadnjačkom smislu. No, Surja odgovora:

kako mogu ja koji se brinem za dobrobit svih bića počiniti nepravedan čin? Da svi muškarci i žene trebaju biti povezani bez ograničenja, to je zakon prirode. Suprotna je perverzija prirodnog stanja.

Želja, u Surjinoj "izjavi" ne bi trebala biti ograničena zakonom ili konvencijom, nego bi trebala biti slobodno izražena.

Ta želja za slobodom u vezama ima ekstremni oblik u hinduizmu. Rađanje, temelj heteroseksualnih aktivnosti, nije ne-premostiva prepreka za ljubav. Hinduistički bogovi i mitske herojske figure nadvladavaju probleme rađanja putem niza zanimljivih metoda. U nekim slučajevima rođenje se odvija uključujući samo jednu osobu (ljudsku ili božansku), kao u primjeru Zeusovog stvaranja Atene (ili Marijino rađanje Isusa preko Svetog duha). U drugim situacijama, istospolni parovi

učestvuju u prokreaciji (odatle, Bhagiratha – rođen iz dvije vulve). Mnoge kulture (kao što je upravo sugerisano) imaju različite pristupe prokreaciji; Hinduizam ih ima više i značajnije i češće ih ističe.

Drugi tekstovi, posebno oni koji se bave lingvistikom, započeli su raspravu o pitanju “treće prirode”, koja traje do današnjeg dana zbog prisutnosti trećeg roda u sanskritskoj gramatici. Na primjer, *Mahabhasya* (3. vijek p.n.e.) kaže:

P) Što je ovo što ljudi vide kada odluče, ovo je žena, ovo je muškarac, ovo nije ni žena ni muškarac?

O) Osoba koja ima grudi i dugu kosu je žena; osoba koja je posvuda dlakava je muškarac; osoba koja je drukčija od oba kada nema ovih karakteristika, nije ni žena ni muškarac (*napumsaka*).

Ovu raspravu će detaljnije razviti džainistički mislioci i postaće sastavni dio razumijevanja *hidžri* – “trećeg spola” moderne Indije.

Slično kao u predklasičnom, klasičnom i helenističkom svijetu grčko-istočnog Sredozemlja, u istom razdoblju, obrazac kulturološki prilagođenih istospolnih odnosa u Kini nije bio univerzalan i nije isključivao odnose između muškaraca istog statusa ili dobi. Ti “odnosi jednakosti” mogli su opstati duže vrijeme i većinom su bili prihvaćeni u kineskom društvu, dok god nisu sprečavali ispunjavanje sinovskih obaveza stvaranja potomstva, posebice sinova. Nespremnost ili nesposobnost – a kamoli otvoreno odbijanje – da se ostavi sljedeća generacija da održava štovanje predaka i integriteta porodičnog nasljedstva oštro je osuđivano i žaljeno, bez obzira na logiku. Međutim, specifična društvena sramota nije bila povezana sa istospolnim vezama. Doista, razvoji tokom Zhou perioda su iznimno važni jer su postavili obrasce za stavove prema seksualnim odnosima ne samo tokom ovog

specifičnog razdoblja, već i uopšte za ostatak kineske historije. Nadalje, temelji kineske misli položeni su tokom ovog perioda u pisanjima Lao Zu-a i Zhuang Zi-a.

Doista, rana kineska književnost (čak i više nego klasična grčka književnost) istakla je i veličala istospolne veze kao primjere romantične, emocionalne ljubavi. Jedna bajka ostala je naročito zapamćena. Vojvoda Ling Wei (534 - 493. p.n.e.) imao je ljubimca, Mizi Xia. Mizi Xia je pokazao odanost svome pokrovitelju i ljubavniku hrleći u vojvodskoj kočiji kako bi bio uz njega dok je bio bolestan. Koristeći vojvodsku kočiju bez izričitog dopuštenja trebalo je rezultirati amputacijom njegovih stopala; vojvoda, impresioniran Mizi Xiovom ljubavlju, poštedio je svog ljubimca. Kasnije, nakon što je okusio čudesno slatku breskvu, Mizi Xia je drugu polovicu dao vojvodi. Na kraju je odnos narušen i vojvoda je iskoristio "krađu" kočije i dar "napola pojedene" breskve kao znak *manjka* naklonosti Mize Xia. Unatoč kraju bajke, ova priča poklonila je Kini jedan od njena dva najčešća pojma za istospolnu romantičnu ljubav – "ljubav podijeljene breskve".

Naglasak u kineskim pričama o istospolnim odnosima je na međustatusnim naklonostima. Ipak, neke priče naglašavaju sposobnost ljubavi da prevaziđe uobičajene kulturne obrascce društveno nadmoćnih, aktivnih muškaraca i inferiornih, pasivnih miljenika. Na primjer, niži službenik narušio je dvor i društvenu etiketu govoreći svom gospodaru, vojvodi Jing Qi, o svojoj naklonosti vojvodi. Udvarati se vladaru značilo je smrt – stvarnost koja se ogleda u dvorjaninovom odgovoru na pitanje vojvode Jing "Zašto buljiš u mene?" dvorjanin je odgovorio: "Ako kažem, umrijeću. Ako budem šutio također ću umrijeti. Zadivljen sam Kneževom ljepotom". Uvrijeden ovim drskim odgovorom, vojvoda je odmah naredio egzekuciju dvorjanina. Međutim, drugi dužnosnik savjetovao je da se ne odupire žudnji, u skladu sa najboljom filozofijom toga vremena. Osim toga, bilo ko ko mrzi ljubav izazivao je lošu sreću. Vojvoda Jing ne samo da je poštedio dvorjanina koji

mu se divio, već ga je učinio slugom kraljevske kupaone. Ovo unapređenje miljenika, ipak, bio je primjer problema koji su primijenili mnogi komentatori tokom dinastije Zhou. Prečesto se "lijepom licu" davala vlast i položaj, bez ikakvih dokaza o njihovim sposobnostima: "biti bogat i važan, ili lijep i zgodan ne znači da će čovjek biti inteligentan i oštrouman", naveo je jedan kineski šaljivac. Međutim, priča o vojvodi Jing i njegovom nježnom "kupaču" također ističe utjecaj filozofije na kineske stavove prema istospolnim odnosima. Za razliku od nekih paganskih grčko-rimskih filozofija (na primjer stoicizma) ili judeo-kršćanske teologije, kineska filozofija nikada nije razvila ideju "prirodnog" i "neprirodnog", niti je privilegovala seks kao sredstvo prokreacije iznad seksa kao čina užitka. Kao što će se raspravljati u kasnijim poglavljima, kineska misao vrednovala je prokreaciju (posebno rađanje sinova), ali je također seks vidjela kao prijatan čin u kojem se uživa. Osim toga, umjesto rasprave o "prirodnom/neprirodnom", kineska misao se usmjerila na ravnotežu yin i yang i očuvanje pojedinačne vitalne suštine. Konačno, kineska filozofija naglašava seksualnu vitalnost svih ljudi, uključujući žene, i nikada nije nastojala razviti koncept "grijeha" kao vrijedanja božanskog zakona. Granica u kojoj se mogao počiniti seksualni "grijeh", bila je da se ne ostavi potomstvo.

Međutim, sinovljeva dužnost da osigura muško potomstvo, kao što je već naglašeno, nije sprečavala u ostvarivanju seksualnih i emotivnih veza sa drugim muškarcima. S obzirom da se pripremamo razmotriti širenje monoteizma sa pojmom kršćanstva, važno je zastati i razmotriti situaciju širom svijeta u pogledu seksa i seksualnosti. Jevrejski naglasak na rađanje kao jedinu značajnu i legitimnu funkciju seksualnog odnosa bio je neobičan i jedinstven. Drugdje širom planete – ni manje ni više nego u zemljama oko Judeje – obrazac je ostao ono što je bio od zore pisane historije. "Ljubav" (koja se može izražiti kroz seksualni kontakt) je mogla imati i imala je bilo koji objekt – bez obzira na rod ili biološki spol. Brak je bila zasebna

“institucija”, koja je bila žarište rađanja. To zasigurno *nije* bila osnovica društva ili kulture, niti je to bilo uobičajeno mjesto u kojem su ljudi vidjeli bliske emocionalne i ljubavne odnose kako se razvijaju. Ljubav, emocije i prijateljstvo ostali su usko isprepleteni i češće su uključivali pojedince istog spola. Ovaj “normalni” obrazac zadržao se do širenja osobene judaističke ideje o seksu, braku i rađanju. Promjena je počela u vijekovima nakon rođenja kršćanske vjere.

TRI

KLASIČNE CIVILIZACIJE I ROĐENJE KRŠĆANSTVA

(100. g.p.n.e.–600. g.n.e.)

*Svake žene muž i svakog muškarca žena
Julije Cezar, kao što je opisao Svetonije
(75–160. g.n.e.)*

Ova nova vjera, ogreza u jevrejskoj ideji o seksualnom odnosu i "Božjem stvaranju", prilično se probila u "nejevrejski" svijet. Grčko-rimskim svijetom dominirale su ideje o seksu, koje su znatno raznovrsnije nego što je to prihvatljivo judaizmu i kršćanstvu. Pojavom kršćanstva započela je transformacija mediteranskog svijeta od politeizma ka monoteizmu i od seksa radi zadovoljstva (nakon prilično dugo vremena) ka seksu zbog rađanja. Za razliku od judaizma, kršćanstvo je gorljivo prozelitska religija. Međutim, kao i judaizam, kršćanstvo je naglašavalo čistoću koja je, sa evanđeoskim naglašavanjem duha, postala manje fizičkom čistoćom i više duhovnom čistoćom. Kao što je kršćanstvo bilo dostupnije "nevjernicima", ovo duhovno naglašavanje omogućilo je širu primjenu pojmove čistoće, posebno u području seksualnog ponašanja. Da navedemo samo jedan primjer, Isus je u evandeljima naglasio da preljuba nije samo seksualni čin sa vjenčanom osobom, nego i razmišljanje o takvom činu.

Iako imamo neke informacije o istospolnim aktivnostima među Grcima prije klasičnog doba, samo sa obiljem izvora iz klasičnog perioda možemo govoriti sa autoritetom. Slika koja tada nastaje niz je prihvatljivih, istospolnih aktivnosti, koje su se skoro sigurno razvile u arhaičnom razdoblju. William Armstrong Percy, u svojoj *Pederastiji i pedagogiji u arhaičnoj Grčkoj*,

dao je najtemeljitiji pregled i hipotezu korijena istospolnog po-našanja među Grcima. Aristotelovo objašnjenje vjerovatno je najbolji sažetak Percijevog gledišta:

Krećanski zakonodavac smatrao je umjerenost [uslijed seksa zbog rađanja] korisnom [u prenapučenoj Kreti], i posvetio je mnogo domišljatosti kako bi je osigurao, kao i smanjenje nataliteta, držeći muškarce i žene razdvojene, te ohrabrujući seksualne odnose između muškaraca.

Iako su oba pojednostavljeni i anakronistička objašnjenja, čini se da postoji nešto istine u cijeloj ideji. Ono što je jasno jeste da je pederastija (mladi, prvenstveno pasivni adolescentni muškarac koji ima odnose sa starijim, prvenstveno aktivnim, odraslim muškarcem) nastala među Krećanima i da se raširila među starim Grcima na drugim mjestima. Dakako, to je bila perspektiva klasičnih Grka.

Ovo nije namjenjeno kao kleveta Krećana. Grci su gotovo univerzalno smatrali da je neki oblik istospolne ljubavi bio dobar i zaista svojstven onome što su vidjeli kao najbolje u svojoj civilizaciji. Stoga, grčka misao je, u više navrata, isticala kako su tirani 6. vijeka prije naše ere pokušali ukinuti pederastiju iz političkog straha od herojskih i slobodarskih veza koje su se formirale između muškaraca. Atenska historija je posebno veličala hrabrost ljubavnika Harmodiusa i Aristogeitonu koji su ubili Hiparhchusa (Hipiasovog brata, tiranina Atene, koji je vladao 527 - 510. p.n.e.) i koji su pokušali ubiti I Hipiasa. Phalaris (vladao 570 -544. p.n.e.), tiranin Agrigentuma (Sicilija), u početku je osudio svoje, tobože, ubice – drugi par ljubavnika – ali ih je na kraju oslobođio i slavio njihovu hrabrost i ljubav. Kao što je Athenaeus (oko 200. n.e.) primjetio:

Zbog takvih ljubavnih afera, tadašnji tirani, koji su takve odnose smatralim štetnim, pokušali su u potpunosti ukinuti odnose između muškaraca, iskorjenjujući ih posvuda. Neki su čak otišli tako daleko da su popalili atletske škole, smatrajući ih bedemima suprotstavljenim njihovim [temeljima moći], pa su ih tako srušili; to je učinio Polikrat, tiranin Samose.

Čak i kasnije, sve do 200. g.n.e, Grci su i dalje smatrali mušku ljubav i herojske, hrabre veze koje je stvorila, sastavnim dijelom ideje o grčkoj jedinstvenosti i nezavisnosti. Važno je uvidjeti da je ljubav između muškaraca bila veoma važan dio cjelokupne grčke kulture. Postojala je tradicija naglašavanja atenske pederastije, koja je bila prilično institucionalizirana, ili sistema stvaranja veza između muškaraca u spartanskoj vojsci. Iako je važno, to nije bio jedini način na koji su Grci izgradili i prihvatali ljubav između muškaraca – i Grci su stalno naglašavali emocionalnu povezanost, iako nikada do te mjere da su se isključivali seksualni odnosi. Kao i u drugim društвима, Grci su smjestili veze između muškaraca, temeljene na ljubavi, emocijama i priateljstvu, iznad onih među supružnicima (koju su često drugi ugоварали), a koja se zasnivala na žudnji za nasljednicima. Kao što Callicratidas kaže u pseudo-Lucijanskom dijalogu, *Erotes* (Ljubavi): “Brak je lijek koji je izmišljen kako bi se osigurala vječnost muškarca, ali samo je ljubav prema muškarcima plemenita dužnost propisana filozofskim duhom”.

Situacija među Elećanima (koji su kontrolisali Olimpijske igre), posebno je zanimljiva. Atenjani i drugi Grci su smatrali Elećane slabije obrazovanim, jednostavnijim srodnicima. Međutim, oni su bili poznati po svojoj atletskoj snazi (vodeći u olimpijskim pobjedama) i po svom entuzijazmu za mušku ljepotu – i ljepota samih Elećana također je bila poznata. Usljed ove činjenice da se primijetiti da je Sokrat (469 - 399. p.n.e.) zatražio od prijatelja da kupi slobodu Elećana (Fedon) iz atenskog bordela u kojem je Fedon bio rob. Fedon ne samo da je postao Sokratov

učenik, već se i brinuo za njega tokom njegovog nametnutog samoubistva, a kasnije je osnovao školu etike u rodnom gradu.

Elećani su bili poznati, i neslavni, zbog njihovog razumijevanja muškog lika i njihovog uživanja u muškim istospolnim aktivnostima. Atenjani bilježe da je “Elis postao poznat zbog svojih takmičenja muške ljepote ... [koji se] održavaju uz sve počasti ... pobjednici dobivaju oružje kao nagradu”. Manje su cijenjeni zbog svoje seksualne atletike. Govornik Ciceron (106 - 43. p.n.e.) je rekao: “Ne kažem ništa o Elećanima i Tebancima među kojima je, u ljubavima slobodnih mladića, požuda zapravo dozvoljena”. Jevrejski historičar Josip Flavije (37 - 100. p.n.e.) otkrio je više o svojim predrasudama nego o elećanskoj praksi kada je pisao o “neprirodnom poroku veoma raširenom među” njima. Plutarh (46 - 120. p.n.e.) je više volio tip istospolne ljubavi iz Atene i Sparte u odnosu na “tip ljubavi koji prevladava u Tebi i Elisu”. Iako mnogi Grci nisu odobravali ljubav Elećana, njihov najveći kipar (Fidija, 500. p.n.e.) izabrao je Elećanina, Pantarkesa (mladog pobjednika u borbi na osamdesetšestoj olimpijadi 436. p.n.e.), kao svog ljubavnika te ga je čak i predstavio na nozi svoje najveće skulpture – Zeusa kako sjedi na Olimpu (jedno od sedam svjetskih čuda). Ako ništa drugo, to nas podsjeća da je svaki učesnik na Olimpijskim igrama, i svaki obožavatelj i turista u Zeusovom hramu, imao vizuelni podsjetnik muško-muške ljubavi u srcu olimpijskog hrama.

Možda najzanimljiviji primjer muško-muške ljubavi dolazi iz Tebe. Tebanci, kao i Elećani, nisu bili zapamćeni po svojoj sofisticiranosti, ali gdje su Elećani bili sportisti, Tebanci (i njihove kolege Beotićani, općenito) bili su poznati zbog svog vojnog junjaštva. Najbolji primjer toga u kontekstu ove rasprave je Sveta četa. Prema grčkoj legendi, Sveta četa Tebe bila je vojska od 150 parova homoseksualnih ljubavnika. Slavno i uspješno su porazili Spartance, a neka tri desetljeća kasnije, pali su pred Filippom Makedonskim i njegovim sinom Aleksandrom Velikim u bici kod Heroneje (338. p.n.e.). Odbijajući da se predaju, unatoč jasnom porazu, koje su zaklali Makedonci. Platon (428 - 348.

p.n.e.) je pisao o teorijskim zakoniku koji podupire uspjeh Svetе čete:

Kada bi se, dakle, moglo udesiti da se država ili vojska sastavi od ljubavnika i ljubimaca, onda ne bi niko bolje boravio u svojoj državi nego ovi koji bi se uzdržavali od svih sramota... Jer čovjek koji ljubi zacijelo bi teže podnio da ga vidi njegov ljubimac kako je ili pobegao iz borbenog položaja ili odbacio oružje ... a tek ostaviti svog ljubimca ili mu ne pomoći kada je u opasnosti?

Plutarh je dao slično objašnjenje za postojanje Svetе čete:

Jer muškarci istog plemena ili porodice malo vrednuju jedni druge kada opasnost pritisne; ali četa zacementirana prijateljstvom, utemeljena na ljubavi, nikad se neće razbiti, i nepobjediva je, jer ljubavnici, postiđeni time da budu oslo-nac u očima svoga dragog, i voljeni u očima svojih ljubavnika, rado hrle u opasnost kao pomoć jedan drugom.

Iako bi kod ovih parova ljubavnika mogla postojati mala razlika u godinama, ne čini se da je tebanski obrazac bio sličan onome u Ateni, gdje je jaz u godinama bio izraženiji. Zaista, to je više u skladu sa atenskim herojima Harmodijem i Aristogitonom koji su bili slične dobi. Konačno, ne može se ne primijeti da stari Grci, poznati i tada, a i sada zbog svojih vojnih sposobnosti, nisu smatrali homoseksualnost preprekom za dobar vojni red. Doista, doživljavali su je kao stvarnu vrlinu i snagu u borbi.

Može se nastaviti sa raspravom o gradovima i regijama grčkog govornog područja, na području od obale Crnog mora prema Siciliji i Makedoniji do Aleksandrije, ističući permutacije u pristupima i konstrukcijama društveno prihvatljivih, muško-muških spolnih odnosa. No, ključne tačke iznijete su više generalno na osnovu nekoliko komentara navedenih ranije i, ukratko, ispod o Atenjanima. Grčka

civilizacija, temelj na kojem počiva zapadna civilizacija, ne samo da je tolerisala nego je veličala – i institucionalizirala – muške istospolne veze.

Dakako, do klasičnog vremena atenska pederastija je bila prihvaćen dio života. Bila je usko povezana sa obrazovanjem mlađih građana u njihovim dužnostima. U mnogim slučajevima starijeg ljubavnika je, dijelom, birala porodica mlađeg ljubavnika. Tako je ta veza učvrstila odnose među porodicama. Atletske škole (*gymnasia*), bile su središnje mjesto za udvaranje. Atenjani su proizveli opsežnu literaturu sa naglaskom na visoke ideale koji se odnose na veze, pojašnjavajući da je seks bio samo slučajni dio afere. Doista, atenski stavovi prema “čistom seksu” uopće nisu bili laskavi, kao što je Plutarh naveo:

Za prijateljstvo [atenski ideal pederastije] je lijep i uljudan odnos, ali čisti užitak je osnova i nedostojna slobodnog muškarca. Iz tog razloga također nije gospodski ili urbano [civilizovano] voditi ljubav sa dječacima – robovima [stav koji nisu dijelili Rimljani]: takva ljubav je samo [seks], kao i ljubav žena.

Unatoč filozofskim rečenicama i idealiziranim izrazima, seks se upražnjavao i bio je prihvaćen dio veza.

Kroz njenu predkršćansku povijest, muška istospolna ljubav ostala je očito i javno obilježje grčke civilizacije. Na primjer, zanimljivo je napomenuti da su drevni izvori zabilježili da su se djela Eshila, Sofokla i Euripida bavila muško-muškom ljubavlju, iako to nije karakteristika ijednog dijela koje je preživjelo (neko bi se zapitao do koje mjere bi se mogao vidjeti utjecaj kasnijih kršćana u ovom čudnom obrascu opstanka). Tako se Eshil, u svojim *Mirmidoncima*, bavio ljubavlju Ahileja i Patrokla, i završio smrću potonjeg i Ahilejevim oplakivanjem njihovih “mnogih poljubaca” i “svetog jedinstva njihovih bedara”.

Eshilova verzija znatno je vjernija Homerovojo nego onoj prikazanoj sa Brad Pittom u *Troji*, gdje je “bliskost” junaka

“objašnjena” tako što su Ahilej i Patrokle prikazani kao rođaci – a ne ljubavnici! Sofoklove *Niobe* i Euripidova drama o Laiusovom silovanju Chryssippusa bavile su se istospolnom ljubavlju. Aristofan je često ismijavao starije muškarace koji su, čini se, bili ovisni o muškoj ljubavi, ali je u osnovi podržavao ono što je smatrao “tradicionalnom, idealističkom” pederastijom. Na kraju njegovih *Vitezova*, junak je nagrađen ženom i adolescentnim muškarcem.

Druga klasična djela filozofije i historije podjednako snažno zaključuju isto. Platon je, međutim, izrazio oprečne poglede. Na primjer, “Atenski posjetilac” u Zakonima zagovara zabranu “neprirodne” prakse, dok Pauzanije u Platonovom *Simpoziju* tvrdi da je ljubav prema ljubljenim superiorna u odnosu na heteroseksualne odnose. Eshin (389 - 322. p.n.e.) i Demosten (384 - 322. p.n.e.), govoreći pred atenskom skupština nom, nisu pokazali grižnju savjesti pri raspravljanju o svojim ljubavima prema drugim muškarcima. U *Simpozijumu*, Ksenofont je svoje goste prikazao kako otvoreno i nonšalantno tračaju o istospolnim aferama među članovima vlastite grupe. Aristotel je smatrao da bi odnos između ljubavnika i voljenog trebao biti seksualno čedan (iako emocionalno intenzivan) i smatrao je želju za penetracijom ili “genetskim” nedostatkom ili posljedicom spolne aktivnosti sa drugim muškarcima od prerane mladosti. Većinom, dakako, istospolni činovi su ostali važna i prihvaćena karakteristika grčkog društva.

Iako je doba nezavisnih grčkih gradova-država završilo pobjedom Aleksandra Velikog (338. p.n.e.), muške istospolne veze nisu. Doista, grčka praksa je postala uveliko rasprostranjena kao rezultat helenizacije velikog dijela Bliskog istoka i Sjeverne Afrike u kasnijim vijekovima. Česti su bili kritičari grčko-helenske istospolne ljubavi, ali pristalice su bile još zvučnije i grčko govorno područje se jednostavno nije odricalo te prakse. Kasnije će to imati utjecaj na rimske ideje, iako možda manje nego ideje prirođene italijanskom poluotoku. Prinudna kristijanizacija Carstva od strane Rimljana uspjela je uništiti tu praksu. Čak i tada, sve i do doba

Dionysiaca od Nonnusa (datira negdje u razdoblju od 390. do 500. n.e.), može se pročitati djelo koje veliča ljubav između Boga i nezrelog muškarca. Međutim, do vremena rimskog cara Teodozija (346 - 95. n.e.) stvari su se počele mijenjati. On je zatvorio hramove i zabranio paganizam 391. n.e.; dvije godine kasnije održane su zadnje Olimpijske igre (započete 776. p.n.e.), označavajući kraj značajnog dijela grčkog života, koji je istrajavao preko 1 000 godina. Pederastija i muška istospolna ljubav, također grčka tradicija duga 1000 godina, imala je podjednako kobnu sudbinu.

Međutim, prije otpisivanja grčkih praksi važno je uzeti u obzir njihov utjecaj na Rim. Rimljani nisu imali urođenu tradiciju pederastije i za vrijeme Republike proglašili su je ilegalnom. Po svaku cijenu, nijedan rimski muškarac nije mogao biti penetriran (bez obzira na dob). Rimljani nisu vidjeli sodomizaciju kao važan dio obrazovnog procesa. Umjesto toga, Rimljani su naglašavali sodomizaciju bilo koga i bilo čega. Nakon ovoga što je rečeno, Rimljani nisu imali problema sa seksualnim odnosom sa muškarcima (u vidu prostitutki ili robova), sve dok je Rimjanin bio aktivni partner. Vremenom, ovaj početni stav prema istospolnim odnosima je promjenjen uspostavljanjem kontakta sa helenističkim svijetom. Rimljani možda u početku nisu odobravali grčku pederastiju i mušku istospolnu ljubav, ali bi prepoznali "superiorniju" civilizaciju kada su je vidjeli i bili bi skloni njenom kulturnom utjecaju. Rezultat je bio pomalo konfuzna, i znatno brutalnija, konstrukcija istispolnih odnosa od onih koje smo vidjeli u Grčkoj.

Jedan od najboljih načina da cijenimo i poliseksualnost rimskog ponašanja i stavove rimske kulture prema seku, jeste ispitivanje života vladara i careva u kasnoj Republici i ranom Carstvu. Najpoznatiji izvor, iako ne jedinstven, su spisi Svetonija, *Životi Cezará*, napisani za vrijeme vladavine Hadrijana (117 - 38. n.e.). Svaka biografija sadrži poglavje o seksualnim sklonostima Cezara i, iz komentara, očito je ono što je bilo prihvatljivo, ono što nije i ono što je bilo jedva zamislivo.

Julije Cezar je prvi, a Svetonije je napravio jasnu razliku između Cezarovog ponašanja kao penetriranog (u njegovoj

navodnoj i "duhovitoj" vezi sa kraljem Nikomedesom u Bitiniji) i kao penetratora (kao preljubnik). Svetonije navodi da je Julije Cezar (100 - 44. p.n.e.) bio "ozloglašen i zato što je [penetriran] ali i zbog preljuba". Svetonije je čak uključio izrugivanje Cezara iz senatorovog govora u kojem je Cezar bio "svake žene muž i svakog muškarca žena". Svetonije je dodao podugačak popis atributa za priče o Cezaru i Nikomedesu, koje su služile kako bi naglasile javnu prirodu njihove veze, kao i tobožnji nedostatak brige o tome. Svakako se čini da to nije imalo utjecaja na Cezarovu karijeru osim što je nekolicini njegovih protivnika omogućilo jeftino izrugivanje i osmišljavanje pamtljivih pošalica.

Osnova za ovu šalu o Rimljanim je ta da je Cezar sa devetnaest godina preuzeo dužnost u Bitiniji. Kao takav bio je upravo na granici dobi u kojoj je bilo prihvatljivo i dalje djelovati kao *puer* (adolescentni mladić) i biti penetriran, i dobi u kojoj se postaje *vir* (odrasli muškarac). U poigravanju sa ovom granicom bilo je dosta rimskog humora. U stvari, Rimljani su imali nejasnu, "preokrenutu" dob pristanka – bilo koji maloljetnik slobodno je mogao dozvoliti drugome (starijem, društveno jednakom ili superiornom) muškarcu da ga penetrira. Tokom ove neodređene dobi od muškaraca se očekivalo samo da penetriraju (druge muškarce ili žene – penetracija, a ne rod, bio je jedini pravi problem). Cezar se upuštao u adolescentna ponašanja sa heleniziranim Nikomedesom, u vrijeme kada su grčke ideje tek počele utjecati na Rimljane. Dakle, izrugivanja na njegov račun bila su pokušaj da se Cezar označi "nerimljaninom".

Mladenačka *impudicitia* (riječ koja se obično koristi za muškarce kako bi naznačili preuzimanje pasivne uloge) i preljuba odraslih, također su bili u sličnom odlomku u Avgustovoj biografiji (63. p.n.e. - 14. n.e.). Svetonije je, također, pružio opsežne dokaze za tvrdnje da je Avgust (kao Oktavijan) bio *puer viru* Julija Cezara. Tiberije (42. p.n.e. - 37. n.e.), koji je došao nakon Avgusta, bio je još bizarniji po pitanju njegovih sklonosti. Skandalozni izvještaji o njegovim seksualnim sklonostima su mnogo-brojni tako da ih ne bismo mogli sve spomenuti, ali su u rasponu

od (u osnovi beznačajne) preljube do toga da su mu penis sisale bebe. Kaligula (12 - 41. n.e.) je, ako ništa, nadmašio Tiberija. Opseni izvještaji o njegovoj vladavini navode kako je prisiljavao supruge senatora da služe u carskom bordelu i kako razdjevičavaju oboje, i mladenku i mladoženju, na dan vjenčanja. Što se tiče Klaudija (10. p.n.e. - 54. n.e.), Svetonije je istakao da je bio "od najobilnije požude prema ženama, ali, sve u svemu, nezainteresovan za muškarace". Gibbonov usputni komentar da je Klaudije bio jedini raniji car koji nije varao svoju suprugu tako što je vodio druge žene ili mlade muškarce u krevet, naglašava posebnost cara u rimskej historiji. On nije bio samo neobično čestit, već i bizarno ograničen u svojim sklonostima!

Svetonije zatim bilježi potpuni preokret sa dolaskom Nerona (37 - 68. n.e.; posljednjeg Julio-klaudijskog imperatora) na prijestolje. Ne samo da je imao seksualne odnose sa muškarcima (i ženama), već je također imao i pasivnu i aktivnu ulogu, koja je Svetoniju poslužila kao dokaz njegove ukupne moralne izopačenosti. On je također oženio dva muškarca (u slijedu) na ceremonijama identičnim onima u kojima muškarci vjenčaju žene. Jednom od muškaraca dodijeljene su počasti carice i Svetonije je ponovio šalu koja je govorila da je Neronov otac imao "takvu vrstu žene" (tj. muškarca) svijet bi bio sretnije mjesto (u želji za Neronom). Galba (3. p.n.e. - 69. n.e.), koji je uslijedio, preferirao je "čvrste i prezrele" muškarace, odnosno muškarace koji su bili izvan djetinjstva i nisu mu trebali biti atraktivni. O Domicijanu (51 - 96. n.e.), Svetonije je napisao da se pričalo kako je bio "pokvaren" od strane svog nasljednika Nerva (32 - 98 n.e.) i da je bivši pretor (Klaudije Polio) uvijek mahao pismom mladog Domicijana u kojem mu se nudi strastvenu noć.

Rani su carevi, dakle, dopustili Svetoniju raspravu o većini seksualnog kontinuma rimskog ponašanja. Neke nije odobravao i naizgled je imao malo komentara o drugim elementima. Ono što je najzanimljivije jeste to kako su različita Svetonijeva shvatanja "izopačenosti" i "prihvatljivosti" od onih kod modernih, zapadnočkih čitatelja. Cezari nisu bili dosadni, ali nisu bili niti identični

u svojim sklonostima. Svaki imperator je imao skup preferencija, koje je Svetonije odobravao ili odbacivao riječima razumljivim njegovim čitateljima. Modernim jezikom rečeno, Svetonije opisuje Klaudija kao "heteroseksualca" i "dobrog porodičnog čovjeka". Julije Cezar i Avgust su bili "heteroseksualni i promiskuitetni", ali su "eksperimentisali" sa "homoseksualnom fazom" tokom adolescencije. Galba je u osnovi bio "gej", zainteresovan gotovo u potpunosti za seks sa drugim muškarcima (ne mladima). Neron je jednostavno bio izopačen, u seksu sa bilo kim (i bilo čim?) podvrgavajući svoje tijelo degradaciji kroz penetraciju od strane drugih muškaraca – čak i društveno inferiornijih. Čini se kako je Svetonije mislio da je Klaudije malo neobičan zbog svoje čestitosti. Neron i Tiberije su bili izopačeni zbog njihove nevjerovatne promiskuitetnosti i želje za seksualnim iskustvima bilo koje vrste. Galba je bio čudno ograničen u svojim sklonostima kao i Klaudije, ali je Svetonije Galbine sklonosti smatrao odvratnim, dok je Klaudije jednostavno bio neobičan. Domicijan, Nerva, Julije Cezar i Avgust su bili više ili manje normalni jer su ih muškarci penetrirali u doba adolescencije, ali nakon toga su se ograničili samo na seks koji je bio posve aktivan i penetrativan (iako je pasivni, penetrirani partner mogao biti muško ili žensko).

Ovo naglašava zaključak koji je donijet na nekom drugom mjestu da su Rimljani seks suštinski posmatrali kao penetraciju. Zadovoljstvo i prokreacija su bili podjednako prihvatljivi razlozi za seksualne aktivnosti, ali u svojoj srži, "muškarac" je penetrirao nekoga ili nešto. Muškarac može penetrirati kako bi proizveo potomstvo, zbog prostog seksualnog opuštanja, zbog državnih interesa, ili čak zbog ljubavi – ali *muškarac* je penetrirao. Sve dok je taj "prirodni red" bio održavan, paganski Rimljani, čini se, nalažili su malo toga što je vrijedno pažnje ili kritikovanja. Međutim, razbijanje ovog ispravnog poretka prirode, biti penetriran – kao odrasli muškarac – izazivalo je porugu i osudu, gotovo isto toliko nasilnu kao što je moderna homofobija. Važno je, dakle, uzeti u obzir rimsku kulturnu konstrukciju "prirodnog" da bismo dobili predstavu o tome šta je bilo i šta nije bilo društveno prihvatljivo.

Historičarka Amy Richlin, u važnom članku o rimskoj pasivnoj homoseksualnosti, donosi neke krucijalne zaključke koji služe za isticanje različite prirode kulturnih niša koje je rimsko društvo izgradilo za seksualnost. Rimljani nisu, kao ni Grci, odvajali seksualne činove u “istospolni (loš) nasuprot heteroseksualnom (dobrom)”. Odrasli (muški) Rimljani su žudili, voljeli i imali spolni odnos i sa ženama i sa *pueri* (dječacima). Doista, rimska poezija je često veličala vrline seksa sa adolescentnim muškarcima nad seksom sa ženama (ili adolescentnim ženama). Međutim, Rimljani su bili eksplicitni u izradi vlastitih ključnih distinkcija: “muškarac + dječak (dobro, barem za muškarca) i muškarac + muškarac (loše)”. Prije toga bilo je društveno prihvatljivo i najispravnije se naziva pederastijom – te ima mnogo toga zajedničkog sa situacijom u Grčkoj. Kasnije je, međutim, vrsta homoseksualnosti, kao što opisuje (i ne voli) da odrasli muškarac koji *bira* ili *preferira* bude penetriran od strane drugog muškarca. Rimljani su shvatili da je to bilo pitanje sklonosti i preferencija, ali onih koje oni nisu voljeli.

Richlin naglašava činjenicu da su rasprave o rimskim (i grčkim) istospolnim odnosima i vezama postale usko povezane sa modernim političkim argumentima. Preovladavaju dva pristupa. U prvom, bilo kakvo spominjanje rimske “homoseksualnosti” je odbačeno kao anakrono čitanje zasnovano na rimskoj stvarnosti. Drugi nagovještava da je Rim bio tolerantan i da je prihvatao homoseksualnost. Historičar John Boswell zauzima kasniji stav, ali Richlin sa pravom ističe da se mnogi od njegovih dokaza zapravo odnose na pederastiju, a *ne* na seksualni odnos između dva odrasla muškarca. S druge strane, ona također kritikuje one koji se usredotočuju na pederastiju kao ponašanje koje nije homoseksualno (suprotno od Boswellog pristupa), dok ignoriše rimsku reakciju na istospolne činove odraslih:

Motiv koji se nalazi u temelju Halperinovog pisanja, a dijelom i u temelju Winklerovog, je aktivistički: izbiti iz ograničenja nametnutih

seksualnosti od strane naše vlastite kulture, tvrdeći da oni nisu neizbjegni, već da su historijski i društveno konstruisani. Kao rezultat, međutim, čini se da se materijalno postojanje *kinaidosa* (odraslog pasivnog) gubi iz vida; u isto vrijeme, insistiranje na potpunom odbacivanju "homoseksualne" nomenklature podrazumijeva naglašavanje pitanja penetracije, a negira pitanje istospolnih partnera. Tako gubimo iz vida činjenicu da su neki oblici muške želje za muškarcima u Grčkoj i Rimu bili predmet ekstremnog prezira, kako god da su bili nazvani, i da bi se svaki muškarac koji je osjećao takvu želju našao u velikoj nevolji.

Učinak oba pristupa jeste ignorisanje brojnih primjera muških istospolnih aktivnosti među Rimljanim i rimske reakcije na njih.

Glavna poenta koju Richlin predstavlja jeste ta da se rimsko društvo razlikuje od našeg na nekoliko načina. Prvo, Rimljani su prihvatali seks između odraslog muškarca i adolescenta, što je većina zapadnog društva kriminalizovala kao pedofiliju. Rimljani su imali pojам pedofilije (seksualni odnos sa djetetom), ali su imali dodatnu kategoriju sekса sa adolescentom – pederastiju. Međutim, Rimljani su očekivali od ovog ponašanja da jednostavno bude faza te da odrasli muškarac neće i dalje željeti da bude penetriran. Smatrali su da će odrasli muškarci i dalje posmatrati mlade adolescente privlačnim i da će stupati u seksualne odnose sa njima.

Podjednako je važno napomenuti da su Rimljani smatrali sasvim razumnim seksualne odnose sa robovima i prostitutkama, bez obzira na dob ili rod. Jedan od razloga držanja robova bila je mogućnost seksualnog oslobođanja kad god to požele. Prostitucija je bila legalna i svaki slobodni Rimjanin je mogao penetrirati u svog roba ili robinju ili oslobođenu konkubinu, dok su robovi i slobodni ljudi bili toliko prezirani da je njihova seksualna pasivnost bila prihvaćena, poticana ili čak prepostavljena (isto tako, njihova prepostavljena penetrabilnost pridonijela je preziru u kojem su se nalazili).

Očito ovo nije naš svijet. Nakon ovoga što je rečeno postoje sličnosti iz kojih zaključujemo da su Rimljani prepoznali i nisu voljeli, određenu vrstu istospolnog ponašanja koje su smatrali neprikladnim – penetracija od strane odraslog muškog rimskog građanina.

Iako nije postojala riječ za homoseksualnost u drevnom grčkom jeziku, bilo je mnoštvo imena za muškarce koji su dopuštali sebi da budu penetrirani. Mnogi od ovih odjekuju u modernim pogrdnjim pojmovima za homoseksualce. Najčešća su bila *cinaedus* (od grčke riječi *kinaidos*) ili “catamite”- to jest, “muškarac u kojeg penetrira drugi muškarac”. Niz drugih pojmoveva daju ključni uvid u rimske viđenje *cinaedus-a*. Rimljani su muškarca koji je bio penetriran zvali: *pathicus* (pasivan, “donji”), *exoletus* (zreo, “gornji”), *concubinus* (nevjenčani seksualni partner, “ljubavnik”), *sp(h)intra* (analni sfinkter, muška prostitutka, “rupa za najam”), *puer* (dječak, “tvink”), *pullus* (pile, “piletina”), *pusio* (dečko, “tvink”), *delicatus* (razuzdan, “razmaženi”), *mollis* (mekani), *tener* (poslastica, “kemp”), *debilis* (slab, “šepravko”), *effeminatus* (feminizirani, “kraljica”), *discintus* (labav-obavijen, “drolja”), *morbosus* (bolesni, “zaraženi”). Svojstvo ovog negativnog stava spram pasivnih muškaraca jeste rimska percepcija veze između Rima i carstva:

Rim je nekada bio, i trebao se držati toga, aktivan u odnosu prema pasivnom carstvu. Rimska projekcija Rima kao muškarca koji jebe ostatak svijeta je prevelika i predeprezivna tema da bismo se njome ovdje bavili. To nije nešto što je Juvenal izmislio, ona se oslanja na tradiciju koja seže barem do vremena Luciliusa (2. p.n.e), i, ja bih se složila, vjerovatno je svojstvena rimskom kulturnom identitetu.

Richlinove riječi nas podsjećaju na to da u rimskoj reakciji prema pasivnom muškarcu ima i nečeg značajnijeg od same (ne) sklonosti na individualnom nivou. Pasivni Rimjanin je, dijelom, izdavao mjesto i funkciju svakog Rimjanina.

Glagol *patior*, koji ima niz značenja (patiti, biti podvrgnut, iskusiti), koristi se za nekoga u koga se penetrira, kao u *vim pati* (“trpjeti silu” ili “biti silovan”). Seneka je rekao da su žene “rođene da budu penetrirane”. To objašnjava korištenje izraza *muliebria pati*, “trpjeti ženske stvari”, za pasivne muškarce. Imenica stuprum se često koristi; ona može značiti “silovanje”, ali također može značiti svaki seksualni čin koji je društveno neprihvativ – bez obzira na pristanak. Riječ *impudicitia* (bludništvo) obično se koristi kada se odnosi na mušku spremnost na penetriranje od strane drugog muškarca. Pokazalo se da su rimske medicinske mislioci smatrali želju za penetracijom patologijom koja se mogla dijagnosticirati (medikalizacija “homoseksualnosti” koja datira prije ovog navodnog otkrića u 19. vijeku).

Sasvim je očito kako je teško naći moderni ekvivalent za riječ *cinaedus*. “Gej” podrazumijeva niz seksualnih položaja i veza. “Pasivanost” i “penetriranost” su opisi činova i malo čega drugog – a prethodno podrazumijeva neaktivnost koja nema puno smisla u raspravama o seksualnim odnosima. Osim toga, kontekst ideje o *cinaedusu* za Rimljane predstavlja koncept koji se teško može prevesti. Iz rimske perspektive, o “abnormalnoj” seksualnosti se radilo onda kada je muškarac nastavljao u odrasloj dobi raditi ono što je radio kao mladić – dozvoljavajući da ga drugi muškarac penetrira. Za adolescente se pretpostavljalo da je spreman na pasivnost u analnom seksu, a rjeđe, da pruži felacio drugom muškarcu; odrasla osoba naprsto nije radila takve stvari. Ili, tačnije, odrasli *muškarac* nije dopuštao da mu se uradi ono što je uloga koja priliči adolescentima (neki, još ne u potpunosti, muškarci), robovima, prostitutkama, konkubinama, suprugama i ženama općenito. Bez obzira na shvatanje, biti *cinaedus* značilo je biti manje od muškarca.

Socijalni prezir prema neuspjehu potpunog prelaza iz adolescente (penetriranog) ka odraslotu muškarca (penetratoru) bio je čest trop u književnosti, koji je omogućavao dosta humora. To je također bilo učinkovito oružje za pogrde i uvrede.

Na primjer, Marcijal je napisao opominjući (i smiješni) epi-gram adolescentu o pripremi za brak:

Iskoristi zagrljaje žene, iskoristiti ih, Viktore,
i neka tvoja motka nauči posao koji joj je nepoznat.
Vjenčani veo tkaje se za tvoju zaručnicu,
već se djevica spremila,
uskoro će nova mladenka rezati kosu tvojih dječaka.
Ona će dozvoliti da je njen revnosni suprug zguzi jednom,
sve dok ne osjeti strah prvi rana čudnog oružja;
ali će njena dadilja i njena majka zabraniti da se to više događa
i reći će: „Ova djevojka je tvoja supruga, a ne tvoj dječak“.
Jao, koja kolebanja, kako ćeš se napatiti,
Ako ti je pička nepoznata!

Igranje sa rodним i spolnim ulogama je očigledno. *Puer* (dječak) je neko čiji je anus penetriran, dok *uxor* (supruga) „trpi“ vaginalnu penetraciju. Zbog straha od gubitka djevičanstva, međutim, supruga bi se mogla predati analnom seksu. Pretpostavka je da će ovo također zadovoljiti mladoženju (djevicu kada je u pitanju vaginalni seks sa ženama), koji već ima sklonost ka analnom seksu kao rezultat njegovih prethodnih (i još uvijek postojećih) odnosa sa mladićima. Starije žene će morati razriješiti ovu konfuziju, a prostitutka se preporučuje kao idealna učiteljica koja će pomoći mladoženji da se u potpunosti preobrazi u muškarca (*vir* – to jest, neko ko penetrira u vaginu).

Vulgarna rimska riječ o dobi (doslovno) „prekretanja“ od biti penetriran do biti penetrator, također je bila ključna u uvredama. Tacit je u svojim *Analima* zabilježio suđenje Valeriju Azijatiku (asocijacija u ime pojedinca sa „beskičmenjačkog“ načina istoka je zanimljiv), koji je bio optužen da je „mekog tijela“ (pasivan u seksu). Proces je bio privatna, individualna stvar na rimskim sudovima, pa je Valerije napao svog tužitelja rekavši „Pitajte svoje sinove, Suilius; oni će ti reći da sam muškarac“. Valerije

je govorio da on nije bio samo *nepasivan* nego da je Suiliusove sinove (koji po svoj prilici više nisu bili adolescenti) *učinio pasivnima* – čin pravog Rimljana, osvajača.

Na širem planu, određeni stereotipi bili su povezani sa *cinaedusom*: šaputavi govor, ruka na boku, češkanje glave jednim prstom, šminkanje, čupkanje dlaka i nošenje određenih boja (na primjer, svijetlo zelena i nebesko plava). Stereotipna figura u književnosti dovoljno je česta da nagovijesti da je osnovni model *cinaedusa* bio relativno poznat. Drugim riječima, bilo je to, govo-vo sigurno, nešto veoma približno subkulturi. Međutim, jasno je da je bliskost zaista gajila prezir. Izvori iz svih razdoblja Carstva i iz svake klase koja je ostavila zapise povezuju *cinaedus* sa prezriom i nesviđanjem – sam pojam i njegovi sinonimi općenito su doživljavani kao uvreda.

Naravno, važno je zapamtiti da optužba za *cinaedusa* nije bila samo društvena kleveta – kao što slučaj protiv Valerija Azi-jatika to pokazuje. Postojale su stvarne društvene i pravne posljedice. Utjecaj rimskog nesviđanja prema odraslim građanima koji su se prepustali penetraciji je nešto što se mora detaljno ispitati. Ova društvena sramota naglašava činjenicu da je rimsko društvo (iako naizgled „otvoreno“ prema seksualnosti iz perspektive modernog, kristianiziranog Zapada) bilo „homofobično“ unutar svojih vlastitih kulturnih ograničenja i konstrukcija. Nakon rečenog postaće jasno da bilo kakve društvene posljedice pasivnosti nisu bile univerzalne, već su zavisile od situacije i bile su individualne. Dakle, „cross-dresser“ je još uvijek bio u mogućnosti napraviti oporuku (*čin vira*). Vladini dužnosnici su bili u mogućnosti da budu poznati po pasivnosti sa malo negativnih rezultata. Vojnici su mogli biti tolerisani, iako pasivni, ali su mogli, jednako često, dobiti ekvivalent časnog otpusta. S druge strane, treba izbjegavati zaduživanje kod *cinaedusa*. Ukupna slika je društvo u kojem je bilo moguće biti *cinaedus*, družiti se sa necinaedusima, te imati aktivan (čak i javni) seksualni život. Međutim, *cinaedus* se uvijek suočavao sa kulturnim neodobravanjem i riskirao je isključenje iz društva.

Područje u kojem je ovo bilo najvidljivije je klasa equites (vitezovi) u Republici i Carstvu. Svaki vitez je bio dužan redovno se javno predstavljati sa svojim konjem pred cenzorima. Cenzori, koji su sjedili u forumu u samom srcu grada i carstva, pregledali su viteza tražeći fizičke i moralne nedostatke. Razmjeri ovog „cenzusa“ su fenomenalni. Za Avgusta se govorilo da je pregledao 5000 vitezova. Cenzori su mogli, zbog fizičkih i moralnih nedostataka, nekoga premjestiti u nižu klasu – a biti moralno „mekan“ (mollis) bio je nedostatak. Javno poniženje, označeno kao infamis (ozloglašen, nepristojan, nečastan) i cinaedus, bilo je ogromno.

Iz carskih izvora dobijamo određenu sliku o drugim učincima infamie. Muškarce su magistrati, odgovorni za procjenu podobnosti, mogli isključiti iz obnašanja javnih funkcija. Mogli su biti uklonjeni iz albuma iudicum (popis prihvatljivih porotnika) ili biti izbačeni iz vojske. Svako ko je bio infamis mogao je očekivati oštriju kaznu na suđenju. Oni su također mogli biti spriječeni čak i da iznesu određene vrste slučajeva pred sud ili da svjedoče – isključivo na uputu suca. Infamis osoba je mogla biti odbijena kao svjedok ili joj nije bilo omogućeno da ostavi oporuku (postajući intestabilis kao i infamis). Međutim, nijedna od ovih mogućnosti nije bila fiksirana zakonom. One su jedino bile moguće i ovisile su o datim okolnostima i predrasudama službenika (sudaca, magistrata) koji su bili uključeni. Nisu se poduzimali nikakvi napori kako bi se identificirali i uhapsili infamesi ili kako bi se spriječile njihove seksualne prakse. Kada bi infamia izšao u službeni, javni prostor bilo je savršeno moguće da će se susresti sa javnim poniženjem.

Tri određene vrste infamia bi gotovo sigurno dovele do gubitka statusa: ko god postane „profesionalna“ prostitutka (sa svodnikom); svako ko uzima novac za seksualne usluge; bilo ko sa oznakom cinaedus (ili „pasivni“). Prve dvije nisu vidjene kao da imaju bilo kakvu intrinzičnu „slavu“ koja će biti umanjena – potonja je imala, i označavanje cinaedusa kao

infamia uvijek je bilo moguće, ali nikada izvjesno. Štoviše, jednom javno obilježen kao infamis, pojedinac bi se pridružio drugim dvjema kategorijama u izloženosti za silovanje koje nije kažnjivo. Prema rimskoj misli, ko god je bio „ozloglašen” zbog želje da bude penetriran teško da je bio u mogućnosti da se žali onda kada je penetriran. Kao što je sudija Paulus (200. n.e) objasnio:

Muškarac koji siluje slobodnog muškarca protiv njegove volje kažnjava se smrću. Muškarac koji svojom slobodnom voljom upražnjava stuprum (silovanje) ... kažnjen je polovicom svoga imetka; niti mu je dopušteno da preostali dio raspodijeli testamentom.

Muško silovanje je kažnjivo (ali ne i pasivna „žrtva”); konsenzualna pasivnost je također kažnjiva (ali ne i aktivni „partner”).

U isto vrijeme kada kršćanstvo počinje utjecati na rimsko društvo (u 100-tim i 200-tim godinama n.e.), prolazi kroz značajne promjene koje su mijenjale stavove prema seksualnosti. Carevi i mnogi iz vladajuće elite su uveliko bili nerimljani i neurbani (barem ne iz velikih gradskih centara). Rast paganskih filozofskih sistema (posebno stoicizma), koji je naglašavao „porodični život” i „umjerenost” (u seksualnim pitanjima i općenito) stvorio je društvo manje spremno na toleranciju spram seksualnih sloboda. Štoviše, reakcija paganske carske države na kršćanstvo i druge istočne religije značila je da je vlada postajala uključenija u vjerovanja i prakse svojih podanika i građana u vrijeme opće ekspanzije moći i absolutizma cara. U konačnici, carevi su sve više bivali bivši generali izvučeni iz vojnog sistema, koji nikada nije usvojio grčki stav po kojem je homoseksualnost bila korisna na bojnom polju. Ova kombinacija „provincijalizma”, stoicizma i absolutizma počela je utjecati na propise Carstva po pitanjima seksualnosti.

Car Marko Aurelije (rođen u Rimu, španskog porijekla, 121 - 180. n.e.) zapisao je u svojim Razmatranjima da je naučio

„od najranije dobi ... da suzbija svu strast za mladićima“. Njegovi vlastiti stavovi su najočitiji u njegovom odbijanju da navede pokojnika Antonija među „priateljima“ svoga prethodnika Hadrijana. Nezamisliv je veći i očitiji raskid sa prošlošću grčko-rimske tradicije u tako kratkom vremenskom razdoblju. Severije Aleksandar (rođen u Feniciji, 208 - 235. n.e) razmatrao je proglašavanje muške prostitucije nezakonitom, ali je shvatio da bi takva promjena odvukla praksu u podzemlje – i uskratila državu unosnih poreskih prihoda. Filip Arapski (204 - 249) podržavao je kršćanstvo (čineći jednom pokoru da bi sudjelovao u uskršnjoj službi), iako je još bio uvijek pagan. Međutim, pokušao je proglašiti mušku prostituciju nezakonitom u Zapadnom carstvu, što upućuje na daljnju judeo-kristijanizaciju carskih običaja.

Još neke opće pravne promjene dogodile su se u 200-tim i 300-tim godinama n.e. Već smo se upoznali sa sudjom Paulusom, koji je vjerovao da bi *cinaedus* trebao izgubiti pola svoga imanja. Zbog ovog gledišta, među ostalima, imperator Elagabalus (203/4 - 222. n.e.) ga je prognao, ali, zanimljivo, ponovo ga je pozvao Severije Aleksandar, koji je želio mušku prostituciju proglašiti nezakonitom. Kao što je nakon Hadrijana uslijedio strožiji Aurelije, tako je Severije Aleksandar imao razuzdanijeg Elagabalusa:

[Elagabalus] je depilirao cijelo tijelo, smatrajući glavnim uživanjem u životu da se prikaže u dobroj formi i dostoјnim da probudi požude najvećeg broja [muškaraca] ... I čak u Rimu nije činio ništa drugo nego slao agente u potragu za onima sa naročito velikim penisima da ih dovedu u palaču kako bi on mogao uživati u njihovoj bujnosti i jačini.

Promjena se možda odvijala, ali „paganski pendulum“ nikada nije pokazivao skolonost da se u potpunosti okreće protiv društvenih i kulturnih stavova prema istospolnim činovima, koji su 1 000 godina opstali u mediteranskom svijetu Grka i Rimljana.

Međutim, nakon što su imperatori prihvatili kršćanstvo, situacija se dramatično promijenila. Godine 342 n.e., sinovi (Konstans I, zapadni imperator, vladao 337 - 350. n.e.; Konstancije II, istočni imperator, vladao 337 - 361. n.e.) sv. Konstantin Veliki, prvi rimski kršćanski imperator (272/3 - 337. n.e.), ukinuli su *de facto* priznavanje gej brakova. Oni su također uveli niz promjena koje će dovesti do kristijanizacije carskog zakona i ukidanja paganstva.

Onim modernim protivnicima koji tvrde da je gej brak moderna inovacija dobro bi došlo da konsultuju rimsku historiju, zajedno sa slučajevima u različitim kulturama i društvima – prošlim i sadašnjim – o kojima se raspravlja u ovoj knjizi. Činjenica je da istospolni brakovi imaju dugu historijsku tradiciju i, vremenom, bili su naširoko i otvoreno prihvaćeni, u rangu sa monogamnim i poligamnim heteroseksualnim brakovima. Još važnije, carski stav o istospolnim odnosima, iako ne više bezazlen, ostao je nejasan čak i za vrijeme kršćanskih careva. Doista, to je upozorenje o utjecaju prisilne konverzije Carstva i društvenih stavova općenito, da su rimski kršćanski carevi nastavili prikupljati porez na legalnu mušku prostituciju duboko u 500-te godine n.e. – dva vijeka nakon službenog „obraćenja“ Carstva.

Do 390. godine i vladavine Teodozija Velikog (379 - 395. n.e.) vidi se prvo zabilježeno kažnjavanje homoseksualnosti smrću. Oni koji su bili osuđeni bili su uključeni u mušku prostituciju, posebno kao svodnici i dobavljači. Teodozije je također uveo smrtnu kaznu (naizgled nesprovodenu) za one koji su bili *cinaedus*. Unatoč tome, službeno odobreno i pravno sprovedeno, kršćanstvo je vodilo tešku borbu. Književnost i filozofija, podjednako, i dalje smatraju da je heteroseksualnost bila potrebna za nastavak vrste, ali da je homoseksualnost (posebno sa adolescentima) rafinirana i civilizirana.

Stanja srca je odličan primjer te rasprave. Skoro sigurno napisana u kasnim 100-tim godinama n.e. (i naširoko čitana vijekovima nakon toga), daje niz izjava koje kulminiraju

u zaključku koji pokušava biti uravnotežen, ali koji još uvijek favorizira istospolne ljubavi:

Brakovi su osmišljeni kao sredstvo osiguranja sukcesije, što je bilo potrebno, ali je samo ljubiti muškarca plemenit poduhvat duše filozofa ... Jer je spolni odnos sa ženama bio potreban kako naša rasa ne bi potpuno propala zbog nedostatka sjemena... Nemoj tada, Charicles, opet cenzurisati ovo otkriće [muške ljubavi] jer se nije desilo ranije, niti zbog toga što spolnom odnosu sa ženama može biti pripisana veća vrijednost nego ljubljenje mladih ... Brak je blagodat i blagoslov muškarcima kada se spoji sa dobrom srećom, dok ljubiti mladiće, što odaje počast posvećenom prijateljstvu, smatram privilegijom samo filozofije. Stoga bi se svi muškarci trebali ženiti, ali neka se samo mudrima dozvoli da ljube mladiće, jer savršena krepost najmanje raste među ženama.

Ako ništa drugo, ovaj odlomak pokazuje da su pobornici muške ljubavi čvrsto vjerovali da je u pitanju središnja karakteristika „civilizovanog“ društva. Nepoznati grčki pjesnik zaključio je isto:

Sve nerazumne životinje prosto jebu ženke, ali mi smo racionalni, u ovom smislu, superiorniji od svih drugih životinja: Otkrili smo jebanje muškaraca. Muškarci pod utjecajem žene nisu nište bolji od glupih životinja.

Jednostavnija, prosta, manje napredna društva, morala su se usredotočiti na rađanje; uistinu profinjena kultura stavlja nglasak na više stvari. Kulture seksa-samo-zbog-razmnožavanja bile su više poput stada životinja nego ljudi.

Teško je zamisliti dublje ili eksplisitnije artikulisane, izazove judeo-kršćanskog spiritualizmu od onosvjetskih ideja svetog Pavla:

Konačno, braćo, šta god da je istinito, šta god da je plemenito, šta god da je pravo, što god da je čisto, što god da je ljubazno, što god da je izvrsno – ako je nešto izvrsno ili hvale vrijedno – razmišljajte o takvim stvarima (Poslanica Filemonu 4: 8).

Filozofi koji hvale mušku ljubav bi mogli reći isto, ali ono na što su mislili bio je muški oblik u svoj svojoj ljepoti. Sveti Pavao je mislio nešto izrazito drugačije – i potpuno nefizičko.

Međutim, važno je zapamtiti da riječi svećenika, teologa, pa čak i apostola su upravo to: riječi. Njihov utjecaj na stvarno ponašanje kulture koja je dugo prihvatala mušku ljubav (posebno pederastiju) sigurno nije bio trenutačan. Veliki propovjednici, kao što su sveti Ivan Zlatousti (347 - 407. n.e.) usprotivio se ravnodušnosti čak i kršćana prema rasprostranjenim seksualnim običajima Carstva:

Ono isto malo ljudi koji su hranjeni pobožnim učenjem... oni se ne druže sa prostitutkama tako [često], kao što to rade sa mladićima ... Nikoga nije sram, niko se ne crveni, već, naprotiv, ponose se svojim malim igrama; čestiti, čini se, su oni čudni, a oni koji ne odobravaju nisu u pravu ... Postoji opasnost da će ženski rod postati nepotreban u budućnosti i zauzvrat mladići će ispunjavati sve što su nekada žene [ispunjavale].

Ovo jednostavno može biti retoričko pretjerivanje, ali mora biti neke istine u prigorovu. Čak se i sveti Avgustin iz Hipoa (354 - 430. n.e.) suočio sa komplikovanošću muške ljubavi u svome životu zbog svoje ljubavi prema prijatelju:

Jer sam osjetio da su moja duša i njegova, jedna duša u dva tijela, a time je i život bio užas za mene, jer nisam želio živjeti kao pola; a opet sam se bojao umrijeti od straha da bi on, koga sam toliko volio, mogao umrijeti u potpunosti ... Tako sam zagadio proljeće prijateljstva prljavštinom požude i potamnio sam njegovu svjetlost crnilom želje.

Ako ništa drugo, Avgustin otkriva sebe kao poliseksualno biće grčko-rimskе kulture i podsjeća nas na svoj trajni utjecaj, čak i među kršćanima.

Najvažniji aspekt kršćanske interakcije sa paganskom kulturom odnosi se, ne na to razdoblje, već na sljedeće. Međutim, u ovom razdoblju, kada su paganizam i kršćanstvo zajedno postojali, ove ideje o seksu, tijelu i prirodi bile su formirane, što je tada informisalo i oblikovalo kršćansku misao od Srednjeg vijeka do današnjih dana. Apsolutno je neophodno shvatiti da je kršćanstvo razvilo svoje ideje o seksu u sklopu paganskog grčko-rimskog svijeta od početne tačke judaističke tradicije koja je smatrala prokreaciju *vrhovnim* razlogom seksa.

Boswell je pažljivo i briljantno kategorizirao ranu kršćansku misao u četiri osnovne ideje. Naglasio je da su one proizašle uglavnom iz asketskog i monaškog krila kršćanstva, a ne iz uobičajenog parohijskog svećenstva. Te ideje su, međutim, omogućile intelektualnu i teološku osnovu za sve nasilnije osude homoseksualnosti i osoba istospolne orijentacije. On navodi da se ovi rani pogledi nisu eksplicitno odnosili samo na homoseksualno ponašanje, već, umjesto toga, na sve oblike neprokreativnog seksa. To znači, kao što smo naglasili na drugim mjestima, da se kršćanska misao složila sa judaističkim pogledom da je bilo koji seksualni kontakt (oralni, analni, sa kontraceptivima), čiji primarni cilj nije bio razmnožavanje, bio „neprirodan”, „nemoralan”, „nebiblijski” i „sodomistički”. Boswellove četiri kategorije su: životinjsko ponašanje, neumjesne kulturne asocijacije, „prirodno” i „neprirodno”; i rodne norme.

Ranokršćanski tekstovi (posebno apokrifne *Poslanice Barnabe*) i učitelji predstavili su stav prema životinjama teorijски (iako, u stvari, pogrešno) na temelju Mojsijeva Levitskog zakonika. Dakle, kršćanima je rečeno zašto je Mojsije osudio jedenje zeca, hijene (što čak nije ni spomenuto u Levitskom zakoniku) i lasica. Zec je sudjelovao u analnom seksu,

i jedenje zeca dovelo bi do zlostavljanja djece. Za hijenu se vjerovalo da godišnje mijenja svoj biološki spol, što bi dovelo do rodne konfuzije, promiskuiteta i preljube. Lasica je prakticirala oralni seks, jer je rađala na usta; kontakt sa lasicom bi doveo do sklonosti za neprokreativnim felaciom (kod žene ili muškarca).

Klement Aleksandrijski (150 - 215. n.e.), čiji je *Paedagogus* bio prilično antihomoseksualan, koristio je Poslanicu Barnabe kako bi tvrdio da su „uzaludni usjevi“ (tj. neprokreativni seks) odbačeni i smatrani nečistim jer su bili poput ponašanja ovih nečistih životinja. Odbacio je tumačenje da su hijene hermafrodoti, ali je rekao da mužjaci hijene redovno imaju seksualne odnose jedni sa drugima, i stoga, ono što je zabranjeno bile su muške istospolne aktivnosti. Pogledi na ovu izrazitou kršćansku *Poslanicu* poduprijeti su *Physiologusom*, zbirkom anegdota o životnjama koja se pojavila otprilike u isto vrijeme i postala je jedna od najpopularnijih knjiga u Srednjem vijeku. Uz latinska i grčka izdanja postojala su vernakularna izdanja na svakom jeziku, od arapskog do islandskog. Drugim riječima, ideja da su istospolne i/ili neprokreativne aktivnosti bile povezane sa čudnim i nečistim životnjama, bila je vrlo raširena. To je omogućilo muškarcima poput biskupa Pavije, Ennodiusa (473/4 - 521. n.e.), da izruga osobe istospolne orijentacije govoreći „vi ste zečevi“, i svetom Bernardu iz Clairvauxa (1100-tih) da kaže da bilo ko ko stupa u istospolne aktivnosti „blati svoju muškost ... baš kao hijena“.

U dužoj tradiciji protivljenja homoseksualnosti ovo stajalište je zanimljivo. U stvari, osobe istospolne orijentacije (i bilo ko drugi ko se upušta u neprokreativni seksualni odnos!) optužen je da je “poput zvijeri”. Kao što ćemo vidjeti, na mnoge načine, ovo je dijametralno suprotno ideji da je homoseksualnost “neprirodna” u smislu ponašanja “koje nije pronađeno u prirodi”. Tu je i argument koji često navode anti-gej osobe da je homoseksualnost aspekt devijantnog (ili “propaglog”) ljudskog ponašanja, što je perverzno. Dakle, perverzno u

činjenici da nije pronađeno negdje drugo u prirodi. Međutim, ideja da je homoseksualnost također “životinjska” ukazuje upravo na suprotno. Doista, vjerovatno je bolje posmatrati ovaj argument u smislu da homoseksualnost nije “civilizovano” ili ispravno ponašanje za ljudsko biće. Crkva je dugo koristila sličan argument kako bi objasnila zašto muškarac ne bi trebao zaskočiti svoju suprugu sa stražnje strane – očito, uz veoma malo maštete, “najprirodniji” seksualni položaj. Crkva je rekla da je muškarac gore; licem-u-lice bio jedini prihvatljiv položaj jer nije bio kao životinjski (tj. kao ostatak prirode).

Boswellova druga kategorija bavi se specifičnim reakcijama kršćana na pagansko društvo u kojem su živjeli. Oni su tvrdili da se istospolni odnosi trebaju izbjegavati, jer su ih povezivali sa “grešnim” paganskim društvom koje ih je okruživalo. Prva asocijacija je bila ona između istospolnog čina i zlostavljanja djece. Kršćani su bili skloni posmatrati seks sa adolescentima kao pedofiliju, a ne pederastiju. Štoviše, primjetili su da je većina (neželjene) djece koja su ostavljana na putu prodavnica u roblje, i obično su se koristila kao seksualno roblje sve dok nisu dovoljno odrasla da bi radila. Justinijan Mučenik (100 - 165) je istaknuo da “smo primjetili da će gotovo sva (napuštena) djeca, dječaci, kao i djevojčice, biti iskoristišeni kao prostitutke”. Iako je bilo jasno da su mlade žene korištene kao seksualno roblje, Crkva to nikada nije izričito povezala sa heteroseksualnošću. Zlostavljanje adolescenta smatralo se samo dijelom šireg problema istospolnih činova. Isti pristup se može vidjeti u modernom društvu, gdje se muški zlostavljač mladog (mladeg od šesnaest godina) muškarca često naziva “gej” ili “homoseksualni” zlostavljač djece, dok se muškarac koji zlostavlja djevojčicu naziva zlostavljačem djece, ali nikada “heteroseksualnim” ili “strejt” zlostavljačem.

Kršćani su također povezivali homoseksualnost – i mnoge druge oblike seksualne razuzdanosti – sa paganskom religijom. Kao što je Justinijan Mučenik ukratko rekao, “Mi smo se posvetili Bogu, koji nije rođen i koji ne pati, i za kojeg

vjerujemo da nije imao spolne odnose sa Antiopom ili drugim ženama... ili sa Ganimedom". Homoseksualnost se smatrala najočitijim izrazom poliseksualnosti i seksualne karakteristike paganskog svijeta. Kršćani su iznijeli drugačiju seksualnost, jer su željeli da budu drugačiji od svojih paganskih susjeda. Promiskuitet, prostitucija, preljuba, homoseksualnost, seks sa mladima – sve su to bili dijelovi paganskog svijeta koji je Crkva odbijala.

Treće područje koje je Boswell identificirao da se razvija u ranoj Crkvi, i koje bitno podupire kasniju kršćansku misao, bio je pojam "prirode" i "(ne)prirodnog". Kršćani su iz paganske filozofije, osobito stoicizma, preuzeli ideju o tome šta je priroda. Jednostavno rečeno, stoici su tvrdili da je bilo "očito" da bi objedovanje trebalo biti umjerenog (za potrebe preživljavanja) i stoga *prekomjerna* prehrana ili prehrana pretjerano bogatom hranom bila je nepotrebna i, stoga, neprirodna. Nарavno, podjednako je očito da su mogli reći da je objedovanje imalo dvije svrhe: preživljavanje i uživanje. Oni nisu i to je "napravilo sve razlike" (da citiram američkog pjesnika Roberta Frosta).

Također, "očita" svrha seksualnog odnosa bilo je razmnožavanje i bilo koja druga upotreba, konsekventno tome, bila je neprirodna. Kao što je Klement Aleksandrijski rekao, "imati seksualni odnos iz bilo kojeg drugog razloga osim rađanja je kršenje prirode". Avgustin je tvrdio da "s ciljem bezgrešnosti čin mora biti nenasilne prirode, običaj, ili zakon". Međutim, u ovakvom stavu bilo je problema za kršćanske mislioce, posebno monahe. Celibat – ili odbijanje rađanja – bilo je također neprirodno ali bilo je jasno da je to "idealno" prema Novom zavjetu. Bilo je neprirodno masturbirati jednako kao što je bilo neprirodno ostati vjenčan i seksualno općiti sa neplodnom suprugom – iako je ovo proizašlo iz Isusove zabrane razvoda osim u slučaju preljube (Crkva je ovo uspjela zaobići uvođenjem koncepta poništenja – u stvari, tvrdeći da je nesposobnost za seksualnim činom ili rađanjem značila da

“pravi” brak još nije ostvaren). Jevrejski filozof Filon Aleksandrijski (prvi vijek), iznio je ove zaključke. Oboje, i judaizam i kršćanstvo, dakle, uspjeli su izgnorisati ove aspekte prirode naglašene kod rimskog pjesnika (43. p.n.e. - 17. n.e.):

[priroda] ne podrazumijeva sramnim za junicu da bude zaskočena od strane svoga oca; njegova vlastita kćerka bi mogla postati pastuhov par, te jarac zalazi u krdo koje je stvorio.

“Priroda” je bila, i jeste, veoma klizav teološki klin o koji se vješaju seksualni običaji.

Kršćanstvo je ovo modifikovalo ističući ono što je “normalno” prije nego “prirodno”. Stoga, pitanje je šta je bilo karakteristično, prirodno, ili normalno prije negoli bilo koja ideja idealne ili superiorne prirode. Ovo je navelo Avgustina da opiše homoseksualnost kao “suprotnu ljudskom običaju”. Za njega je to bilo neuobičajeno ili abnormalno u smislu neučestalosti. Muškarci koji imaju seksualne odnose sa muškarcima jednostavno su za Avgustina bili čudni: “Svaki dio koji se ne uklapa u svoju okolinu nije pogrešan”. Kršćanstvo nikada nije bilo sretno sa viđenjem ljudskog morala koji više nalikuje prirodi (životinjama).

Konačni način na koji je rana Crkva pokušala da napadne paganske seksualne običaje općenito i istospolne činove posebno, odnosio se na ideje o rodnim normama koje je uvelikoj mjeri zagovarao Zlatousti. Njegove mnoge propovjedne izjave protiv istospolnih djela često su vrlo zbumujuće i kontradiktorne, iako je opće povjerenje isto. Bio je zaprepašten pasivnošću muškaraca:

Kad bi oni koji to trpe zapravo shvatili ono što im je učinjeno; oni bi radije umrli hiljadu puta nego što bi pretrpjeli to... držim da, ne samo da ste se pretvorili u ženu, već ćete također prestati biti muškarac; niti ste promijenjeni u novu prirodu, niti se vraćate u onu koju ste imali.

Njegova najveća žalba je bila ta da je homoseksualnost proizvodila treći rod, koji nije bio jedan od dva koja je stvorio Bog (muški i ženski). Avgustin nije mogao zamisliti zašto bi ijedan muškarac htio preuzeti ulogu žene: "tijelo muškarca je superiorno u odnosu na ženino kao što je duša u odnosu na tijelo". Seks je također bio neprivlačan – čak i rađanje! Za dijete se često govorilo da je odvratno jer se rađalo u urinu i izmetu. Avgustin, Jerome (342 - 420), Tertulijan (160 - 220), Metodije (826 - 885), Ambrozije (339 - 397) i Arnobije (330) smatrali su da je seks nečist, sraman, oskrnavljen, prljav i/ili degradirajući. Očigledno, ovi i slični pasusi govore o ranim crkvenim stavovima koliko o ženama i seksu toliko i o homoseksualcima – mizoginija je očita, kao i celibatski prezir bilo koje vrste seksualnog odnosa.

Unatoč ovim različitim reakcijama na homoseksualnost, Crkva je u velikoj mjeri prihvatala da postoji u svijetu u kojem su upražnjavani istospolni činovi i izgledalo je da su neki muškarci (i neke žene) izabrali istospolne čak i do isključenja svih ostalih. Homoseksualnost je jednostavno bila samo jedna od karakteristika paganske grčko-rimske seksualnosti koju je Crkva promatrala i odbacivala. Većina teologa i propovjednika u velikim gradskim centrima (Rim, Aleksandrija, Carigrad) je, izgleda, prihvatala muško-mušku privlačnost kao "prirodnu", u smislu "normalnog", ali takvom ponašanju bi se trebalo oduzvjetiti. Ipak, ključna ideja koja dolazi iz judaizma kroz ranu Crkvu i završava kršćanskim trijumfom nad paganskim Rimskim carstvom, je ideja da je *svrha seksa* rađanje, a ne užitak. Dok je ovo isključivalo mnoge vrste heteroseksualnih parova, posebno se odnosilo na sve tipove homoseksualnih činova.

Jasno, uspon i trijumf kršćanstva u Sredozemlju, kao i propast Zapadnog rimskog carstva, imalo je utjecaja na Afriku. Sjevernoafričke pokrajine su došle pod vlast "barbara", trgovačke veze su prekinute, a nova ideologija je propagirana. Povećana bliskost sa monoteizmom i judeo-kršćanskim idejama o seksu (prvenstveno zbog razmnožavanja) bivala je široko poznata.

Nažalost, ne možemo pronaći nikakav dokaz da je ovo imalo dubok utjecaj na Afriku u tom periodu. Jasno je da je obraćenje Abisinije/Etiopije na kršćanstvo bilo važno. Ipak, najvažnija promjena – i prva preko koje se vidio utjecaj “ne –Afrike” na Afriku – doći će krajem razdoblja koje razmatramo. Uspon i širenje islama, naročito duž istočnog afričkog primorja, od velikog je značaja, naročito jer mnogi Afrikanci smatraju da su sodomiju “donijeli Arapi”. Kao što ćemo vidjeti u sljedećem poglavljju, malo je historijskih podataka o tom razdoblju, ali stav je važan i više će se o njemu razgovarati u kasnijim poglavljima.

Iako našu studiju i dalje otežava nedostatak preživjelih dokumentata za područja južno od grčko-rimskog svijeta, uvijek se možemo osvrnuti na Istok za detaljnije znanje kao ono koje imamo o mediteranskom svijetu. Neki od najvažnijih dokumentata su Shastras i Sutre, priručnici i rasprave sastavljeni uglavnom u razdoblju od 100. p.n.e. – 400. n.e. Oni objašnjavaju kako ljudi mogu postići četiri cilja postojanja: *dharma* (ispunjava zakon bića), *artha* (materijalni uspjeh), *kama* (zadovoljstvo i želja, soga, *Kama Sutra* ili *Rasprava/Priručnik o Užitku/Žudnji*), i *moksha* (oslobođenje od reinkarnacije). Najvažniji su: *Manavadharmashastra* (ili *Manusmriti*, 100. n.e., zbirka zakonika); *Kautilyina Arthashastra* (o ekonomiji i vođenju države – slično Makijavelijevom *The Prince*); *Vatsyayanina Kama Sutra*; i dva medicinska teksta (*Charaka Samhita* i *Sushruta Samhita*).

Svi ovi tekstovi pokazuju razumijevanje ljudskog psihosexualnog razvoja (da upotrijebimo anakronističku frazeologiju) koja pokazuje da je ideja trećeg spola bila “dio indijskog svjettonazora tokom gotovo 3 000 godina”. Ta ideja je bila toliko drevna da je bila ugrađena u sanskrtsku gramatiku već u šestom vijeku prije naše ere. Dakle, srednjovjekovni džainistički mislioci su tvrdili da su postojale tri vrste *veda* (žudnje): muška, ženska i treći spol. Zadnji je bio najintenzivniji i bilo koja osoba, bez obzira na biologiju, je mogla doživjeti bilo koji ili sve oblike žudnje. Džainski filozof Sakatayan u *Strinirvanaprakarana*

(850. n.e.) rekao je da osobu može seksualno uzbuditi pripadnik istog spola, suprotnog spola, ili čak i ne-ljudska životinja.

Doista, džainsko razmišljanje, posebno u području medicine i roda (i ljudi i gramatike), od presudne je važnosti za izgradnju razumijevanja ideja o spolu i seksualnosti u Indiji. Džaini su dijelili pan-indijsko prihvaćanje ideje o trećem spolu/prirodi, *napumsakam*. Polazeći od ove zajedničke pretpostavke, pokušali su shvatiti kakva je tačno takva osoba – kakva je bila njegova/njena priroda, *svrabhava*? To je zahtijevalo razmišljanje o nekim od ideja koje su temelji modernih rasprava o seksualnosti.

Prvo, bilo je važno utvrditi da li zapravo postoje fiziološke razlike. Dakle, neki medicinski tekstovi govore da “muškarac” ima 700 vena i 500 mišića, a “žena” 670 odnosno 470, i *napumsakam* 680 i 480 – dakle, “bliže” ženi nego muškarcu, iako još uvijek nije nijedno. Takav pristup nagovještava moderne rasprave o ulozi gena u seksualnosti. S vremenom na vrijeme pokušavala se napraviti razlika između onoga što bi se danas nazvalo “rod” – sa naglašavanjem sekundarnih spolnih karakteristika (kao što je brada) – i “spola” – naglašavajući sposobnost da se bude “otac” djetetu. Indijska misao se također bavila esencijalističkim idejama da su neki pojedinci jednostavno bili “skloni” istospolnim aktivnostima. U ovom su se očtavali odjeci rasprava Aristotela (Nikomahova etika) i pseudo-Aristotela (*Problemata Physica*), kao i ideje o “mentalnim bolestima” kao objašnjenje – kako pronalazimo kod Caeliusa Aurelianusa (posljednji veliki latinski medicinski autoritet, 400. n.e. poslije Galena i autora *O akutnim i hroničnim bolestima*). Klasične civilizacije, unatoč nedostatku “naučne tehnologije”, bile su više nego sposobne pretpostaviti ponašanje koje je njima bilo temeljno za ljudsko postojanje. Posmatrali su svoj svijet i vidjeli su ljude koji su prvenstveno bili zainteresovani za isti spol i imali su seksualne odnose sa njima. Istočnački i zapadnjački filozofi i ljekari pokušali su ovo objasniti.

Indijska medicina je naročito pridavala značaj pitanju seksualnosti i formirala je temelj na kojem je džainistička filozofija izgradila jedinstveni doprinos raspravi. Dva velika postojeća sanskritska medicinska kompendijuma preživjela su iz prva dva vijeka: Caraka i Susruta. Oba raspravljaju o rodu i seksualnim “abnormalnostima”.

Caraka navodi osam:

- Pravi hermafrodit, koji ima i muške i ženske genitalije
- Muškarac sa “vjetrovitim organom” [bez sjemena]
- Muškarci koji koriste afrodizijake
- Feminizirani homoseksualni muškarac
- Muževna žana lezbejka
- Muškarac sa savijenim penisom [erektilna disfunkcija]
- Voajer
- Muškarac rođen bez testisa

Susruta navodi šest:

- Felator
- Muškarac koji se uzbuduje isključivo genitalnim mirisima
- Analno-receptivni muškarac [pasivni muškarac]
- Voajer
- Feminizirani homoseksualni muškarac
- Muževna žena lezbejka

Budistička misao, koja proizlazi iz ovih djela, navela je pet tipova muškaraca “bez muda”:

- muškaraca “bez muda”:
- Muškarac rođen impotentan
- Voajer
- Muškarac privremeno impotentan [tokom zadnje polovice lumnarnog mjeseca]
- Felator
- Muškarac koji doživljava orgazam kroz poseban napor ili umijeće

Ono što je sigurno jasno jeste to da indijska misao nije bježala od rasprave o varijantama seksualne privlačnosti. Ona je također posmatrala takve varijacije kao disfunkcionalne.

Džainistička misao, suočena sa ovim “medicinsko-naučnim” idejama, razvila je novi pristup koji je, u to vrijeme, u velikoj mjeri odbacivao disfunkcionalno tumačenje nestandardne seksualnosti. Umjesto da pokuša pronaći čisto fizičko razumevanje u razlikama u spolu, seksualnosti i rodu, džainistički mislioci su pretpostavili dva faktora koja su bila u interakciji: *vede* i *bhava* (“psihološko” stanje). “Muška” seksualnost bila je definisana, ne u smislu genitalija, nego objektom – muška seksualnost (*purumaveda*) žudila je za ženom, “ženska” seksualnost (*striveda*) žudila je za muškarcem, “treća priroda” (*napumsakaveda*) seksualnost “nije žudila niti za muškarcem, niti za ženom”. Ove *vede* su imale hijerarhiju intenziteta. Ženska žudnja je bila kao “nečista vatra” (ne prevruća), muška seksualnost kao “šumski požar”, a treća priroda seksualnosti kao “gorući grad”. Dakle, osoba treće prirode je “hiperlibidna”, i pronalazi svoj odjek u srednjovjekovnim zapadnim idejama prema kojima su sodomiti imali seksualni nagon tako jak da se nisu mogli “zadovoljiti” samo sa jednom ženom.

U ovoj strukturi, možemo biti skloni posmatranju džainističke misli kao izgradnje seksualnosti oko heteroseksualnih muškaraca i žena, i trećih, feminiziranih muškaraca (“kemp gej muškarci”). Međutim, kasni spisi (*Bhagavatā*) pokazuju da su džaini bili svjesni druge kategorije, muškarca koji se ponašao “kao muškarac”, ali je još uvijek želio seksualne odnose sa muškarcima. Ova četvrta kategorija nazvana je *purumanapmsaka*; to je bio neprepoznatljiv oblik “normalnog, rodno pogodnog” muškaraca. Takvi muškarci, za razliku od onih “treće prirode”, imali su pravo na ređenje, jer su “izgledali” normalno i jedina stvar koja ih je činila “abnormalnim” bio je objekt njihove seksualne želje (drugi muškarci), a ne mnoštvo ponašanja koje je karakteriziralo i određivalo napumsaka pojedince.

Primamljivo je razmotrati ove četiri grupe kao strejt muškarce i žene, gej (kemp) muškarce i biseksualce – učinkovito čitati koncept *napumsake* kao sredinu između muškarca i žene. Međutim, džainističke rasprave jasno daju do znanja da su pojedince treće prirode (bez obzira na druge vanjske karakteristike) privlačili samo drugi muškarci (lezbejstvo nije ulazilo u raspravu). Razlika između *napumsake* i *purumana-pumsake* ogledala se u seksualnom ponašanju. Oboje su žudili za seksualnim odnosima sa muškarcima; *purumanapumsaka* su obično bili aktivni, a *napumsaka* pasivni (primaoci u analnom ili oralnom seksu).

Muškarci (kao u grčko-rimskom svijetu) bili su penetratori, žene (ili feminizirani muškarci) su bile penetrirane. Prema džainizmu, muškarci koji su sudjelovali u uzajamnoj penetraciji u osnovi su bili muževni, dok su oni koji su bili uglavnom pasivni feminizirani. Ipak, važan je zaključak je taj da je osobina koja definiše oba "tipa" pjedinaca treće prirode sudjelovanje u istospolnoj aktivnosti. U stvari, džainizam je predlagao treću prirodu koja je u osnovi bila "homoseksualna". Kao rezultat toga, od petog vijeka, džainisti su bili u mogućnosti uspostaviti razliku između dravyalimga (biološki spol) baziran na genitalijama i *bhavalimga* (psihološki rod /seksualna orijentacija).

Vremenom, to je dovelo do rasprostranjenog prihvaćanja različite seksualnosti među džainističkim misliocima i mogućnosti ovih pojedinaca da uđu u monaške redove kako bi dostigli prosvjetljenje. U konačnici to će omogućiti Satakayan (850 n.e) da razmotri promjenjivost ljudske seksualnosti. Da neki muškarci, na primjer, u određenim situacijama mogu imati spolni odnos sa drugim muškarcima ili životinjama, iako su prethodno imali samo spolni odnos sa ženama, ne znači da je ta osoba trenutačno promijenila svoju *svakaveda* (seksualnu orijentaciju). Umjesto toga, jednostavno je istaknuta različitost ljudske seksualnosti. On je tvrdio da seksualnost nije bila ništa fiksniha od bilo kojeg drugog

emocionalnog stanje kao što su bijes, ponos ili ljubav (za razliku od seksualne želje).

Na kraju, džainisti su se borili sa biološkim spolom, rodnim ulogama, seksualnim ponašanjem i orientacijom, jer su vidjeli da se sve to prepliće oko njih. Mnoge su mučili pojednostavljeni pogledi koji proizlaze iz drevne indijske antičke misli, koja jednostavno preklapa ljudsku seksualnost na gramatiku (sa njena tri "spola"). To je rezultiralo jedinstvenim idejama koje zvuče vrlo moderno i podsjećaju nas da "modernost" nije isključiva karakteristika današnjice. Džainistički mislioci su zaključili da su seksualnost i izbor seksualnog objekta bili odvojeni od biološkog spola ili rodnih uloga. Biološki muškarci i žene mogu biti "strejt", gej ili biseksualni (koristeći se modernom terminologijom). Biseksualci su bili oni sa najvećim, najjačim seksualnim nagonom koji nisu bili sposobni ili nisu bili u mogućnosti zadovoljiti se bilo kojim spolom pojedinačno. U suštini, džainisti su smatrali "istospolnu privlačnost" problemom u cijelosti odvojenim od biologije ili društvene konstrukcije – ni priroda ni odgoj ne "objašnjavaju" (ili predviđaju ili uzrokoju) homoseksualnost; ona jednostavno postoji.

Dok je filozofija zanimljiva, moramo se zapitati kako su pojedinci treće prirode tretirani u stvarnosti. Djelo Vararuci-ja, *Ubhayabhisarika* ("Oboje idu u susret"), smješteno u vijeku s obje strane Kristovog rođenja, ima lik koji se zove *Sukumarika* (Lijepa djevojka). "Ona" je treće prirode te je opisana sa širokim bokovima, ali grudima toliko malim da ne ometaju bliski zagrljaj – i "ona" nije u opasnosti da zatrudni, tako da je u mogućnosti uživati u strasti i zadovoljstvu bez opasnosti. *Sukumarika* je kurtizana iz visoke klase: uzaludno hirovita, požudna i "kraljica drame". Pripovjedač ovoga djela vrijedja je i prezire, što upućuje na to da, unatoč naizgled "tolerantnom" stavu džainističke filozofije, disfunkcionalne stigme medicinskih radova su bile više u skladu sa zajedničkim stavom spram treće prirode. Ostali radovi ukazuju na to da su se te

osobe suočavale ne samo sa društvenom osudom, već i mogućnošću pravne kazne.

Arthashastra je jedno od najranijih radova koje je predložilo bilo kakvu kaznu za istospolne odnose. Seks između žena bio je blaže kažnjen nego seks između muškaraca, iako se žene koje "prisiljavaju" druge žene suočavaju sa još većom novčanom kaznom. U svim slučajevima, ipak, ovi činovi se tretiraju kao prekršaji. Tekst tretira vaginalni odnos suprotnih spolova kao normu, ali ne pravi razliku između oralnog i analnog seksa, bez obzira na to koji su spolovi uključeni. Što je još važnije, smatra vaginalno silovanje ozbiljnim zločinom koji uključuje sakacanje ili smrt – ne običnu novčanu kaznu. Doista, *Manusmriti* sugerije da je tradicionalni dekret koji kaže da "seksualno sjedinjenje sa muškarcem (od strane muškarca) uzrokuje gubitak kaste" bio u procesu zamjene za sistem novčanih kazni i ritualne pokore (uglavnom kupanjem za uklanjanje "nečistotice"), koje se najčešće odnosilo na seks sa bilo kim ili bilo čim osim vagine (muškocentrični pogled na tekstove je očit).

Dva savremena *puranca* predlažu više prozaičnu reakciju na nevaginalni seks. *Narada Purana* kaže da će svako (tj. muškarac) ko ima seks pored vaginalnog seksa, završiti u paklu koji se zove *Retobhojana* gdje će se morati hraniti sjemenom. Skanda Purana jednostavno sugerije da će ova vrsta ponašanja one koji ga prakticiraju učiniti impotentnima. Možda zastrašujuće, ali su znatno manje prijeteći nego rimsko-kršćanski pristup paljenja živih sodomista! Doista, ovaj kontrast je zapanjujući ako se podsjetimo na kontakte ne samo između paganskog grčko-rimskog svijeta Helena i kasnije Rimskog Carstva, već i kristijaniziranog Rimskog i ranog Bizantskog carstva. Tokom čitavog perioda koje se ovdje razmatra, izaslanici, trgovina i manja iseljavanja odvijala su se između velikih središta civilizacije istočne hemisfere: Kine, Indije i Rima. Bactrian i indijski ambasadori posjetili su dvorove Hadrijana (vladao 117 - 138. n.e. – poznat po svojoj ljubavi prema mladom Antinusu) i Antonija Piusa (vladao 138 - 161. n.e.). Štoviše, već od

ranog velikog putovanja istočno od Eudoxusa (drugi vijek prije nove ere), helenski trgovci su bili prisutni u Indiji, ostavljujući ne samo trgovačku robu, već i skulpture i arhitekate. Dok ove velike civilizacije možda nisu bile bliske, one uopće nisu bile nesvesne jedna druge. Sa razvojem prozelitičkih religija kao što su kršćanstvo, islam i budizam, ova interakcija Evrope, Indije i Istoka postala je veća.

No, vratimo se situaciji u Indiji. Medicinski tekstovi su se manje brinuli za napadanje nevaginalnih seksualnih praksi te su više bili zainteresovani za objašnjavanje (nešto kao rani psihijatri) "uzroka" takvog ponašanja. Na primjer, *Sushruta Samhita* tvrdi da je muškarac koji samo može biti u erekciji sisajući penis drugog muškarca i gutanjem njegovog sjemena rođen iz slabog sjemena roditelja (u indijskoj misli oba roditelja su učestvovala u rađanju). Dijete bez kostiju rodilo bi se ako bi se sjeme dvije žene uspjelo ujediniti u matericu jedne od njih.

Mnogo važnije za raspravu koja slijedi je mnoštvo srednjovjekovnih tekstova koji opisuju istospolne činove. Oni jasno pokazuju da istospolna djela nisu uvezena na potkontinent od strane mungalskih osvajača. U hronikama kraljeva Kašmira (Rajatarangini, 1148), za kralja Kshemagupta (vladao od 950. do 958. n.e.) se kaže da je bio ovisan o analnom kao i vaginalnom seksu i da je imao muške miljenike koje je javno milovao. Shilappadikaram (200. n.e.) kaže da je kralj Nurruvar Kannar poslao "hiljadu sjajno odjevenih kanjuka – muških prostitutki sa dugim blistavim kosama" kralju Shenguttuvan od Chere (bratu autora djela, Princu Ilango Adigal).

Ključni tekst je, dakako, *Kama Sutra*, koja je ujedno i najpoznatije hinduističko djelo na Zapadu. U *Kama Sutri* se, u osnovi, radi o ostvarenju hedonizma u općem, naročito seksualnom smislu. Tekst se sastoji od *sutra* ili "izreka", koje su često zagonetne, ali popraćene citatima iz literature dajući primjere aktivnosti o kojima se raspravlja. Tekst govori o seksualnim aktivnostima muškaraca (u smislu sofisticiranih urbanih stanovnika) i žena, kao i o ulozi prijateljstva i kako ovo zadnje

često isključuje seksualnu intimnost čak i između pripadnika suprotnog spola. Na primjer, muškarac bi mogao imati snehamitra (voljenu prijateljicu) sa kojom se igrao kao dijete, i sa kojom bi trebao izbjegavati seks.

Kama Sutra također raspravlja *tritiya prakriti* ili “treću prirodu” od samog početka. Srednjovjekovni komentator teksta, Yashodhara (1150), je objasnio da je treća priroda napumsaka – niti muškarac niti žena – i dodao je da su ti ljudi dobivali užitak oralnim seksom. Ne treba zaključiti da *Kama Sutra* ne raspravlja o analnom seksu (kao što bi oni koji to povezuju sa pojmom islama željeli). U opisnom, nepogrđnom sljedećem odlomku obaveštava nas da “kopulaciju niže, u anus, praktičiraju narodi juga”.

Kama Sutra je najeksplicitnija u svojoj raspravi o oralnom seksu između muškaraca. Yashodhara opisuje dva tipa osoba treće prirode: muškarci koji izgledaju i ponašaju se kao žene i oni koji ne izgledaju i ne ponašaju se tako (vidjeli smo odjek džainističke distinkcije). Oboje žude za seksualnim kontaktom sa drugim muškarcima, ali to je očitije u ranijem nego u kasnijem slučaju – i olakšava im seksualne odnose. Konkretno, ilustrira poteškoće dvije osobe treće prirode koje “izgledaju-kaomoškarci” u spolnom odnosu. Govori o maseru i tehnikama koje koristi kako bi zaveo klijenta, uključujući verbalne aluzije, ručne stimulacije penisa i, na kraju, osam vrsta oralnog seksa koji obojicu muškaraca dovode do orgazma. Oboje, i *Kama Sutra* i njen komentator upućuju na to da postoji neka nečistoća u oralnom seksu, ali Yashodhara završava sugerisanjem da je uglavnom riječ o lokalnom običaju i vlastitim sklonostima.

Općenito, autori teksta, Vatsijajana i Jašodara su imali tolerantan stav prema oralnom seksu između muškaraca. Bliski prijatelji mogu konzumirati *parigraha* (brak) takvim djelima ili jednostavno daljnje zacementirati svoje prijateljstvo, maitri. Čin se može obavljati obostrano, a Jašodara je zaključio da žene također mogu oralno zadovoljiti jedna drugu. Vatsijajana zaključuje poglavje o oralnom seksu rekavši da je varijabilnost

ljudskog uma (i želje) takva da нико не може znati kada, kako i zašto bi osoba željela imati takvu vrstu seksa. Iako analni seks, uključujući i ženino korištenje dilda kako bi penetrirala u muškarca, to spominje, čini se jasnim da je oralni seks (za razliku od antičkog grčko-rimskog svijeta) bio "uobičajen tip seksa između muškaraca". Zašto i kada se analna penetracija počela shvatati "normalnom" tipom seksa između muškaraca nije jasno, iako se može odnositi na dolazak Mugala. Ako je tako, onda oni nisu oni koji su kasnije donijeli analni seks, već su bili djelomično odgovorni za njegovo nadomještanje oralnim seksom kao normativnim ponašanjem između muškaraca.

Slika homoseksualnosti koja proizlazi iz onoga što znamo o dalekom Istoku u tom razdoblju razlikuje se u detaljima, ali ne i u suštini, od one iz Indije. Najčešći pojam na kineskom jeziku za istospolne odnose datira, ne iz Zhou (i Qin) dinastija, nego iz kasnije dinastije Han (206. p.n.e. – 220. n.e.). Službeni dvorski hroničari nisu tajili istospolne odnose careva Han. O njihovim miljenicima se raspravljalo zajedno sa njihovim suprugama i konkubinama. Često je najmanje deset careva bilo uključeno u istospolne odnose tako da je savršeno prikladno nazvati ih "bi-seksualnima". Iako zanimljivo za savremenog historičara, važan zaključak ovdje jeste taj da savremenici nisu imali negativne referenice na ove odnose. Doista, istospolni odnosi careva nisu bili više vrijedni pažnje nego njihovi odnosi sa pripadnicima suprotnog spola. Ovo, više nego bilo šta drugo, ističe opušteni stav u ranom kineskom društvu prema istospolnim vezama, koji je ostao tokom čitavog ovog razdoblja, unatoč razvoju taoističke misli (kao filozofski sistem različit od religije) i konfučijanizma (koji je u kineskoj misli naglasio sinovsku dužnost razmnožavanja). Kao što smo vidjeli, iako su zapadni, klasični, paganski historičari i komentatori bili svjesni istospolnih odnosa svojih kraljeva i careva, često se naslućivala odvratnost ili neodobravanje ovakvog ponašanja. Takva stigma se ne pojavljuje u kineskim zapisima.

U isto vrijeme, prvi primjeri istospolnih aktivnosti забиљежени su u Japanu. Jedna od najvažnijih priča se odnosi na

vladavinu carice Jingu (170 - 270. n.e.). Tokom posjeta Šinuno palači u Ki pokrajini, caricu je pogodila trajna tama u kojoj se nalazila pokrajina. Kad se raspitivala, rečeno joj je da je to rezultat događaja koji su se odvijali oko dva šinto svećenika. Svećenici, Šino i Ama, bili su najbliži od svih prijatelja, unatoč tome što su pripadali različitim hramovima. Kada je Šino umro, Ama je bio toliko izvan sebe da se ubio, a njegova posljednja želja bila je da bude ukopan sa svojim ljubljenim Šinom. To je učinjeno, ali, od tog trenutka nadalje, sunce je prestalo da sija. Carica je naredila da se grob otvorí i da se tijela ukopaju odvojeno. Nakon što je to učinjeno, dan i noć su bili kao i prije.

Mnogi savremeni japanski historičari tumače ovo kao osudu ljubavi Šino i Ama. Međutim, to je problematično iz više razloga. Prvo, moguće je da bi se ovo moglo protumačiti kao osuda samoubistva, što se čini teže vjerovatnim u japanskoj kulturi. Isto tako, u ovoj priči bi se mogla vidjeti moralna poruka u odbacivanju ukopa dva svećenika iz suparničkih hramova u jedan grob. Čak i ako neko posmatra ovaj mit kao odbacivanje istospolne ljubavi, treba objasniti uobičajenu prirodu ovakvih seksualnih radnji u kasnijoj književnosti i očiti nedostatak bilo kakve društvene sramote protiv bilo kojeg muškarca koji ima spolne odnose sa drugim muškarcem. Što je još važnije, ono što je prilično jasno jeste to da je jedan od najvažnijih mitova u bilo kojoj kulturi – zašto dan slijedi noć – i koji se nalazi u japanskoj mitologiji, blisko povezan sa ljubavlju dvojice muškaraca jednog prema drugome.

Dok japanska mitologija može predstavljati nejasan i složen odnos prema istospolnim vezama, situacija u Kini u to vrijeme je bila dosta naprednija. Jedan od posljednjih careva Hana, Ai, došao je do kraja svog života, bez spornih pitanja. Pokušao je dogоворити да ga njegov ljubavnik, Dong Xian, naslijedi. Međutim, politička elita nije bila voljna prihvatiти nasljednika čija vezanost za prijestolje nije bila vezana krvlju – (udovica) carica bi gotovo sigurno bila prihvaćena. Dong Xian je bio prisiljen izvršiti samoubistvo.

Dirljiva priča o njihovom zajedničkom životu proizvela je izraz koji je nagovješten gore. Jednoga dana, dok je drijemao sa

Dong Xianom, car Ai je ga je ugledao kako leži preko rukava careve halje. Kako ne bi probudio Dong Xiana, Ai je odrezao rukav kako bi se mogao dići i otići poslom na dvor. U čast toj ljubavi carska moda se promjenila; Aievi ostali dvorjani počeli su nositi svoje haljine bez rukava. Nakon toga, ljubav između dva muškarca redovno se spominje kao “strast bez rukava”.

Ne samo da dvor nije odbacio Aijevu ljubav prema Dong Xianu, već je izraz te ljubavi imitiran. U većini slučajeva, carevi su bili očito “poliseksualni” (čini se da je biseksualnost nefer termin za korištenje, implicirajući postojanje dvije različite vrste seksualnosti – homoseksualnost i heteroseksualnost – sa trećom kategorijom “između”). Za Ai, ipak, rečeno je da se “po prirodi, ne interesuje za žene”, što može objasniti nedostatak spornih pitanja i njegovu želju za promicanjem Dong Xiana na prijestolje u njegovo ime. Dok je Dong Xianovo pristupanje bilo nedopustivo, nema dokaza o bilo kakvoj pratećoj osudi odnosa per se.

Istospolna ljubav nije bila ograničena na one koji su odbijali ženske ili muške “uloge”. Kao i sa vojno uspješnim rimskim carjem Hadrijanom, rana kineska historija je prepuna ratnih careva i njihovih omiljenih odlazaka u borbu jedan pored drugoga (usporediti Aleksandra Velikog i njegovog generala, Hephaistiona). Ključni primjer za to je Car Wu. Njegov miljenik, Han Yan, je bio poznat zbog svojih borilačkih vještina. Historijski primjeri njihove veze ne naglašavaju odjeću i dvorsku politiku (kao kod Aija i Dong Xiana), već vještine jahanja, junasťvo u streljaštvu i uspjeh na bojnom polju. U toj vezi se opet vidi kineski obrazac istospolnih veza na temelju statusa, ne dobi ili “aktivnosti/pasivnosti”. Wu je bio “dominantan” zbog svog društvenog statusa; obojica su, međutim, bili prikazani, od strane savremenih kroničara, kao “pravi muškarci”.

Važno je napomenuti da je tek na kraju tog razdoblja (600. n.e.), čak i u Evropi, obrazac koji smo odavno primijetili, i dalje ostao prilično široko prihvaćen. Ljubav, priateljstvo, seks i zadovoljstvo su međusobno bili povezani, dok je brak bio u velikoj mjeri dogovorena afera, posebno usmjerena na razmnožavanje.

Međutim, širenje kršćanstva i snažan poticaj koje je ono steklo od carskog priznanja počelo je poprimati utjecaj. Judaizam i njegove ideje o seksu zbog razmnožavanja unutar bračne veze ostali su gotovo u potpunosti ograničeni jevrejskom narodu. Kršćanstvo ne samo da je imalo želju (štoviše, to je božanska zapovijed) za širenjem svojih uvjerenja; ono je također steklo težinu i snagu zakona i države. To bi gotovo sigurno značilo daljnje preobraćenje naroda kršćanstva (Mediteransko primorje i sjeverna Evropa) u vezi seksualnog odnosa samo zbog razmnožavanja. Pojavom islama, koji dijeli judeo-kršćanske stavove i širi se duž južne obale istočne Afrike te istočnije prema Indiji, došlo je do dubljeg utjecaja u mileniju koji slijedi. Dvostruka snaga kršćanstva i islama osigurala je primarno mjesto seksualnom odnosu zbog rađanja. No, kao što ćemo vidjeti, to se nije desilo bez otpora, niti se desilo odjednom ni u potpunosti.

ČETIRI

ZATVARANJE SVIJESTI

(600–1550)

Amir želi vidjeti kako izgledam kada sam sodomiziran
(Al-Dalal na suđenju 1450)

Islam se pojavio na mediteranskoj pozornici u kasnom sedmom i početkom osmog vijeka, brišući romansko-bizantsku vlast iz većeg dijela srednje i Sjeverne Afrike. Kao monoteistička religija sa jakim moralnim kodeksom, malo se razlikovala od kršćanstva ili judaizma u odnosu na seks i seksualne aktivnosti. Zapadnjačka sklonost upućivanja na „judeo-kršćansko-islamski“ svijet mogla bi se trenutno baviti (u ovoj knjizi) izrazom „judeo-kršćansko-islamske vrijednosti“. Međutim, u jednom području islam se razlikuje. Istospolne aktivnosti su u velikoj mjeri viđene kao loše ili neprimjereni ponašanje, a ne kao „grijeh“. Istospolne aktivnosti su mogle biti (i bile su) kažnjene smrću, ali su mogle biti i „pokajane“. Dakle, najvećim dijelom, islam je imao nešto blaži pristup prema onima koji su zalutali u istospolne činove, a naročito su sačuvali više grčko-rimski stav prema pederastiji. Očiti, stalni istospolni činovi između odraslih obično su rezultirali smrću, dok je u jevrejskom i kršćanskom pristupu pojedinačni istospolni čin mogao prizvati smrtnu kaznu.

Međutim, pojava islama nije pravo mjesto za početak ovog poglavlja. Uoči ovog perioda koji razmatramo, posljednji veliki „rimski“ (bizantski) car, Justinijan (482-565), prvi je uveo posebne zakone sa ciljem zabranjivanja svih vrsta homoseksualnih odnosa. Godine 533. stavio je sve homoseksualne činove pod zakon koji je kažnjavao preljub (smrću). Naknadni zakoni 538. i 544. godine pozvali su sve homoseksualne

osobe da se pokaju za svoje grijeha i da učine pokoru. Svako ko je ostao “prakticirajući homoseksualac” (da upotrijebimo moderni izraz) trebao je biti predan gradskom upravitelju (sucu). Nije jasno šta je to značilo, ali po svoj prilici optuženi je tada bio odgovoran prema zakonu 533. koji reguliše preljub i homoseksualnost.

Nije jasno da li su ovi novi zakoni imali direktan utjecaj. No, znamo da su vodeće ličnosti kažnjavane na temelju njega, iako Malalasov primjer (491-568) predstavlja kaznu koja je u suprotnosti s pravnim dekretom:

Među [kažnjenima] bili su Izaija sa Rodosa, koji je bio *prefectus vigilum* [komadant vatrogasaca, zapovjednik straže] u Carigradu, i Aleksandar, biskup Diospolisa u Trakiji. Dovedeni su u Carograd po carskom naređenju te su osuđeni i svrgnuti od strane gradskog perfekta, koji ih je kaznio, protjerujući Izaiju nakon teške torture i izlažući Aleksandra javnom ismijavanju nakon što su ga kastrirali. Ubrzo nakon toga, car je naredio da svi oni koji su proglašeni krimima za homoseksualne odnose budu kastrirani. Mnogi su tada pronađeni i kastrirani te su umrli. Od tada, oni koji su osjetili seksualnu požudu za drugim muškarcima živjeli su u strahu.

Nakon tri vijeka službenog kršćanstva, kojeg je nametala država u samom srcu najmoćnije svjetske kršćanske države, homoseksualnost je i dalje postojala na najvišim društvenim, političkim i religijskim nivoima. Međutim, odobravanje grčkog svijeta otvorilo je put preziranju Rima, koji je zamijenjen kršćanskim negodovanjem – novo razdoblje samo što nije započelo sa progonom i terorom.

Malo je razloga da se to smatra principijelnim stavom. Većina hroničara tvrdi da su Justinijan i njegova supruga, carica Teodora (500 - 548), jednostavno koristili naknade kao način

za uklanjanje političkih protivnika ili za iznudu novca. Prokopije je na dugačkom popisu manjina na meti režima naveo i homoseksualne osobe: Samarićani, pagani, neortodoksnii kršćani, astrolozi, i pristalice "zelene" frakcije utrkivanja kočija. Teodora je bila u mogućnosti da procesuirala jednog mladog Zelenog entuzijastu, nakon što ga je odvukla iz crkve (gdje je tražio utočište), strašno ga mučila i kastrirala – bez suđenja. Kada je pokušala dobiti još jednog Zelenog na sudu, nije bila u stanju zaustaviti suce od odbacivanja slučaja, bez obzira na podmićivanje svjedoka i mučenja prijatelja optuženika kako bi ga pridobila za svjedočenje protiv optuženog. Stanovništvo Carigrada je slavilo oslobođajuću presudu uz pripreme za praznik.

Slični obrasci se vide i na drugim mjestima, kod sekularnih političkih vlasti u donošenju zakona protiv istospolnih praksi, sa malo upućivanja na teologiju, i sa još manje dokaza crkvene podrške. Na primjer, vizigotski osvajači rimske Španije pokušali su se dodvoriti svojim romaniziranim podanicima donošenjem zakona protiv homoseksualaca i Jevreja. Katolička crkva je pokazala nije pokazala puno entuzijazma za mjere i posebno protivne odredbe za preobraćanje Jevreja – pod vodstvom svetog Izidora iz Sevilje (560 - 636) na četvrtom Koncilu u Toledu (633). Na kraju (675) Crkva je bila prisiljena, izravnom kraljevskom odredbom, da doneše crkvene kazne za svećenika i homoseksualnost, ali u oba slučaja, pokušala je smanjiti kazne, iako je država poništila manje kazne.

Niti jedan drugi zakon nije preostao. Doista, iako je Karlo bio šokiran objavom da su neki od redovnika u njegovom carstvu bili bludnici, on nije uradio ništa više do izrazio čuđenje:

Život i čestitost redovnika je najveća nada za spasenje svih kršćana ... [Oni moraju] nastojati da se čuvaju od takvog zla... [a on ne bi] više dopuštao takve bolesti u bilo kojem

dijelu [svog] carstva, a još manje među onima koji bi trebali biti posebno čestiti i pobožni.

Dodatne odredbe karolinškog suda nisu uradile ništa više do osudile postojanje bluda i opomenule crkvene vođe da unište tu praksu.

Čini se da su sinodi koji su donosili Crkvena pravila i državne zakone tokom ranog srednjeg vijeka imali malo interesa za homoseksualnost. To ne znači da nisu ništa znali o tome. "Kazne", koje su bili vodiči za svećenike koji su dodjeljivali pokoru za određene grijeha, navode skoro svaku moguću permutaciju – za skoro svaki zamisliv grijeh. Homoseksualnost nije izostavljena iz ovoga. Međutim, mogu se izvući neki zaključci o stavu Crkve napominjući da je Pokora pape Grgura I (vladao 731 - 741), navela 160 dana pokore za lezbejstvo, 365 dana za mušku homoseksualnost i tri godine za svećenike koji su odlazili u lov.

Doista, Karolinški sud, u formi Alcuina (732 - 804), video je preporod ne samo u latinskoj poeziji, već i u predkršćanskom senzibilitetu o muškoj ljubavi. Alcuina poezija bila je prilično homoerotska, iako je naglasak bio uglavnom na svetoj i idealiziranoj prirodi takve ljubavi. Posebno je bio privlačan i vezan za svoje studente, pišući im obilato "ljubavna" pisma. Iako je možda zgodno posmatrati njegova pisma kao "platonska" (u modernom smislu te riječi), teško je zaključiti kako se može protumačiti ovo pismo biskupu kojem se divio:

Mislim o tvojoj ljubavi i prijateljstvu sa tako slatkim uspomenama, uvaženi biskupe, tako da žudim za vremenom kada bih mogao biti u mogućnosti da zgrabim vrat tvoje slatkoće prstima moje čežnje... kako bih potonuo u tvoj zagrljaj... kako bih pokrio, čvrsto stisnutim usnama, ne samo tvoje oči, uši i usta, već i svaki tvoj prst i nožne prste, ne jednom već više puta.

Zahtjevalo bi se veoma interpretativno shvaćanje za spiritualizaciju ovakvog pisma. Jednostavna je činjenica da poezija tog vremena obiluje izrazima ljubavi između muškaraca (uglavnom redovnika), i da su svjetovne “viteške” priče, koje naglašavaju bliske muško-muške veze bile također relativno česte. U mjeri u kojoj se vidi razvoj koji se odnosi na homoseksualnost, mora se uzeti u obzir širenje ideja o seksu općenito. Kao što je navedeno u prethodnom poglavlju, veliko nasljeđe rane Crkve o toj temi bio je naglasak na razmnožavanju kao najvećoj svrsi seksa. To je stajalište koje objašnjava osuda svetog Bonifacija (680 - 754) Engleza za “sodomiju”. On je prigovorio da su njegovi sunarodnjaci “prezirali” zakonit brak i preferirali su incest, promiskuitet, preljubu i opaku uniju sa religioznim i ženama iz manastira. Njihova “sodomija” bili su neprokreativni seks, incest i preljuba, uz seksualne odnose sa časnim sestrama. Hincmar od Reimsa, vodeći njemački teolog i političar (806 - 882), bio je još eksplisitniji:

zato neka niko ne tvrdi da nije počinio sodomiju ako je postupio protivno prirodi, bilo sa muškarcem ili ženom [moj naglasak] ili se namjerno i svjesno oskvruuo trljanjem [masturbacijom], dodirivanjem ili drugim neprikladnim radnjama.

Doista, Hincmar je izjednačio homoseksualne činove sa jednostavnim bludom (seks van bračne veze); kada je uključivao (barem jednu) vjenčanu osobu, u pitanju je bio određeni vid preljube. On je čak dodao raspravu o lezbejstvu – nešto što se Biblija i većina drugih Crkvenih pisaca i pravnika nije trudila uraditi. On je napisao:

[Lezbejke] ne stavljaju meso do mesa u smislu genitalnih organa jedne u tijelu druge, jer priroda to ne dopušta, ali transformišu korištenje ove membrane na neprirodan način tako da su prijavljene da koriste određene instrumente

zlokobne namjene za pobuđivanje želje. Tako su počinile grijeh činjenjem bluda nad svojim vlastitim tijelima.

Opet, zločin je blud. Hincmar je također protumačio Pavlov odlomak o “anti-homoseksualnosti” u Rimljanima kao:

odakle slijedi, kao što apostol kaže u Rimljanima (1:26-27), da ako bilo ko počini nečistoću na bilo koji način, bilo muškarci sa muškarcima, žene sa ženama, muškarci sa ženama, ili svi sami sa sobom, to nepristojnost koja odvaja krivca iz Kraljevstva Božijeg.

To nije baš ono što je Pavle napisao:

Njihove žene su zamijenile prirodne odnose za one neprirodne. Na isti način i muškarci su napustili prirodne odnose sa ženama i bili su obuzeti požudom jedni za drugima. Muškarci su počinili nepristojnosti sa drugim muškarcima, i dobili su zasluženu kaznu za svoje perverzije.

Također, pronašao je ne samo homoseksualnost već i prostituciju u Pavlovim Korinćanima (6:9):

Ili zar ne znate da nepravednici neće baštiniti kraljevstva Božjega? Ne varajte se! Ni bludnici, ni idolopoklonici, ni preljubnici, ni mekoputnici, ni muškoložnici, ni kradljivci, ni lakomci, ni pijanice, ni psovači, ni razbojnici neće baštiniti kraljevstva Božjega.

Opći napad na prostituciju teško da se može naći ovdje.

Poslije onog što je rečeno, čini se da je Hincmar jedinstven u Crkvenoj misli po pitanju homoseksualnosti u *Joelu* 3:3 (“i za moj narod bacaše ždrijeb, i davaše dijete za kurvu, i prodavaše djevojku za vino, te piše) i *Efežanima* 5:12 (“jer što

potajno čine, sramota je i govoriti.”). Hincmarova stajališta pomalo su zbumujuća, ali ono što je jasno jeste to da istospolni činovi za njega nisu bili bitno drugaćiji od cijelog niza mogućih seksualnih ponašanja između muškarca i žena ili pojedinaca koji se samozadovoljavaju. Ono što vidimo krajem 800-tih je “spuštanje postelje” u kršćanskoj misli u odnosu na “prirodu”, “rađanje”, “brak” i valjani seks. Svaka druga vrsta seksualnog čina (od masturbacije, preko bluda, preljuba i homoseksualnosti do sodomije) jednostavno je osuđena kao ona čija svrha nije razmnožavanje, kao neprirodna i sodomična. Ne postoje dokazi o hijerarhiji grijeha sa homoseksualnošću na vrhu. Umjesto toga, u mjeri do koje se može razaznati, čini se da su preljub i incest najgori zamislivi grijesi.

Promjene su se počele dešavati u 12. vijeku, iako su pomaci protiv seksualnog nemoralja općenito, a naročito protiv sodomije, čini se u velikoj mjeri povezani sa pokušajima namestanja svećeničkog celibata među monaškim zajednicama (u prvom redu) i župnika (u kasnijem razdoblju). Dakle, vidimo Vijeće Londona (1102) sa izričitim zahtjevom za priznavanjem sodomije kao grijeha. Zanimljivo, Sveti Anselmo (1033 - 1109, nadbiskup Kanterberija) jednostavno je odbio objaviti dekret, ističući u pismu jednom od svojih arhiđakona i bliskih prijatelja: “Ovaj grijeh je do sada bio tako javan da je iko jedva bio postiđen zbog njega, i stoga su mnogi stupili u njega, jer nisu bili svjesni njegove ozbiljnosti”. Možda je to bilo ozbiljno, ali čini se da je sveti Anselmo imao malo interesa u povlačenju posebnog poteza protiv toga. Osim toga, dekret vijeća mora se posmatrati u kontekstu. Do četvrtog Lateranskog koncila (1215) pod mandatom godišnje isповijedi, većina kršćana je isповijedila svoje grijeha samo jednom – zbog sigurnosti svoje samrtne postelje.

Prvi *Lateranski koncil* (1123) počeo je utrku za kontrolisanjem seksualnih običaja. Papa Leo IX (vladao 1049 - 1054) bio je entuzijastični pristalica svećeničkog celibata i vodio je kampanju za proširenje zavjeta celibata sa redovnih svećenika

(redovnici i redovnice) i na svjetovna svećenstva (župnici). To je kulminiralo u vladanju prvog Lateranskog koncila, koji je poništo brakove svećenika. U stvarnosti, međutim, ne samo da su mnogi svećenici bili uključeni u seksualne veze (i brakove) sa ženama, već je i značajan broj njih u javnosti bio poznat sa svojim vezama sa drugim muškarcima, u tolikoj mjeri da je to postao važan element u satirama tog razdoblja. Poznati pjesnik Walther od Chatillona (rani 12. vijek) ismijao je jednog biskupa poznatog po svojoj revnosti za ukidanje svećeničkog braka, jer biskup sam po sebi nije imao puno interesa za takve stvari: "muškarac koji zauzima biskupiju više je Ganimedier od Ganimeda".

Ono što je svakako bio slučaj jeste to da je seks između muškaraca bio otvorena tema za raspravu i neki muškarci su bili prilično otvoreni u svojim ljubavnim aferama sa drugim muškarcima, čak i kada priznaju da to Crkva ne odobrava. Stoga, vidimo Petra od Abana (13. vijek) kako objašnjava što je seks između muškaraca zapravo značio:

Neki sprovode zli čin sodomije trljanjem penisa rukom [masturbacija; uzajamna ili samostalna]; drugi trljanjem između bedara [adolescentne] mladeži [frotiranje, interkruralni seks], što većina radi ovih dana; a ostali izazivajući trenje oko anusa i stavljanjem penisa u njeg na isti način kao što se stavlja u ženske spolne dijelove.

Narod je znao šta su muškarci radili sa muškarcima. Da su neki vodeći muškarci toga vremena bili povezani sa drugim muškarcima (kao i sa ženama) bilo je jednako dobro poznato. Dakle, uveliko se komentarisalo o ljubavnim aferama kralja Ričarda Lavljeg Srca od Engleske (1157-1199). Njegova prva značajna ljubav (dok je bio vojvoda od Akvitanijske) bio je Filip, kralj Francuske (1165-1223).

Svaki dan su jeli za istim stolom i iz iste posude, a noću kreveti ih nisu razdvojali. Kralj Francuske ga je ljubio kao samoga sebe; a oni voljeli su jedan drugoga toliko da je kralj Engleske [Ričardov otac, Henri II] bio apsolutno zapanjen strastvenom ljubavlju među njima i divio joj se.

Izgleda da niko nije bio pretjerano zabrinut Ričardovom privrženošću, iako je jasno da je bio svjestan svoga ponašanja koje je izvan crkvenog idealnog odobrenog ponašanja. On se u više navrata pokajao zbog “tog grijeha”.

Ključna tačka je ta da se Crkva počela interesovati za pitanja seksualnosti. Međutim, njen primarni fokus su bile seksualna prenemaganja župnog klera i nagrada za proširenje svećeničkog celibata. Za većinu, ovo pitanje se usmjerilo na kraj prakse svećeničkog braka (prakticiran i danas među pravoslavnim parosima, pa čak i kod istočnih romanskih katoličkih svećenika). Ako je postojao neki poseban interes za homoseksualnost, postojao je kao vrsta bluda i preljuba. Sodomija nije bila “neoprostiv grijeh”; jednostavno je bila podkategorija seksualnog grijeha u koji svako može pasti.

Tokom 1100-tih, ton se počeo mijenjati. Treći Lateranski koncil (1179) posebno je zabranio “onaj (blud), koji je protiv prirode”. Bilo koji svećenik, uhvaćen u sodomiji, bio je skinut sa dužnosti ili osuđen na samostanski život, dok su se laici suočavali sa izopćenjem i društvenom isključenošću. Ovo isto vijeće je također donijelo naredbe ograničavajući ekonomski i društvene uloge otvorene Jevrejima i njihovim interakcijama sa kršćanima. Sve više, sveobuhvatnost grupa i praksi se počela održavati, što je služilo da smjesti heretike, Jevreje i homoseksualce u drukčiju (i prijeteću) kategoriju – kada su čaranje i kontakt sa demonskim dodani, mješavina je postala eksplozivna. Svjetovno zakonodavstvo uslijedilo je bujno i brzo – neki od njih su bili jezivi u svojoj pokvarenosti.

Kraljevski edikt u Kastilji glasi da “ako neko počini ovaj grijeh, nakon što se dokaže, oboje (bi trebali) biti kastrirani

pred cijelim stanovništvom... onda ih treba objesiti za noge dok ne umru". Pravna škola u Orleansu je predložila kastraciju za prvi prekršaj, komadanje za drugi i lomaču za treći. Pravo u Bologni (1288) zamijenilo je novčanu kaznu lomačom - to bi mogao biti dio općeg oživljavanja u rimskom Zakonu, koji je pod kasnim Carstvom i ranobizantskim periodom propisivao paljenje. Statut u Sieni je naredio da se bludnici objese za njihove spolne organe. Prosta je činjenica da je razdoblje koje vodi do crne smrti (1350) smatralo povećanje crkvenih i svjetovnih propisa posebno usmjerenog na homoseksualnost, sve više povezanim sa heretičkim pokretima. Nema razloga pomisliti da je ovo bio odgovor na bilo kakvo povećanje broja muških istospolnih aktivnosti, ili pak da su imali puno utjecaja u praksi (strukture države su obično bile preslabe za sproveđenje mnogih zakona). Ipak, problem je bio istaknut i bio je tradicionalno prihvaćen (ako ne i podržan) u mnogim zajednicama, kao što pokazuje Pierre de la Paludeova (14. vijek) duhovita odbrana toga zašto bi župne crkve i svećenici trebali prestati blagosiljati istospolne zajednice kao brakove.

Pojavom Crne smri, Evropljani su nastojali objasniti zašto ih je Bog kaznio tako stravično. Brojne skupine su se našle obilježene kao žrtvena janjad. Jevreji su bili očit objekt za napad, a preko velikih žitnih polja Francuske, Švicarske i Porečnja, Jevreji i njihove zajednice su iskorijenjene u bjesnilu antisemitizma. Bili su optuženi za zavjeru sa muslimanima, gubavcima i đavolom (između ostalih) za širenje kuge i uništavanje kršćanstva. Hereza je također viđena kao mogući uzrok za božansku uzvišenu srdžbu izraženu u obliku kuge. Dakle, Crkva i država su počele pridavati sve veći značaj uvjerenju i praksi. To da je do Velikog raskola (1378 - 1417) došlo u ovom trenutku, proizvodeći dva i onda tri pretendenta na papinstvo, samo je pojačalo osjećaj da je Crkva bila u haosu, a da su snage hereze i zla pokrenute. Naravno, u bilo kojoj individualnoj zajednici u kojoj možda nema Jevreja ili heretika - i papinska politika bi mogla biti nadaleko uklonjena.

U većini mjesta, dakle, ljudi su morali identificirati uzroke nesreće koju je donijela Crna smrt unutar zajednice. Vođeni propovjednicima i moralistima, bilo je lakše uvidjeti da je Bog bio razljučen zbog seksualnog nemoralja. Dvije skupine su stremile tome da se nađu u vatrenoj liniji (doslovno, u smislu prijetnje spaljivanjem): bludnika i prostitutki.

Ova tendencija napada na posebne skupine nakon Crne smrти moraju se ispitati u detalje, jer je izgrađena cjelokupna oprema zakonodavstva i kulturni mentalni sklop, koji će u velikoj mjeri odrediti zapadnoevropske stavove prema Judaizmu, seksualnom nemoralu i neortodoksnim religijskim uvjerenjima za sljedeće pola milenija. Evropa je počela uviđati, kao što je Justinian tvrdio u svojim odredbama, da je “grijeh” (posebno lažna religija, neprirodni seks i hereza) bio uzrok gladi, kuge, rata i svake druge katastrofe. Jevreji više nisu bili samo “nekrišćani”; bludnici više nisu bili samo “kurvari i preljubnici”; heretici nisu više bili samo “zavedena braća”. Sve troje postal je najveća prijetnja društvu, uzrok svih zala i problema. Rješenje je bilo iskorjenjivanje.

Prva luka za poziv u krizi uspostavila je ton za ono što će uslijediti. Iz očitih razloga, Evropljani, opsjednuti kugom ili klonuli u posljedicama, usmjerili su se ka Crkvi u traženju objašnjenja i uputa. Budući da su svećenici imali poseban odnos sa božanskim, bilo je moguće da će objasniti ili promijeniti tok epidemije. Njihovo objašnjenje je takoder bilo znatno manje cerebralno nego ono liječničko. Postojaо je očit razlog za kugu: Bog je bio ljut na zajednicu. Bilo je apsolutno neophodno da grijesi koji su izazivali božansku ljutnju budu identificirani i eliminisani. Tri ključne mete su mogle biti identificirane. Prvo, opća pobožnost ili grijeh cijele zajednice bio je ispitivan. Ljudi su bili potaknuti na služenje sakramentima Crkve, obavljanje hodočašća, molitvu, učestvovanje u procesijama i obavljanje drugih pobožnih djela. Drugo, zajednica bi mogla okrivljena za pružanje utočišta bezbožnim i bezbožnim uvjerenjima. Tako je hereza morala biti iskorijenjena i,

zajedno sa ovim, najočitija skupina neortodoksnih vjernika bili su Jevreji. Budući da su Jevreji odbijali "istine" kršćanske vjere koju su posmatrali kao neprijatelje Boga i, time, sljedbenike Božijeg velikog neprijatelja, Sotone - kao takvi bili su heretici. Konačno, društva su savjetovana da iskorijene one grijeha koji su bili najvidljiviji i koji bi vjerovatno izazvali gnjev Božji. Prostitucija i istospolna djela su očito bili meta.

U stvari, vjerske vođe su savjetovale kako bolest ima načno, kao i teološko objašnjenje. Problemi koji su uzrokovali epidemiju su bili okolišni. Nešto u regiji zarazilo je zajednicu. Liječnici su posmatrali onečišćenja u zraku, u smislu prirode, dok su religijske vođe pretpostavljale da je onečišćenje bilo prisutno (u zraku) u metaforičkom i religijskom smislu. Za obje strane, kuga je bila posljedica čimbenika koji su već postojali u mjesnom i političkom tijelu. Kuga nije "prešla" od nekoga ili od nekud drugo. Kuga je "izbila" zbog zagađenih uslova koji su već prisutni. Stvari, ljudi i mjesta nisu nosili i širili kugu (zarazom) u neutralnom smislu. Umjesto toga, pošast se pojavila jer su čimbenici koji su uzrokovali bolest već bili prisutni. Način da se spriječi, prekine ili izliječi kuga, i za liječnike i za religijske vođe, bio je promijena onih aspekata okoliša koji su bili izvori onečišćenja. Dok su suci bili spremni prihvati kako bi loše zdravstvo moglo pogoršati zdravlje građana, dosljedno su se držali mišljenja da je kuga zarazna bolest, a ne groznica uzrokovana lošim zrakom. Osim toga, oni su također spremni vjerovati da Božija srdžba može biti paljba protiv grada u obliku zarazne epidemije. Obični ljudi su narocito bili skloni složititi se da su određene radnje (posebno one drugih) bile te koje su se trebale kriviti. Bez obzira na teorijska razmišljanja, jedan pravac djelovanja je bio očit: zajednica se trebala pročistiti od onečišćenja i spriječiti ponovo zagađenje.

Kao što je već gore navedeno, napadi protiv Jevreja su bili najočitiji i strašan primjer ovog pokušaja čišćenja urbane sredine, skupina i pojedinaca za koje se smatralo da su zagađene

i oboljele. Iako izvan okvira ove knjige, progon Jevreja u razdoblju nakon kuge treba uzeti u obzir u nekim detaljima, jer je jasno da napadi koji su uslijedili protiv homoseksualaca i heretika nisu bili izolirani slučajevi "moralnosti". Evropa nije doživjela neki moralni preporod protiv seksualnog grijeha 1400-tih, koji je pokušao iskorijeniti posljednje ostatke klasične poliseksualnosti ili razuzdanost Tamnog doba zapadnog kršćanstva. Posmatrano u širem kontekstu antisemitizma, što postaje i dio te Evrope upuštene u val žrtvovanja i ugrađenoj u ustaljenoj popularnoj teoriji o katastrofi, značilo je da treba kriviti neke određene vrste ljudi.

Do 1550. godine gotovo da nije ostalo Jevreja u zapadnoj Evropi, jer je zemlja za zemljom protjerivala ili pogubljivala svoj jevrejski narod. Međutim, antisemitizam nije počeo sa kugom. Edward I (1239 - 1307) je protjerao englesku jevrejsku populaciju u 1290-tim. Godine 1215, četvrti Lateranski koncil je naredio da svi Jevreji i muslimani nose posebnu odjeću i bedževe na odjeći tako da će ih svako moći identificirati veoma lako i iz daljine. Zahtjev vijeća da je vjerovanje u transupstanciju (kruh i vino u zajedništvu zapravo su postali Kristovo tijelo i krv) sastavni dio vjere i takođe je postao važan u kasnijim optužbama protiv Jevreja zbog navodnog napada na domaćine. Tokom 13. i 14. vijeka dolazilo je do sve jačeg napada na Jevreje, pogotovo (iako ne isključivo) u propovijedanjima dominikanaca i franjevaca. Pojava kuge i optužbe na račun Jevreja za namjerno širenje kuge udružene su sa ubrzavanjem poziva svećenika na potpuno protjerivanje Jevreja iz kršćanskoga Zapada.

Optužbe protiv Jevreja su bile mnogobrojne. Posmatrani su kao skupina isključivo odgovorna za raspeće Krista, unatoč uključenosti Pilata i rimskog (to jest, krivovjernog Carstva). Osim toga, glasine (tzv. "krvna kleveta") su tvrdile da su Jevreji koristili krv kršćanske djece u različitim religijskim obredima (na primjer, Pesah). Njihovi neprijatelji su ih optužili za krađu posvećenih hostija ("Hostija oskvruća") za slične

namjene. Jevreji su često bili optuženi za zavjeru sa muslimanima i heretičkim ili ortodoksnim kršćanima protiv zapadnih katolika. Također, tu su i optužbe da je tobožnja tvrdoglavost Jevreja u odbijanju prihvatanja "istine" kršćanstva bila daljnji znak njihovog namjernog i svjesnog zla, što je neminovno dovelo do njihovog povezivanja sa sotonom i demonskim praksama. Čak su se i napadi paleži (i drugi katastrofalni događaji) dešavali pred njihovim vratima. Konačno, u vrijeme izbjijanja kuge, s kraja 14. i početkom 15. vijeka, Jevreji su bili optuženi za saradnju sa muslimanima, gubavcima i đavolom za trovanje bunara i širenje kuge. Mnogi vodeći crkvenici su osudili te napade, vodeći se učenjem svetog Avgustina da se Jevreji moraju tolerisati kao bitan dio kozmičke historije kršćanstva. Doista, papa Klement VI (vladao 1342 - 52) i kasnije pape su osudile pokušaje krivnje Jevreja za kugu - naveli su da Jevreji i kršćani umiru u jednakom broju od kuge.

Već rano, 1100-tih godina, kršćanski hroničar je naveo utjecaj popularnog antisemitizma i napisao da je "bez obzira na to da li ono o čemu govorim je istina ili ne nije, nije moja briga; rečeno je tako i tako mora biti prihvaćeno". U deceniji neposredno prije kuge, župljeni u Deggendorfu (Bavarska) posvetili su ploču na crkvi obilježavajući činjenicu da su "ovdje Jevreji bili pobijeni; oni su zapalili grad". Ostale crkve podignute su kao spomen na uništenje jevrejskih geta i, posebno sinagoga. Godine 1300, u Laudi (Wurzburg), masakr koji je uslijedio nakon optužbe za oskvruće hostije ugledao je kapelu sagrađenu na mjestu srušene jevrejske kuće. Doista, mnoge crkve koje datiraju iz tog razdoblja, koje su posvećene Tijelom Kristovom (Tijelovo), Svetoj krvi ili Djevici Mariji nalaze se u prizmlju nekada okupiranom od strane jevrejskih geta ili bogomolja.

Čini se da je kuga jednostavno ubrzala i pojačala progon - i uklanjanje - Jevreja. Godina 1340-ih, Jevreji su bili označeni kao raspirivači kuge u Francuskoj, Italiji, Švicarskoj i Njemačkoj. Neki građani su očistili svoje gradove od Jevreja

prije dolaska kuge u pokušaju sprečavanja pošasti. Takvi preventivni progoni pojavili su se u Strazburu (900 židova je spaljeno živo), u Nürnbergu, Regensburgu, Augsburgu i Frankfurtu. Sveti Rimski Car, Karlo IV (1316 - 1378), čak je donio zakone koji uređuju odlaganje jevrejske imovine u slučaju eliminacije geta. Progon Jevreja je ostao dosljedna značajka izbijanja kuge: Halle (1382), Rappoltsweiler, Durkheim, Colmar (1397), Freiburg (1401); Keln (1424); Schweidnitz (1448-1453, 1543); Regensburg (1472), Njemačka (1475); Brieg (1541), Aix-en-Provence (1580); Beč (1679). Čini se da prethodne optužbe o trovanju (bunara) objašnjavaju ovu povezanost Jevreja sa kugom. Već je 877. godine jevrejski doktor bio optužen za trovanje cara Karla (823 - 877); 1161. godine, 86 Jevreja pogubljeno je u jednom jedinom pokolju zbog optužbe za trovanje. Jevreji, zajedno sa muslimanima i gubavcima, su potom bili optuženi za trovanje u Vaudu (1308); Eulenburgu (1316); Frančkoj (1319), Francuskoj (1321), Provansi i Njemačkoj (1337) te Provansi (1348). Pomak od progona zbog trovanja do progona zbog širenja kuge, bio je neprimjetan.

Također, čini se da je postojala veza između tih optužbi za trovanje i širenje kuge te sudjelovanje Jevreja u medicinskom radu. Naglašavanje pismenosti među Jevrejima, kao i zabrana bavljenja mnogim zanatima (posebno uzgojem i vlasništvom nad zemljom), značilo je to da su Jevreji bili koncentrirani u urbanim područjima i prezastupljeni u zanimanjima koja su zahtijevala sposobnost čitanja. Osim toga, jevrejsko poznavanje hebrejskog i arapskog jezika dalo je mnogim Jevrejima pristup medicinskim djelima drevnih vremena kroz posredovanje islamskog svijeta. Doista, jevrejske liječničke vještine često su im dozvoljavale rad u područjima inače zatvorenima za njihovu saradnju. Na primjer, unatoč protjerivanju Jevreja iz Engleske od strane Edwarda I. i Edward II (1284 - 1327) i Henry IV (1367 - 1413) su zapošljivali Jevreje kao lične doktore (praksa uobičajena među otmjenima i bogatim porodicama). Moć jevrejskih doktora bio je česta briga. U 16. vijeku,

Hans Wilhem Kirchhoff (1526 - 1603) naveo je da "mi smo kršćani takve glupe budale da, kada su nam životi u opasnosti okrećemo se ka našim praneprijateljima (Jevrejima), kako bismo spasili (sebe)". Svećenici su u kasnom srednjem vijeku bili posebno zainteresovani za zaustavljanje ovog oslanjanja na jevrejske doktorske prakse i bili su toliko uspješni da su mnogi italijanski gradovi bili prisiljeni da dobiju izričito papinsko dopuštenje (oproštaj) za zapošljavanje Jevreja kao građanskih doktora.

Složena interakcija između Jevreja kao iscijelitelja i trovачa je očigledna. Iako je bilo jasno da su Jevreji bili autsajderi i sumnjičavi, oni su također bili ključni za određena područja života. Samo sa povećanjem krivovjeraca (kršćani) uključenost u medicinu i finansije (da spomenemo samo dva područja) bilo je moguće preživjeti bez ovisnosti o Jevrejima. Međutim, oslanjanje na Jevreje ni na koji način nije mijenjalo njihovu, uglavnom negativnu i sumnjivu sliku u svijesti većine, ako ne i svih kršćana. Kao što je Petar Časni (1122 - 1157), opat iz Clunyja, rekao:

stvarno sumnjam da li Jevrej može biti ljudsko biće jer on neće doprinjeti ljudskom razmišljanju [i prihvatanju kršćanstva], niti će naći zadovoljstvo u autoritativnim iskazima, jednako božanskim i jevrejskim [u odbijanju prihvatanja katoličke interpretacije knjige Jevreja/Stari zavjet].

Šekspir (Mletački trgovac II.ii.27) napisao je sažetiju procjenu: "Zasigurno, Jevrej je vrlo vražja inkarnacija".

Dok je Jevreje bilo lakše identificirati, oni nisu bili jedina grupa u društvu koja je napadana nakon što je okrivljena za nanošenje zarazne epidemije. Jadni stranci (oni koji će se danas zvati "ekonomskim migrantima") obično su protjerivani na najmanji nagovještaj kuge. Izbjeglice iz ratova i progona (današnji tražioci "azila") često su posmatrani kao "prljavi" i, dakle, potencijalni izvor bolesti. Kožari, mesari, ribarnici i

grobari, čija su zanimanja proizvodila užasne mirise ili odbijanje, često su posmatrali svoj rad ograničenim tokom izbijanja kuge. Ipak, kontrola bilo koje grupe ili pojedinca koji je bio povezan sa prljavštinom, zagađenjem, otpadom ili bolešću bila je naglašena. Ljudi koji su bili uključeni u seksualnu trgovinu ili seksualnu devijaciju označavani su, što je začuđujuće, često koliko i Jevreji, te su nakon protjerivanja većine evropskih Jevreja bili jedna od rijetkih potencijalnih grupa za okrivljavanje.

Bitno je shvatiti da su se stavovi o seksu i seksualnosti u kasnom srednjem vijeku razlikovali prilično dramatično od ovih danas. Na primjer, do kasnog 15. vijeka (a često i u vijeku kasnije) bordeli su ostali prihvaćen - i legalan - dio građanskog okruženja. Bordeli su građeni javnim sredstvima i nadzirani su od strane državno imenovane ili državno odbrene "gospođe" (često nazivanim "nadstojnicom samostana" ili "kraljicom kurvi"). Dakle, 1447. godine, Dijon je izgradio znatnu zgradu koja će služiti kao gradski bordel. Tu su bile sobe za skrbnike, prostrana zajednička soba i gotovo dvadesetak velikih spavačih soba, svaka sa kamenim kaminom. Ovaj grad od 10 000 duša bio je dobro opskrbljen sa više od 100 legalno priznatih prostitutki.

Mnoge javno održavane kupaonice korištene su za prostituciju a postojali su i mali, "privatni" bordeli. Većina tih objekata, kao i aktivnosti, su bili javno priznati, regulisani i oporezivani od strane gradskih vlasti. Osim ovih dopuštenih aktivnosti, bilo je i uličnih prostitutki. Suci su opravdavali odredbe prostitutki (njihovom često kritičkom svećenstvu) na temelju zajedničke koristi i u "interesu javnog dobra". Oni su trebali omogućiti odušak za seksualne apetite mnogih usamljenih mladića. Budući da zanatlijama i radnicima obično nije bilo dopušteno vjenčanje dok ne postanu gospodari svoje robe (dakle, u svojim tridesetima), mladi ljudi su bili ozbiljan problem. Prostitutke su smatrane prihvatljivom alternativom bandi silovatelja "uglednih" mladih žena (ili dječaka) u ulici,

što se nije događalo nerijetko. Pored pružanja novaca društvu (kroz poreze) i reda (kroz oslobođanje seksualne napetosti), dozvoljena prostitucija je gradu pružila priliku da osigura "čistoću" seksualnim radnicima i bordelima.

U početku se činilo da nije bilo jasnog identificiranja legalne prostitucije (u bordelima) sa kugom. Doista, 1350 – 1450. bio je period izgradnje i institucionalizacije javnih bordela. Umjesto uklanjanja seksualnih radnika činilo se da su gradske vlasti bile zabrinute osiguravanjem njihove čistoće. Braća propovjednici, međutim, naglašavali su da fizička čistoća i zdravlje nisu bili pokriće za moralnu prljavštinu aktivnosti. Oni su otišli dalje i tvrdili da legalizacija nerazdvojno veže društvo, u cjelini, sa nesvetom aktivnosti. Stanovništvo se, izgleda, slagalo te su prostitutke (od kojih se, kao od Jevreja, često zahtijevalo da nose bedževe ili odjeću za raspoznavanje) napadane za vrijeme kuge ili propale žetve, ili nakon posebno uspješnih i karizmatičnih propovijedi. Ipak, do 1480-tih, većina muškaraca samaca je posjećivala bordele, što je bila uobičajena aktivnost njihovog nedjeljnog života – od bordela se samo tražilo da budu zatvoreni tokom održavanja vjerskih službi. U kasnijim decenijama 15. vijeka, prostitucija je došla pod sve veće napade propovjednika, a posebno tokom protestantske i katoličke reformacije iz 16. vijeka od strane društva u cjelini.

Možda je teško shvatiti kako su propovjednici uspijevali ubijediti društvo u to da je legalna prostitucija bila opasna. Mnogi muškarci su, neko vrijeme prije braka, posjećivala bordele. Očevi su slali svoje sinove prilično otvoreno. Sram nije bio efektivno sredstvo. Međutim, propovjednici su mogli optužiti društvo za podržavanje ponašanja koje nije bilo u mogućnosti povratiti stanovništvo Evrope konstantno uništavano kugom. To znači da su prostitutucija (i nezakonitosti) bili neproduktivni i, stoga grešni. Kao takvi, bili su neprirodni. Ovaj teorijski pristup seksualnim grijesima najočitiji je u popratnom napadu na istospolne činove. Muška homoseksualnost (obično

grupirana pod općim pojmom sodomije), bila je jednako neproduktivna aktivnost, a time i osuđena od strane propovjednika – čini se das u lezbejska djela rijetko bila primijećena. Depopulacija Evrope kao rezultat kuge pridala je veliki značaj rađanju legitimne djece. Budući radnici (djeca) su bili potrebni za povratak društva i sve što je bilo protiv toga bilo je društveno zlo. Propovjednici su sada učinili način proglašavanja grešnosti prostitutki (bludnici i preljubnici) i sodomita razumljivim običnom narodu. Ovi grijesi nisu bili samo uvreda Boga, već i opasnost za društvo i vjerovatno je trebalo izazvati daljnju božansku srdžbu. Kao što je Sveti Bernardino (1380 - 1444) propovijedao svojim sugrađanima Siene: "vi ne razumijete da je (sodomija) razlog zbog kojeg ste izgubili polovicu stanovništva tokom posljednjih dvadeset pet godina". On je tvrdio da je Božja (poetska) presuda protiv društva koja se činila da prezire djecu (odbijanjem legitimnog potomstva) bilo uskraćivanje ljudima djece koju su se usudili napraviti. On je tvrdio da je mogao čuti, zvoneći u njegovim ušima, nerođeno (još nezamišljeno) pjevanje za osvetom.

Ne čudi to da je gubitak stanovništva bio velika briga za građanske vlade i njihovu populaciju. Na primjer, u 1330-tim, Firenca je imala oko 120 000 ljudi. Stanovništvo se konačno stabilizovalo u 1410 – 60. na 40 000. Moralna ispravnost i dužnost prema širem društvu postala je pitanje od najvećeg interesa za državu. Firenca je pokušala kontrolisati politička stajališta (1378), uličnu prostituciju (1403), seksualni nemoral u samostanima (1421), malverzaciju dužnosnika (1429) i sodomiju (1432). Stvaranje Ufficiali di Notte (Službenici noći) 1432. godine za kontrolisanje sodomije dovelo je do sedamdeset godina sudskog progona muškaraca koji su sudjelovali u seksu sa drugim muškarcima (obično starijim muškarcem i mlađeži u kasnoj adolescenciji). Slična ustanova (Collegium sodomitarum) osnovana je u Veneciji 1418. godine.

U razdoblju 1432 - 1502, više od 17 000 (240 po godini, gotovo pet sedmično) muškaraca bilo je optuženo i 3 000 (četrdeset tri godišnje) bilo je osuđeno za sodomiju u firentinskoj populaciji od 40 000 ljudi. Ako neko posmatra generaciju kao period od dvadeset godina, tako je onda u bilo kojoj generaciji oko 12 posto muške populacije bilo javno i službeno optuženo za sodomiju i 2 posto od njih je zapravo osuđeno. Problem, čini se, nije bio neznatan. Firentinska država je čak nastojala zahtijevati od sudaca u dobi od trideset do pedeset godina da budu vjenčani kako bi se izbjeglo bilo kakvo tajno bludničenje na sudovima u svrhu zaštite. Praksa je bila takva da je Bernardino optužio očeve i majke za svjesno dopuštanje svojim sinovima stupanje u istospolna djela i veze. Rekao je da bi njihove sinove trebalo zaključati u kuću kako ne bi bili zavedeni na takvo ponašanje (ili kako ne bi bili silovani). Propovijedao je da bilo "manje zlo" da im kćeri budu silovane nego njihovi sinovi. Sodomiju je nazvao "ovim zaraznim uništenjem" koje opsijeda grad. Tako je blizak bio interni odnos sodomije, kuge, zagađenja i grijeha da se većina firentinskih zakona i Bernardinovih propovijedi protiv sodomije pojavila tokom ili neposredno nakon izbijanja kuge.

Mnogi su mislili da je ono što je uvrijedilo Bernardina i druge bilo tolerisanje ovih grijeha na najvišim razinama društva. Vođe društva su legalizovale i zaštitile prostitutciju. Još gore, mnoge od najvećih figura zapadne kršćanske kulture stupale su u, ili previdjele, sodomske prakse. Na primjer, Poliziano (1454 - 1494), koji je bio učitelj djeci Lorenza de Medičija (1449 - 1492) te prijatelj i učitelj Mikelandjela (1475 - 1564) - i još budućih 500 muškaraca iz cijele Evrope - bio je vodeća neoplatonistička figura renesanse. Također, bio je (koristeći moderni termin) "notorni sodomit" koji se nikada nije oženio. On i drugi su pisali pjesme o ljubavi prema drugim muškarcima. Na primjer:

Ako biste se nalazili u mom društvu,
Nemojte mi nabacivati žensku ljubav ...

Ja pozivam sve muževe: tražite razvod, i bježite
Svaki od ženskog društva

Benvenuta Cellinija (1500 - 1571), u avgustu 1545. godine, dok je razgovarao sa vojvodom od Firence, napao je umjetnik Baccio: "Oh, šuti, ti prljavi bludniče". Zaprepašten ovom javnom optužbom, Cellini je zabavio (ali ne i šokirao) okupljene dvorjane, kada je odgovorio:

Luđaku, otišao si predaleko. No, tražim od Boga da znam kako se upustiti u plemenite prakse [sodomije] ... to je praksa najvećih careva i najvećih kraljeva svijeta. Ja sam skromni beznačajni čovjek, ja nemam sredstva ili znanje da se mijesam u takve prekrasne običaje.

Njegovo četvrto hapšenje i dvije osuđujuće presude za sodomiju učinile su ovaj odgovor beznačajnijim - i neiskrenim.

Ne čudi to da su Crkva i svećenstvo često napadali sodomiju, ne samo kao veliki grijeh, već i kao ekstremnu prijetnju za opstanak samoga društva. Međutim, svećenstvo u celibatu nije bilo izuzeto od ove infekcije. Prvog novembra 1494. godine, Savonarola (1453 - 1498) je zatražio od svojih kolega, firentinskih klerika, da "napuste, kažem, taj neizrecivi porok, napuste taj odvratni porok koji je donio Božji gnjev na vas, ili pak: jao, jao vama!" Propovjednici, moralisti i, sve više, suci su postali uvjereni u to da nemoral (društveno i kulturno zagađenje) mora biti eliminisan. Jasno, bilo je nemoguće iskorijeniti prostituciju ili sodomiju više nego što su se stranci ili siromašne izbjeglice mogle zaustaviti na granici. Međutim, društvo je moralo biti viđeno (od Boga) u pokušaju pročišćenja kako bi se božanska kazna izbjegla. Tokom 15. vijeka mnogima je postalo jasno da je "tolerancija" grešnosti i moralne nečistoće bila uzrok Božje srdžbe. Da bi se spriječila epidemija poslana protiv društva bilo je neophodno uraditi sve što je moguće kako bi se uklonili uzroci zagađenja i prljanja

kulture. Međutim, ova utrka za čistoćuispala je iz renesansne (i, često, sodomitske) senzibilnosti svećeničke hijerarhije. Na primjer, pape kao što je bio Aleksandar (Borgia) VI su bili zloglasni zbog prihvatanja muškaraca.

Obično stanovništvo, sa svojim svećenstvom i sucima, moglo se osjećati komforntno posmatrajući prostitutke, bludnike, migrante i jadne izbjeglice protjerane sa svojih ulica. Zasigurno, za društvo koje se odnosilo strašno i ustrajno protiv ovih izvora (metaforičkih, metafizičkih i religijskih) infekcija izgledalo je manje vjerojatno da će patiti od Božje srdžbe. Lucy Hutchinson, u svom dnevniku početkom 17. vijeka, mogla je govoriti za većinu ljudi još u 14. vijeku:

Lice suda je mnogo promijenjeno mijenjanjem kralja [sa smrću Jamesa VI i I], za kralja Charlesa [I] koji je bio umjeren, krepstan, i ozbiljan, tako da su budale i prostitutke, mimičari i katamiti [bludnici] bivšeg dvora [Jamesa VI i I] izašli iz mode; plemstvo i dvorjani, koji nisu sasvim napustili svoje razvratnosti, još uvijek naklonjeni [prestrašeni] Kralju, povukli su se u zaleđe kako bi ih nastavili praktikovati.

Svako društvo, pročišćeno od takvog pokvarenog zagađenja, moglo bi joj se pridružiti u zajedničkom uzdahu olakšanja. Mogla je pisati malo izvan vremenskog razdoblja ovog poglavlja, ali njezin glas bio je taj koji je odjekivao zahtjeve svestog Bernardina i Savonarola.

Učinak Crne smrti i veće crkveno naglašavanje svećeničkog celibata bilo je dvostrukog. Potonje je dovelo do većeg naglašavanja seksualnog nemoralja kao značajnog problema u religijskoj stvarnosti. Prethodno je odredilo vezu između strašnih katastrofa i posebnih skupina ljudi. Kako se kuga vraćala u većinu urbanih područja svakih petnaest do dvadeset godina tokom 16. i 17. vijeka, ne čudi da su mišljenja o istospolnim djelima postajala sve vidljivija. Nakon što su

Jevreji većinom bili protjerani i nakon što je hereza potisnuta od strane rascjepljenog kršćanstva u protestantizam i kataličanstvo, skupine koje bi se mogle kriviti postajale su manje, ali ne i manje očite. Seksualno nemoralni (bludnici, preljubnici i, posebno, prostitutke i sodomiti) su bili ljudi čije je postojanje prijetilo da će donijeti propast zajednici. Zapadna Evropa više nije mogla sebi priuštiti luksuz ignorisanja istospolnih djela. Homoseksualnost je morala biti kažnjena brzo i oštro; kazna je morala biti primjerena i vidljiva. Božji gnjev morao je biti spriječen.

Dok je kršćanstvo prolazilo kroz ove promjene, situacija u dijelovima Mediterana pod islamskim utjecajem je zadržala mnoge kulturne senzibilnosti spram seksa paganskog grčko-rimskog svijeta. Poseban aspekt arapske kulture u tom razdoblju, koje bi trebao biti od interesa za bilo koju raspravu o seksualnosti i islamu, dolazi iz Medine u vijeku neposredno nakon smrti proroka Muhameda (632). U 700-tim godinama arapska muzika i poezija su prešle od toga da su njima dominirale žene do toga da njima dominiraju muškarci. Ovi prvi muški muzičari/pjesnici često su nazivani mukhannathun (feminizirani). U vrijeme Kitab al-Aghani al-Isfahani (umro 967), ovi mukhannathun su dominirali muzičkim krugovima u Mekki i Medini tokom dvije generacije sa iznimnom vidljivošću i prestižom. Njihov položaj je došao do naglog i nasilnog kraja pod halifom Sulejmanom (vladao 715 - 17) zbog njegovih navodnih reakcija na njihovu razuzdanost sa ženama, ne muškarcima.

Prema islamskom gramatičaru Abu Ubaydu (umro 838), mukhannathun (izvedeno iz khanatha - usporediti, u nastavku, pojmove koji se koriste u Mombasi/Zanzibaru i Omanu) su slabi (takassur). U vrijeme islamskog pisca al-Ayni (1451), izraz je značio pasivnog partnera u homoseksualnom činu. Iz toga bi se moglo zaključiti da su ovi pojedinci smatrani izapačenima. Ipak, barem još u 12. vijeku, mukhannathum je

čuvao poslanikov grob – tradicija koja se zadržala do kraja osmanske vladavine u 20. vijeku.

Mukhannathun je također jedna od arapskih riječi za muškarca uključenog u homoseksualne činove. Luti (od Lota - podsjećajući na uništenje Sodoma) bio je normalan izraz za aktivnog partnera. Pasivni partner je bio poznat po broju riječi: mu ‘ajir (dječak za iznajmljivanje, pasivan za novac); mubadil (koji je bio i aktivan i pasivan), ma’bun (pasivan). Ma’bun dolazi od riječi uban što je obično značilo “patološku” želju da se bude donji te je bio pojam uglavnom povezan sa medicinskim raspravama - tj. ma’bun je bila vrsta bolesti. Ako ništa drugo, ovo može poslužiti da nas podsjeti kako je zapadno-centrički stav da je homoseksualnost prvo bila “medikalizirana” u psihijatriji 19. vijeka bio netačan – o čemu ćemo vidjeti u poglavljju 6.

Također je vrijedno istaknuti da je drugi česti naziv za luti (pederast) bio “redovnik”, što je jasno značilo da je ljaga na moral pronađena u kršćanskim samostanima razasutim islamskim svijetom. Popisi eufemizama za analni seks, uključuju riječi kao što su “kao redovnik u svom samostanu”, i uvrede koje su se “više odnosile na (sodomiju) nego na redovnika” nisu bili rijetkost. Ono što ovo sugerije je živa rasprava, i svijest o istospolnim aktivnostima i pojedincima. Viktorijanski zapad je mogao imati “ljubav koja se nije usudila izgovoriti svoje ime”; islamski svijet je imao seksualnu praksu o kojoj se slobodno raspravljalo i, u to vrijeme, otvoreno praktikovalo.

Dok se ove osobe teško mogu tačno opisati, postoje primjeri pojedinih mukhannathuna, kao i komentari o njima kao grupi iz drugih izvora. Na primjer, različiti hadisi (ili ono što je govorio prorok Muhamed), kao što su Muwatta od Malika bin Enesa, islamskog pisca (umro 797), i Musnad drugog islamskog pisca, Ahmada bin Hanbala (umro 855), daju barem sedam temeljnih ideja o mukhannathun:

1. Prorok je prokleo feminizirane muškarce (al-mukhannathin min al-rijal) i muškobanjaste žene (al-mutarajjilat min al-nisa), čime se osuđuje ponašanje koje uključuje preodijevanje (npr. transvestizam)
2. Nazivati nekoga mukhannathunom izazvalo bi dvadeset udaraca bićem, isto kao što bi reći za nekoga da je imao aktivnu ulogu (luti) u sodomiji (Ibn Maja, umro 886, i al-Tirmidhi, umro 892)
3. Neko ko boji svoje ruke i stopala kanom (kao žena) bio je protjeran od proroka (koji je odbijao da ga pogubi, iako je govorio, "Zabranjeno mi je da ubijam one koji mole")
4. Izgnanstvo se također odnosilo na priču o mukhannathunu koji je bio među ženama u pratnji jedne od prorokovih žena
5. Druga verzija (4) je tvrdila da je određeni mukhannathun bio "jedan od onih interesa koji je nedostajao kod žena (min ghayr uli -irba)". Ovom mukhannathunu je bilo dopušteno da se vrati u Medinu dva puta sedmično kako bi molio "iz straha da ne umre od gladi u pustinji"
6. Prorok je izričito osudio mukhannathuna koji je tražio dozvolu da nastavi raditi kao muzičar
7. Mišljenje vezano za hadis od al-Zuhrija (umro 742) kaže da se samo treba moliti iza mukhannathuna kada je nužno

Ovi hadisi predstavljaju mnoštvo "čitanja" mukhannathuna. Jasno je da su oni bili pojedinci koji su bili u stanju kretati se između muške i ženske sfere (broj 4), i često su se ponašali kao muškarci (broj 6, usporediti situaciju u Mombasu i Zanzibaru koje će biti objašnjene kasnije). Prorok ih je ukorio (brojevi 1 i 4), ali uz izričito pokazanu milost (brojevi 3 i 5). Konačno, mukhannathun je smatran, u najboljem slučaju, društveno "sumnjivim", ako ne i aktivno odbojnim (brojevi 2 i 7).

To nam daje neke ideje o mukhannathunu kao grupi. Međutim, bili su često napadani, ne toliko zbog svoje ženstvenosti koliko zbog duhovitosti i nepoštovanja koje se graničilo

sa bezvjernošću (čak i bogohulnošću). Al-Dalal - poznati mukhannathun - jednom je prnuo tokom molitve te je rekao: "Slavim Te naprijed i nazad", a kada je imam citirao Ku'ran i rekao: "A zašto ne bih trebao služiti onoga koji me je stvorio?" Al-Dalal je odgovorio "ne znam", izazivajući kod većine vjernika smijeh. Al-Dalal, koji je zasigurno bio najpoznatiji mukhannathun, oko koga su se pričale priče dajući nekakvu ideju o potrebi za izbjegavanjem iskušenja da se vide društveno konstruirane "niše" od drugih kultura kao jednostavno rane verzije "gej", "kraljica" ili "draga".

Drugom prigodom Al-Dalal je bio na zabavi u pustinji sa grupom prijatelja. Oni su primijetili njegovu privlačnost prema mladima na zabavi te su ih ostavili nasamo. Nažalost, lokalna policija je stigla i al-Dalal i njegovi mladići, previše pijani da pobegnu, su bili uhvaćeni nakon što je ostatak drugova pobegao. Doveden je pred guvernera i nastupio je ovaj razgovor:

Guverner:	"Ti bezobzirni izrode."
Al-Dalal:	"Sa vaših usana ka nebu."
Guverner (stražarima):	"Udari ga po čeljustima!"
Al-Dalal (podrugljivo):	"Skinite mu glavu, također."
Guverner:	"Neprijatelju Boga, nisi bio za dovoljan dovoljno kod kuće, tako da si morao ići u pustinju sa tim dječakom i učiniti tu budalaštinu tamo?"
Al-Dalal:	"Da sam znao da ćete nas na pasti, preferirajući da učinimo našu budalaštinu potajno, ja ni kad ne bih napustio svoju kuću!"
Guverner:	"Skinite ga i po propisu ga išibajte."

Al-Dalal:	“To vam neće donijeti ništa do bro, od Boga, ja dobijam propisno bičevanje svaki dan.” Guverner: “A ko se obvezuje da to uradi?”
Al-Dalal:	“Penisi muslimana.”
Guverner:	“Baci ga na lice i sjedi mu na leđa.”
Al-Dalal:	“Pretpostavljam da Amir želi da vidi ono što ja vidim kada bludničim”

Sasvim je bilo sigurno da je Amir bio ljut na al-Dalalovu duhovitost i nepoštovanje, kao što je bio ljut zbog njegovih seksualnih čudnih sklonosti.

Doista, al-Dalal je bio tjesno povezan sa navodnim uništenjem mukhannathuna. Nakon dogovorenog braka (mukhannathun se često ponašao kao neko ko je spajao parove - podsjećajući na vezu indijskih hidžri i afričkih transrodnih osoba sa brakom), rekao je nevjesti da je njen uzbuđenje u očekivanju bračnog blaženstva trebalo biti ravnodušno – što bi on mogao učiniti imajući seks sa njom. Potom joj je rekao da će obaviti istu uslugu i mladoženji (tako što će biti pasivni partner mladoženji). Ovu priču obično prenose arapski hroničari kako bi objasnili Sulejmanov red za kastriranje svih mukhannathuna. Međutim, svi su oni izričiti u tome da je njegov bijes izazvan kvarenjem žene. Kao i kod Poslanika, ono što je brinulo Sulejmana bila je sposobnost mukhannathuna da pređe u prostor namijenjen samo za žene.

Ponašanje Al-Dalala i grupe mukhannathuna sa pjesmom i sodomijom pronalazi odjeka u klasičnoj arapskoj književnosti u vijekovima nakon smrti Poslanika i nakon masivnog geografskog širenja islama kroz Bliski istok, Sjevernu Afriku i mavarsku Iberiju. Ovaj islamsko-arapski svijet halifa je svjedočio jednom od najvećih procvata književnosti, umjetnosti i

nauke - razdoblju ostvarenja i profinjenosti u odnosu na bilo šta to je dolazilo iz Evrope u vrijeme renesanse. Doista, renesansa bi bila puno siromašnija (ako se uopće dogodila) da nije bilo postignuća klasičnog islamskog svijeta u koji je uskočila.

Ovaj sofisticirani i urbanistički islamski svijet proizveo je fascinantnu poeziju. Broj učenjaka je video u ovoj književnosti dokaz društva sa opuštenim i tolerantnim stavovima prema homoseksualnosti. Međutim, mnogi učenjaci tvrde da je veliki dio poezije igrao ulogu u političkim i religijskim satirama i protestima tako da se prethodna pretpostavka treba uzeti u obzir sa oprezom. Možda je najsigurnije što se može reći to da književnost podrazumijeva društvenu svijest o istospolnim aktivnostima, što sugerire da nisu bile nepoznate ili skrivene. Korištenje riječi "gej" ili "homoseksualac" kao pogrdnih pojmove ili kako bi se ljudi nasmijali, ne znači da društvo prihvata takvo ponašanje. Međutim, svakako upućuje na to da homoseksualnost nije neizgovoren tabu. Tako, dok rasprava koja slijedi može dovesti do prikaza da je klasično islamsko društvo bilo homofilno (što znači, da je bilo pro-gej ili tolerantno), možda je bolje misliti da je to bilo više društvo u kojem je homoseksualnost bila "vidljiva", ako ne i naročito "voljena".

Jedan od ključnih pjesnika u ovoj raspravi je Ebu-Nuwas (iz Ahvaza, Perzije, 755 - 815), arapski pjesnik koji je većinu svog života proveo u Bagdadu. Harun al-Rašid (766 - 809; peti halifa – vladao 786 - 809 - iz Abasidske dinastije) i Amin (787 - 813; šesti halifa – vladao 810 - 813) su se posebno odnosili prema njemu te je živio život dvorjanina. Njegova poezija je slavila vino i ekstravagantnost ovoga života. Njegova poezija je, također, koristila seksualne slike kako bi šokirala, zagolicala i zabavila, dok je izazivala zabavu na pretpostavkama i moralu toga vremena. Na primjer, u sljedećoj pjesmi on nije samo veličao ispijanje vina, već i homoseksualnost:

Dakle, ako se vino pojavi
oduzmi ga i daj ga meni!
Daj mi čašu razonode
od Mu'adhdhinovog poziva [na molitvu]
Daj mi vina da pijem javno
i momka i jebi me sada.

Čak i danas, stihovi imaju moć da šokiraju. No, da li oni čine Ebu-Nuwasa ili njegove slušaoce homoseksualnima ili predstavnicima "prava homoseksualaca"? Ili jednostavno stihovi ukazuju na to da se gradska elita koja je bila pod patronatom Ebu-Nuwasa zabavljala sočno i šokantno - i, možda je bila sklonija posmatratanju takvog ponašanja privatno sa uživanjem i zabavom (bez obzira na bilo kakav javni stav o pijanstvu ili istospolnim činovima)?

U nekim slučajevima, ipak, trebalo bi sugerisati da stavovi koje je pjesnik iznio možda više otkrivaju kada se primijene na samog pjesnika. Tako je, al-Badri (koji je pisao nešto kasnije od Ebu-Nuwasa) rekao da bi radije izabrao zemaljske užitke nad nebeskim da mu Bog da izbor: "(daj mi svaki dan života) pregršt hašiša, komad mesa, kilogram kruha, i društvo voljnog dječaka". Ovo bi mogla biti šala, ali ako je tako, prilično je lična.

Ostali pisci su se upuštali u poređenje suprotnosti ideja i stvari koje bi mogle biti u u kontrastu sa zabavom čitaoca kako bi pružili izbor za dovitljivost pisca. Pisac iz 14. vijeka, al-Safadi je objasnio ovaj žanr:

Neki su pisali djela uspoređujući vrline ruže i narcisa ... Na isti način, izvrsni autori su pisali o raspravama o maču i peru ... [o razlikama] između Arapa i [Perzijanaca], između poezije i proze, i između djevojčica i golobradih dječaka, jer u svim ovim slučajevima mogući su argumenti u korist obje strane... Al-Jahiz je napisao originalni esej na tu temu.

Seksualne čari adolescentnih muškaraca i žena su, u ovom žanru, tretirane kao prave teme za raspravu. Osim toga, oboje je posmatrano sa zaslugama i žalbama. Rasprava islamskog pisca al-Jahiza (776 - 869) spominje sasvim sigurno njegovo Uzajamno rivalstvo između djevojaka i mladića. Kasniji esej (sinopsis svega što se zna o zadovoljstvu od al-Katiba, 1036 - 1124 n.e.) je razvio al-Jahizovu temu i iskoristio (sada izgubljen) duhoviti, grubi komad na ovu temu od al-Saymarija (828 - 888).

Osnovna pretpostavka je ista. Tu je rasprava (u obliku dijaloga) između luti (muški homoseksualac), koji preuzima ulogu sahiba (dječaci) i zanija (bludnika) koji brani djevojke. Luti pravi veliku i učinkovitu igru sa tradicijom ghulamiyata ili djevojaka koje su oblače kao dječaci kako bi uzbudile muškarce. Doista, luti otvara raspravu podsjećajući sve da "kada neko želi opisati djevojku lijepom, kaže se da izgleda kao dječak". Rasprava se završava u virtualnom nerazrješenju, iako postoji osjećaj da bi profinjenost i ljepota adolescentnih muškaraca možda mogla pobijediti.

Podjednako su interesantne neke od specifičnih ideja unutar ove rasprave. Kada je upitan o islamskim anti-homoseksualnim pogledima, luti je odgovorio da on ne poznaje one hadise, što implicira da oni nemaju pravu vrijednost. Također je fascinantno da je svaki poznati pjesnik ranog abasidskog perioda spomenut i Abu-Nuwas zauzima ponosno mjesto. Postoje čak i citati od predislamskih arapskih pjesnika. Dva ključna suca (al-'Afwi, 816, i Jahja bin Aktham, 857) posebno su poznati po svojim sklonim stavovima o homoseksualnosti. Dok su rasprave (više ili manje dio jedne kontinuirane književne misli) zabavne i duhovite, postoji razlog za pretpostavku da također sadrže neke tajne i podrazumijevaju pokušaje sugerisanja tolerancije i razumijevanja za homoseksualnu privlačnost - posebno zavođenje adolescentnog muškarca.

U osnovi, ova poetska tradicija počiva sigurno na otvorenom i društveno prihvaćenom uvažavanju lika muških adolescentnata

kod drugih muškaraca. Adolescentni muškarac je bio erotičan i lijep drugim (starijim) muškaracima. Štoviše, budući da je većina islamskih kultura tog vremena odobravala sve otvorene rasprave o ženi kao predmetu seksualne želje - barem bilo kojoj respektabilnoj ženi - način na koji je neko pisao "ljubavnu poeziju" uglavnom je bio ograničen na raspravu o muškom liku. Do kraja klasičnog razdoblja (što odgovara kraju srednjeg vijeka na zapadu) razvila su se dva žanra homoerotske poezije. Prvo, razuzdane i proste pjesme (mujun) su u vidu grafičkih detalja govorile o seksu između muškaraca i predlagale su odbacivanje društvenih normi u prostim terminima. Drugi žanr je bio "romantično" raznolik i težio je ignorisanju ili sentimentaliziranju tjelesnosti muško-muške privlačnosti. Ovo potonje ima mnogo zajedničkog sa francuskom viteškom poezijom kasnijeg srednjeg vijeka, u kojoj su vitezovi i paževi duboko zaljubljeni, ali se čini da nikada ne uspijevaju učiniti mnogo u vezi toga.

Tako neko vidi neostvarene osjećaje koje je izrazio andaluzijski pjesnik ibn Quzman (1160):

Trebam li voljeti onoga ko je neprijateljski raspoložen
prema meni?

Izbavi me od takvih! Daj mi jednog koji je popustljiv,
[Ko će], kada pijem popuniti i zaliti za mene.

Kakva je vrsta dragog koji neće [susresti mene],
tako da ga mogu pritisnuti, cijelu noć, na grudi,
i ostati s njim dakle, cijeli svoj život?

Ovo predstavlja umjetnički kraj "rasprave" o muškom liku, dok su ostali stihovi takođe homoerotski, ali mnogo manje rafinirani. Na primjer, čitamo ibn Rašidovo (1070) citiranje ibn al-Rumijevog (836 - 896) epigrama:

On ima vještog mladoženju
Koji se vozi na njegovim leđima
te ga bocka u dupe,

oštrim pritiskom
što je više od njegovih truba
i deblje od njegove pameti.

Oba pretpostavljaju i, na svoj način, veličaju homoseksualnu privlačnost - iako Ibn Rašid vjerovatno nije bio previše u kriju nazivanjem druge pjesme "najmalicioznijom stvari koju sam ikada čuo u ovom žanru poezije". Ključ je u tome da su obje dio većeg žanra erotske ljubavne poezije o čarima homoerotske privlačnosti.

Drugi književni oblici prikazali su ove pjesničke žanrove razuzdanog i romantičnog homoeroticizma. Dva primjera iz Egipta u tom razdoblju poslužit će kako bio podržali ostale. U "pismu" koje je napisao al-Sadafi (umro 1363), pod nazivom Tegobe nesretnog ljubavnika i suze neutješnog, kao njegova pjesnička antologija, Čista ljepota sto zgodnih dječaka, autor je tretirao temu homo-erotike. Priča je jednostavna, govori kako je izmišljeni autor pisma video grupu dražesnih mladića, zaljubio se u jednoga, uvjerio ga u svoju žudnju i, kasnije, podijelio s njim noć neobuzdane strasti. Ljubavnik trpi veliku tjeskobu kada se pita da li će i kada će sljedeći put vidjeti svoga dragog. Sve ovo dolazi od ideje da je zaljubljenost najgora katastrofa koja nekoga može zadesiti. Potpuni patos ljubavi je najbolje izražen u smjenjivanju plakanja:

Ljubljeni: "Zašto plačeš kad sam ovdje pred tobom?"

Ljubavnik: "Samo zbog moje sigurnosti u naš bliski rastanak."

Iako se rad u velikoj mjeri odnosi na opasnosti i posljedice ljubavi, također je pun pravih ljubavnih radosti. Što je još važnije, bavi se pitanjem Božjeg pogleda direktno na ovu ljubav kad ljubavnik govori svom voljenom:

Molim Boga za oproštenje za sve, osim za moju ljubav prema tebi, jer će se računati kao moje dobro djelo dan kada sam ga sreo.

Ali ako tvrdite da je ljubav grijeh,

Ljubav je zasigurno najtrivijalniji način da se zgriješi protiv Boga.

Ovo nije lakomisleno odbacivanje islamskog promišljanja o seksu između muškaraca. Umjesto toga, to je artikulacija ideje da voljene Bog sigurno neće uništiti zbog toga što je zaljubljen ili djeluje iz ljubavi.

Više napadano stajalište nalazimo u igri sjenki (za figure poput marioneta koje se kreću iza tankog zaslona) Ibn Daniyala (umro 1310), kojeg je cijenio (ako ne i imitirao) al-Safadi. Daniyalova drama, Muškarac ometen mukama i malim lutajućim siročićem, donosi mnoge slične zaključke o opasnostima od ljubavi kao što je Jadikovanje al-Safadija, ali u sirovim prije nego romantičnim izrazima. Zanimljivo, igra počinje raspravom o povezanim zaslugama golobradih mladića (mlađi adolescent) i bradatih mladih (u njihovim kasnim tinejdžerskim godinama i ranim dvadesetima). Nakon što je utvrđeno da ne postoji ništa pogrešno u tome da ljubavnik čezne za malo starijim ljubljenim, da igra u kojoj ljubavnik čezne za malo starijim ljubljenim pređe u raspravu o tjeskobi ljubavnika u bolovima od (donekle) neuzvraćene ljubavi.

Nakon što je video svoga dragog u kupelji, ljubavnik (al-Mutayyam) veliča ljepotu njegovog tijela u dužini, a zatim juri za njim, samo da padne ravno na njegovo lice. Ljubljeni, al-Yutayyim, zastane da mu pomogne i dozvoli mu da ga poljubi, ali kad:

[Al-Mutayyam] je stavio [svoju] ruku na taj nježni brežuljak njegove stražnjice, tražeći gutljaj iz tog rezervoara ... [dragi] je rekao[ljubavnik], "Ne tako brzo, Mutayyam! Nije sve glatko kao palačinka!"

Potom odlazi, ostavljujući Mutayyama bespomoćnog. Unatoč njegovim zvijerskim naporima Mutayyam ne stiže nigdje, i na kraju pokušava navesti svog voljenog na svetkovinu kako bi ga častio hranom i pićem. Međutim, njegov voljeni se nije uspio pojaviti te je ostao zabavljajući povorku muškaraca posvećenih gotovo svim vrstama istospolnih aktivnosti.

Ovaj posljednji dio predstave nam je najpoučniji, jer pruža uvid u različite društvene konstrukcije vezane za homoseksualne aktivnosti (bilo odobrene ili ne) u egipatskom društvu u tom razdoblju. Neke smo već vidjeli, dok ćemo o ostalima raspravljati detaljnije u sljedećim poglavljima. Prvi koji se javljuju su Narjisa i Bashnina, koji su mukhannath. Oni pjevaju pjesmu koja počinje sa: "Budem li trebao žudjeti za bilo kim osim za al-Zubayrijem, / Neka moje dupe nikada ne uživa u penisu". Narjisa onda govori o "rađanju" govneta u društvu drugih muhkannatha i "njihovih muškaraca". Mutayyam mu nudi vina i Narjisa pleše i pije dok ne padne u nesvijest.

Sljedeći na sceni je Abu l-Sahl, bucmasti drugar koji govori o "širokoj dobrodošlici" (za gotovinu) koju daje svima i žali se na "ograničeni" moral ljubljenog. On također pleše i opija se do besvijesti (kao i svi drugi, osim jadnog Mutayyama). Onda se pojavljuje Al-Khannaqa i kaže da je uzak kao što je l-Sahl bio širok te će samo dozvoliti interkruralni seks. Prije nego što padne u nesvijest, upušta se u neku sirovu poeziju o prednostima njegove ličnosti prema Mutayyamu:

Koliko je velika tvoja stvar, ujače! Polako, polako! Jao!

Majko!

Budi zadovoljan njime kada je van! Ne unutra!

Neka se trlja od dlaku

ali ne otvoraj moje dupe njom!

Sljedeći gost je Baddal, poznat po bidalu - ili zauzimanju pasivne ili aktivne pozicije. Njegov mudri savjet jeste taj da bi

Mutayyam trebao naći nekog drugog, pogotovo nekog poput njega, jer je njegov tip seksa smisleniji.

Sljedeća grupa gostiju uklanja ljubav i seks čak i dalje jedno od drugog. Čini se da Al-Qabbad ukazuje na to da je fortiranje ili masturbacija najbolja, dok al-Jallad kaže da samomasturbacija ne samo da je čišća (od analnog seksa), već također izmiče zakonu. On tvrdi kako može imati spolni odnos s bilo kojim mladićem kada god želi. On kaže Mutayyamu "(zamilite) svoga voljenog, unatoč njegovoj povučenosti, i "bičevanju 'Umayru'" i reci "to je u njemu"!"

Posljednja tri gosta nisu ništa manje bizarna. Al-Dabbab objašnjava da je njegova metoda jednostavno takva da se prišunja mladićima tokom spavanja te ih siluje. To natjera Mutayyam da mu da mnogo vina i usklikne: "Nema spavanja za mene večeras". Čini se da Al-Shashshi veliča vrline asketskog celibata, ali prebrzo pada pod utjecaj vina tako da postaje sve manje jasan. Zadnji gost je Al-Tufayli koji nema nikakve veze sa seksom i jednostavno je proždrljivac koji dolazi nepozvan na zabave. Iako nije ostalo hrane do ovog trenutka, Mutayyam ga uspijeva umiriti obilnom količinom vina. Predstava se završava dolaskom anđela smrti, Mutayyaminim naknadnim pokajanjem i gotovo trenutnom smrti.

Iako se ova dva djela (pismo i predstava), kombinuju sa raznim tipovima poezije kako bi nam dali neke zanimljive uvide u način na koji je klasična islamska kultura struktuirala homoseksualnost, moraju se posmatrati sa oprezom. To su izmišljeni primjeri u vrlo stiliziranim oblicima, uglavnom usmjereni na zabavu i uzbudljivanje. Oni nisu činjenične osnove homoseksualnog života u Damasku, Bagdadu ili Kairu u tom razdoblju. Međutim, oni upućuju na lakoću u društvu sa idejama o homoseksualnosti i homoeroticizmu. Naročito, oni služe kako bi naglasili stav da je homoseksualna želja bila viđena kao dio ljudskog stanja u islamskom društvu, čak i kada su homoseksualni činovi bili grešni.

Kada se vratimo islamskoj jurisprudenciji (velikim dijelom razvijenoj u ovom razdoblju) ova važna razlika između ideja islama i zapadnog kršćanstva postaje još vidljivija. Kršćanstvo smatra da je homoseksualnost “grijeh protivan naravi”: da je protiv prirodnih predispozicija bilo koga i svih “prirodnih” (normalnih) ljudi. Islamska misao izražava nešto sasvim drugo. Ona prihvata privlačnost prema drugom muškarцу posve normalnom, dok zabranjuje bilo kakvo djelovanje. Tako je pravnik ibn al-Jawzi (umro 1200) rekao: “Onaj ko tvrdi da ne doživljava nikakvu želju kada posmatra prekrasnog (adolescentnog muškaraca) je lažljivac, i ako bismo mu mogli vjerovati, bio bi životinja, a ne ljudsko biće”. Drugim riječima, samo bi bezumni nečovjek mogao biti imun na čari mladih. Ili, kako bi kontrast s kršćanstvom bio očitiji:

istospolna privlačnost [je bila] posmatrana kao prirodna, predana prirodnom iskušenju [kao što je sodomija, ispijane vina, preljub] (mogla bi) ne učiniti pojedinca abnormalnim – tek grešnim.

Kada se spoji ovaj pogled sa zahtjevima za uvjerenjem (ili otvorenim priznanjem - sa tri šanse za odgađanjem - ili četiri svjedoka za poseban čin penetracije), osjeti se da su homoseksualci imali pravednu veličinu “društvenog prostora” za manevar.

Situacija za homoseksualne osobe u klasičnom islamskom svijetu je detaljna. Nažalost, manje znamo o Africi južno od Sahare. Kao sa ranijim periodima, skoro je nemoguće govoriti o Africi tokom ovih vijekova sa sigurnošću. Ovaj period je smatrao širenje kontakta i razmjene sa islamom i Arabijom duž obale istočne Afrike vodeći konverziju na islam nekih naroda (posebno u Somaliji i duž kenijske obale). Kao što je već spomenuto, neki Afrikanci će tvrditi da je ovaj kontakt sa “dekadentnim” muslimanima taj koji je doveo do sodomitskih praksi u autohtonim društvima.

Možemo, međutim, pretpostaviti do određene mjere, na osnovu ekstrapolacije iz religijskih uvjerenja kasnije primjećenih u afričkim kulturama uglavnom netaknutim od strane vanjskih utjecaja. Religija je, po svojoj prirodi, ekstremno konzervativna i često čuva neke od najstarijih ideja, priča i stavova koje ljudi nose sa sobom. Ovo se naročito povezuje sa našom raspravom o transvestizmu i transrodnom ponašanju. Oboje upućuju na pojedince koji usvajaju običaje, manire i obaveze suprotnog roda od njihovog biološkog. Prije nego što se osvrnemo na ovakvo ponašanje u Africi, bitno je zapamtiti da ovo ne implicira istospolni genitalni kontakt. Osoba se može usprotiviti protiv rodnih normi u njihovom društvu bez seksualnog privlačenja, ili da su uključeni sa članovima njihovog biološkog spola. Muškarac se može može odijevati, ponašati i raditi kao žena, a da pri tome nikada nema seksualni odnos sa muškarcem. Međutim, možemo još reći da nema ništa što bi isključivalo ove pojedince iz stupanja u homoseksualne prakse. Implicitirati da je neko ko se preodijeva gej, smiješno je kao i sugerisanje da preodjeveni crni afrički šaman ne može stupiti u istospolne odnose samo zato što je crn.

U brojnim afričkim društvima postoje osobe koje su povezane sa magijom, religijom i duhovnošću te koje stupaju u transrodno ponašanje. Na primjer, među Kwayama Angole mnoge duhovne vođe oblače žensku odjeću, stupaju u "ženski" posao i čak postaju "supruge" muškaraca koji će sigurno imati druge supruge koje su biološke žene. Seksualni odnos može biti dio ove veze (i danas i u prošlosti), iako možda ovi supružnici jednostavno žele suprugu ili dvije sa fizičkom snagom muškarca. Ono što je jasno, naime, jeste da ovo tradicionalno vjerovanje upućuje na to da je Kwayama kultura konstruisala niše za transrodne osobe. Što je još važnije, ovim narodima je dato privilegovano mjesto u kulturi kao duhovnim vođama (uporediti sa berdačima sjeverne Amerike u poglavlju 5 i 6).

Zulu društvo također ima medije koji se preodijevaju. Zadista, medij – osoba koja dozvoljava mrtvacima da vode žive

– smatran je ženom. Posao žene je da bude medij. Ovo ne izgleda kontradiktorno sa činjenicom da medij ustvari može biti muškarac u ženskoj haljini. U ovoj konstrukciji, muškarac (muškarac-žena) je prihvaćen kao žena dok obavlja ulogu medija – i nazvan je “ženinim vodom” (inkosi ygbatfazi). Ovo je slično vrsti “suspenzije vjerovanja” koja se može vidjeti u teatru i kinu (također može sugerisati da bismo trebali pri-paziti sa previše čitanja o upotrebi dječaka i mladića koji su preuzimali uloge žena u Šekspirovim dramama). Ponovo, ne postoji pretpostavka da su ovi mediji stupali u seksualne od-nose sa drugim muškarcima – niti postoji razlog da kategorič-ki tvrdimo da nisu. Naglašava se da su ljudska bića, kada ona to žele, sposobna da rekonstruišu rod i biologiju na način koji jednostavno ignoriše “biološku” stvarnost – koja je sama po sebi subjektivna, društveno konstruisana ideja!

Ovaj zaključak je učinkovitiji među nekim grupama u Zimbabveu: na primjer, Ila. Ovdje se za transvestitskog muš-karca prepostavlja da je medij (ili prorok, mwaami), neko ko je uključen u duhovni svijet, a ne homoseksualac koji je uklju-čen u seksualne odnose sa drugim muškarcima. Zapadnjaci, u svojim vlastitim društvenim konstrukcijama posmatraju muškarca u ženskoj odjeći i prepostavljaju karakteristike o nečijim seksualnim praksama. Afrikanaci u Zimbabveu će posmatrati istog muškarca te donijeti zaključke o religijskom i duhovnom ponašanju osobe. Doduše, čini se da su Ila bili svjesni da su mwaami mogli biti uključeni u pederastiju, ali njihova jedina briga u takvim slučajevima bila je utemeljena na uvjerenju da mladi mogu zatrudnjeti. Ključna tačka je ta da tradicionalne prakse sugerisu da su neki Afrikanci, prije vanjskih utjecaja, živjeli u društвima u kojima su transvestit-ski muškaraci živjeli zajedno sa muškarcima i ženama, koji su se usklađivali sa više društvenim uobičajenim rodnim uloga-ma identiteta. U tim afričkim društвima pitanje o transrod-nim osobama nije bilo o njihovom seksualnom životu, nego o

njihovoj sposobnosti za obavljanje određenih, važnih duhovnih uloga.

Historičar James Sweet je rekao da:

oni učenjaci koji su odbacili afričku homoseksualnost kao iskrivljeno ponašanje ili proizvod evropskog kolonijalizma nisu uspjeli prepoznati tradicionalne religijske važnosti afričke homoseksualne populacije.

To možda daje precijenjenu sliku slučaja i donosi zaključke koji govore više o modernoj konstrukciji transrodnosti nego o afričkoj historiji. Možda je sigurnije reći da “oni učenjaci koji su odbacili afričku homoseksualnost kao iskrivljeno ponašanje ili proizvod evropskog kolonijalizma nisu uspjeli prepoznati tradicionalnu religijsku važnost” nenormativnih i nekonformističkih obrazaca rodnog identiteta među afričkim društvima. Ovi obrasci ne znače učestalost, ili čak i bliskost, sa istospolnim ponašanjem. Ono što oni impliciraju sasvim jasno, dakako, jeste postepeni prelaz afričkim konstrukcijama roda i spola koji bi lako omogućili istospolnim činovima da se dogode.

Kada se posmatra Indija, otvorenost prema istospolnim odnosima je još očitija. Indija nam pruža još veći opseg pregleda, društvenih konstrukcija roda, kao i kulturnih stavova prema homoseksualnosti, nego što je to slučaj sa Afrikom. Činjenica je da ne samo da se mnogi od najranijih tekstova odnose na istospolne veze, već postoji i veliki niz riječi za ovu vrstu ponašanja. Kasni srednjovjekovni urdski pjesnici, pozivajući se na žene koje se “prijanjaju jedna uz drugu ili se drže zajedno”, koristi riječ chapti. Dvanaestovijekovna Kathasarisagara koristi izraz “svayamvara (samoizabrani ljubavnik-zaručnik) sakhi (priateljica)” kako bi opisala odnose između dvije žene.

Priče o bogovima razvijene u ovom razdoblju jednako su otvorene i poučne. Jedan od interesantnijih doprinosa odnosi

se na rođenje Kàrtikeya (bog rata i vođe vojske bogova - "muževnija" uloga se teško može zamisliti). On je obično prikazan kao zgodan mladi neženja koji jaše na paunu. Tri najčešća zapisa o njegovom rođenju su gotovo identična. U najuobičajenijem (od Šiva Purana, 750 - 1350 n.e), Agni, bog vatre, guta sjeme Šive (boga uništenja) i pati od "peckanja", koje samo nestaje kada prenese sjeme u utrobu supruga mudraca, iz čijih utroba onda pada u Gang, a zatim na travu, što rezultira "stvaranje" (rođenje) Kàrtikeya. Druga dva najčešća zapisa su slična (uz manje varijacije na početku). U Skanda Parvi, Igni prekida seks između Šive i Parvatija (kći planine, planinska božica i sl.) i hvata Šivino sjeme rukama te guta njegovo sjeme. Svi zapisi prihvataju da je to djelo "nečisto", opako i "nepri-mjereno", ali je također očito nekreativno, dopuštajući alternativni oblik prokreacije, koja proizvodi boga.

Kàrtikeyev brat, Ganeša (bog sa glavom slona, bog mudrosti, koji uklanja prepreke, itd.) također je generiran na ne-normativan način. On je dijete Šive i Parvatija. Prema nekim izvorima stvorio ga je Šiva sam, a na nekom drugom mjestu miješanjem generativnih tekućina Šive i Parvatija izvan maternice. U većini slučajeva, međutim, Ganešu je proizveo Parvati. U Šiva Purana, Parvati se umara od stalne invazije na njen "proktor" od strane njenog supruga Šive i trlja Ganeša od svoje tijelo (donekle kao što judeo-kršćanski Bog stvara Adama od gline). U drugoj verziji, njenu vodu za kupanje (u Gangu) je progutala Malini (božica sa glavom slona) koja rađa Ganeša. Kao i njegov brat, on je neženja.

U ova dva mita o stvaranju vidi se da je bog Kàrtikeya stvorio "seksualni" čin (oralni) između dva muškarca, dok je njegov brat Ganeša, barem u nekim verzijama, rezultat sličnog čina između dvije žene. Ono što je zanimljivo je to da su dva od najmoćnijih bogova u hinduskom panteonu, bog rata i bog mudrosti (koji sjedi kao čuvar vrata van većine hinduskih domova), rezultat neheteroseksualne prokreacije. Dok su se bogovi Grčke i Rima mogli upuštati u partenogenezu

(generacija od jedne idividue, npr. Zeusovo “rađanje” Atene) te kršćanstvo ima generaciju Isusa utjelovljenjem bez stvarnog seksualnog čina, hinduizam ima dva najveća boga koji su stvorenii nekom vrstom razmjene prokreativne snage između pojedinaca istog spola. To su slike i priče koje daju indijsko-hinduskoj kulturi odnos prema istospolnim vezama dvosmisljeniji od onog pronađenog u paganskoj Grčkoj i Rimu.

Odnos između Šive i Parvatija još je složeniji od ovog gore nagovještenog. U Marsya Purana, kralj Ila ulazi u Parvatijin gaj, gdje nijedan muškarac ne može ući, te se pretvara u ženu (a njegov pastuh u kobilu). Doista, u doprinosu Ramayane čak i Šiva postaje žena prije ulaska u gaj da vodi ljubav sa Parvatijem – transformacija postaje zapanjujuća kada Šiva postaje “apsolutno muški” bog koji se obožava širom Indije u obliku lingam (falusa). Kralj Ila (sada žena) ženi Budu (sina mjeseca). Njegova braća se mole Šivi da ga vrati nazad i Šiva, dijelom, odustaje, naređujući Ili da postane kimpurusha – jedan mjesec muškarac, a žena sljedeći. Ila (kasnije nazvan Sudyumna) stvara djecu i kao otac i kao majka u kasnijim odnosima.

No, ovaj period je važan zbog dva glavna razvoja. Prvi je bio dolazak i dominacija islama, koja je kulminirala u osnivanju carstva Mugal 1526. godine, kada je Babur (vladao 1526 - 1530) porazio Ibrahima Lodija, posljednjeg sultana Delhija, u prvoj bitci Panipata. Mugalova pozicija dodatno je konsolidirana od strane Humayana (vladao 1530 - 1556). Međutim, važnost utjecaja islama mora sačekati sljedeće poglavlje.

Drugi veliki razvoj ovog razdoblja, što je izuzetno važno za razumijevanje trenutne priče o homoseksualnosti u Indiji, je njegovo “srednjovjekovno” razdoblje. U 7. vijeku, na samom početku tog razdoblja, razvio se novi oblik religijske odanosti, i raširio se od juga Indije. Poznato je kao bhakti i odnosi se na zbirku pokreta okupljenih oko mistične, vjerne odanosti određenom bogu ili božici. Dok su neki ovo posmatrali kao pokret koji nastoji prevladati probleme ciklusa reinkarnacije i “prokletstva” utjecaja kaste, stvarnost je puno

složenija. Jednostavno rečeno, bhakti je put do oslobođenja koji se fokusira na perma (ljubav) više nego na jnana (znanje). Ljubav, žudnja i seksualno zadovoljstvo nisu samo slavlje ljudskog iskustva, već i sastavni dio postizanja većeg znanja i sredstvo za razumijevanje aspekata božanske dubine. Kao takav, bio je sredstvo za bijeg (oslobođenje) iz ciklusa ponovnog rađanja otvorenog za svakoga, iz svih kasta - uključujući ne samo nedodirljive općenito, već i žene, pa čak i muslimane.

Jedan od glavnih razvoja povezanih sa bhakti pokretom bio je završetak puranske književnosti (u velikoj mjeri proizvod razdoblja o kojem smo raspravljali u prethodnim poglavljima: većina je sastavljena u periodu 200 - 100 p.n.e. sa većim redakcijama 300 - 400. i 600 - 700, sa konačnom verzijom u 1200 - 1300). Ovo je proizvelo panteon bogova i božica koji se sada obožavaju u hinduizmu. Struktura puranskih (doslovno, "starih priča") božanstava znatno je složenija i višestruka nego izvorni vedski spisi iz antičkog razdoblja. Božanstva i priče povezane sa Višnom i Šivom su došle do izražaja, i majka božica, potisnuta u vedskoj književnosti ponovo se pojavila u obožavanju šaktizma i tantrizma.

Kao što je Ruth Vanita naglasila, razvoj puranskog panteona i njegove trenutne važnosti igra ključnu ulogu u priči o seksu, seksualnosti i rodu u Indiji:

Najznačajnija jedinstvena karakteristika srednjovjekovnih priča božanstava je njihovo mnoštvo i varijabilnost. Gotovo svaka varijacija koja se može zamisliti [posebno u "oblicima" prepostavljenim božanstvima] postoji negdje drugo... Puranski bogovi nisu samo slavljeni kao sveprisutni u filozofskom smislu [kao što je kršćansko božanstvo]; priče njihovih djela ih predstavljaju u svim oblicima ... uključujući i ljude različite dobi, kasti i roda [kao i različitim životinjama i sl...] To omogućava davanje božanskih karakteristika svim radnjama i svakom načinu života.

Tako, Šiva (kao Ardhnarisvara – “Gospodar, koji je pola žena”) predstavljen je kao muškarac sa desne strane i žena sa lijeve strane; Arđuna je često prikazivan na sličan način (trtiyam prakrtim – “nešto od muškarca, nešto od žene” u njemu). Kao što smo vidjeli u grčko-rimskom panteonu, politeizam omogućava fleksibilan pogled na rod (i druge oblike postojanja ili inkarnacije) rezultirajući više holistički - i pozitivni - pogled o seksualnosti u svim njegovim bezbrojnim oblicima. Hinduizam, ako ništa, predstavlja još više holistički i ekstremniji pogled “božanstva u svemu i svugdje” nego kod bogova Grčke i Rima.

Izvrstan primjer utjecaja ovih permutacija božanstva, kada je u pitanju seksualnost, predstavljen je u priči o inkarnaciji Krišne kao žene Mohini, koja je ispričana u Tamil verzijama Mahabharate. Arđuna, Aravan, nudi sebe kao žrtvu Bogu Kali kako bi pomogao ocu i ujacima u pobjedi. Prije smrти naređene su mu tri želje, od kojih jedna kaže da se treba vjenčati. Kako nijedna porodica nije bila spremna dati svoju kćer nekome ko će biti ubijen, Krišna se inkarnirao kao Mohini i oženio Aravan za jednu noć. Ovu dvostruku “žrtvu” hidžre (o kojima ćemo više kasnije govoriti) proslavljaju svake godine u Tamilnadu, prikazujući se kao Krišna koji mijenja spol. Čak i u njihovim najinovativnijim, grčko-rimskim mitovima nisu namjestili božanstva tako fluidna i pokorna!

Slična vrsta voljene predanosti vidljiva je do danas u Ramanandis, svemuškoj zajednici u istočnoj Indiji. Ova grupa se pojavila 1400-tih kao posvećenici boga u obliku majmuna Hanuman (utjelovljenje Šive i sluge Rame). Celibatski ogrankak pokreta identificira se sa Hanumanom i drugim muškarcima koji su postali žene kako bi služile Siti (utjelovljenje božice bogatstva Lakshmi - pratiteljica Višne), koja se udala za Ramu (brat Krišnine inkarnacije). U svojoj posvećenosti Siti ovi muškaraci u celibatu dijele u njoj svoje sjedinjenje sa Ramom. U Ayodhya (scena brojnih sukoba između hindusa i muslimana), ovi posvećenici stavljaju ženske perike, oblače se

kao žene i tvrde da imaju menstruaciju kao dio njihove “transformacije” u Sitine sluškinje - prema kojima odgovoraju akcije Hanumana i drugih muškaraca koji su se prvotno transformisali u ženski oblik kako bi služili Siti. Slična pobožnost je očita u nekim modernim Višnu kultovima (npr. Sakhibhava), gdje muški posvećenici preuzimaju ulogu Radhe, Krišnine supruge, i simuliraju menstruaciju. U sjevernom Karnataku (južna Indija), obožavatelji božice Yellamma (poistovjećene sa Ranukom) usvajaju ženska imena, odjeću, zanimanja i ukrase, te se nazivaju jogappa (“sveti ženski muškarac”). Paramahamsa Sri Ramakrishna (1836 - 1886), oblačio se kao žena i žudio je za Krišnom da je bio kao “žena Vrindavana” i “slatka krv iz pora njegova tijela”. Još jedan komentator, raspravljavajući o Krišninoj ljepoti, spomenuo je “želju, na strani muškarca muškarca koji ga vidi, koji preuzima oblik misli, ”da sam žena, uživao bih u njemu seksualno”.

Dvije spomenute priče o Mohini i Hanuman nalaze se zajedno u Puranama (850 - 950) koje se odnose na Šivu i Višnu (oba, tehnički, muška boga). U Brahmanda Purana Parvati, Šivina supruga, stoji neugodno pogнуте glave kada je Šiva pohotno proganjao Mohini (žensku inkarnaciju Višnu). U nekim verzijama, Šiva posebno traži od Višne da preuzme Mohinin oblik, jer je čuo o njegovoj ljepoti. U tim zapisima, dakle, Šiva svjesno žudi za ženskim “oblikom” muškog boga kojega poznaje lično. Za Šiva Purana, u jednoj verziji priče o Hanuman, se kaže da:

Jednog je dana Šiva je video Mohinijev lik Višne. Bio je poogođen Kaminom strelicom i njegovo sjeme je palo. Sedam mudraca je stavilo sjeme u lonac i unijeli su ga u Gautamini kćer kroz njeno uho. U međuvremenu, Hanuman, bog-majmun, rođen je iz toga.

Opet, puranske priče o hinduskim bogovima i božicama predstavljaju iznimno fluidnu i dvomislenu sliku spola i

seksualnosti među božanstvima. Teško je zamisliti religiju koja ima izrazito negativno stajalište o istospolnim odnosima, transvestizmu, transseksualizmu itd., kada su dva njihova najveća božanstva (Šiva i Višnu) prikazana u seksualnoj igri dok se jedan "pretvara" da je žena.

U Ayyappi (bog u celibatu, koji se obožavao pretežno u Kerali) legendi, razvijenoj u potpunosti u srednjovjekovnom razdoblju, veza između Šive i Višnua manje je dvosmislena. U ovom dodatku priči, Šiva (potpuno svjestan "stvarnosti" koja stoji iza Mohinine inkarnacije) ima seksualni odnos sa Višnom-Mohinijem, koja zatrudni i rađa Ayyappa – koga su srednjovjekovni autori zvali ayoni jata (rođen iz "nevagine"). Na kraju on postaje veliki ratnik, porazivši moćnog muslimanskog pljačkaša, Vavara, koji postaje njegov najbliži prijatelj. U Ayyappinom hramu u Sabarimalai postoji svetište posvećeno Vavaru, kojim upravljuju muslimani. Dakle, u ovoj južnoindijskoj priči, kroz istospolni kontakt sljedbenici Šive i Višnua su ujedinjeni u svom obožavanju Ayyappa-Hariharaputra (sina Višnua i Šive) a muslimani i hindusi pronalaze jedinstvo u bliskom "društvu" Ayyappe i Vavara. Ova kompleksna priča dodatno je obogaćena Ayyappino celibatskom vezom sa Leelom (božicom Mallikapurathamma), koju je odbio da vjenča, ali koju je prihvatio kao doživotnu suputnicu, shakti. Ayyappin hram ga prikazuje sa Leelinim svetištem sa njegove lijeve strane, Vavarskim sa desne.

Tako, kao bog u celibatu, on ujedinjuje sve glavne niti ne samo religije na potkontinentu, već i druženja - i njegov celibat je sve moćniji kako ga dijeli sa svoja dva brata: Kārtikeya (bog rata) i Ganeša (bog mudrosti). Nekoliko elemenata hinduske religije može efektivnije pokazati dvosmislenost stavova prema seksu i seksualnosti. Društvo (ljubav-prijateljstvo) je od najveće važnosti, ali ne do isključenosti seksa/braka (Šiva i Višnu-Mohini). Oba aspekta međuljudskih odnosa nalaze se čvrsto u kontekstu istospolne i privlačnosti različitih spolova, što predstavlja oboje kao valjano i prihvatljivo. Neodređenost na razini božanskog, "model" za ljudsko postojanje, nigdje nije jasnije

nego u himnama Šivi: "Hommage onome koji je i žensko i muško, napumsakamu (treća priroda/spol)"; "Vi ste Parusa čije je sjeme zlatno, vi ste žena, vi ste muškarac, vi ste napumsakam".

Međutim, u ovom trenutku korisno je vratiti se na priču o Arđuni i Krišni, jer značajna prerada priče o njihovom odnosu odvija se u srednjovjekovnom periodu, kao što su komentatori objasnili, naglasili i reinterpretirali u Mahabharati. U Padma Purani (1100-te), Arđuna je tako zaljubljen u Krišnu da moli da vidi Krišnin "ples ljubavi" (rasaleela). Njegov zahtjev je odobren, ali ga ljubav prevladava i pada u nesvijest. Arđunina predanost božici Tripurasundari dopustila mu je da krišom pogleda Krišnin ples, i na njen savjet, okupao se u jezeru i izašao kao žena, Arđuna. U ovom liku, Krišna je voli i, iscrpljen "svim sportovima u šumi", Arđuni je rečeno da se ponovo okupa u jezeru i pojavljuje se kao Arđuna, muškarac. Pust i beznadan, raznježio se kada ga je Krišna dotakao, otkrivajući njegovu prirodu i rekao:

O [Arđuna], blagoslijjam te, moj dragi [muški] prijatelju.
Ne postoji niko jednak tebi... jer znaš moju tajnu. O Arđuna,
ti ćeš me prokleti, ako ikome kažeš tajnu koju si ... doživio.

Na taj način "vjerno drugarstvo" (sakhy) Arđune prema Krišni, viđeno u Mahabharati klasičnog razdoblja, vremenom se transformisalo u srednjovjekovnim verzijama teksta u "erotsku ljubav" (madhurya).

Također, na kraju ovog razdoblja možemo se početi kretati iz područja božanskog i mitskog do ljudskog i historijskog. Jagannatha Das (1490 - 1550) bio je pjesnik-mistik, autor čuvene Bhagahate čuvene širom Orissa (u Bengalskom zaljevu). Za naše potrebe, važan element je njegov odnos (kao učenika) sa Šri Caitanya, koja je započela kada je Das imao devetnaest godina. Biografska Jagannatha Charitamrita opisuje sastanak ovako:

[Caitanya] je bila oduševljena kada je čula Jagannatha Dasovo izvođenje [sanskrtske Bhagahate u Orrisanu]. Obasut

ljubavlju zadržao je Das u čvrstom zagrljaju (u kojem su ostali) dva i pol dana.

Njih dvojica se smatraju proizvodom ljubavi između Krišne i Radhe (Krišnina omiljena “pastirica”). Njihov odnos je bio toliko blizak da je Caitanya nazvala Das njegovom sakhi (priateljićom) i u nekim izvorima Dasu su data ženska imena (npr. Tinkini). Muškarci su se uzdržavali od seksualnih veza, premda su oboje optuženi za nemoral koji je proizlazio iz njihovih bliskih odnosa jednih sa drugima i sa drugim mladim muškarcima.

Osim širenja književnosti, rast islama (nagovještavajući dolazak mugalskih osvajača) imao je veliki utjecaj na Indiju. Međutim, to je bio dolazak sufizma, koji je posredno i nenamjerno, imao najveći utjecaj na složen odnos islama, hinduizma i seksa. Temelj sufizma (bilo u popularanijem obliku - ba shara, unutar šerijata - ili manjinskom, manje dogmatskom obliku - be shara; bez šerijata) bio je posvećen i voljeni odnos između pira (učitelj), pod nazivom “priatelj Boga” (wali) i njegovog učenika (murid), koji je nastao u monaškim zajednicama (khanqahs) različitih “redova” (silsillas). Učitelj je učio svoga učenika, a zatim ga je poslao u veliki svijet da uspostavi svoju vlastitu zajednicu. Na glašavanjem odnosa učitelj-učenik prije nego dogme, sufizam je bio privlačan mnogim hinduskim konvertitima na islam. Slična pobožnost prisutna je u odnosima između Baul učitelja (gurua) i njegovih učenika, gdje se studenti uče ne samo o tijelu i svemiru, već o božanstvu. Sufijska pobožnost se usmjerila na pjesme, ples i spominjanje Božjeg imena u meditativnom pjevanju prije nego tradicionalne, arapske molitve islama. Kao takve, i struktura i pobožnost su bile bliske sa tradicionalnim hinduskim praksama, što je olakšavalo konverziju (ako je možda talog “kompletan” u očima tradicionalnih čistunaca). Štoviše, taj odnos vrlo je često slijedio postojeći indijsko-hinduistički model istospolne ljubavi/prijateljstva kao primarnu žarišnu tačku za emocionalni život pojedinca.

Pojavom papira (u kasnjem srednjovjekovnom periodu), i razvojem urbanizacije, drugi istospolni odnosi - sa eksplicitnim seksualnim komponentama - postaju nam vidljiviji. Konkretno, sufijski mistički pjesnici (na isti način kao i Das) pisali su ljubavne pjesme (gazele), koje su uglavnom opisivale privlačnost "bazarskih dječaka" i drugih mladića. Muslimanski pjesnici (Mir, Madho Lal Hussayn, Ras Khan i Sarmad), su pisali, ne samo o ljubavi za pažnju pojedinog ljubljenog i bili nazivani kao "dječak vjernika" (amrad parast), "obožavatelji ljepote" (husn parast), "profesionalni ljubavnici" (ishq pesha), ili kao da imaju "šareni/ljubavni karakter" (rangeen/ashiq mijaz).

Spisi islamskih pjesnika naglašavaju elemente viđene u arapsko-mavarskoj kulturi (vidi gore), iako krepkije kao rezultat interakcije sa seksualnom neodređenošću i hinduskim ozračjem. Amir Khusro (1253 - 1325) je općenito hvaljen kao jedan od najvećih indijskih mističnih pjesnika-muzičara i, kao svetac. Godišnjica njegove smrti jedna je od najpopularnijih sufijskih religijskih svečanosti. On je napisao brojne stihove koji veličaju ljepotu, žaleći se na opasnost, lijepih hinduskih mladića:

Muslimani su postali obožavatelji sunca
Zbog ovih jednostavnih veselih hinduskih dječaka.
Ja sam usamljen i pod utjecajem alkohola
zbog ovih čistih hinduskih dječaka...
Ljubljeni, ako noću stavim svoje usne na tvoje,
pravi se da spavaš - ne pitaj čije su ovo usne ...
O Gospodaru, jesam li ovo ja ramenom uz svog voljenog?
Jesam li spavao pored njega?...
Ne veži ruke oko struka,
Dopusti mi da omotam svoje umjesto toga.

Ovoj vrsti islamske ljubavne poezije ćemo se vratiti kasnije.

Možda vrijedi završiti ovu raspravu o homoseksualnosti i Indiji ne samo sa dolaskom prvog mugalskog cara (Zahiruddin Muhammed, zvani Babur, 1483 - 1530), ali i kratkom crticom

iz njegove autobiografije, Baburnama, koja odjekuje misli pjesnika o kojima se već raspravljalo:

U onim ležernim danima otkrio sam čudne sklonosti. Na-
protiv! Kao što stih kaže: "Razbjesnio sam se i napatio" zbog
dječaka na kemp bazaru, njegovo ime, Baburi je prikladno.
Do tada nisam imao sklonosti ni za koga, štoviše od ljubavi
i želje, bilo od rekla-kazala ili iskustva, nisam čuo, nisam
razgovarao ... S vremena na vrijeme Baburi je dolazio do
mene, ali zbog skromnosti i stidljivosti ja nikada nisam
mogao gledati ravno u njega [a kamoli razgovarati sa njim]
... Jednog dana, tokom tog vremena želje i strasti, kada sam
išao sa drugovima [putem] i odjednom ga susreo licem u
lice, pao sam u takvo stanje konfuzije da sam skoro pobje-
gao ... U tom pjenjenju želje i strasti i pod tim stresom mla-
denačke gluposti, uobičavao sam lutati gologlav i bosonog
ulicama i stazama, voćnjakom i vinogradom ... nekada kao
luđak, lutaо sam preko brda i ravnica ... moja lutanja nisu
bila moј izbor; nisam kontrolisao da li ћu otici ili ostati:
Niti je snaga da odem bila moja, niti snaga da ostanem;
bio sam samo ono što si učinio od mene, o lopove mogu
srca.

[Turski dvostih]

Napustimo onda Indiju, sa svojim slikama bogova i božica u
raznim seksualnim permutacijama i sa svojim prvim islam-
skim vladarem koji je lutaо zbumen, ošamućen njegovom lju-
bavlju prema hinduističkim mladićima.

Iako manje zbumena i manje dvosmislena, situacija u Kini
nagovještava paralele sa Indijom. Naravno, Kina se nije suočava-
la sa religijskom i kulturnom invazijom iste veličine u tom raz-
doblju. Dakle, kontinuitet je ostao zaštitni znak kineskih odnosa
prema seksualnosti. Otvoreni odnos prema poliseksualnosti na
najvišoj razini kineskog društva se nastavio kroz države nasljed-
nice i pan-kineske dinastije. Kontinuitet stajališta o istospolnim

odnosima postaje sve važniji kako su ovi prikazi pridruživani i kako su preživjeli tekući razvoj kineske religije i filozofije. Prvi prijelazni period (220 - 581 - Sanguo, Jin, Shiliuguo i Nanbeichao), Sui i Tang dinastija srednjeg imperijskog razdoblja (581 - 907), pa čak i haotična situacija Drugog srednjeg razdoblja (907 - 965), a prethodne države Trećeg Imperijalnog razdoblja (965 - 1277) su vidjele konsolidaciju konfucijanizma, sa naglaškom na sinovsku odanost, kao i taoizam i integraciju budističke ideje u glavnoj kineskoj misli. Ni u jednom trenutku religija niti filozofija nisu počele da se fiksiraju na istospolne veze ili činove kao razlog za zabrinutost, a kamoli ponašanje koje će vjerovatno pozvati božansku odmazdu na društvo u cjelini ili osuditi pojedince na bilo koju vrstu trajnog prokletstva.

Jednostavno rečeno, kineska misao nije otišla putem kozmologije temeljene na "dobru protiv zla" ili "milosti ili kazne" ili "prirodno/ božanski određeno ili neprirodno/demonsko". Ono što je najvažnije od svega, kroz razne promjene i kretanja u kineskoj misli i vjerovanju, "seksualni odnos zbog užitka nikada nije bio zamjenjen" seksualnim odnosom zbog rađanja". U kineskoj misli, sinovska odanost je mogla zahtijevati prokreaciju, ali to nije bilo očekivanje ljubomornog boga, i da je bog bio spremjan prihvatići i druge (ugodne) izraze spola i seksualnosti, sve dok je dužnost za prokeracijom ispunjena.

Ove autohtone dinastije su dovedene do naglog kraja dolaskom Mongola i osnivanjem Yuan dinastije (1277 - 1367). Postoji mogućnost da je ovaj strani režim pokušao promijeniti izvorni kineski pristup istospolnim odnosima. Dakako, postojao je mongolski zakon (koji datira prije osvajanja Kine) nazvan Velika Yassa koji je odredio smrt za preljud i istospolne činove. Međutim, nema dokaza iz preživjelih pravnih propisa koji su odobreni od strane yuanskih careva da sugerisu da je ovaj zakon nametnut u Kini. Štoviše, neki zapadni posmatrači (npr. glasoviti putnik, Marko Polo, 1254 - 1324), je zabilježio da su Mongoli prihvatali – ili posmatrali – "sodomiju" kao kinesku.

Tokom razdoblja kineskih dinastija, što je jednako evropskom srednjem vijeku, klasične priče o “podijeljenoj breskvi” i “majici bez rukava” ostale su fiksirane u kanonu kineske književnosti i postale su dio samog jezika. Slična situacija bi prevladala i na Zapadu da Rimsko carstvo nije palo i da paganska kultura nije zamijenjena kršćanstvom. U takvoj situaciji, zajednički govor bi mogao nazvati sudionike u istospolnim aktivnostima kao “Ganymedes” ili takvu ljubav kao “nositi tuđi oklop” (a la Ahil i Patroklo). Doista, klasična grčko-rimska književnosti bi pružila mnoštvo priča i uzora za istospolne odnose.

Kina je imala takve uzore, priče, motive i žanrove, od kojih su svi predstavljali pozitivan stav prema istospolnim odnosima u kontekstu strukture društva. To nije bilo odborenje modernog pogleda na gej veze, nego prihvatanje poliseksualnosti/biseksualnosti u vrlo društveno stratificiranom, posebno kineskom kulturnom okruženju. Još važnije, kineska kultura je nastavila posmatrati prokreaciju i užitak kao ravnopravne elemente seksualne aktivnosti. Osim toga, kao i kod većine drugih nemonoteističkih društava, kineska misao održala je razliku između braka (seks zbog prokreacije) i romantične privlačnosti (seks zbog zadovoljstva i ljubavi).

Priče o istospolnim odnosima su često bile ugrađene u kinesku kulturu tako da su bilesastavni dio smisla za humor u popularnoj književnosti, što je štampanje omogućilo ne samo za šire poznavanje klasičnih ideja, ali i priliku da se čuju glasovi i stavovi šireg spektra kineskog društva. Dosljedno, postoji potpuni nedostatak animoziteta prema istospolnim činovima. Jedna priča, naročito, govori o zanimljivom kućnom odnosu između muža, supruge i njegovog ljubavnika. Tokom posjete, punica pita svoju kćer ko je mladić. Supruga je odgovorila: “suprug moga supruga”. Jasno, ljubavnik je bio prihvacen dio domaćinstva i priča, naširoko čitana, predstavlja stanje jednostavno zabavnim. Ako ništa, šala je bila na račun punice. Isto tako, moglo bi se reći da je najvažnija kulturna “šala” bila na račun Mongola - kao islamizirani Mugali imali su dubok

utjecaj na Indiju; kao Mongoli u Kini postali su Kinezi. Kulturna stabilnost Srednjeg kraljevstva ostala je netaknuta.

Istraživanje afričke obale dovelo je Evropljane u kontakt sa kulturama čiji su se stavovi prema rodu, spolu i seksualnosti naširoko razlikovali od njihovih vlastitih. Međutim, novost ovih kultura nije bila ništa u poređenju sa šokom evropskih kršćana koji su doživjeli kada su naišli na društva Amerike u kasnim 1400-tim godinama. Kolumbo je možda umro u uvjerenju da je stigao na najistočnije obale Azije, ali kasniji istraživači su ubrzo shvatili da je istina bila mnogo čudnija. Evropa je došla u kontakt sa kulturama toliko stranim da su bile gotovo nerazumljive. Ti isti zapadni istraživači i osvajači su također shvatili da su ove nove civilizacije često bile iznimno tehnološki i društveno napredne. Unatoč prihvatanju napredne prirode ovih društava, evropski kršćani su vrlo brzo poduzeli svoje sistematsko uništavanje. Zašto?

Djelomično, nasilje učinjeno nad Amerikancima je bilo pitanje incidenta do dolaska Evropljana. Ovi novi narodi donijeli su sa sobom bolesti od kojih su stanovnici zapadne hemisfere bili zaštićeni. Konkretno, kozice su izbrisale cijelu populaciju te je to, nesumnjivo, bio najveći pojedinačni faktor u kolapsu ovih kultura koje se susrelo sa evropskim pritiskom. Hernando Cortes (1485 - 1547) i Francisco Pizarro (1478 - 1541) nisu osvaljali uz pomoć mnoštva Španaca; već su zauzeli narode uništene katastrofalnim posljedicama epidemije. Međutim, Amerikanci su bili također podvrgnuti kampanji ropstva i prisilnog rada koji je dodatno iscrpio populaciju zapadne hemisfere.

Ovi faktori objašnjavaju demografski kolaps autohtonog stanovništva, ali oni ne objašnjavaju zašto se tako malo zna o historiji, tradicijama, vjerovanjima i kulturama civilizacija, kao što su Asteci, Maje i Inke. Kada su Evropljani posmatrali kulture koje su "otkrili", upoznali su ideje i prakse koje su smatrali barbarским i demonskim: ljudsko žrtvovanje, ritualni kanibalizam, poligamija, institucionalizirana sodomija i besramna golotinja. Zapadni kršćani su zaključili, na osnovu svojih ranijih uvjerenja, da su ovi

novi narodi bili u ropstvu Sotone, s obzirom na najluđe prakse koje se mogu zamisliti kao dio njihove službe princu tame. Bilo je bitno da su ti ljudi, prelaskom na kršćanstvo pod prijetnjom i uvjерavanjem, trebali biti odsječeni od svoje prošlosti. Biti "ponovo rođen" predstavljalo je nešto više za društvo kako su pojedinci u svijesti misionara pokušavali da promijene kulture Novoga svijeta. Bolest i bezumna brutalnost uništila je narode Novog svijeta; ideologija i teologija izbrisale su njihove historije.

Ono što smo vidjeli u ovom poglavlju samo je sporo širenje ideje Bliskog Istoka (jevrejski izvor) o seksu zbog prokreacije, preko mediteranskog svijeta prema obalama zapadne Afrike (preko kršćanstva) i istočnoj Africi (u islamskim idejama). Indijski potkontinent je pao pod vlast pobornika ove ideje (islamizirani Mughali). Konačno, i katastrofalno, ova ideja - jednom posjed malog, ka unutra zagledanom narodu Izraela - proširila se u Novi svijet. Sljedeća dva poglavlja će razmotriti trajni utjecaj širenja ove ideje. Prije nego se okrenemo "modernom" razdoblju, moramo napraviti pauzu kako bi se razmotrila situacija uoči ekspanzije Evropljana na svjetskoj pozornici. Za najveći dio čovječanstva, seks kao prokrecija je ostao važan, čak i neophodan, aspekt života, ali nije bio isključivi razlog za seks. Seks iz zadovoljstva, kao žarišna tačka ljubavi i emocija, još uvijek je bio tip seksa koji je malo pažnje posvećivao rodu. U kontekstu rasprostranjenih i prožimajućih kulturnih impulsa za prokreacijom, većina društava je uspjela pronaći rupe u zakonu za one čiji se ukus odnosio prema pripadnicima istog roda. Još važnije, činilo se da su gotovo sva društva prihvatile da bi većina muškaraca u nekom trenutku svoga života imala seksualni kontakt i odnose sa drugim muškarcima. Ta "univerzalna" norma trebala je biti stavljena pod ogromni pritisak kako bi pružila put judeo-kršćansko-islamskim idejama u vezi toga da je seks vezan za prokreaciju, a zadovoljstvo je bilo povezano sa grijehom.

PET

ŠIRENJE KRŠĆANSKIH "VRIJEDNOSTI" (1550–1800)

Jer su bijeli ljudi mislili da je u pitanju zlo
(Winnebagov komentar na odbijanje berdačea
– 1930-tih)

Raspad zapadne (rimske) crkve u 16. vijeku nije rezultirao slabijim obraćanjem pažnje na seks ili seksualne aktivnosti. Doista, sa celibatom jedno od ključnih pitanja rasprave između papinstva i uspona protestantizma, pitanje seksualnosti i seksualnog ponašanja, došlo je do punog izražaja. Šesnaesti vijek, poguban za jedinstvenu crkvenu strukturu, dokazao se kao "zlatno doba" za moraliste zainteresovane za kontrolisanje međuljudskih i seksualnih običaja svojih susjeda.

U prethodnom poglavlju vidjeli smo kako su porast žrtvovanja drugih nakon Crne smrti i povećani naglasak na svećenički celibat, udruženi kako bi doveli seksualne probleme do izražaja i u popularnim i elitnim idejama. Većina onoga što znamo o Evropi između pada carstva u 5. vijeku i sredine 14. vijeka sugerije opće neodobravanje istospolnih odnosa, ali i relativno opušten odraz u praksi. Ako bi neko bio uhvaćen u dvorskoj romantičnoj ljubavi i bliskom (homosocijalnom) priateljstvu, postojala je još veća spremnost za tumačenjem ponašanja i osjećaja kao nesodomitskih.

Situacija u Evropi uoči 16. vijeka, kao što smo vidjeli, je promijenjena. Religijske krize ovog novog vijeka samo su učinile da stvar bude gora za osobe homoseksualne orijentacije. Zapadno kršćanstvo je razbijeno u suparničke konfesije koje su se suočile jedna sa drugom uz nasilje i pogrde. Pogrdno oslovljavanje

kao vid polemike - posebno povezan sa napadima na moral protivnika – postalo je karakteristika retorike tog razdoblja. Protestanti su vidjeli u katoličkom celibatu mjesto za bezobzirni promiskuitet, konkubinat, preljub i sodomiju. Katolici su posmatrani sa užasom kao redovnica, redovnici i svećenici koji su konvertirali, a zatim se vjenčali, suprotno zakletvi koju su dali pred Bogom i ljudima kako bi ostali vječno čestiti. Seks je bio štap kojim se tukla druga strana tokom reformacijskog razdoblja. I nije bilo sumnje da je najgora optužba koju je neko mogao dostići bila nazivanje protivnika sodomitom.

Međutim, prije reformacije i tokom njenog vremena, vladao je još jedan pokret: humanizam i renesansa. Naglašavanje ponovnog osvajanja klasičnog svijeta, sa svom svojom profinjeničnošću i civilizacijom, nastojalo je usaditi drukčiji osjećaj u svjetu između reformacije i prosvjetiteljstva. Talijanska umjetnost radovala se u muškom obliku na način koji nije viđen još od klasične Grčke. Velika djela klasične literature bila su oporavljena i naširoko prevedena na kolokvijalne jezike Evrope - pogon za Bibliju na narječjima jednostavno je bio dio humanizma. Senzibilitet drevnih naroda, uključujući i njihovu ljubav prema muškom liku i mladim adolescentima, probio se u zapadnu kulturnu svijest. Pjesnici su veličali muško-mušku ljubav. U teoriji, ljubav je duhovna po prirodi, ali većina poezije (kao i neke radnje), usmjerenije su na tjelesnost ljubavnika i ljubljenog. Čak i ovdje, seks - u obliku fizičke ljepote i intenzivne emocionalnosti – bio je faktor. Između reformacijskog korištenja seksa kao isповjedničkog oružja i interesa humanizma za mušku ljubav, odnosi između muškaraca bili su sve više pod paskom.

Kao što smo vidjeli u slučaju Ričarda Lavljeg Srca, ponašanje plemića bilo je gotovo uvijek izuzeto od cenzure. U ranom modernom razdoblju susrećemo dva slična i zloglasna slučaja: Henry III od Francuske (1551 - 1589) i James VI od Škotske i I od Engleske (1566 - 1625). Iako bi bilo historijski netačno usredotočiti se isključivo na kraljeve, oni su vrijedni detaljne rasprave. Njihovo ponašanje je uspostavilo ton njihovog

vremena i dopustio drugima da stupe u istospolne veze. Štoviše, dozvolili su kasnijim moralistima da reaguju, što je već viđeno u Lucy Hutchinsonovim komentarima o prolasku Jamesa i njegovih katamita.

Henry III od Francuske rođen je na samom početku ovog razdoblja. U dobi od osamnaest godina vodio je francusku katoličku vojsku u brilljantnu pobjedu nad protestantima. Također je bio poznat po svojoj ljubavi prema kurtizanama. Najviše se pamti po tome što je bio posljednji od tri kralja Valois (unuk Franje I) od Francuske, čija se linija završila njegovom smrću 1589. godine i prenošenjem prijestolja u Dom Bourbona (Henry IV). U njegovo vrijeme, ipak, bio je u glavnom poznat po vezama sa svojim minjonima (dragima, slasnima).

Minjoni su bili zanimljive grupe. Uživali su izazivajući skandal a njihov kicoški i ženstveni stil odjeće, ponašanje i govor zaista su šokirali francusko društvo (veoma osjetljivo na religiju zbog konfesionalnog sukoba religija). Preko Kanala, pak, Englezi sa novcem pohrlili su da kopiraju ovaj najnoviji francuski hir (kao što su sa drangulijama i raskošnom odjećom sa dvora Louisa XI V), koji je Pierre de l'Estoile (glasoviti pisac dnevnika i komentator francuske politike i društva, 1546 – 1611) opisao u svom časopisu, 1576. godine:

Ovi lijepi minjoni nosili su svoju kosu, sa pomadom umjetno uvijenu i ispravljenu, koja ide natrag preko male baršunaste kape, poput onih kod kurvi u bordelju, a okovratnici njihovih uškrobljenih lanenih košulja su bili pola stope dugi.

Uprkos njihovom nastupu, Henrijevi minjoni su bili poznati po svojim ljubavnim avanturama sa ženama, od kojih je svaki imao ne samo suprugu već obično i nekoliko ljubavnica. Vezanost kralja prema njegovim minjonima bila je stvarna i emocionalna. Kada je Sveti Megrin ubijen u dvoboju, Henri ga je pokopao u njegovoj dvorskoj kapeli koja je, nakon toga, dobila nadimak "hram minonja". Dakle, iako feminizirani, nema razloga za pretpostavku

da su sudjelovali u istospolnim praksama, niti postoji bilo kakav razlog za kategoričko izjašnjavanje da nisu. Ženstvenost tada nije (ili danas) izjednačavana sa sodomijom.

U slučaju Jamesa VI i I imamo puno bolji osjećaj o njegovoj (funkcionalnoj), biseksualnosti i imamo razloga za pretpostaviti da je on u osnovi bio homoseksualac, iako je bio oženjen i učestvovao u prokreaciji zbog državnih razloga. To da je James imao nasljednike bilo je sastavni dio njegove šanse za uspjehom na engleskom prijestolju nakon smrti Elizabete I; njegova strategija se pokazala uspješnom 1603. godine. Dvije posebne studije su proučavale njegov život i ljubav u detalje. Historičar Michael Young (Kralj James i historija homoseksualnosti) koja je smjestila kralja u širi kontekst istospolnih odnosa i pokazala kako studija muškarca može biti dio sticanja boljeg koncepta homoseksualnosti u historijskom kontekstu. David Bergeron (Kralj James i pisma homoerotske žudnje) usmjeren je na Jakovljeva pisma i njegov odnos sa tri kraljevska miljenika: Esme (Vojvoda od Lennoxa, 1542 – 1583), Robert Carr (Earl of Somerset, oko 1587 – 1645) i, najvažniji od svih, George Villiers (Vojvoda od Buckingham, 1592 – 1628).

Jamesova prva poznata ljubav bio je njegov tridesetrogodišnji rođak Esme, sa kojim je stvorio duboku vezu kada mu je bilo samo trinaest godina. Ova rana ljubav je bila osobito jaka, ali je završila kada je Lord Lennox protjeran iz Škotske zbog svoje navodne podrške katoličkoj obnovi u kraljevstvu. Godine 1590, škotski kralj je oženio Anne, protestantsku dansku princezu sa kojom je imao djecu. U Engleskoj su održavali dvije u potpunosti odvojene kuće i domaćinstva. Jamesov dvor je zapamćen zbog velikog broja zgodnih mladića koji su držani kao sluge i dvorjani. Svi Jamesovi miljenici su dobili titule plemića i dobijali su lijepе poklone. Kao i kod Henrika i njegovih minjona, James je također gledao na to da su njegovi miljenici oženjeni za bogate i/ili dobro udomljene nasljednice. U prigodama kada su neki od njegovih miljenika slijedili svoja srca i ženili se kada bi i koga oni izabrali, bilo je jasno da to kralju nije baš bilo drago.

Najvažniji odnos koji je kralj imao sa miljenikom bio je sa vojvodom od Buckinghama, George Villiersom. Poznato nam je njihova bliskost zbog velikog broja preživjelih pisama koja su napisali jedni drugima tokom perioda od deset godina. Vojvoda je uvijek nazivao kralja "tatom" i bio je, zauzvrat, nazvan nadimkom "Steenie", jer je James rekao da je Villiers ličio slici svetog Stefana koju je vidio u vitražu prozora kapele Royal. Osim potpisivanja njegovih pisama sa "tata", kralj je također sam sebe nazivao "suprugom" i obraćao se Villiersu sa "moje slatko dijete i supruga".

Nije da samo iz pisama znamo o aferi između ovo dvoje; njihovo ponašanje u javnosti prouzrokovalo je komentare vani i privatno. Jedan savremenik je naveo u svom dnevniku da:

U bezobzirnom izgledu i bezobzirnoj gesti prevršili su bilo koga ženskog roda. Ljubiti ih toliko lascivno u javnosti i teatrnu, kao što je, u svijetu, potaknulo mnoge da zamisle neke stvari u kući što je prelazilo moj čuđenje ne manje od mog iskustva [[ustvari, ja nemam takvo prethodno iskustvo koje bi mi dozvolilo da pričam o takvim stvarima!]

Godine 1617. Tajno vijeće je čak raspravljalo sa kraljem po pitanju kraljevskih miljenika. Drugi savremenik je napomenuo da je "kralj čudesno strastven, ljubavnik njegovih miljenika izvan ljubavi muškarca i žena". Jamesov odgovor još uvijek ima moć da šokira, praveći aluziju na Krista:

Isus Krist je učinio isto, i stoga ne mogu biti okrivljen. Krist je imao sina Ivana [“voljeni” - u grčko-rimskom kontekstu riječ rezonira sa značenjem - apostol koji je odmarao sa glavom na Kristovim grudima na Posljednjoj večeri], i ja imam svoga Georgea.

Možda je korištena slika Davida i Jonatana tako često upotrebljavana od strane modernih aktivista za gej prava.. Ova slika Krista i Johna jasno je koristila kralju, i korist koju je on napravio od toga gotovo je sigurno razbijesnila i nervirala njegove kritike. Doista, pitamo se da li nespremnost za prikazivanjem Krista i Ivana kako se maze na ležaju za vrijeme Posljednje večere (kao što je tada bio običaj) u Mel Gibsonovom nedavnom filmu Pasija, djelomično, potječe iz brige o tome šta bi današnja publika mogla pročitati u vizuelnom prikazu.

Kralj je možda imao svoje miljenike, ali se činilo da nikada nije povezivao svoju ljubav sa njima - što je bilo gotovo sigurno, s vremena na vrijeme, fizički i seksualno - sa zločinom sodomije. U svom radu Basilicon Doron, koji je napisao kako bi savjetovao svoga sina o državništву, James je izjavio:

Dakle, postoje neki strašni zločini koji su vezani za svijest i koji se nikada ne oproste: kao što su vještičarenje, namjerno ubistvo, incest [posebno u stepenu Consanguinitie], sodomija, trovanje i lažne kovanice.

Kako je kralj pomirio svoje vlastito ponašanje sa takvim savjetima nije jasno. To što je učinio je očigledno. Da su mnogi od njegovih dvorjana i ispitanika bili manje nego impresionirani njegovim očitim licemjerjem, bilo je jasno. Iako smo je čuli u prethodnom poglavlju, vrijedi dozvoliti Lucy Hutchinson da govori opet sa svojom jezgrovitom presudom na dvoru kralja Jamesa:

Lice suda je mnogo promijenjeno smjenom kralja [sa smrću Jamesa VI i I], za kralja Charlesa [I] jer je bio umjeren, krepaston, i ozbiljan, tako da su budale i podvodači, mimičari i katamiti [sodomiti] bivšeg dvora [Jamesa VI i I] ispali iz mode, a plemstvo i dvorjani, koji nisu posve napustili svoje

razvratnosti, koje su još uvijek poštovale [plašile] kralja kao bi otišao da se odmori negdje u čošku kako bi ih praktikovao.

Naravno, vrijedno je spomenuti da je Hutchinson bila posvećena puritanka i gorljiva kritičarka svega biskupskog (ili, kako je to ona vidjela, kripto-katoličkog).

Što se uvjetno može zaključiti iz ove kratke rasprave sudova Henrika i Jamesa u modernim stereotipima jeste da se jednostavno ne pronalazi njihovo ogledalo u ranom modernom razdoblju. To znači da sudovi nemaju na umu stereotip "sodomita". Muškarci dolaze iz niza različitih profesija, a većina su ih siromašni zanatlje. Čini se da je njihova aktivnost ili oportunistički povezana sa dijeljenjem kreveta u gradu prepunom muških religijskih izbjeglica, ili je rezultat dugotrajnih praksi. Međutim, tadašnji sudovi ne pokazuju nikakav dokaz o vjerovanju da su sodomitski činovi bili samo jedan od događaja. Oni su htjeli znati ako je bilo koji optuženik imao seks sa ženom ili imao djecu. Također su pretpostavili da bi mogao postojati neki kontakt sa Talijanima ili Italijom (koja je, klasična talijanska renesansna kultura). Oni su također pretpostavili da su prethodni činovi sodomije dokaz o sklonosti za takvo ponašanje. Drugim riječima, oni izgleda nisu mislili da su neki ljudi imali "apetite" koji su ih vukli ka jednom spolu ili drugom. Ipak, oni su mislili da je "predavanje sebe" onim apetitima uglavnom bilo pitanje volje i navike.

Ovaj nedostatak stereotipa, uz odredene pretpostavke o ponavljanom ponašanju, čini se da je temelj izvještaja konkvistadora u 1530. godine. Pišući o nedavnoj bitci sa Američanima, plemenom u Južnoj Americi, spomenuo je da se zadnji vojnik koji je bio opkoljen:

borio najhrabrije, bio je muškarac [u odjeći] žene, [koji] je priznao da je od djetinjstva vodio svoj život takvom nečistoćom, zbog čega je sam izazvao da ga spale.

Tokom 17. vijeka vidi se, barem u engleskoj drami, nastanak slike "kicoša" već komentarisane ranije. Ipak, čini se da slučajevi iz tog perioda ukazuju na to da je ranije razumijevanje sodomit-skih činova preživjelo. Nije bilo pretpostavke o određenoj vrsti ponašanja niti bilo kakve misli da bi sodomit, po definiciji, bio u potpunosti zainteresovan za svoj spol.

Dakako, suđenje i uhićenje Mervina Toucheta, lorda Audleya, grofa od Castelhavena, 1631. donosi ovaj zaključak. Prikazan je kao seksualni slobodnjak i pervertit. Među njegovim brojnim perverzijama bila je sodomija. Bio je optužen (a kasnije i pogubljen) zbog toga što je imao seksualne odnose sa izvjesnim brojem svojih odraslih muških sluga. Njegova pažnja tada, u suprotnosti sa preovladavajućim stavom, nije bila posvećena adolescentnim muškaracima, već prema odraslim muškaracima. Pokušao je tvrditi da je, pod strogim tumačenjem zakona, svjedočanstvo protiv njega samo ukazivalo na interkruralni seks, ne na penetraciju. Dakle, on nije počinio blud. Sud je presudio da je sine qua non bluda ejakulacija a ne penetracija. Međutim, za većinu njegovih vršnjaka u Domu lordova koji su bili u presudi protiv njega, šokantni oblik njegovog ponašanja nije bio spolni odnos sa slugama (budući da je to bilo jednostavno ekstremno proširenje hijerarhijskog uređenja društva). Umjesto toga, oni su bili zaprepašteni činjenicom da je pridržavao svoju suprugu, Katarinu, dok se njegov omiljeni sluga pokoravao njegovoj zapovijedi da je prisili na seksualni odnos. Osim toga, on je pomogao slugi da siluje njegovu dvanaestogodišnju snahu, kako bi mogao imati nasljednika sa slugom, a ne nasljednika svoga sina. Kako je djevojka bila veoma mlada, sluga je rekao da grof mora koristiti lubrikant kako bi se omogućilo silovanje. Različite izopačenosti u ovom slučaju, od kojih je sodomija bila samo jedna (a možda na posljednjem mjestu), su bile takve da je čak i Charles I bio prisiljen prepustiti svoga dobrog prijatelja i miljenika krvniku.

Prevladavanje neodlučnosti, i opća trpeljivost, prema nekoj vrsti sodomske aktivnosti (prije svega pederastije), kao i sve fluidnije razumijevanje ispravnog predmeta muške žudnje, evidentno je tokom većeg dijela 17. vijeka. Na primjer, Samuel Pepys je pisao (1660-tih) o glumcu Edwardu Kynastonu, koji je bio poznat po prikazivanju žena, da je bio i "najljepša žena u cijeloj kući" i "najzgodniji muškarac". Također se naširoko tračalo da biti katamit vojvode od Bakingama izgleda nije imalo nikakav utjecaj na njegovu popularnost. Krajem vijeka situacija se mijenjala. Primjer za ovu promjenu bilo je uvođenje posebnih riječi za pasivne (berdače) i aktivne (sodomiti) sudionike u sodomiji. Berdače je bio više nego pogrdan naziv od katamita i, još važnije, nisu imali implicitnu vezu sa pederastijom. To je također podsjećalo na ponašanje pronađeno među "divljacima" Novog svijeta. Dakle, veliki je bio kulturni pomak koji je John Dennis u svojoj Korisnosti pozornice (1698), koju je napisao kao odgovor na napad Jeremija Colliera (svećenika i jakobinca) na izopačeni moral teatra, rekao da "taj neprirodni grijeh, koji je (bio) još jedan rastući porok doba ... nije spomenut (na pozornici) ili spomenut sa posljednjim Prezirom". Porok je, naravno, bila sodomija te je to bio jedan od "četiri vladajuća poroka" u Engleskoj (uz, možda bizarno sa obzirom na diskusiju, "ljubav prema ženama", "pijanstvo" i "kockanje").

Za potrebe ove rasprave, ipak, dopušta nam da se premjestimo vrlo brzo na pregled 18. vijeka, do kada, ili kao što se tvrdilo za velike metropole kao što su London i Pariz, su se stavovi mijenjali i "slika" i stereotip o sodomitu su prerasli u uobičajeni govor. Ova nova slika je očita gotovo od početka vijeka. Godine 1703, Thimas Baker u Turbridge-Šetnji imao je kicoškog muškog lika Maiden koji kaže:

Kada sam bio u školi ... silno sam se volio igrati sa djevojčicama, i oblačiti bebe, i svi moji poznanici nikada u svojim životima nisu raspravljali... Oh! Najbolja stvorena na svijetu; tako smo različiti, kada se sastanemo u mojim odajama. Tu

su Glupavi Dendi, Lijepi Zecoliki, pukovnik Caochpole i grof Pljuvačka koji sjede sa otvorenim ustima, najljepše Društvo, ... Onda, mi nikada ne čitamo Gazets; već se igramo sa fanovima, i oponašamo žene, vrištim, držimo svoje repove i zovemo jedni druge, Madame.

Kao i,

Zašto, ja mogu pjevati, i plesati, i igrati uz gitaru, mogu praviti stvari od voska, i filigrane, i crtati na staklu. Osim toga mogu obući damu od glave do pete za kakvu prigodu, jer sam jednom poslao šegrta za kitničarku, samo mi se gospodin svidao i ostavio mi posjed; ali to nije novost, za obilje, ljudi danas zavole zgodnog mladića ... [ipak] mogu se nagraditi damama, plesati sa njima, i hodati sa njima u javnosti, ja nikada ne žudim za bilo kakvom privatnosti njihovih Ljubavnih-usluga.

Za Bakera se također pretpostavlja da je autor Ženskog Tatlera (1709), koji je spominjao modni butik u Ludgate Hill. Otmjeni kupac je naveo da su radnici u dućanu bili "najslađa, najljepša, najdivnija (muška) Stvorenja; i po njihovom elegantnom ponašanju i Nježnom Govoru, pretpostavili biste da su Talijani", dok su tri vlasnika koji su prodali svoje "Gej Francesies" bili "sigurno najveći kicoši u Kraljevstvu". Uz veće naglašavanje javnog morala i veću državnu kontrolu pozornice, postalo je teže prikazivati sodomiju (posebno pederastiju) otvoreno, čak je i ismijavati, kako je to srušilo "promociju" poroka (dovoljno kao što je bilo koja rasprava o homoseksualnosti postala nemoguća sa zakonima protiv "promocije u školama"). Dakle, feminizirani lik je postao kod za sodomita poput gospodina Humphreya u televizijskom sitkomu Jeste li se posluženi.

Štoviše, situacija je postala vrlo komplikovana za glumce, kao i njihove karakterizacije. Oni su sada morali osigurati

nagovještavanje da su “neprirodne” strasti bile povezane sa njima. U kasnom 17. i početkom 18. vijeka povezanost sa slobodarskim interesima nije bila nesposobnost. Na primjer, pretpostavke koje su se nalazile u uvredljivim napadima na glumca Jamesa Noakesa u Satiri o igračima čini se da mu nisu naudile.

Vi radnički momci, Osigurajte svoje Nježne stražnjice
Zbog punine požude i Fury See on dolazi!
“Ovaj B[ludnik] Nokes, čiji nezgrapni [Tarse]
Cvili da bude ukopan u Foremanovoj [guzici]
Neprirodni Grešnik, Razvratnik bez pameti,
Ostavio je dobru [pičku], kako bi živio u Izmetu.

Niti je glumac i dramski pisac John Leigh bio oštećen reputacijom koju kasnije spominje William Chetwood, u Općoj povijesti pozornice (1749), kao muškarca “posebno simpatičnog lika i uglađenog držanja... [koji] je mogao biti u dobroj Milosti poštene seksualne veze, da ga je ukus vodio tim putem”.

Međutim, krajem vijeka, situacija se dramatično promjenila. Isaak Bickerstaff, bliski prijatelj i saradnik Davida Garricka, bio je optužen za unapređivanje vojnika. Pobjegao je u Francusku i bio je uništen. Gerick je bio tako prestravljen od bilo kakvog skandala da je odbacio svoga prijatelja i da je odbio bilo kakav daljnji kontakt sa njim. Pokušaj da se odbrani Garrickov preokret kaže:

Vi ste se rugali Bickerstaffu sa svim srcem:
Mislite da namjeravam da preuzmem njegov dio?
Mislite da bih jedan dvostih napisao
Da skupim grešnog bludnika?
Ne, neka bude tvoj bijes na njemu,
Ne, - baci ga je golog u svijet:

Izloži u najgorljivoj satiri
Ovo zabušavanje, proklete omražene rase.
Objesi svakog pokvarenjaka
Koji se usudi Ljubavni obred da prostituiše.

Tako je okončana Bickerstaffova blamaža da nije poznato gdje ili kada je umro.

Slika feminiziranog sodomita premjestila se sa pozornice na ulice. Međutim, problem je bio taj da slika nije bila u skladu sa stvarnošću, unatoč prividnim naporima i "bludnika" i njihovih klevetnika. Svijet (1754) se žalio na "ove neotesance šest stopa visoke, sa ramenima nosača i nogama predsjednika, [koji] utječu na "tepanje, i trupkanje, i nadijevanje nadimaka Božijim stvorenjima". Nathaniel Lancaster, u Zgodnom gospodinu (1747), predstavlja stereotip jasno:

Pažljivo posmatraj taj fini ten! Ispitataj tu glatkoću, baršunastu kožu! Pogledajte to bljedilo koje se širi preko lica! Osluškuj, sa kakvom ženstvenom mekoćom njegov naglasak se prikrada svojim putem kroz njegove polu-otvorene usne! Osjeti te meke dlanove! ... Cijeli sistem je od valjanog preokreta i vrhunske tačnosti materijala, toliko da izgleda kao da je priroda bila u nedoumici, koji bi spol dodijelila.

Ili Garrickov opis,

Muškarac, čini se - teško je reći –
žena onda? - Trenutak molim;
- Nepoznato još po spolu ili značajkama,
Pretpostavimo da pokušavamo pogoditi koje je stvorenje,
Da li pamet, ili licemjerje?
Muški ili ženski rod?

Iako je ovakva karakterizacija očita i vrlo odlučna značajka 18. vijeka engleske pozornice, ne možemo biti sigurni da datira u potpunosti iz tog razdoblja. Na primjer, neko bi mogao kontrirati ovim stereotipima sa onima impliciranim od strane l'Estoile (kao što smo vidjeli gore) u njegovom časopisu (1576), kada je razgovarao o minjonima Henrika III od Francuske:

Ime Minjona je počelo, u ovom trenutku, putovati riječima od usta do usta među ljudima, kojima su bili vrlo odvratni, koliko zbog šminke, i ženstvene i neskromne pojave, ali prije svega zbog golemih i liberalnih darova koje im je poklanjao kralj ...

Ipak, činilo se da su bludnici poduzeli sve kako bi se slika u 18. vijeku na svim društvenim razinama, kao što se može prislušnuti razgovor između dva molija: "gdje si bio bezobrazna kraljice? Ako te uhvatim kako šetate ili mijaučete, iscijedit ću mlijeko iz vaših grudi".

Ovaj komentar nas vraća u praksu iz teorije i pozornice. Godine 1725. napad na kuće molija u Londonu rezultirao je time da je otkriveno dvadeset mjesta. Najpoznatiji je bio Margaret "Majka" Pljesak. Bila je označena kao stub srama - tako loše da je pala sa stuba srama i onesvijestila se dva puta. To je bilo tokom razdoblja u kojem su bludnici često bili u modricama, pa čak i zaslijepljeni kada su bili na stubu srama, kao rezultat izmeta (nagomilan visoko u kolicima koja su bila pri ruci) bačenog u publiku. Iako se okolina mijenjala, ponašanje se nastavilo, kako je vodič za St. Paul galerije otkrio kada je (1731) slučajno naletio na Williama Hollywela kako izaziva izvjesnog Williama Higginsa, u gornjem dijelu katedrale.

Niti bi trebalo pretpostaviti da je ova vrsta promjene u državnom interesu ograničena na Englesku ili London. U Parizu također, vlasti su zainteresovane za kontrolisanje seksualnih aktivnosti sodomita ili sklonih pederastiji. Međutim, bili su zabilutniji za ograničavanje djela nepristojnosti u javnosti nego za stvarna suđenja. Dakle, sprovodili su patrole u dobro poznatim

područjima “krstarenja” i čuvali su obilnu evidenciju bilo kojeg pojedinca osumnjičenog za “neprirodne” radnje. Rezultat je bio fascinantna količina informacija o tome kako su muškarci uspjeli pronaći muškarce na javnim mjestima i kako su onda pregovarali sa njihovim posebnim žudnjama.

Godine 1724, jedan muškarac je prišao drugom. Obojica su očito bili zainteresovani za seksualni odnos, ali kada je prvi muškarac ponudio drugom novac za susret, drugi muškarac je u napadu ljutnje odgovorio da “on to ne radi iz interesa ... već samo zbog svog zadovoljstva”. Drugi gospodin se žalio da “kada sam krenuo [pišati], (on) me upitao koliko je sati prema mom kurcu i rekao je da je prema njegovom podne u vrhuncu”. Kasnije, 1737. godine, navedeno je da su četvorica muškaraca raspravljala o svojim seksualnim iskorištavanjima tako glasno dok su prelazili Pont Nef da su ih prolaznici korili zbog nepristojnosti. Također, kao što je jedna muška prostitutka pojasnila, averzija prema oralnom seksu tradicionalno viđena u većini evropskih kultura se promijenila: “Ja izvršavam čin mojim ustima, na isti način kao što to radi moje dupe kada vidim da je muškarac čist i ne miriše na ženu”.

Jasno, ovi muškarci su posmatrani od strane drugih i njih samih kao kategorija, a ne odvojeno. Kao što je Markiz de Sad rekao u komentaru koji je također pozvao na tolerantniji stav i koji je eksplicitno odbacio “neprirodno” kažnjavanje protiv sodomije: “Nije jasno da je ovo klasa muškaraca drugačijih od ostalih, ali također stvorenih po prirodi? Čak i pariški pederasti su bili više nego u stanju prepoznati jedni druge. Policijski dokumenti bilježe kako su načuli dva muškarca, nakon su vidjeli drugog za koga se sumnjalo da je sodomit, govoreći: “postoji neko ko izgleda kao takav jedan. Razdvojimo se da vidimo na šta je spremna ova sestra”, a kada drugi dječak nije uspio odgovoriti na njihove šale, rekoše jedni drugima, “pustimo ga, on ne govori latinski”.

Štoviše, mnogi od ovih muškaraca ne samo da su jasno artikulisali svoje preferencije, već su pokazali kao prihvaćanje prevladavajućeg stajališta da se odnosi trebaju temeljiti na

privrženosti. Tako je izvjesni Gallimard, advokat u pariškom parlamentu, izvijestio da je “imao suprugu, ali da je rijetko imao koristi od nje, da je njegov brak bio lukavstvo, prikrivanje, te da nije imao ukusa za žene, da mu je draža bila guzica od pičke”. Izvještavajući o drugoj sodomitskoj vezi, službenik je primijetio da:

Dusquenal i Dumaine su spavali zajedno dvije godine. Nisu mogli zaspati a da nisu međusobno dotali jedan drugog i da nisu obavljali neslavne činove. Dusquenelu je čak gotovo uvijek bilo potrebno da mu je ruka uzduž uzglavlja, ispod Dumainove glave. Bez toga se Dumaine nije mogao odmoriti.

U pitanju je samo opstanak pojedinih vrsta izvora koji su nam dopustili takvu vrstu uvida u lične odnose i stavove ovih muškaraca. Međutim, ovaj primjer kao i drugi sugerira da su neke veze bile dugotrajne, i možda su uključivale duboka osjećanja uzajamne naklonosti. Sve više kako bi održavanje sodomitske veze (umjesto seksa za jednu noć) pod prijetnjom spaljivanja ili vješala podrazumijevalo nevjerojatnu razinu predanosti.

Prema staroj, često ponavljanoj priči, britanske pravne reforme 19. vijeka nisu spominjale lezbejstvo u zakonima protiv devijantnih seksualnih činova, jer kraljica Viktorija nije mogla shvatiti da se takvo ponašanje moglo desiti. Doista, kao što ćemo vidjeti, postojala je tradicija koja je nastajala u engleskoj pravnoj misli kasnog 18. i početkom 19. vijeka da “dobre djevojke” (to jest, obrazovane žene) nikako nisu mogle sudjelovati u takvim poročnim djelima. Međutim, razdoblje koje ispitujemo nije bilo pod takvim iluzijama.

Ipak, niz problema je suočilo društvo, suce i pojedince prilikom pokušaja da se bave istospolnim činovima među ženama. Prvo i najvažnije, nije bilo jasno koji je kriminalni čin (ako je postojao) bio počinjen. Sodomija, već po samoj definiciji, je uključivala barem penetraciju i to obično, analnu penetraciju.

Drugo, muško dominirajuće društvo nije bilo stvarno au fait sa onim što su žene radile kod kuće između sebe i svojih sluškinja. Također, zbog tradicionalnih religijskih, medicinskih i "psiho-loških" stavova o ženama, postojao je istinski strah da objavljenje informacija o lezbejstvu jednostavno može dovesti žene do eksperimentisanja - po svojoj prirodi njima su vladala njihova tijela i njihovi spolni organi, naročito. Posljednja stvar koju je bilo koji muškarac želio jeste da im se ideje ostvare, ili kako je jedan koji je pisao oko 1700. godine (Jean-Baptiste Thiers) rekao: "Iskustvo nas uči da je često bolje ne objašnjavati u detalje što je zabranjeno, kako se ne bi predložila mogućnost da se uradi".

Jedan od najranijih zakonika koji spominje istospolne činove između žena jednostavno naglašava probleme. Godine 1270, francuski zakonik je propisao, što je zvučalo bizarno, da muškarac "za koga se pokazalo da je sodomit, mora izgubiti testise i ako se to pokaže drugi put, on mora izgubiti svoj organ, a ako je to treći put uradi mora biti spaljen. Isti zakon kaže da "če žena (koja ima seksualni odnos sa drugom ženom) izgubiti svoju membranu svaki put, i treći put mora biti spaljena". Zakon nije pokušao objasniti šta tačno žena mora učiniti kako bi postala bludnica ili tačnije kako ona može izgubiti svoju "membranu" jednom, a kamoli dva puta. Čak i uz ovu tehničku konfuziju u slovu zakona, duh zakona, Biblija i društvene norme bili su više nego u stanju dovesti do utapanja djevojke u Speyeru (Njemačka) zbog spolnog odnosa sa drugom ženom 1477. godine.

Činjenica je da se malo zna o lezbejstvu prije 18. vijeka. Postoje neki dokazi iz ranijih razdoblja koji upućuju da je postojala rastuća zabrinutost u 17. vijeku oko ženske seksualne aktivnosti i povećanja znanja žena o tijelu i seksualnosti, kroz naučnu literaturu i klasičnu književnost te, posebice, preko romana i erotskih djela.

Povećanje dostupnosti grčkih i rimskeh pisaca u periodu renesanse olakšano je širenjem štamparija. Aristofanove komedije, na primjer Lizistrata, sa svojim hulničkim humorom koji proizlazi iz odbijanja atenskih i spartanskih žena da imaju

spolni odnos sa svojim muževima (ali ne i međusobno) ako bi prestali da se bore, moglo se pročitati u originalu i prevodima. Na primjer, izvorno izdanje se pojavilo 1525. godine i postojala je dobra francuska verzija 1692. godine. Juvenalove satire, koje su ismijavale rimske seksualne perverzije, uključujući i lezbejstvo, bile su dostupne najranije od 1486. godine, i Martijalovi epigrami (slične prirode) od 1482. godine. Kako je sve više žena učilo da čita i domaću i klasičnu književnost, svijet je postajao otvoreniji za njih. To također može objasniti zašto se ekspanzija ženske pismenosti sredinom 18. vijeka poklopila sa povećanjem cenzure i tih i drugih klasičnih autora.

Niti bi trebalo potcenjivati utjecaj ovih djela, kao što smo navikli da odbijamo klasike kao dosadne. Nekoliko primjera pokazat će nam poliseksualnost grčko-rimskog svijeta te kako je ona bila dostupna kroz djela glavnih autora koji su preživjeli iz antike. Peter Greenov Penguinov prevod (1974) Juvenalove šeste satire kaže:

[Maura] i njezin dragi prijatelj Tullia prolaze pored drevnog
oltara
Čistoće? Šta joj Tullia šapuće?
Ovdje, noću, oni posrću iz svojih legla
I oslobođaju se, pišajući u dugim nizovima
Preko cijele statue Boginje. Tada, dok Mjesec
Gleda dolje njihove pokrete, oni se izmjenjuju kako bi jahali
jedni druge
I na kraju odlaze kući.

Slična otvorenost i laka seksualnost su očite u prevodu stihova Aristofanove Lizistrate Stephena Halliwella (1997):

Lizistrata:	Topli pozdravi, Lampito, dragi spartanski prijatelju. Dušo, izgledaš jednostavno po novljeno. Kako prekrasna koža - i,oh,ti tvoji mišići.
-------------	--

- Mogao bi ugušiti bika!
Blizancima, kunem se da sam mogao.
Moja vježba uključuje istezanje.
- Kalonike:
Nikada nisam video finiji par grudi.
Prestani osjećati moje tijelo, ja nisam za žrtvu!
- Lizistrata:
A šta je sa drugom djevojkom, ko je ona?
Beoćanka i to dobra, prema Blizancima.
I ona je došla na sastanak.
- Mirina:
Atrue Beoćanin! Njezin trbuh je ravan kao i bilo beoćanska ravnica.
- Kalonik (motreći):
I pogled na njen mali žbun, kako slatko obrubljen.
- Lizistrata:
Ova druga djevojka?
- Lampito:
Izbor prema Blizancima.
Korinćanka, šta više.
- Kalonika:
Pravi "komad"!
Sve to da razjasnimo naprijed kao i pozadi.

Jedan od Marcijalovih epigrama (Knjiga 1:90) nadilazi grafički prikaz u njegovom opisu i ruganju lezbejstvu, kao što prevod Petera Howella (1980) pokazuje:

Budući da te nikada nisam video, Bassa, u blizini muškaraca,
i budući da nema glasina koje te opisuju kao preljubnika, ali
tvoja seksualnost prazni svaku funkciju oko tebe, bez da ti
ijedan muškarac prilazi, mislio sam, priznajem, Lukrecija:
ali ti - sram te bilo, Bassa, bio si jebač! Usuđuješ se da suko-
biš dvije pičke, i tvoju neprirodnu ljubav koja ležeći oponaša
muževnost.

Pohota ove književnosti (gotovo u potpunosti namijenjena da zabavi i zagolica mušku publiku) bila je dostupnija pismenim ženama plemečke i gornje srednje klase.

Rani moderni period je također proizveo svoju vlastitu erotsku i pornografsku književnost. Opće, publike je bila uglavnom muška, ali žene su sve više imale pristup tim djelima. Osim toga, erotiku je imala značajan lezbejski element. Doista, uobičajeni format za ovu književnost bilo je postojanje starije žene koja "pojašjava" seksualne odnose nekoj adolescentici. Ova djela su preuzele motiv pederatskog senzibiliteta klasičnih i renesansnih svjetova (ispunjeno idealima duhovne i nesesualne ljubavi) te su ih zamjenili otvorenom pornografskom lezbejskom tjelesnošću. Na primjer, Škola za djevojke (1688, izvorno objavljena na francuskom kao L'Ecole des filles, 1655) sadržavala je poglavlje pod nazivom: "Rasprava o ugradnjiji i različitim načinima jahanja, kao i ostalo što se može zamisliti"; "bilo da muškarac ili žena proizvodi najviše užitka iz spolnog odnosa"; "zašto je pogrešnoigrati se sa djevojkama". Nicolas Chorierova Satyra Sotadica (1660) bila je široko distribuirana (na francuskom kao Académie des Dames i na engleskom jeziku kao A dialogue between a married lady and maid). Mali izbor je dovoljan da dočaramo žanr:

Tulia: (starija udata žena)	Kako bi mi se trebao sviđati dalo bi mi moć igranja uloge (tvoga vjerenika)...
Otavia: (Tulijina mlađa, vjerena rodica)	Svjesna sam da se nikakvo zadovoljstvo ne može desiti tebi od sluškinje kao što sam ja, niti meni od tebe također...Tre bao bi mi se sviđati kao [moj vjerenik]. Kako bih onda rado položila pred tebe sve fine svoje osobnosti...tvoja bašta me stavljala na vatru.

Unatoč njihovim konstantnim protestima protiv lezbejske ljubavi u više navrata su imali seksualne odnose, i njihovi orgazmi su posebno naglašeni u tekstu. Druge knjige su bile u sličnom tonu, kao što njihovi naslovi impliciraju: Lutajuća kurva (1642); Venera u samostanu; ili, Opatica u svojoj odori (1683); Retoričke kurve (1683). Doista, erotska književnost skoro uvijek je podrazumijevala lezbejske činove, da li uključujući prostitutke ili, što je bizarnije i zabavnije, aristokratske žene (kao što su Tulija i Otavia gore spomenute).

Iako su ova djela bila sve više uobičajena i društveno prihvaćenija uz opću relaksaciju od moraliziranja tokom prosvjetiteljstva, ova situacija se nije nastavila. Period Francuske revolucije i Napoleonovih ratova proizveo je rasprostranjenu konzervativnu reakciju širom Evrope. Samo što je Reformacija došla kraju dosta od socijalnog liberalizma koji je išao uz renesansu i klasični Humanizam, Protestantizam se zarazio ostacima Revolucije. Bolji primjer od individualnog utjecaja ove kulturne smjene se ne može naći nigdje do kod gospođe Keith od Revestonea, starije tetke Sir waltera Scotta (1771 - 1832). Naveo da je ona odlučila ponovo pročitati Aphra Behnovu (1640 - 89) fikciju, koja joj je bila omiljena u mladosti. Kada je upitana za svoje impresije o pričama nakon toliko godina rekla je:

Ne čudi da se ja, starija žena od osamdeset i više godina, koja sjedi sama, osjećam posramljenom što čitam knjigu koju sam čula da se čitala glasno iz zabave u velikim krugovima prije šezdeset godina, a taj krug čine najboljeg i najvjerojatniji članovi društva Londona?

Kratka vinjeta služi kao napomena za sve ono što slijedi. Ova rasprava, otvorena renesansom, periodom relativne otvorenosti, popraćena je moralizatorskom reformacijom i liberalizmom prosvjetiteljstva. U decenijama koje su uslijedile, moralnost je napravila puni krug, razdvajajući se u periodu konzervativizma koji je kulminisao u takozvanim "viktorijanskim vrijednostima" izglašanim od strane mnogih modernih političara. Bilo ko ko poziva na povratak vrijednosti prošlosti bi mogao biti šokiran rezultatima

ako je odgovor bio entuzijazam za vrijednostima renesanse ili prosvjetiteljstva, prije nego za onima reformacije ili 19. vijeka.

Dok je sasvim jasno da su pismeni muškarci i (u porastu u to vrijeme) žene bili u mogućnosti da čitaju zapise o lezbejskim seksualnim činovima, bilo je također žena koje su stupale u ove iste aktivnosti. Književnost, iako je jasno namjeravala da zagolica i pobudi (muškarce), bila je također izraz realnosti koju su ova rana društva pokušavala veoma teško ignorisati. Lezbejstvo je više bilo ženska fantazija. To je bila stvarnost za žene i ove žene su platile zbog izražavanja svojih želja kaznama, bičevima i vješalima.

To je bio period koji je prvi spoznao upotrebu pojma "lezbejstvo". William King (1685 - 1763) je napisao satirični napad na vojvotkinju od Newburgha nakon gubitka opklade. U Zdravici (1736) prozvao ju je "lezbejkom". Doista, upotreba pojma uvodi, ponovo, pitanje uloge kategorija, riječi i definicija u oblikovanju stvarnosti. Mnogi učenjaci su smatrali da "kategorija" ne može postojati bez široko rasprostranjenog prihvatanja ideje lezbejki i lezbejstva kao određenog "tipa" osobe i životnog stila. Međutim, pojam prethodi psihoseksualnoj raspravi kasnog 19. vijeka (i kasnije). Također, ovaj argument smiješta iznad postojanje drugih ranijih modernih riječi za lezbejke i lezbejstvo. Na primjer, postojale su ponavljane reference na lezbejstvo i lezbejke, kao dodatak opisima koji se odnose na određene seksualne činove. Vidimo Fricatrices (oni koji trljaju), subigatrices (oni koji prave brazde) ili najočitije clitorifantes. Stoga, postojala su imena za pojedinačne žene koje su stupale u istospolne činove sa drugim ženama, kao i za njihova stvarna djela. Cjelokupno ponašanje također je bilo imenovano "zlim bolestima", "onečišćenjem" i "sodomitskom prljavštinom".

Kao dodatak, postojale su rasprave o vezi ovih lezbejki sa širim spektrom ljudske vrste. Koliko je postojalo rodova? Neki kažu da su postojala tri: muški, ženski i muški sodomiti. Drugi su pretpostavljali druga tri: muški, ženski i hermafrodit (koji su najčešće posmatrani kao biološki ženski). Neki su uspostavili distinkciju između muško/žensko i feminiziranog muškarca. Sve

od ovoga je, kako smo vidjeli, previdjelo stavove prema pede-rastiji, i što je većim dijelom u potpunosti ignorisalo lezbejstvo.

Kako se stavovi počinju mijenjati i kako lezbejstvo postaje "vidljivije" u literaturi i među društvenim elitama, sve više se lezbejstvo javlja u spisima – i sve više se procesuirala. Ovo ne bi trebalo sugerisati povećanje u aktivnostima već prije promjenu u društvenoj volji da se raspravlja o ponašanju u javnosti. Lezbejke više nisu bile isključivane zbog nejasnih "neprirodnih činova", već su bile ismijane u štampi i oslinjene u erotskoj literaturi. U isto vrijeme kada su historičari bili u mogućnosti identificirati razvoj subkulture "gej" muškaraca, čini se da je lezbejstvo postalo društveno prihvatljivije kako se pomjerala od grijeha koji je prijetio muško-dominirajućem društvu do aktivnosti koja je zabavljala i uzbudivala taj isti muški svijet.

Sa samog vrha društva u 18. vijeku vidimo veću otvorenost prema lezbejstvu. Ono nije bilo prihvaćeno ili odobreno, prije se o njemu raspravljalo sa određenom cenzurom. Lezbejstvo je prije išlo uz trač i podsmijeh, nego uz vješala. Stoga, kraljica Christiana od Švedske (1626 - 1689) je došla do trona kao "kralj" 1650. godine. Odbila je da se uda za svoga rođaka Karla X Gustava, nazivajući ga, umjesto toga, krunskom princezom. Ona se skoro uvijek oblačila kao muškarac i abdicirala je 1654. godine, oslobođujući se od ograničenja koja su joj bila nametnuta kao ženskoj monarhinji. Također, glasine o lezbejskim i biseksualnim aktivnostima i traličkim sklonostima Marije II (1662 - 1694) i Anne (1665 - 1714) od Engleske su bile ispu-njene. U Marijinom slučaju ovo izgleda pošteno, jer su se o Williamu III (1650 – 1702) uveliko širile glasine da je bio zainteresovaniji za adolescentne muškarce nego za žene. Obje žene su bile trudne, što izgleda nije ni na koji način prekinulo dvorska ogovaranja.

Slične optužbe su podignute i protiv Marije Antoanete (1755 - 1793). Očito, postojali su politički motivi (nisu svi od revoluci-onara) za optužbu kraljice za seksualnu devijaciju. Ipak, naširo-ko je bilo rasprostranjeno prihvatanje kraljičine biseksualnosti. Stoga, engleski pisac, Hester Thrale-Piozzi (1741 - 1821), 1789. Godine je rekao da:

[je ona] na čelu Grupe čudovišta nazvane od svakog drugog sofiste, koji [je slijedio] njen primjer; i zaslužila je da bude bačena sa [muškim sodomitim kojima su imali isti ukus] u Mount Vesuvius.

Zaista, historijska je ironija da su protivnici starog režima napali kraljicu zbog njene seksualne oslobođenosti. Revolucija koja je uslijedila dekriminalizovala je sodomiju – i onda se pojavila nekoliko sedmica kasnije kako bi zabranila ženske klubove.

Međutim, ovaj ironični kraj priče vodi nas brzo kraju perioda. Zadnja polovica 18. vijeka ispunjena je primjerima lezbejstva i na dvoru i u društvu generalno. Ovo poglavlje dovodi nas do praga ere u kojoj najveća monarhinja narednog vijeka, kraljica Viktorija, nije mogla zamisliti ovu aktivnost. Tokom Prosvjetiteljstva, činilo se da je lezbejstvo prelazilo u širu javnu domenu. Pedeset godina kasnije postalo je nezamislivo.

Kada pogledamo izvan Evrope, vidimo dvije karakteristike koje pomjeraju svijet do 1800. godine. U većini mjesta, preostali su postojeći ambiguitetni stavovi prema homoseksualnosti. Međutim, širenje judeo-kršćansko-islamskih ideja o seksu zbog začeća postalo je više prožimajuće – i efektnije. Stanje u ranom modernom Egiptu, kojim su vladale Osmanlije, za vrijeme Memluka (robovi plaćenici dovedeni od zarobljene kršćanske djece iz kavkaske regije) bilo je djelimično interesantno u tome što pokazuje islamsko društvo 18. vijeka i čak do ranog 19. vijeka, kada su evropski kontakti još uvijek mili minorni. Egipt su osvojile islamske snage 639 - 641. godine i u ovom periodu bio je skoro u potpunosti islamiziran.

Kulturna “pravila” memlučkog društva su nastojala ohrabriti neprokreatvine seksualne odnose. Bilo je normalno za gospodara da oslobodi konkubinu kada bi rodila dijete i čak bi je uzeo za ženu, dodjeljujući pravo nasljedstva djeteta. Kako bi se izbjegao niz “neželjenih” trudnoća i ekonomskih ruina proliferacije nasljedstva, mnoge muslimanske elite su praktikovale coitus interruptus sa svojim konkubinama – i, vjerovatno, pederastiju. Znamo da je muška homoseksualnost bila prihvaćena među Memlucima i egipatskom

srednjom klasom, dok je lezbejstvo viđeno kao direktan napad na patrijarhalnu kontrolu. Zaista, homoseksualna osoba i homoseksualne veze su bile važne u građanskom ratu u memlučkom društvu, skoro na isti način kao što su ugovoreni brakovi korišteni u srednjovjekovnoj Evropi za cementiranje veze i privođenju konflikta kraju.

Štoviše, uprkos averziji prema lezbejstvu, ono što znamo o memlučkom društvu pokazuje jasno da je u praksi situacija bila skoro relaksirajuća za lezbejke kao i za muške homoseksualce. Na primjer, u 1300-tim, lezbejke u memlučkim haremima Egipta su se ponašale kao muški vladari, jašuci rasne konje, loveći i igrajući furusiyya (viteške) igre, pijući, bogateći se i posjedujući zemlju. Dok je postojao dokaz da se ova situacija nastavila u 19. vijeku, očito je da su postojali dupli standardi. Najpoznatiji primjer ovoga je slučaj Mehmeda Alija (1769 - 1849) koji je upravljao Egiptom (1805 - 1849) kao otomanski pobjednik. U stvarnosti je bio nezavisni vladalac Egipta i muškarac koji je naporno radio kako bi "modernizovao" Egipat, te kako bi odbio evropski pristup. Mehmed Ali je osudio svoju kćerku Nazli na smrt zbog lezbejstva i samo je popustio zbog posredovanja svoga unuka (i nasljednika) Abbasa (vladao 1849 - 1854) koji je bio slavan i poznat zbog svoje razuzdanosti i bijesne homoseksualnosti.

Ne samo da znamo više o Egiptu, već se naše poznavanje Afrike generalno poboljšava u ovom razdoblju. Sa ranim modernim razdobljem možemo detaljnije započeti raspravu o Africi. Povećani dodir između Afrikanaca i, prvenstveno, Portugalaca – i kasnije Nizoza-maca i Britanaca – znači da su Evropljani počeli pisati o društvima i kulturama koje su susreli. Ono što su vidjeli bilo je dosta drukčije od njihovih iskustava na drugim mjestima i bilo je napravljeno tako da se uklopi u obrasce koji se odnose na način na koji su Evropljani već mislili o Afrikancima. Za Evropljane, crni Afrikanci (možda više od domorodačkih naroda negde drugo, sa mogućim izuzetkom Australije i Amazonije) najbolje su utjelovili "primitivnog muškarca". Ovo je dovelo do određenih prepostavki o Afrikancima. Od kada je primitivni muškarac bio najbliži prirodi, bio je posmatran kao neko ko je "vođen instinktima" i kulturno nesofisticiran. Takva osoba je

morala biti heteroseksualna, jer bi njegova seksualna energija i odušak bili "najprirodniji". To jest, primitivni muškarac, vođen imperativima prirode, bio bi seksualno vođen - poput životinja – začećem. To podsjeća na grčko-rimski ideal da su civilizacije bile povezane sa muškom ljubavlju. Mora se stalno imati na umu da rani moderni Evropljani nisu pojmili bliskost prirodi kao dobro; prije je to bilo zvјerski. Ne samo da je ovo gledište imalo utjecaj na pretpostavke o seksualnim praksama među Afrikancima, već je isto tako podrivalo i "opravdalo" kontrolu Afrikanaca ali i također podrivalo i "opravdalo" kontrolu Afrikanaca od strane "civilizovanih", "sofisticiranih" i "superiornih" ljudi - Evropljana.

Kao što su se ideje o rasu razvile i postale "naučne" u 18. vijeku, dihotomija između "superiornih, civilizovanih, normalnih" i "infe-riornih, necivilizovanih, obespravljenih" postala je izraženija. Biti superioran postalo je ne samo sastavni dio Zapada, već što je još važnije, dio zapadnog muškarca, posebno u kolonijalnom kontekstu, vodeći ne samo ka infantilizaciji Afrikanaca, već i korištenju seksa kao sredstva kontrole (kroz silovanje i slično - zajedničke metode koje su koristili bijelci kada su se bavili crnim robovima). Dio zapadnog stajališta o ulozi najvećeg i "normativnog" začeća može se vidjeti u kolonijalnim stavovima: David Gilmore, u svojoj cross-kulturnoj studiji o muškosti, napomenuo je da učiniti ženu trudnom bio sastavni dio "muške uloge", kao što se očekivalo od muškaraca da "ukrote prirodu" kako bi "ponovo izmislili i produžili društveni poredak".

Dakle, ne samo da su zapadnjaci posmatrali seks sa drugim muš-kačem (posebno u pasivnoj ulozi) kao ponižavajući, već su i seksualne veze sa "domorodačkim" ženama u koloniji (ili, često, sa ženama drugih rasa na drugim mjestima) posmatrane kao nemuževne, upra-vo zato što su podrivale i kolonijalna nastojanja i pretpostavke o bijeloj superiornosti. Dakle, vidimo bijele kolonijalne vladare kako tvrde da:

Je to poznata [činjenica], da će rasno miješani brakovi iz-među bijelaca i obojenih prenijeti loše osobine roditelja na djecu na višem nivou nego dobre... Žene i potomstvo neće

dostići razinu obrazovanja muškarca i oca, nego će muškarac [tj. otac!] prije potonuti natrag do nivoa žene.

Ako ništa drugo, ovo bi nas trebalo upozoriti na jednostavno prihvatanje ideje normalnosti, naučnih/prirodnih “ispravnosti”. Iza onoga što je rečeno o seksualnosti nalazi se vrlo nijansirana, snažna i (s vremena na vrijeme) opasna mješavina ideja o rasi, društvu, politici i vlasti.

Već 1781. godine, u svojoj Historiji opadanja i padu Rimskog carstva, Edward Gibbon (1737 - 1794) artikulisao je takav pogled - i nadahnuo je nadu: “Vjerujem, i nadam se [naglasak moj], da crnci, u svojoj zemlji [opet, moj naglasak], su bili izuzeti iz ove moralne kuge [sodomije]”. Sir Richard Burton (1821 - 1890), pišući 1885. godine, rekao je isto kada je smjestio crnu Afriku izvan svoje “sodatske zone” u kojoj je sodomija prakticirana: “crnačka rasa je uglavnom neokaljana sodomijom i tribadizmom”. Ova želja da se Afrikanci identificiraju sa “čistom”, “primitivnom” rasom značila je njihovo prisiljavanje na unaprijed stvoren pojam o tome kako bi takva rasa izgledala. Također, bilo je mnogo lakše tvrditi da su im potrebne teške ruke kršćanske Evrope da ih “civilizuju” i da se “brinu” za njih.

Primjer afričke stvarnosti koja bi potvrdila uvjerenja Evropljana da su Afrikanci bili necivilizovani bi bio Iyoba Idia (rođen 1507) u kraljevstvu Benin. Općenito, Evropljani nisu prihvatali žene kao suverene vladarice i često su insistirali na tome da su tehnički one bile “muškarci”. Ova ideja objašnjava zašto je ženama bio zabranjen Stari Course Clubhouse u St. Andrewsu, osim na dan svetog Andrije, iako bi se kraljica mogla pojaviti u bilo koje doba - kao suverena, ona je muškarac.

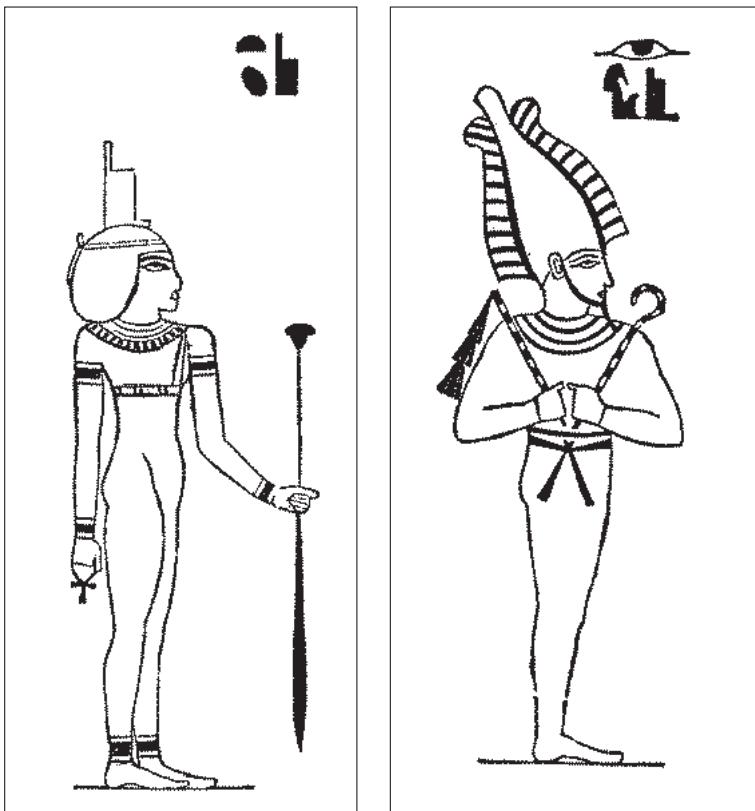
Portugal i Benin (u današnjoj Nigeriji) bili su u kontaktu od kasnih 1400-tih sa ambasadorima koje su razmjenjivala dva kraljevstva. Zaista, portugalski plaćenici služili su u beninskoj vojsci u 16. vijeku i jedan od beninskih...

1 *Lijevo*: Istar, feničanska božica, zavela je mitsko-herojskog Gilgamaša koji je bio u vezi sa drugim herojem. Obratite pažnju na njenu napadno izraženu tjelesnost seksualnosti. Sve rane religije (osim judaizma, koje se kasnije razvilo) su prihvatale seksualnu aktivnost božanstava. Bogovi i božice su imali seksualne odnose, i obično su imali seksualne odnose bez obzira na rod.

2 *Ispod*: Ovaj reljef (iz Nineve) prikazuje evnuha koji ide u bitku kao ratnik na bojnim kolima. Ova slika nas podsjeća da su pojedinci, koji bi u suprotnom smatrani ženstvenim ili nemuževnim bili, u nekim društвима, veoma aktivni u borbi i drugim "muškim" poslovima. Postoje brojni primjeri berdača iz Sjeverne Amerike koji preuzimaju ulogu ratnika.

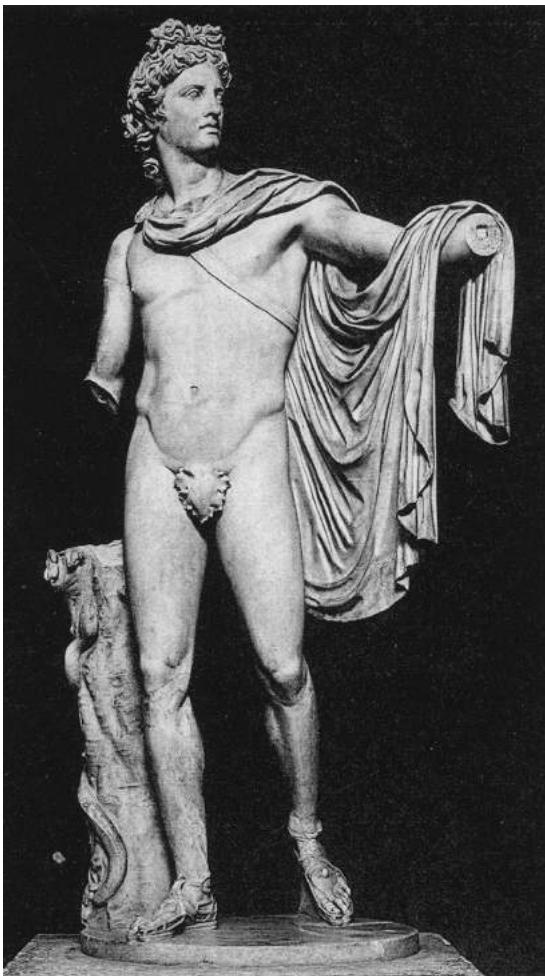

3 *Iznad lijevo*: Oziris, egipatski bog, počinio je incest sa svojom sestrom, božicom Izsom, koja je onda rodila boga Horusa. Egipatski bogovi i božice, kao oni u Indiji, stupali su u incestuozne odnose, bestijalnost i homoseksualne odnose, kao i u one heteroseksualne.

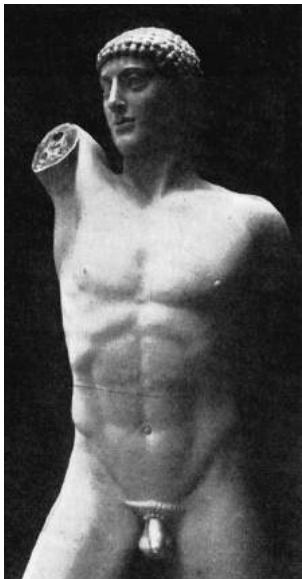
4 *Iznad desno*: Set, drugi egipatski bog. Mit govori kako je Set pokušao silovati svoga mlađeg brata Horusa i kasnije se hvalisao drugim bogovima svojim muškim postignućem. Obično ne bismo povezivali silovanje sa bogom, a naročito ne bismo očekivali ponos zbog tog čina. Međutim, kao i kod drugih politeističkih religija i ne-judeo-kršćanskih kultura, seks je bio vezan i za moć i penetraciju (kao i za zadovoljstvo), ali je bio i pokušaj za prokreaciju.

5 Iako je Horus bio rezultat incestuousne veze i žrtva silovanja od strane boga Seta, niti jedna od ovih činjenica nije imala utjecaja na stavove prema bogu i posmatran je kao izuzetno moćan. Zaista, faraon je smatrano živućim Horusom, njegovim zamjenikom na zemlji – jedna vrsta osobe sa kojom bi neko očekivao božanskog vladao ca sa kojim bi se mogao identifikovati.

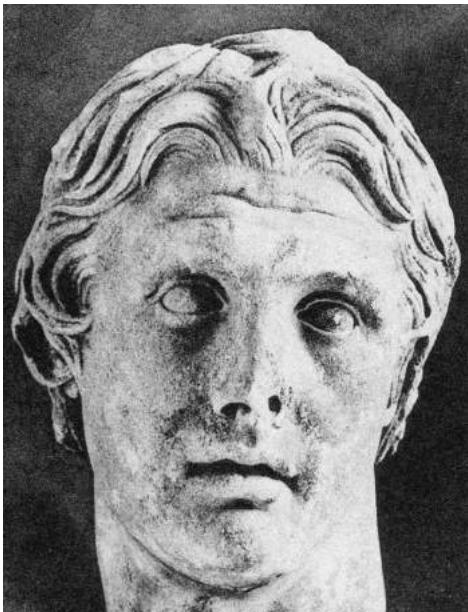

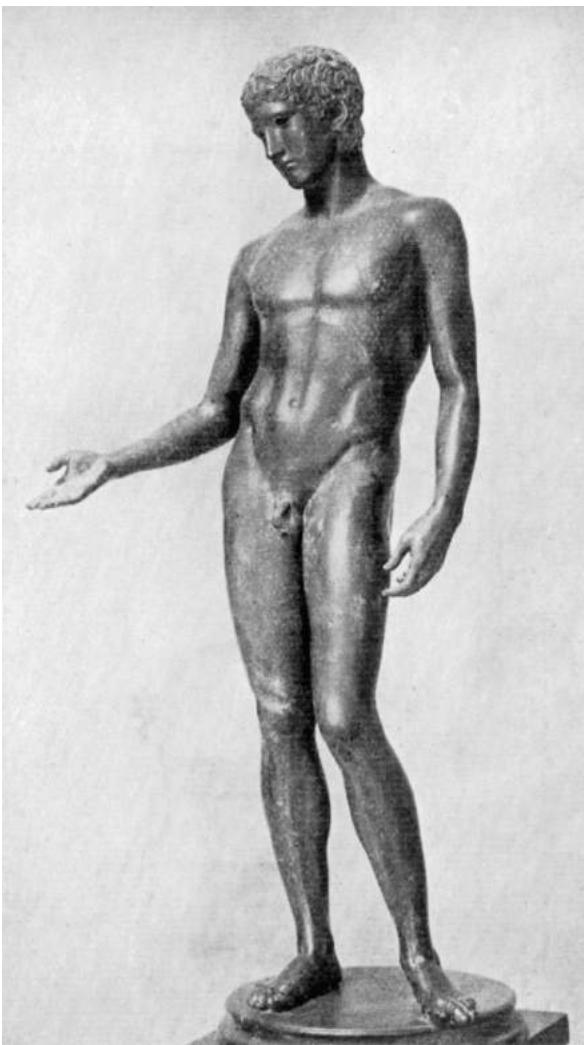
6 Apolo, grčki bog, nije samo posmatran kao ideal muške ljepote već je bio slavan i zbog svoje seksualne snage (sa muškarcima i ženama). Naglasak na muškoj formi i muškoj seksualnosti je primjetan u prikazivanju božanstava kod Grka. Grčko-rimski bogovi nisu bili samo seksualno aktivni, oni su bili utjelovljenje muškog idealja – bili su sposobni za uživanje (seksualni odnos) kada je to bilo prikladno i sa bilo kim koga bi muškarac poželio.

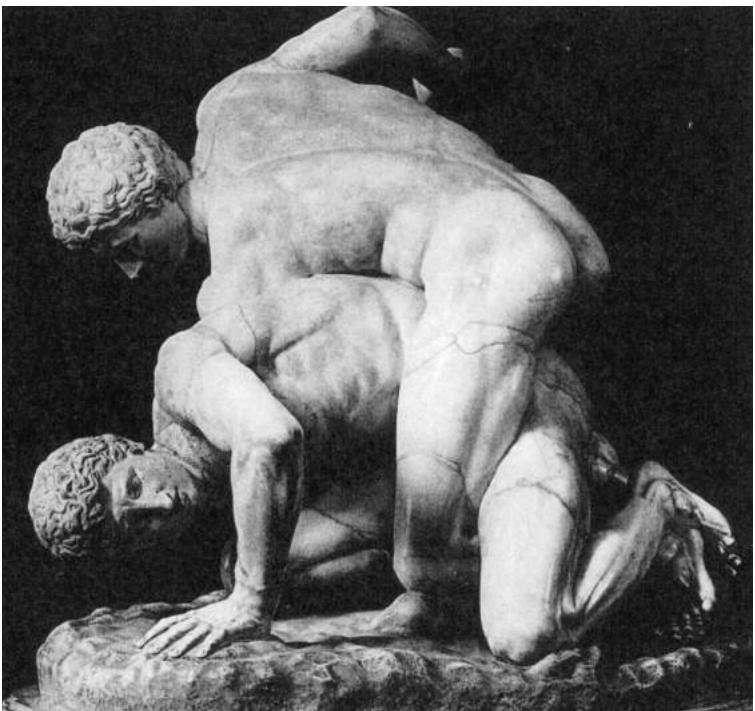
7 Harmodije, sa svojim ljubavnikom, Aristogitonom, bio je poznat zbog zbog pokušaja da riješi Atenu od tira-na, Hipisa (vladao 527–510. g.p.n.e.) ubistvom. Postali su mučenici atenske demokratije. Stoga, svi Atenjani (i grad-država, koja je često posmatrana kao temelj zapadne zivilizacije) posmatrala je dva ljubavnika kao svoje najveće na-cionalne heroje.

8 Aleksandar Veliki (Grčka). Iako je bio vjenčan sa više od jedne supruge, bio je poznat zbog bliskog odnosa sa svojim drugom iz bitke, Hefestionom. Ova veza sa drugim muškarcem je poricana i ignorisana u modernim, popu-larnim prikazivanjima Aleksandra Velikog.

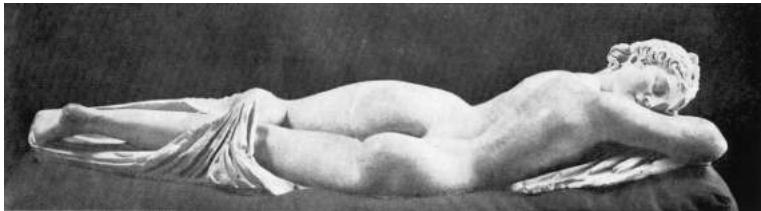

9 u ovoj bronzanoj statui vidimo grčki ideal "voljenog". Naglasak na perfekciji tijela adolescentnog muškarca je očit. Mali, tanki penis bio je moderan među Grcima i Rimljaniма; veliki penis je smatran vulgarnim i životinjskim. Čak je moćni Herkul uvijek prikazivan sa genitalijama adolescenta.

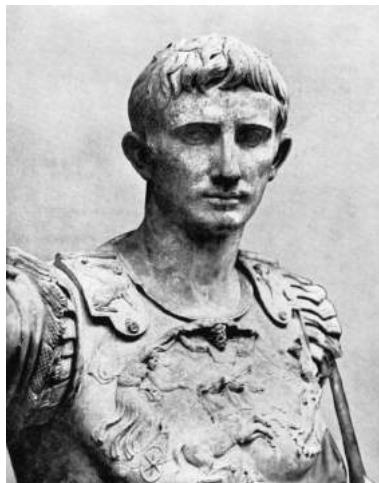

10 Fizička vježba nagih muškaraca bila je sastavni dio života u gimnaziji, koja je bila mjesto gdje je “ljubavnik” (stariji muškarac) najvjerovatnije sretao i zavodio “voljenog” (adolescentnog muškarca).

11 *Iznad*: Ova statua Hermafrodite kako spava naglašava žensko tijelo sa leđa, ali prednji dio statue sadrži muške genitalije zajedno sa grudima koje se pojavljuju. Ova fascinacija androginijom, kao što je Frojd zabilježio, bila je centralni dio grčke estetike i seskualne žudnje: "Među Grcima...sasvim je očigledno da nije maskulini karakter [adolescent] bio taj koji je izazivao ljubav muškarca; već je to bila fizička sličnost ženi kao i njegove ženske fizičke kvalitete..."

12 *Ispod*: Avgust, rimski car, iako je bio poznat po svojoj striktnoj moralnosti, također je bio poznat jer je bio voljeni (pasivni) partner u vezi sa Julijem Cezarom. Kako je njegova pasivnost bila tokom perioda adolescencije niko je nije uzimao u obzir, niti je bilo smatrano ironičnim što je, kasnije u svom životu, prognao članove svoje porodice zbog preljuba.

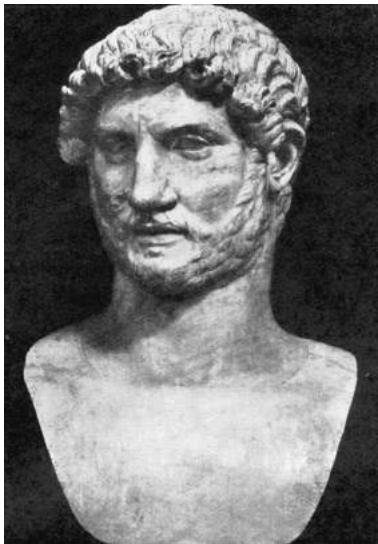

13 Tiberije, rimski car, bio je poznat zbog svoje poliseksualnosti i izopačenosti. Pričalo se da su mu novorođenčad sisala penis. Većina rimskih pisaca i historičara smatrala ga je izopačenim ne toliko zbog objekata njegove žudnje, već zbog njegove seksualne nezasitosti.

14 Klaudije, rimski car, smatran je neobičnim zbog svoje predanosti supruzi i zbog činjenice da je nije varao – sa drugim ženama ili mladićima. Rimljani su smatrali ovakvu monogamiju blago bizarnom. Naročito, nijedan Rimjanin ne bi smatrao čudnim muškarca koji seksualno iskorištava svoje robeve (bilo kojeg roda).

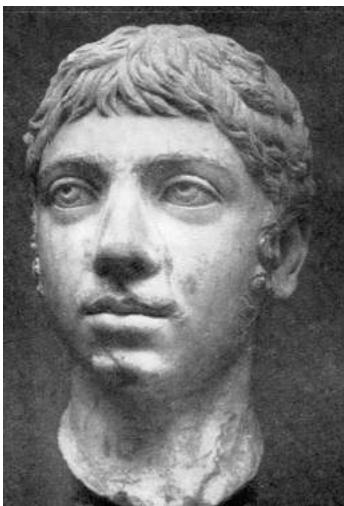

15 Hadrijan, rimski car, bio je neutješan kada se njegov ljubavnik, Antonije, utopio tokom krstarenja Nilom. Doista, preimenovao je brojne ulice carstva po svom ljubavniku.

16 Antonije, voljeni cara Hadrijana. Kao što je Camille Paglia zabilježila (u svojoj *Seksualnoj personi*): "Adolescentna sanjarenja Antonijevih skulptura nije istinska suština već je melanholična slutnja smrti. Antonije se utopio, kao Ikar. Prekrasni dječak sanja ali ne misli niti osjeća... Njegovo lice je blijedo i ovalno na kojem ništa nije ispisano."

17 Elagabalus “je imao cijelo tijelo depilirano, smatrajući da je veliko uživanje u životu njegova pojava uglađenog i čestitog koja će izazvati požudu najvećeg broja (muškaraca)... Čak i u Rimu nije radio ništa osim što je slao agente da traže posebno one koji imaju velike penise i da ih donesu na njegov dvor kako bi mogao uživati u njihovoj snazi”. Rimski pisci su smatrali njegovo ponašanje šokirajućim samo zbog toga što je želio da preuzme pasivnu ulogu – “pravi muškarac” (za Rimljane) penetrirao je u bilo koga i u bilo šta, ali nikada nije bio penetriran.

18 Sveti Konstantin Veliki bio je prvi rimski kršćanski car i započeo je sa procesom koji je svjedočio prislinoj konverziji carstva na kršćanstvo i mijenjanju njegove kulture od prihvatanja “seksa zbog zadovoljstva i prokreacije” do “seksa samo zbog preokreacije”.

19 *Iznad lijevo:* Krišna, hinduski bog, i Arđuna su najpoznatiji par muških prijatelja/ljubavnika u starim indijskim tekstovima i njihov odnos je formirao književni trag kroz Mahabharatu. U različitim oblicima i inkarnacijama, njihova veza je prikazana kao intimna i fizička.

20 *Iznad desno:* Šiva, hinduski bog/božica uništenja, imao je različite inkarnacije i seksualne odnose i sa muškarcima i sa ženama. Hinduske priče o bogovima i božicama su ispunjene seksualnošću u mnoštvu oblika i permutacija. Bogovi predstavljaju prosječnom vjerniku šarenilo seksualnih uloga kao prihvatljivih. Ono što jasno nedostaje u ovim pričama hinduizma je bilo kakav osjećaj da je seks “pogrešan” i da se radi samo o prokreaciji.

21 Šiva i Parvati (božice planine koje izgledaju kao muškarci). Njihova ljubav je povezana sa rođenjem boga, Ganeša. Šiva se kupa, u jednoj priči, i na kraju voda pronalazi svoj put do žene (ili žena) i oplođava je (ili njih), rezultirajući Ganešom.

22 Šiva *linga*; obratite pažnju na falusnu prirodu grudi. Obožavanje falusa (*lingam*; penis u erekciji) važan je dio hinduske religije. Teško je zamisliti veći kontrast sa judeo-kršćanskim naglaskom na seksualni čin kao čisti utilitaristički čin dizajniran za prokreaciju. Hindusi mogu obožavati falus kao znak plodnosti ali je njihovo shvatanje seksualnosti znatno kompleksnije i liberalnije od onoga pronađenog u velikim monoteističkim vjerama (judaizam, kršćanstvo i islam).

23 Ganeš, hinduski bog. Rođen je iz seksualnog odnosa između dva ženska božanstva. Kako je njegova statua često smještena na ulazu domova i poslovnica, svaki hindus je redovno predstavljen sa slikom boga sa "dvije mame".

24 Agni, hinduski bog, progutao je Šivino sjeme kao početak procesa koji će dovesti do rođenja Kartikeja (bog rata i vođa vojske bogova). Iako priče jasno govore da je ovaj čin bio ritualno nečist, nema spomena o preokretu, i rezultat – bog rata – ostavlja izrazito pozitivan "zaokret" priče. Obično se povezuje bog rata sa posebnim tipom "homoseksualnog" oralnog seksa!

25 Tamo gdje zapad često povezuje muško-mušku ljubav sa ženstvenošću, hinduski izvori o rođenju Kartikeje ni u kom smislu ne umanjuju njegov "nedostatak muškoštii" ili divljaštvo – on je, nakon svega, glavni zapovjednik armije bogova.

26 Nadir Šah (1688 - 1747), perzijski car, bio je poznat zbog svojih vojnih vještina, kao i zbog svoga cijenjenja adolescentnog muškog tijela. Bio je savremenik zadnjeg mogulskog cara Indije, Aurangzeba, kojem je jednom poslao veliku trupu prekrasnih adolescentnih robova kao poklon.

27 Iyeyasu, prvi Šogun Japana, donio je stabilnost zemlji. Za vrijeme njegovog nasljednika Tsunayoshija, koreanski ambassador je izvijestio da "Kralj, plemić ili bogati trgovac, nema nikoga ko ne posjeduje...krasne mladiće".

28 *Samuraj* i njegov *wakashu* (paž). Od japanskog ratnika se očekivalo da trenira svoga paža umjetnosti kavalirstva ali se također smatralo da bi oni bili romantično i seksualno povezani. Ova veza je bila slična "poučnom" ili didaktičnom tipu pederastije pronađenom u Ateni, kao i naglašavanju vezivanja ratnika u Sparti. Ovo nam pomaže da objasnimo zašto su rani kršćanski misionari smatrali teškim ubijediti japanske konvertite da odustanu od "neprirodnog poroka".

kraljeva, Orhogbua (sedamnaesti Oba, vladao 1550 - 1578), tre-nirao je u portugalskoj pomorskoj školi. Benini su skliznuli u građanski rat krajem 15. vijeka, kada je Oba (kralj) Ozolua umro (1481), ostavljajući dva jaka sina koji su tvrdili da im pripada pri-jestolje. Jedan od sinova (Esigie, vladao 1504 - 1550) kontrolisao je Benin City, dok je drugi (Arhuaran) održavao jednako važan grad Udo. Esigie je u konačnici porazio svoga brata, ponovo uspostavio jedinstvo i vojnu snagu kraljevstva, i postao beninski šesnaesti Oba. Njegova majka Idia smatrana je ključem njegove pobjede zbog njezinog mudrog savjetovanja, njezine magične moći, i njenog medicinskog znanja. Esigie je stvorio novi položaj na dvoru pod nazivom Iyoba (Kraljica Majka) njoj u čast. Ovo joj je dalo značajnu političku moć, odvojenu palaču i vlastito osoblje.

Ne samo da su Evropljani bili oduševljeni samom Idiom - poznatom kao "jedinom ženom koja je otišla u rat"- već i da-ljom snagom ureda Iyobe. Različite i odvojene palače, osoblje i najam nekretnina garantovali su Iyobi velik stepen političke, socijalne i ekonomske nezavisnosti i moći. Kao biološka majka vladajućeg Oba (za razliku od drugih supruga prethodnih Oba), Iyoba (Erediauwa, rođena 1982) je tridesetosma u dinastiji koja se proteže unazad (osim bezvlašća 1897 - 1914. kada je Oba bio eg-zilu nametnutom od strane Britanaca) do 1100-tih, dok današnji Iyoba prati njezin rad do njegovog stvaranja u ranom 16. vijeku.

Međutim, beninski dvor je također bio zainteresovan za Evropljane na druge načine. Dvorski službenici u palačama i Obe i Iyobe su posmatrani kao "nevini", te bez seksualnosti i zrelosti. Kao takvi, bilo je za očekivati da će uvjek biti prikazani nagi (beninski simbol nezrelosti i čistoće), kao i nevjenčani i u celiba-tu. Također je, više prozaično, osiguravalo da nijedan kraljevski službenik nije mogao sakriti oružje! Ova praksa se nastavila do Oba Akenzua II (vladao 1933 - 1978), svjesnog osjetljivosti Britanaca (koji su zaplijenili Benin, protjerujući njegovog djeda), kada je uveo odjeću za kraljevske službenike. Može se zamisliti da su britanski dužnosnici 1930-tih smatrali službene posjete

palačama Obe i Iyobe prilično zanimljivim multikulturalnim iskustvom!

Kraljevstvo Dahomej (u današnjem modernom Beninu) također se teško uklapalo u evropski model “primitivnih” “naturalističkih” Afrikanaca. Sir Richard Burton, bez obzira na njegovu tvrdnju da je sodomija bila rijetka među Afrikancima, je napomenuo da su u Dahomeju vladari čuvali evnuhe koji su bili osamljeni (kao u harem) i funkcionalisali kao kraljevske “supruge” - karakteristika kulture zabilježena već 1780. godine. Dok su ovi biološki dahomejski muškaraci bili “rekonstruisani” kao žene, sličan obrazac zauzeo je mjesto među nekim dahomejskim ženama. Od 1730. godine četa od oko 2 500 žena je podignuta i odigrala je važnu ulogu u vojnem životu i moći države do kraja 19. vijeka. U kompleksnoj kulturnoj konstrukciji roda, ovi ženski vojnici (često nazivane Amazonkama od strane Evropljana) su rekla da su “postale muškarci” i ismijavale su muškarce koji su bili poraženi u borbi zato što su bili “žene”. Godine 1851, Seh-Dong-Hong-Beh je vodila žensku četu Dahomeja pod kraljem Gezom (1818 -1858). Vodila je vojsku od 6 000 žena protiv Egba tvrđave Abeokuta. Budući da su Amazonke bile naoružane kopljima, lukovima i mačevima, dok je Egba imala evropski top, samo je oko 1 200 preživjelo bitku.

Ne treba uzeti u obzir dahomejsku neobičnost – iako se čini da su transrodne ratnice jedinstvene. Na primjer, Linga, kraljica ratnica Konga (naoružana sjekirom, lukom i mačem), borila se sa Portugalcima 1640. godine. Osim toga, žene ratnice su bile česta pojava u Kongu, gdje je Monomatapa konfederacija imala žensku vojsku. Kaipkire, glavna ratnica plemena Herero u jugozapadnoj Africi u 18. vijeku, je vodila svoj narod u borbi protiv britanskog trgovanja robljem, i postoje zapisi o Herero ženama koje su se borile sa njemačkim vojnicima 1919. godine. Nandi je bila majka ratnica Shaka Zulu plemena. Borila se protiv trgovanja robljem i obučavala je svoga sina da postane ratnik. Kada je postao kralj, osnovao je sve ženske pukovnije, koje su se često borile u prvim redovima njegove vojske.

Od ranog modernog razdoblja postoji sve više detaljnih informacija o afričkom društvu, od kojih se neke tiču seksualnih praksi tih kultura. To nije sve, naime, ograničeno na Afriku. Treba se sjetiti da je u razdoblju 1450 - 1870. nešto više od 10 miliona Afrikanaca prisilno prebačeno u Ameriku kao roble, noseći sa sobom svoju kulturu i proizvodeći razne mješavine afričko-američke kulture u svojim novim domovima. Dakle, vidimo (1591) izvjesnog Matiju Moreira koji osuđuje crnog roba Franju za sodomiju i transvestizam. Franjo je doveden do portugalskog naselja u Brazilu iz zapadno-središnje Afrike. On je tvrdio da je njegovo ponašanje bilo uobičajeno u cijeloj regiji od Konga do Angole i da su muškarci koji su se preodijevali i imali seksualne odnose sa drugim muškarcima bili poznati kao jin bandaa. Andrew Battel, Englez kojeg su Portugalci držali neko vrijeme (1580-tih), je imao slična zapažanja o Dombe (Zambija): "Oni [su] zvjerski u življenju, jer imaju muškarce u ženskom obliku, koje su držali među svojim suprugama". Ovaj iskaz sa naglaskom na afričku terminologiju i praksu zapravo može sakriti autohtone prakse usko povezane sa berdačima iz Sjeverne Amerike. Na primjer, iz drugih izvora saznajemo da su među autohtonim Tupinamba brazilskim muškarcima uzimali berdače supruge, kao što su i portugalski doseljenici (u 16. vijeku), kako je bio "običaj u zemljii". Izvještaj iz 1587. godine govori o Tupi bordelima sa berdače prostitutkama.

Tako Franjin iskaz može predložiti nekršćansku seksualnu kategorizaciju, koja je pomogla ujediniti i stopiti afričke i američanske kulture u Brazilu. U svakom slučaju, njegova priča prilično lijepo odražava najranije reference iz Angole u kojima su Evropljani napomenuli da je preodijevanje sodomita nazivano quimbandas. U savremenoj Angoli, ljudi od medicine (koji se također preodijevaju i često se prepostavlјalo da su stupali u istospolna djela) su prozvani kimbanda. Ne samo da je ovo dalo kredibilitet Franjinom svjedočenju 1590-tih, već je isto tako sugerisalo da prakse još uvijek vidljive u afričkim društvima imaju dugotrajnu historiju i da se može, sa pažnjom i oprezom,

ekstrapolirati unazad, posebno iz trenutnih tradicionalnih religijskih uvjerenja. S druge strane, Battelov izvještaj podsjeća da je bilo moguće izgraditi neku vrstu “homoseksualne osobe” koja je jednostavno postala žensko, bez očite potrebe prožimanja određenom duhovnom ili religijskom funkcijom.

Kapetan Antonio de Oliveira Cadonega (1681) također je komentarisao o ponašanju koje je primijetio među Afrikancima duž zapadno-centralne obale, naročito Angole:

Tu je također među angolskim paganima puno sodomije, dijeleći jedan sa drugim svoju nečistoću i prljavštinu, odijevajući se kao žene. A oni ih [nazivaju]... quimbandas ... I svi pagani ih poštuju te nisu uvrijeđeni, i ovi sodomiti žive zajedno u družinama, sastajući se najčešće kako bi izvršili pokop... Ova klasa ljudi je ta koja se oblači za pokop i obavlja svečanosti pokopa.

Mnogo toga podsjeća na ulogu indijskih hidžra u ritualima rođenja i braka. Osim toga, postoje izvještaji iz 1719. godine o muškarcima, nazvanim koetsire, među Khoi-Khoi (pustinja Kalahari), koji su imali seksualne odnose sa drugim muškarcima. To znači da su društva na području današnje Angole (kao u Indiji sa hidžrama i berdačima u Americi) konstruisala mjesto za pojedince koji su uključeni u istospolne i transrodne prakse koje su bile usko povezane i sa religijom, i ključnim tačkama tranzicije u životu. Moglo bi se pretpostaviti da su neka društva došla do zaključka da su određene osobe, koje ne mogu ili ne žele sudjelovati u produžetku grupe putem rađanja, bile namjenjene (po prirodi ili božanstvu) da obavljaju i druge potrebne funkcije za grupu. To jest, homoseksualnost je imala svrhu u većoj shemi postojanja i, dakle, smjestiti se u pravilan i uspješan život zajednice.

Međutim, afrička društva se također mogu posmatrati kao ona u kojima su transrodne osobe imale značajniju ulogu. Na primjer, portugalski pokušaji za osvajanjem Ndongo kraljevstva (Angola), u kasnom 16. i 17. vijeku bili su zaustavljeni sve do

pada kraljevstva 1671. godine. Vodeća sila u ovom otporu bio je vladajući monarh, Ngola (kralj). Ovaj "kralj" je, zapravo, bio žena po imenu Nzinga (1582 - 1663) koja je naslijedila svoga brata i smaknula nećaka kako bi osigurala opstanak na vlasti. To je uzrokovalo zanimljivu situaciju analognu onoj koju smo već vidjeli sa Iyoba u Beninu. Novi Ngola, Nzinga bio je biološka žena, ali je sada preuzeila "mušku" ulogu. Za Mbundu iz Ndongo kraljevstva rod je bio "situacijski", kao i biološki. Kralj je bio "muškarac" pa je novi Ngola bio također muškarac.

Sve u strukturi (tj. u društvenoj konstrukciji) se trebalo prilagoditi ovoj stvarnosti. Dakle, kao što je nizozemski vojni ataše naveo 1640-tih, novi kralj (kao što je bio običaj) je bio okružen svojim haremom mnogobrojnih supruga. Te "supruge" su bile, u stvari, muškarci odjeveni kao žene. Dakle, biologija je bila prisiljena trpiti stvarnost mbunduskih društvenih i kulturnih pretpostavki i očekivanja. Kralj je imao supruge. Ispostavilo se da je novi kralj bio biološki žensko, ali on još uvijek mora biti obezbijeđen suprugama. Ove supruge moraju izgledati i ponašati se - i biti tretirane - kao muškarci. Na jednoj razini možemo vidjeti ovo kao krajnje poštivanje heteroseksualne konstrukcije društva - nema pretpostavke da su Nzinga imali supruge koje su bile biološke žene. Međutim, ovo je zasigurno jedan od najvažnijih neobičnih načina održavanja heteroseksualne stvarnosti. Kao i sa vizuelnom slikom britanskih dužnosnika koje su služile nage sluge na kraljevskim beninskim dvorovima, ne može se pomoći a da se ne zapita kako su se portugalski i nizozemski dužnosnici, u funkciji ambasadora, nosili sa ženskim "kraljem" i njegovom svitom muških "supruga" u haljinama!

Ne samo da ovi primjeri svjedoče o osobama zainteresovanim za istospolne aktivnosti, već nas veoma složeni društveni stavovi o rodu, također podsjećaju na to da historija evropskog kontakta sa subsaharskom Afrikom nije bila jedno od stalnih osvajanja i evropske dominacije. Bitno je podsjetiti da Afrika nije pala pod evropsku kontrolu do sredine kasnog 19. vijeka, do njihove nezavisnosti, već su tretirani jednakima evropskim

državama. Kada su Portugalci prvi počeli plovidbu niz afričku obalu kako bi pronašli put do Indije, nisu susreli primitivna plemena - tempo želje Evropljana od Gibbona do Burtona da se prikažu Afrikanci prostodušnima i jednostavnima. Umjesto toga, naišli su na brojna uspostavljena, snažna društva.

Carstvo Šongaj na Maliju (u centru Timbukta i Gao) bilo je bogata i moćna islamska država, koja je naslijedila, 1470, carstvo Mali (nasljednik carstva Gane oko 1300. godine), ali je podleglo marokanskim snagama oko 1590. godine. Islamski pisac iz Šongaja, Leo Africanus (1485 - 1554) je napisao:

U Timbuktu postoje brojni suci, doktori i svećenici, koji od kralja primaju dobre plaće. On pridaje veliko poštovanje učenim muškarcima. Tu je velika potražnja za rukopisnim knjigama, uvezenim iz Barbarija. Više dobiti je bilo od trgovine knjigama nego od bilo koje druge djelatnosti.

Šongajsko carstvo je također bilo poznato po Univerzitetu iz Sankore, osnovano 1300. godine pod vlašću najvećeg monarha malijskog carstva, legendarnog kralja Mansa Moussa (vladao 1307 - 1337).

Čak nakon prvobitnih kontakata sa ekspanzijom Evrope, afričke države su nastavile da se razvijaju. Ašanti unija (okupljena oko Gane), osnovana je 1697. godine od strane kralja Osei Tutu (1660 - 1715), koji je zadržao svoju moć sve do rušenja od strane Britanaca 1896. godine. Evropljani su napomenuli da su muški robovi držani kao konkubine od strane vodećih dužnosnika Ašanti države. Bili su usko povezani sa svojim gospodarima te su često žrtvovani kao dio rituala pokopa koji su pratili pogreb njihovih vlasnika.

Hausa gradovi-države (na primjer Gobir, Katsina, Zamfara, Kano, Kebbi i Zaria) u sjevernoj Nigeriji su se razvili u kasnim 1100-tim i bili su ekonomski i vojno moćni u kasnom 18. vijeku. Dalje na jugu, Evropljani su susreli (1483) moćno Kongo kraljevstvo (Kongo) koje se počelo razvijati u kasnim 1300-tim.

Međutim, do 1665. godine i do bitke Mbwile, Portugalci su završili sa unijom i moći kraljevstva. Uz istočnu obalu Afrike, nalazilo se svahili govorno područje (mješavina lingua franca arapskog i Bantu) islamiziranih gradova-država (Mogadishu, Barawa, Mombasa, Gedi, Pate, Malindi, Zanzibar, Kilwa i Sofala), koji je pao pod portugalski utjecaj u 16. vijeku, pa je onda došao pod kontrolu sultana Omana u 18. i 19. vijeku.

Istočno-afričkom unutrašnjošću su dominirali Bantu-govornici, iz neislamskih zemalja: Bugand, Bunyoro-Kitar, Toora i Ankola. Jedno od najvećih kraljevstava bilo je Šona Carstvo, koje je obuhvatalo Zimbabve i okolna područja. To je izraženo u državi u 1200-tim, a doseglo je svoj procvat 1400-tih, prije nego što je počelo da opada oko 1600. godine. (Najveće postignuće Šone koje je više od 300 utvrda, uključujući grad Veliki Zimbabve, koji je imao gotovo 20 000 kuća u 15. vijeku, kada je većina evropskih "gradova" imala manje od 5 000 stanovnika). Šona je održala trgovачke veze sa Kinom u vrijeme kada su Evropljani očajnički pokušavali otkriti nove rute do Dalekog istoka. Ovi Bantu govornici su ostavili izvjestan broj riječi (od kojih smo neke već susreli) koje se odnose na muškarce (često smatrane duhovnim vodama ili šamanima), koji su imali dodira sa mijenjanjem roda, transvestizmom i istospolnim djelima: chibadi, chibado, jimbandal, kibamba i quimbanda .

Bantu nisu jedini koji su imali riječi koje su preživjele do današnjih dana, a koje otkrivaju raspon nestandardnih aspekata seksualnosti i roda. Konso (koji nastanjuju ozidane gradove u južnoj Etiopiji) imaju riječi (npr. sagoda) za muškarce koji se nikada ne vjenčaju, nose sukne i smatraju se "slabima". Među Maale južne Etiopije žive muškarci koji preuzimaju ženske uloge i manire, te su prozvani ashtime. Jedan ashtime (1990) se opisao na ovaj način: "Božanstvo me stvorilo kao wobo, iskrivilo (jer nije mogao ili nije htio biti otac djeteta, ali nije, kao žena, bio u mogućnosti da rodi dijete)". Među Krongo i Mesakin (nemuslimanski Nubijanci u Sudanu) su muškarci koji privremeno

postaju "supruge" (nazvane londo i tubele) i (često) mlađi "supruzi" prije vjenčanja bioloških žena.

Islamizirani svahili govornici u gradovima na istočnoj obali imali su niz sličnih izraza, iako su mnogi bili arapskog porijekla: mumeke (muškarac-žena od mume, muškarac i mke, žene); hanithi (pasivni sodomit, vjerovatno od omanske riječi za "muškarac-žena", khanith), mke-si-mume (žena-ne-muškarac); i mzebe (impotentan). Ovi naglašavaju nestandardnu rodnu identifikaciju, istospolne aktivnosti i neproaktivnost. Zaista, vrijedno je napomenuti da se omanski khanith odnosi na nekoga iz "kategorije trećeg spola", koja je u potpunosti prirodna "u sklopu rubrike islamske kozmologije". Kao što je već 1860. godine američki ambasador u Zanzibaru za vrijeme Sultana Bargasha (1837 - 1888; ubrzo nakon prijenosa kapitala sultanata iz Muscata) primijetio da je "niz sodomita došao iz Muscata, i ovi degradirani nesretnici su otvoreno ušetali odjeveni u žensku nošnju, sa velovima na licima".

Jedan zanimljiv aspekt bilo koje rasprave o homoseksualnosti u Africi najbolje je istaknut, uzimajući u obzir islamizirane gradaove-države, na istočnoj obali. Mnoga afrička društva, posebno ona koja su usvojila kršćanstvo, upućujući na gradove kao dokaz da je homoseksualnost bila uvoz iz islamske Arabije, a nije porijeklom iz Afrike. Čak grupe (kao što su Wganda iz Ugande), koje su istaknute, 1899. godine, kao "potpuno posvećene pederastiji" sada tvrde da je sodomija bila arapski uvoz. Međutim, Wgandans također tvrde da je takvo ponašanje samo "šala" ili "igranje okolo" za koje se činilo da podrazumijeva drugu konstrukciju kako bi objasnilo (i omogućilo) istospolni kontakt, za razliku od navodnog arapskog utjecaja.

U stvarnosti, historijsko objašnjenje za homoseksualnost u Africi više govori o sadašnjosti nego o prošlosti. Na primjer, vrlo učinkovito omogućava kristijaniziranim Kenijcima unutrašnjosti da definišu svoje islamizirane sunarodnjake u obalnom području kao "druge", na temelju ne samo svoje privrženosti islamu, ali također, i negativnije, na osnovu njihovih seksualnih

tralističkih sklonosti. Posljedica je takva da su postajanjem muslimanom i usvajanjem arapskih običaja ovi narodi postali na neki način “manje” autentični i historijski afrički. Isti tip mehanizma je uključen u Mugabeove tvrdnje da on stoji na strani Zimbabvea u lice imperijalizmu i kapitalizmu Britanije kojom dominira “sodomitska mafija”. Prozivanje protivnika muslimanom, imperijalizam ili kapitalizam nije nužno dovoljno jednostavno učinio da preziru “druge”; označavajući ih “sodomitim” znatno je učinkovitije.

Sada ćemo se premjestiti iz lingvistike i vratiti se historijskim zapisima. Kulture zapadne Afrike su najranije došle u dodir sa Evropljanima i, za razliku od ostatka Afrike, obilje zlata i robova namamilo je Evropljane u unutrašnjost. Rezultat je mnogo veća informacija o društвima udaljenima od obale. Na primjer, od početka modernog razdoblja, tek ranih 1900-tih, Mossi dvorovi (u Burkini Faso) su imali muške paževe (sorones) koji su bili u dobi od sedam do petnaest godina, a birani su zbog njihove fizičke ljepote. Bili su odjeveni kao žene, obavlјali su ženski posao, i petkom kada su islamski vladari trebali da se suzdrže od kontakta sa ženama, bili su u mogućnosti da uslužuju seksualne potrebe svojih gospodara. Provjeravani su godišnje kako bi osigurali da nisu imali seksualne odnose sa ženama, i kada su bili dovoljno stari da se vjenčaju, kraljevi su im pružili supruge, sa razumevanjem da će njihov prvijenac biti u vlasništvu kraljeva: ako je muškarac onda kao sorones, ako kao žena, onda kao supruga.

Među narodom Dagara, također iz Burkine Faso, vidi se uzorak koji više podsjeća na ono što je već navedeno u Angoli i Kongu. Dagara muškarci koji su bili rodno ambivalentni ili koje su privlačili drugi muškarci smatrani su duhovno važnim. Prije rođenja, neke “duše” biraju da budu čuvari kapije, osiguravajući da su univerzalna ravnoteža i sklad održavani. Ti ljudi su bili rodno ili spolno neodređeni. Sociolog Malidoma Some (sam Dagaran sa doktoratom sa Brandeisa i Sorbonne), izvijestio je o ovim duhovnim uvjerenjima i zaključio da su među Dagaranima kao “svugdje na svijetu (osim kršćanstva) gej ljudi blagoslovljeni”.

Dok su Somove procjene religijskih uvjerenja nekrišćana vezane za homoseksualnost (kao što smo vidjeli) nešto više-velikodušne, sigurno je tačno da su ostale tri monoteističke religije (judaizam, kršćanstvo i islam), koje su nastale na srednjem istoku. U Africi, Bafia (Kamerun) su primaran, zapravo ekstremna, primjer. Oni su imali malo vanjskog kontakta kada su bili proučavani od strane Tessmana 1920-tih. U njihovoj kozmologiji, život potječe iz prvobitnog jajeta. Nisu imali pojma o božanstvu ili zagrobnom životu. Grijeh je, do te mjere da je ideja postojala, vezan za djela koja su naudila drugima. Kao takvo, nije bilo posebne stigme vezane za seks, iako je uočio neke ideje o “kažnjavanju” među Fangima koji su govorili Bantu jezik (Gabon i Kamerun), koje je također proučavao. Vjerovali su da je pasivni muškarac mogao seksualno prenijeti “lijek za bogatstvo” drugom muškarcu, ali su oba partnera rizikovala. Kakogod, važno je uvidjeti da je Tessman koristio svoja opažanja kako bi utjecao na političke rasprave u Njemačkoj o legalizaciji homoseksualnosti (kroz ukidanje stavke 175) među “rođenim izopćenicima”. Dakle, imao je interesa u utvrđivanju prihvatanja istospolnog ponašanja u “primitivnom društvu”. To ne omalovažava njegove podatke, ali nagovještava da je njegova interpretacija onoga što je on primijetio mogla biti posredovana njegovim vlastitim političkim programom.

Osim toga, Bafia je postavio trostruki razvoj muškaraca i žena. U prvoj fazi muškarac je bio kiembe (nisu imali seksualne odnose sa ženama) a žene su bile ngon (nisu imale seksualni odnos sa muškarcem). Muškarci (ntu) i žene (tsobo), ušli su, zatim, u sljedeću fazu u kojoj je heteroseksualni odnos zauzeo mjesto, ali bez rađanja djece. U završnoj fazi sazrijevanja muškarci (mbang) i žene (gib) su učestvovali u prokreaciji. U prvoj fazi dječaci i djevojčice su se “igrali” fizički jedni sa drugima bez prigovoranja roditelja.

Međutim, kako su muškarci postajali stariji, zreliji rođak bi uzeo mladića kao seksualnog partnera. Seksualni odnos se odvijao tokom dana i kod kuće, sa malo ili ikako obzira za osjetljivost

onih koji bi mogli uhvatiti muškarace u djelu. Roditelji, tetura-jući se po sceni, jednostavno bi se smijali dvojici muškaraca koji se "igraju okolo", čak i kada je to uključivalo analni spolni odnos, jí gele keton. Muškaraci (mladići u pubertetu i malo stariji rođak) nazivali su jedan drugog kao "bližnjima" - lexan. Veza, koja nije uvijek bila nužno seksualna, nastavila se tokom života, i bio je običaj da se daju imena djeci (bez obzira na rod) po lexan. To naglašava bliskost veze, ali isto tako sugerije da je u vezi bilo više od spolnog odnosa - društveno vezivanje između porodica također je bilo važno.

Mora se priznati da je dokaz za istospolne aktivnosti ograničen, a to se u velikoj mjeri odnosi na nedostatak zapisa generalno. Podjednako bi se moglo reći da postoji malo dokaza za strogo pridržavanje heteroseksualnosti. Činjenica da je bilo koja rasprava o Africi do 1800-te rizikovala da postane argument iz tišine. Nažalost, bilo koja analiza nakon toga je zakomplikovana predrasudama evropskih kolonijalnih administratora i naseljenika. Unatoč tim različitim problemima, postoji više nego dovoljno dokaza iz različitih izvora, uključujući preživjela vjerovanja i prakse koje imaju dugu historiju, da su pojedini Afrikanci stupali u istospolna djela i veze. Osim toga, njihova društva nisu donijela negativne reakcije na takve osobe ili prakse. Iako se ne može reći puno sa potpunom sigurnošću, nema sumnje da su tvrdnje nekih da je homoseksualnost potpuno strana Africi i da je bila nepoznata prije kontakta sa islamom i Zapadom u potpunosti netačne.

Pokušaji "krivljenja" islama za pojavu homoseksualnosti nisu samo dio savremene afričke politike, već se javljaju i u konfliktima indijskog podkontinenta. Najvažniji historijski trend u ovom periodu indijske historije je konsolidacija i pad mugalskog carstva i, vremenom, njegova zamjena silama engleske indijske kompanije. Rano carstvo je vođeno od strane briljantnih vladara: Akbar (vladao 1555 - 1605); Jahangir (vladao 1605 - 1627); Šah Jahan (vladao 1627 - 1658); i Aurangzeb (vladao 1658 - 1707). Nakon 1707. godine i niza katastrofalnih vojnih gubitaka, Carstvo

je palo, sa zamjenskom vladom koja je uspostavila državu na sljednicu kao (polu)nezavisnu princezu.

Dok je rasprava o arapsko-maurskom islamskom društvu jasno iznosila tvrdnje da je postojala kulturna neodređenost o istospolnim činovima i privlačnostima, ne smijemo zaboraviti da je Kur'an jasan po ovom pitanju. U Kur'antu (sura 7: 80-81), Lut kaže narodu Sodome:

Zašto činite razvrat koji niko prije vas na svijetu nije činio?
Vi sa strašću prilazite muškarcima, umjesto ženama. Ta vi ste narod koji sve granice zla prelazi!

Najeksplicitniji dio (koji se ne bavi pitanjem istospolnih činova u kontekstu priče o Sodomi) dolazi u suri 4: 19-21: A ako dvoje to učine [blud], izgrdite ih; pa ako se pokaju i poprave, onda ih na miru ostavite, jer Allah prima pokajanje i samilostan je.

Naravno, većina komentatora je svjesna da je ovaj kasniji ajet na neki način problematičan, pojavljujući se kao i u suri "o ženama" i propisujući puno blažu kaznu za ovaj grijeh nego za žensko bludničenje. Štoviše, ambiguitet teksta koji se odnosi na rod "dvoje" bio je razmatran: islamski pisci Al-Zamakshari (1075 - 1144) i Al-Beidawi (umro 1286) su pretpostavljali da je u pitanju bio blud, ne sodomija, dok je Dželaludin (13. vijek) interpretirao ovaj dio kao antisodomski. Ova konfuzija je dalje povećana kur'anskim cijenjenjem muškog oblika općenito i, naročito, iz muške perspektive. Sura 52:24 opisuje Raj kao mjesto gdje ""služiće ih posluga njihova nalik na biser skriveni". Sura 76:19 kaže isto "

Manje je neodređenosti, naime, u hadisima (tradicija/govori) iz kojih je izведен šerijat (nepisani zakon islama). Izreke Proroka su jasne u osuđivanju istospolnih činova. Glavni kompilator Protkovih kazivanja, Al-Nuwayri (1279 -1332) je tvrdio da i aktivni i pasivni učesnici trebaju biti pogubljeni kamenovanjem. Tvrđio je da je prvi halifa, Abu Bekr (vladao 632 - 634), stavljao kamen na sodomita (kazna koju su preferirali Talibani u Afganistanu). Drugi izvori su propisivali spaljivanje, kamenovanje ili bacanje

optuženog na glavu sa minareta. Pravnici kao što je bio Ibn Hambal (780 - 855) su podržavali kamenovanje.

Međutim, u kontekstu Mughalske Indije važno je shvatiti da je pravna škola koja je ovdje predominirala, Hanefijska, bila manje stroga. Historijski, Hanefije (jedna od četiri islamske pravne škole) je bila najpopularnija i najotvorenija prema vanjskim idejama. Štoviše, u praksi, potreba za svjedočenjem četiri svjedoka (stvarnoj penetraciji) je značila da su slučajevi bili prilično teški za dokazati. Stvarnost, naime, kao što smo vidjeli kada smo se bavili situacijom u arapsko-maurskom svijetu, je bila mnogo kompleksnija i manje restriktivna. Islamska kultura, posebno u urbanom i/ili dvorskom okruženju, je ostala zaljubljena u mladalačku mušku ljepotu. U seksualno višežnačnom kulturnom miljeu hinduske Indije, preko koje su Mungali smatrali sebe gospodarima u 16. vijeku, ovaj trag u njihovoj vlastitoj kulturi je bio ohrabren prije nego obeshrabren. Bez obzira na sve, ova ambigventnost nije bila bez svojih ometača, i muslimanski teolozi u 1600-tim i 1700-tim – kao što su Abdul Haq Muhammed Dehlavi i Shah Walliullah (1703 - 81) – su bili čvrsti u zahtjevanju jakih kazni za istospolne činove.

U svjetlu ovog teološkog zahtjeva za oštrinom, interesantno je da je jedino Car Akbar (vladao 1555 - 1605) imao ozbiljan pokušaj uvođenja strogog čitanja islamskog prava o seksu u Indiji. Slično Augustinu u Rimu, bio je određen da ugradi moralne vrijednosti i porodične dužnosti o ovakvim temama, posebno na dvoru. Svi dvorjani su se mogli vjenčati u dobi kada su mogli rađati djecu. Nikome nije bilo dozvoljeno da vjenča ženu nerotkinju. Štoviše, homoseksualnost je bila zabranjena. Interesantno, u kontekstu indijsko-hinduske dihotomije ljubavi/prijateljstva i seksa/braka, Akbar je rekao da je homoseksualnost bila “uvrnut način Transoxiane (Uzbekistan), koji ne konzumiraju niti nježnost, niti ljubav niti prijateljstvo”.

Ovaj entuzijazam za “zakon i red” u Kur’antu, šerijatski zakon i Akbarov dvor čini se da su imali malo utjecaja na ponašanje vladajućih islamskih princeza. Sultan Mahmud od Ghaznaha (zadržan kao idealni vladalac od strane islamskih političkih

teoretičara kao što je Ziauddin Barani; 1300-tih) je volio svoga roba Ayaza. Mubarak Shah Khalji (vladao 1316 - 1320) je bio zaljubljen u Khruso; Alauddin Khalji (vladao 1296 - 1316) je bio zaljubljen u jednog od svojih evnuha, Malika Kafura, i učinio ga je svojim zamjenikom; Mira Nathan (mugalski plemić) je također bio zaljubljen u evnuha Khwaja Mina; Adil Shah (umro 1618; vladalac Bijapura) je bio izboden od strane jednog od svojih evnuha kada ga unaprijedio 1580. godine. Prema jednom engleskom posjetiocu dvora Jahangira (Akbarovog sina), vladalac je zadržavao "male dječake" za svoje "uvrnute igre".

Pomislimo li o ovoj kleveti kršćanskog zapadnog posjetitelja dvoru, trebali bismo razmotriti pjesnika-učenjaka "Mutribija" (muzičara) iz Samarkanda koji je posjetio dvor u kasnijim godinama vladavine cara Jahangira. Mutribi je vodio evidenciju o svojim razgovorima sa carem. Car je pitao da li je on mislio da li su svjetlij ili tamniji mladići ljepši. Mutribi je pokušao ostaviti po strani problem dajući uravnotežena mišljenja drugih. Jahangir je zahtjevao ličniji odgovor i naveo je primjere sa desne i lijeve strane pjesnika. Shrwan željom, Mutribi nije mogao samo konstatirati da je najatraktivnija boja bila "zelena" (mladost sama). Car je aplaudirao na ovaj odgovor i dodao je koren koji je odražavao osjećaje koje smo već susreli kod njegovog slavnog prethodnika, Babura:

Onaj koji je sve u svemu atraktivan
Njegova atraktivna vitalnost [mladost]
prožeta životom
je stvorila ovaj prekrasni izgled.

Ne manje od Babura, Jahangir ne samo da je poštovao mlađenacke muške likove, nego nije bio ni nesklon tome da svoja mišljenja - ili želje - obznanji.

Kad se vratimo unazad kako bismo uzeli u obzir gazele (ljubavne pjesme) toga razdoblja, vidimo da je ova emocionalna privrženost ne samo nejasna, već je visoko naplaćivala seksualne

elemente. Najvažnije od svega, za razliku od pretpostavke koja se nalazila u temelju mnogih čitanja homoseksualne erotske poezije iz arapsko-maurskog svijeta, jeste da su se gazeli povremeno odnosili na stvarne životne poslove. Na primjer, pjesnik Maulvi Mukarram Baksh je pisao o svojoj ljubavi prema Mukarramu, koji je obavljao idat (razdoblje udovičine žalosti) nakon Maulvi-jeve smrti. On je također naslijedio pjesnikovu imovinu. Sličan odnos je formiran između Jamalija (1535), sufijskog pjesnika u Delhiju, i njegovog ljubljenog učenika, Kamalija. Jamalijev khanqah (redovnička zajednica) i njihova džamija i dalje ostaju sa dvije grobnice u Jamalijevom grobu - jedan njegov, a drugi Kamalijev. Ovdje ponovo vidimo dokaze o primatu koji je dat ljubavi/ prijateljstvu u indijskoj (čak i islamsko-indijskoj) kulturi. Također, mjesto muškaraca nad ženama i muško prijateljstvo nad vezama sa ženama pomaže pri shvatanju važnosti koja se pridaje ljubavi/prijateljstvu. U hinduskoj poeziji pripadnici brahmanske indijske vjerske sekte Tulsi Das (1532 - 1623, u njegovoј Ramcaritmanas) imaju malo prostora za, ili razmatranje, žena, koje smiješta zajedno sa magarcima, bubenjevima i nižom kastom Hindusa kao "stvari koje trebaju biti pretučene".

Sličan odnos se vidi između sufijskog mistika Shah "Madho Lal" Hussayna (1539 - 1600) i njegovog ljubljenog hinduskog mladića, Madho. Kada je Husein čuo svoga gospodara kako recituje suru – "život svijeta nije ništa drugo nego igra i ugodna distrakcija" (usp. suru 29:64 i suru 47:36) – odlučio je odbaciti ograničenja pobožnosti i da živi kao dijete u igri, zaljubljujući se u društveno mišljenje i ambiciju i izbjegavajući licemjerje. Više od pola stoljeća nakon njegove smrti, njegova biografija, u obliku dugih perzijskih pjesama (pod nazivom Istina onih osiromašenih ljubavlju), pojavila se sa pojedinostima ne samo njegovog života, već, još važnije, njegove ljubavi prema Madho. Biograf priповijeda da je na prvi pogled na Madho Hussayna zavatio svojim prijateljima:

Taj mladić mi je upravo ukrao srce!...

Ja sam zaslijepjen strašću za ovom mladošću...
Ja sam tužan zbog razdvajanja od njega
Ne mogu izdržati groznicu od straha da ga neću vidjeti odmah!

Kasnije, pjesma se prisjeća konzumiranja njihovog udvaranja:

Husein i Madho su sjeli zajedno u jednu sobu...
Husein je klecao iz poštovanja,
Njegove oči i njegovo srce su bili fokusirani na Madho
Madho je uzeo iz njegove ruke čašu dubokog-obojenog vina –
Popio ga je, i Husein je poljubio njegove od vina slatke usne
Tada mu je Madho dao čašu ispunjenu do ruba
I poljubio je Huseina kao odgovor na njegove crvene usne...
[razmjena gutljaja i poljubaca se nastavila]
Husein je ponovo ustao da se preda velikodušnije
I Madho je graciozno prihvatio njegove prednosti.
Na ovaj način, ljubavnici su stupili u igru strasti,
Zahtijevajući i pridružujući se, zadirkivajući i odbijajući.
Svaki je izazivao sablazan kod drugog, komešajući svoju želju,
Miješajući vino i poljupce kao šećer istopljen u mlijeku...
U ovom duetu preklinjanja i nježnog odgovaranja
Dva prijatelja su vodila ljubav jedan sa drugim...

Ovaj erotski susret, dakle, u potpunosti je isključen od popularnijih prevoda sa perzijskog. Jedan autor sažima cijelu scenu o razmjeni vina i poljubaca u:

dakle svetac, dok je pio vino, zagrljio je Madho i natjerao ga
da dođe u Truth, pretvarajući Madho u potpunog i savršenog
sveca bez bilo kakvog rigoroznog i napornog rada!

Neke Urdu rasprave o Huseinu ne spominju nikako Madho, i 1865. godine perzijska verzija reducira se na samo jedno spominjanje Madho, en passant! Ista žudnja za iskriviljavanjem i pobijanjem istospolne veze prošlosti je očita u urdu prevodu

iz 1975. godine iz biografije (Blještavi vrt pravednika) Shaikha Makhu, Gujarti sufija, Huseinovog savremenika. Originalna perzijska priča kaže kako se četrdesetogodišnji svetac zaljubio u zgodnog mladića, Hansu; prevod kaže da je Hansu bila žena.

Nesumnjivo, mnogi Indijci i muslimani i hindusi, su se žalili da je dovođenje Huseinove veze sa Madho na njeno pravo mjesto rezultat iste "političke korektnosti" koja naglašava istospolne veze Aleksandra Velikog, Hadrijana, Džejmsa VI i I, različitih kineskih vladalaca i domaćina ostalih "poznatih smrtnika (bijelih i drugih) muškaraca". Ovdje, kao i u drugim kulturama, brišanje i pogrešno shvatanje seksualnih veza poznatih historijskih ličnosti je viđeno kao prihvatljivo, čak i neophodno – rasprava o njima je u potpunosti kao izmišljena i vještačka i "politički korektna". I još, čitajući riječi Babura, Jahangira i Huseina, bilo bi teško povjerovati da bi ovi pojedinci dijelili osjećaj srama zbog svojih ljubavnika koji prožimaju mnoge savremene historičare i političare.

Ming period (1368 - 1644) i sljedeća Qing dinastija (1644 - 1911) je nastavila prakse klasičnog i "srednjovjekovnog" perioda. Međutim, kao što ćemo vidjeti, Qing dinastija – mančurianskog porijekla – je povezala raspadanje i pad Kine pod Ming dinastijom sa seksualnom razuzdanošću. Prije nego što sagledamo reakciju Qing Kine u vezi istospolnih odnosa, važno je uzeti u obzir, u nekim segmentima, situaciju u Ming Kini. Ming period je najraniji period koji je ostavio značajne tragove i opsežnu književnost, dajući uvid ne samo u elitnu kulturu već također i u ponašanje ljudi na mnogim nivoima društva.

U sjevernim prostranstvima Carstva, istospolne veze su se nazivale južnim običajem. Međutim, historijski i književni doprinosi iz sjeverne provincije Fujiana dokazuju postojanje ceremonije u kojoj je stariji, društveno superiorni muškarac "usvajao" mlađeg, društveno inferiornog muškarca kao "mlađeg brata". Različite životinje i ribe su bile žrtvovane u ceremoniji i ovo dvoje se zaklelo na vječnu lojalnost jedno prema drugom.

Nakon proslave, mlađi muškarac se uselio sa svojim "starijim bratom" i bio je prihvaćen u domaćinstvo kao "zet".

Kineski pisac Shen Te-fu (1578 - 1642), naročito je raspravljao o vezi između starijeg muškarca (ch'i-hsiung) i njegovog mlađeg ljubavnika (ch'i-ti). Stariji je preuzimao brigu o mlađem i, zauzvrat, roditelji mladića su ga tretirali kao zeta. Neke od ovih veza su trajale do njihovih tridesetih godina. Kad su imali dovoljno sredstava nije im bilo nepoznato "usvajanje" dječaka kao svoje djece. Kao dodatak, zabilježio je da su zatvoreni često plaćali drugim muškarcima da žive sa njima u zatvorima. Dalje, djelo Wu-tsa-tsu kaže da, nasuprot popularnom vjerovanju, istospolno ponašanje nije bilo posebno "južno". Prije, bilo je uobičajeno širom Kine, sa muškarcima, hsiao-ch'ang, preuzimajući mjesto (ilegalnih) ženskih prostitutki u Pekingu. Bez obzira na bilo koje "geografsko" mjesto za istospolne odnose, jasno je da je u stvarnosti bilo prihvatljiv dio kineske kulture.

Kako god, u književnosti i erotici kasnog Ming i ranog Qing perioda dobija se detaljan uvid u istospolne veze i činove toga vremena. Neke posebne antologije novela i kratkih priča (Bian er chai; Yichun xiangzhi; Longyang yishi) koje su bile objavljene sredinom 17. vijeka bile su u potpunosti bazirane na istospolnim odnosima. Uobičajenija djela romanse i erotike se fokusiraju na seksualni čin između rodova i predstavljaju dva suprotstavljenja stajališta seksualnih odnosa između muškaraca i žena, što služi daljem naglašavanju razlike između "seksa zbog prekreacije" (na silu, između muškaraca i žena) i "romantičnog uključenja" – koje je uključivalo nekoga istoga spola kao i suprotnoga. Naglašava se da je seksualni čini bio ispunjen i vrijedan, dok su drugi upozoravali na opasnosti ljubavi. Kasnije, seks je bio čin borbe u kojoj su se muškarci i žene borili da osvoje i (kao vampiri) "ukradu" vitalnu esenciju (yin ili yang) drugoga.

Ova djela predstavljaju izvjestan broj ključnih termina koji bi, kao mei ren koji smo ranije spomenuli, mogli biti iskorišteni bez obzira na rod učesnika. Jia jing, "lijepo carstvo", bio je stanje čistog seksualnog uzbuđenja i blaženstva. Dat ćemo samo jedan

primjer kako rodno kompleksne mogu biti ove priče, primjer Župan Qiao ponovo naređuje registraciju ljubavnika Langa Xiana. Mladić, Yulang, se preobražava u svoju sestru i useljava se sa porodicom kojoj je bila obećana. Dok je bio pod ovom transvestitskom maskom (koja bi se normalno suočila sa optužbom za prevaru), dijelio je krevet sa kćerkom, Huiniang. Predlaže da se pretvaraju da je “djevojka suprug i supruga” i da, kao vjenčani par, spavaju ispod istok pokrivača. Oni onda stupaju u divlje i radosno vođenje ljubavi unatoč nekom inicijalnom otporu Hui nianga. Kao dodatak transvestizmu i prikrivenom pozivanju na lezbejstvo, ova priča također navodi na negativan stav o seksu između rođaka u kojima muškarac nadvladava snagom svoga seksualnog junaštva, otpor žene koja, unatoč protestima, zaista želi seks.

Ono što je najzanimljivije jeste da je ovaj koncept seksa-kaabitke manje vidljiv u pričama o istospolnim vezama. Muškarci i žene “zaraćuju” u krevetu; muškarci vode ljubav sa drugim muškarcima. Na primjer, u Ukosnicama ispod njegove kape (četiri priče sa po pet poglavljja), autor Zui Xihu pojašnjava kako osjeća da se samo u seksu između muškaraca može pronaći prava ljubav. Priče ne neglašavju ni pasivne ni aktivne uloge, karakteri se ponašaju staloženo. Tu je duhovni element u odnosima koji nadilazi sve moguće veze između muškarca i žene. Doista, “prava ljubav” pobjeđuje krute ideje o seksu i rodnim ulogama. Da bi bila istinita i potpuna, ljubav mora biti ne samo duhovna nego potpuno i radosno senzualna (uporedite to sa viteškim i “platonским” konceptom ljubavi na Zapadu).

U prvoj priči, “Hronika istinske ljubavi”, učitelj se prikriva kao student studentu na dvoru, kojem se divio izdaleka. Većina priča je o zavodenju samom i o vezi koja ujedinjuje dvoje tokom ostatka njihovog života (tokom kojeg se vjenčaju i imaju djecu). Sinovska odanost je očuvana, ali mladići formiraju “pravu ljubav” koja ostaje do kraja njegovog života. Priča također služi kao seksualni priručnik, dajući pojedinosti o analnom seksu, a tokom rasprave povezanost priče sa seksom među rođovima

je očita. Stariji partner objašnjava dječakovo “lijepo carstvo” u sedam inča njegovog rektuma. Nakon seksa, kada je upitan da li je uživao u iskustvu, student je odgovorio, “da nisam to osjetio, kako bih ikada saznao da sam imao u sebi gnijezdo užitka?” Ubrzo nakon toga, odnos je došao kraju, a time i učenik uči, ne samo smisao istinske ljubavi, već i kako se suočiti s njenim gubitkom. Ideja da bi se ove afere mogle nastaviti do isključenja prokreativne veze je odbijena u kasnijoj priči kada, kao odgovor na prijedlog trenutačne situacije, voljeni kaže, “u cjelokupnoj historiji da li je kada bilo presudno za dva muškarca da žive svoje živote zajedno?” Postoji možda veličanje veza koje su se oformile kroz istospolne činove (kao u klasičnoj grčkoj misli – Platonov Symposium, na primjer) ali ove priče ne predstavljaju niti promovišu moderni “gej način života”.

U drugoj priči u zbirci (“Hronika viteške ljubavi”), muškarac, Zhong Tunan, zavodi svoga voljenog, vojnog heroja zvanog Zhang Ji, dok ovaj spava. U početku je bio žestok u penetriranju dok se u pijanoj ošamućenosti, Zhang Ji zaljubljuje u Zhong Tunana i, nakon mnogobrojnih trijumfa na vojnom polju, vraća se da vodi ljubav s njim zadnji put:

Zhong je započeo polako i nježno, čvrsto pritišćući i oprezno trzajući, u kratkom vremenu dok su talasi strasti izljevali iz Zhangove pećine grijeha i širili se kao magla. Talasi strasti, bogati i magloviti, izvirali su i išli prema ključnoj kosti, nakvasili su bambus ispod. Talasi strasti, pjeneći se i pomjerajući se, prvo praveći bujicu duž Zhangove membrane a zatim je natpoljavala njegovo tijelo.

Nakon toga njih dvoje (kao sa učiteljem i studentom gore spomenutim) ostaju bliski prijatelji i njihovi potomci su se vjenčavali generacijama, eventualno ujedinjujući u jednu krv preko svoje djece. Ponovo, ova priča pojašnjava da kineska misao nije sadržavala neodobravanje istospolnih činova generalno ili pasivnu ulogu posebno. Zaista, autor grubo i sa humorom tvrdi da “se

čak veliki heroj ne može oduprijeti romansi u priči u kojoj ‘dječak susreće dječaka’.

Dok je uloga istospolnog vezivanja i vojnog junaštva bila dio kineske kulture, tokom ovoga perioda, bila je i sastavni dio japanskog društva. Kada su Jezuiti prvi put došli u Japan 1540-tih bili su šokirani ponašanjem Samuraja. Kada je sveti Franjo Ksaverski (1506 - 1552) posjetio Kyoto kako bi se susreo sa carem, bio je užasnut prihvatanjem i otvorenosću “sodomije” u zen manastiru koji su mu pokazali. Izvjestio je da:

Je gnusni porok protiv prirode tako popularan da ga [svećenici] prakticiraju bez bilo kakvog osjećaja srama. Imaju mnoge [adolescente] sa kojima čine grešna djela.

Portugalski misionar, po imenu Velegnani, je napisao poglavaru jezuitskog reda da:

najveći od njihovih grijeha je najizopačeniji od najpožudnijih želja, tako da ih možda ne možemo imenovati. Mladić i njegovi roditelji, ne misleći to ozbiljno, nisu to skrivali. Čak su počastvovali jedni druge za to i govorili su otvoreno o tome.

Kako su Japanci odgovorili na šokantnu moralnost sveca i njegovih sljedbenika misionara? Smijali su se!

Tokom njihovog ranog uspjeha u Japanu, pokušaji kršćanskih misionara da konvertiraju vladajuću ratničku klasu, Samuraje i Šogune, su bili otežani njihovom “ovisnošću” od istospolnih odnosa. Propovijedali su protiv sodomije, opisujući je kao “nešto tako odvratno da je nečistije od svinja i mnogo nazadnije od psa u nastojanju da uvjere svoje samuraje domaćine da je odbace. Međutim, otkrili su da je rezultat bio taj da su često bili protjerivani iz vojske ili su jednostavno ismijavani zbog bizarnih stajališta. Jedan od njihovih rijetkih uspjeha među vladajućom elitom bio je Gospodar Otomo Yoshikata (1530 - 1587), koji je

kršten 1576, u dobi od četrdeset šest godina. Jasno je, međutim, da je on smatrao gotovo nemogućim napuštanje svoje veze sa drugim muškarcima.

Ova sinkretička i dvostrislena reakcija na strane religijske utjecaje je odgovor koji je viđen u više navrata u japanskoj historiji. Prema tradiciji, konfučijanizam se proširio na Japan 284. godine iz Kine, kao i budizam 552. godine. Potonji, kao i kršćanstvo, je imao moće pokrovitelje u kraljevskoj porodici i plemstvu. Broj budističkih redova je uspio stići uporište u Japanu: Tendai i Shingon (9. vijek) i Zen (11. vijek). Još važnije, dvije japanske sekete (Shinran i Nichirin) započele su sa budističkim redovima koji su bili nejedinstvene japanskim. Na primjer, Monto-Shin Shu je dozvoljavao monasima da se vjenčaju. I konfučijanizam i budizam su utjecali na opće mišljenje i kulturu u Japanu, ali nije bilo moguće da se protjera domaći šintoizam i, u dugoj trci, pokazali su da su od manjinskog interesa. Japanci su vidjeli ovaj otpor prema stranim idejama kao pozitivan aspekt njihove kulture. Dakle, 1896. godine, Tokiwo Yokoi bi napisao da je budizam "napravio Aziju blagom", ali nije uspio u Japanu; da je budizam uspio, Japan bi postao poput "Sodoma i Gomora". Iako je zanimljivo imati na umu, bliska veza nastala između "drugog" i seksualne devijacije, što je najvažnije ovdje je neuspjeh vanjskih religija da naprave napredak u Japanu.

Kratak flert s kršćanstvom pokazao se neuspješnim kao i onaj sa budizmom. Do 1590-tih, značajna manjina Japanaca je konvertirala, iako manje od 5 posto. Šogun i njegove kolege Samurai su bili zabrinuti zbog kulturnog utjecaja misionara sa svojim "stranim" idejama. Misionarima je bilo naređeno da napuste zemlju i, 1637. godine, rasprostranjeni progon je rezultirao pokoljem većine japanskih kršćana. Nakon toga, osim nizozemske enklave u Nagasakiju, Japan se zatvorio prema stranim kontaktima sve do 19. vijeka. Kršćanstvo i zapadne vrijednosti bile su odbijene u korist tradicionalnih šintoističkih i budističkih ideja. Japanska kultura također je odbacila običaje misionara. Istospolne veze postale su obilježje japanskog društva pod

etiketom šudo. Svećenici, samuraji i trgovci - u svim skupinama i klasama postojalo je prihvaćanje romantične i fizičke ljubavi između muškaraca. Ipak, kao i u Kini, postojala je još kulturna obaveza muškaraca za prokreacijom.

Dakle, ukorijenjena i prihvaćena bila je ljubav između muškaraca koju su strani posmatrači primijetili u ponašanju različitih Šoguna. U ranom 17. vijeku, Francois Callon iz nizozemske kompanije u Nagasakiju je raspravljao o Lemitsu (treći Šogun, 1604 - 1651), te je naveo da je "nisko mišljenje koje ima prema ženama i sramotna sklonost koju je imao prema mladeži, uvijek čuvalo od braka". O dvoru petog Šoguna, Tsunayoshi (1646 - 1709), korejski ambassador je izvijestio:

Postoje mnogi muški miljenici koji nadmašuju djevojke u ljepoti i atraktivnosti; prevazišli su ih, u njihovim toaletama naročito, crtajući lažne obrve, sređujući se, preoblačeći se u haljine u bojama ukrašene uzorcima, plešući sa obožavateljima; ovi prekrasni mladići su kao cvijeće. Kralj, plemić, ili bogati trgovac, ne postoji niko ko ne bi zadržao ove prekrasne mlade muškarce.

Ne samo da možemo vidjeti široko javno prihvaćanje istospolnih odnosa, također je važno razlikovati zapadna stajališta u omalovažavajućim komentarima Nizozemaca i jezuita sa onima korejskog ambasadora. On prikazuje tipičan "istočni" stav – jasno, on misli da su mladići lijepi i ne iznenađuje se ili osuđuje njihovu popularnost među elitom.

Bježeći od vanjskih stavova, važno je uzeti u obzir japansku ideju šudoa. Nastala je iz filozofskog miljea, Ijiri Chusake u svojoj Biti Jakuda (1482), je zabilježio prvu pisano upotrebu riječi kada se raspravlja o ljubavnim aferama među svećenicima samostana u Kyotu i Kamakuru. Ljubavnici su se zakleli na vječnu odanost jednog prema drugome bez obzira na status ili bogatstvo. U ovome, šudo stoji u snažnom kontrastu sa onim što smo vidjeli u Kini. Nagasaki u Japanu je bio na vječnoj, trajnoj, duhovnoj

ljubavi koja je nadilazila prepreke društva i kulture. U šudou, uistinu, ljubav je osvajala sve. Chusake je naglasio da ljubav jednog muškarca prema drugome mora biti u odanosti i njezi, davanju bez obzira na bilo koji posljedični gubitak statusa moći.

Pjesnik Sogi (1421 - 1502) je komponovao pjesme temeljene na idealima šudoa dajući specifičan savjet voljenom (wakashu), koji je bio - kao u klasičnoj Grčkoj - obično adolescentni muškarac. (Za razliku od klasične Grčke ili Kine istog razdoblja, japanska situacija nije posvetila važnost društvenom statusu). Sogi je naglasio da mladići moraju biti čista srca, nježni, plemeniti i uvijek moraju reagovati na ljubav starijih – pitamo se koliko je bio star Sogi kada je ovo pisao. Ova ljubaznost prema starijima je bila važna, kao što je podsjećala wakashu da će i on ostariti i, bivajući željeni objekt tolikih muškaraca, osiguralo bi starijem wakashu sretne uspomene. Budistički pisci također su pisali o važnosti wakashu kao pristojnim i ljubaznim. Čak i kada ljubav ne bi rasla iz seksualne veze, postojala je još dužnost pristojnosti prema ljubavniku. Konačno, vrijedno je napomenuti da su tokom Togugawa perioda (1603 - 1868, od prvog šoguna, Iyeyasua, do Meiji obnove Mikadoa/cara) japanski pjesnici, naročito, smatrali da postoji čitava kategorija muškaraca koji su isključivo bili zainteresovani za druge muškarce - onna-girai ili "mrzitelji žena".

Vremenom, šudo se razvio u filozofski i praktičan sistem za regulisanje istospolnih veza u japanskem društvu. Yamamoto Jocho (1649 - 1719) je napisao da "ti [wakashu] moraš imati samo jednog ljubavnika u svom životu, inače ne bi bilo razlike između vas i prostitutki". Također je savjetovao starijeg ljubavnika Samuraja da "(ovo), zadovoljstvo nikada se ne smije provoditi u isto vrijeme kao i užitak sa ženom". Dao je savjet kako bi wakashu odustao ako bi se Samuraj vjenčao u svojim ranim tridesetim, i njegov bi wakashu, zauzvrat, uzeo mladog ljubavnika. U praksi, jasno je da su se mnoge veze nastavile nakon braka i ispunjenja obaveze prokreacije. Kao što jedan lik u Pet zaljubljenih žena Ihare Saikaku (1642 - 1693) kaže: "između užitka koji neko ima sa muškarcem i onoga koji dobije sa ženama nema razlika". Da

je takve stavove izrazio Saikaku (koji je također napisao Život zaljubljenog muškarca i Slavne priče “Homoseksualnosti”) ne iznenađuje. Zanimljivije je da je Saikaku još uvijek štovan kao jedan od vodećih proznih i poetskih pisaca svoga vremena i inovator u oba polja japanske književnosti. Naravno, otprilike u isto vrijeme (1684), John Wilmot (1647 - 1680), Earl od Rochestera je pisao Sodomu; ili, Kvintesenciju razvrata sa dramatičnom personom kraljice Cuntigratia, generalom Buggeranthosom, Buggermaster-generalom, kao i Fuckadilla i Cunicula (časna sluškinja) - i dvor je uživao jednokratno predstavljanje igre! Razlika je, naravno, u tome da je dvor uživao igru privatno; Saikaku je uživan javno i nastavlja biti uzdizan kao veliki japanski pjesnik.

Čak više iznenađujuće za zapadne čitaocе jestе to da je Jocho dao opsežan savjet Samurajima o odjeći i izgledu, kao i o ljubavi i seksu. Samuraj je uвijek imao puder i ruž pri ruci. Ako bi bio bliјed, trebao se zaustaviti i nanijeti ruž. Tokom Sengoku perioda (1300 - 1600) parfemisali su kosu i nanosili šminku prije nego što bi otišli u bitku. Obučeni za događaj, svaki Samuraj je zatim otišao u borbu, a možda i da umre, vodeći sa sobom svog mладог wakashu kako bi mogao naučiti mladića vještinama rata, kao i viteštvu. U ovome, odnos između wakashu i Samuraja odslikava odnos paža i viteza na Zapadu. Međutim, dok zapadno društvo naglašava duhovnu, ne-fizičku ljubav između paža i viteza, japanska kultura je smatrala fizičko jednako važnim i sastavnim dijelom veze kao što je duhovna.

Japanski pristup, razlikujući se u maloj brizi za društvene barijere, još uвijek je bio prilično sličan situaciji u Kini. U oba društva, ključna tačka je ta da je autohton pristup seksu i ljubavi između muškaraca bila isprepletena, i potpuno razvijena unutar konteksta spolnih odnosa među rodovima. Čak i erotikа, kada se posebno fokusirala na seks između muškaraca i žena, nije bila bez stava prema seksu koji je većina kršćanskog Zapada smatrala neugodnim, u najboljem slučaju, i, u najgorem slučaju, lišenim.

Na primjer, u anonimnom, kasno-srednjovjekovnom Prostranstvu strasti, grupa mladićа, opijajući se u noći, idu kući.

Jedan zgrabi drugog, i započinju sa spolnim odnosom. Prijatelji se smiju i ukazuju na to da su zapeli zajedno kao psi, i neko treba da ih zalije hladnom vodom kako bi se razdvojili. U drugoj, muškarac, Dongmen Sheng postao je toliko ovisan o masturbaciji od njegove mladosti da ne može imati spolni odnos sa svojom suprugom, pa poziva prijatelja u supruzin krevet da mu obezbiđe jedi nasljednika. On posmatra kroz prozor i pršće zid svojim sje-menom. Što je još bizarnije, sklonost Dongmena Shenga prema samozlostavljanju ga nije sprječila da penetrira u svoga prijatelja prije nego što ga pošalje svojoj supruzi! U trećoj priči, dva svećenika imaju spolni odnos sa ženom koja boravi u samostanskom svratištu. Stariji svećenik obično ima spolni odnos sa mlađim, ali, ovom prilikom, on ejakulira prebrzo i može samo posmatrati kako mlađi svećenik i žena imaju divlji seks. Međutim, on ne pokušava ponovo ujediniti aktivnost milovanjem samog sebe i druge dvoje “na mjestu gdje su (bili) isprepleteni”. U ovim romantičnim i erotskim pričama, kao i mnogim drugima, seks u svim svojim bezbrojnim oblicima (istospolni, transvestizam, masturbacija, grupni i sl.) prikazan je bez neodobravanja ili skandala. Zanimljivo, samozlostavljanje (kada je u potpunosti samo), sodomija, lezbejstvo i kunilingus su gotovo u potpunosti izostali iz literature. Unatoč ovim izostancima, seks je vezan za užitak. U većini slučajeva, ipak, postoji rješenje, kada se sudionici vjenčaju i dobiju djecu - iako se seks u ovim bezbrojnim oblicima može sasvim legitimno nastaviti nakon braka.

No, zapisi toga doba mogu biti još “bizarniji”. Rod, čini se, pojavljuje se kao fluidna ideja, zaista. Postoje evnusi, “kamenedjevojke” (sa himenima nesposobnim za penetraciju), muškarci koji rađaju ili se pretvaraju u žene, i ljudi koji mogu biti bilo muško ili žensko, kako ih čud navede (umjesto podsjećanja na bogove stare Grčke i klasične Indije). Kineski medicinski izvori raspravljaju o “hermafroditima” (koji se razlikuju od onih sa Tajlanda) kao o onima koji imaju “dva oblika” koji su posljedica poremećaja ch’ia – “ljudske anomalije”. Neki su i muški i ženski; neki su jedno jednu polovicu mjeseca, a drugo ostatak mjeseca;

neki imaju oba spolna organa, ali mogu obavljati samo "funkciju" žene. Ono što je zanimljivo u vezi ovih fantastičnih bića jeste to da su vidjena kao "nad-seksualna", sposobna za iznenađujuće erotske podvige. Imali su previše seksualnog nagona, rečeno modernim jezikom, i podsjećaju na srednjovjekovno zapadno mišljenje da je sodomit neko ko je imao takav seksualni nagon da nije mogao biti zadovoljan samo sa ženama, nego je samo mogao privlačiti druge muškarce.

Iako je književnost toga doba predstavljala u cijelosti pozitivan (ili, tačnije, neutralan) pogled na istospolne odnose, medicinske rasprave su nejasne. Seks između muškaraca ne doživljava se kao perverzija ili neprirodan. Umjesto toga, to je "otpad" muškog sjemena, koje bi trebalo biti pohranjeno, uglavnom, (kao "vitalna" bit, ključ za dobro zdravlje) ili samo "potrošeno" na začeće. Svako ko odbije u potpunosti ispunjavanje svoje sinovske dužnosti viđen je kao kukavica; a druga kategorija sadrži one muškarce nesposobne (impotentne ili kastrirane) za prokreativni seks. Zaista, nedostatak koncepta "prirodnog" u smislu Uzvišenog Zakona, od presudne je važnosti. Jedinstveni događaji (u smislu abnormalnog) - poput snijega u ljeto – vrijedni su pažnje i čudni, ali će se jednostavno riješiti u većoj, razumljivoj cjelini. Ovaj stav je iznio još u Song dinastiji (960 - 1279) i nikada nije bio odbačen. Dok su naučnici i mislioci dinastije Ming bili manje spremni prihvatići "čudne" događaje bez sumnjanja, njihov cilj je bio razumjeti ih, a ne kategorizirati ih u "prirodne" i "neprirodne". Abnormalnost ili neobičnost nisu izazivali strah Kinezima, koji ih nije prekrivao idejama o "ispravnom i krivom" ili "ispravnim ili lošim". Ono što je bilo "normalno" nije bilo, ipso facto, dobro; ono što je bilo rijetko nije bilo, samim time, loše. Gdje su zapadni mislioci izvukli logične zaključke o ispravnom i pogrešnom na temelju općenitosti i "normalnosti" prirodnog svijeta, Kinezi su vidjeli permutacije yina i yanga.

Međutim, medicinski zapisi i književne ideje o istospolnim odnosima nisu bili u potpunosti podijeljeni, niti su medicinske rasprave bile u potpunosti negativne. Umjesto toga, bili su skloni

predstaviti istospolne odnose u kontekstu koji ih je rješavao u društveno prihvatljivim obrascima. Dakle, 1567. godine carski hroničari su izvijestili o Li Yu Liang i Pai Shang-Hsiang. Yu je ranije bio u braku, ali je onda napustio svoju suprugu kako bi se uselio sa svojom starjom sestrom. Obolio je te ga je drugi neženja, Pai, pazio, i koji je također dijelio Yuov krevet. Tokom razdoblja od nekoliko mjeseci, Yuove genitalije postepeno su se povukle u njegovo tijelo i postao je žena. On je – sada ona – imao menstruaciju i oblačio se kao žena.

Njegov zet je postao znatiželjan u vezi onoga što se događalo i, nakon ispitivanja koje je sprovedla Yuova starija sestra, pitanje je došlo do službene obavijesti. Yu je uhićen - abnormalnosti u rodu su viđene kao slutnja od strane države i pažljivo su proučavana - i ispitivana od strane primalje. Yuova bivša supruga potvrdila je da je bio muško i da su imali redovan seks. Izvještaj je poslan sudu, i Yu je oslobođen i dopušteno mu je da živi svoj život kao, što je sada, žena. Iako začuđujuće, mora se zapamtiti da je taoistička misao naučavala da bi muškarac, trijumfirajući nad svojim seksualnim nagonom, nakon izvjesnog vremena video svoje genitalije kako se smanjuju i suše. Doista, za Budu se često govorilo da je njegov penis “obložen” oko njegovog tijela kao znak njegove pobjede nad svojim tijelom. Jasno, kompletna transformacija muškarca u žensko je korak dalje, ali i unutar tradicije kineske filozofije, medicine i nauke.

Ono što je kineska misao najčešće odbacivala bio je tip istospolne veze koji je postao trajan, do isključenja prekreativnog seksa. Kasna Ming priča, Muška majka Mencuis uči tri selidbe, predstavlja dva muška ljubavnika kada jedan kastrira sebe i preuzme halje žene. Veza je još uvijek neprokreativna, ali barem je u skladu sa društvenim normama toga vremena. Ista priča modifcira ovaj vrlo oštar model dopuštajući “homoseksualnom” muškarcu (zmaj yang) da popiše sedam neugodnih stvari o ženi, i tipični govor “moraliste” završava satiričnim priznanjem krivnje muškarcu:

a baci svoju vitalnu bit na korisno mjesto [maternica]. Zar nije lijepo povećati broj carevih domaćinskih knjiga i proizvesti potomstvo za pretke? Zašto bi uzeo svoju “zlatnu tekućinu” i bacio je u nekoj prljavoj posudi?

Ovo nagovještava dvosmislenost o istospolnim vezama u kasnim Ming idejama, ali se čini da je u centru pitanje sinovske obaveze rađanja, a ne bilo kakva ideja o izopačenosti ili grijehu. Ono čega su se pisci, moralisti i službenici bojali bilo je da će istospolne veze isključiti rađanje na štetu Carstva – (da bi) “cijela zemlja poludjela”. Nisu, međutim, zazirali od kriminalizacije seksualnih odnosa kada su se odražavali na socio-ekonomsku porodičnu zajednicu. Dakle, preljub (više u teoriji nego u praksi) bio je zločin u Ming Kini, a ženski preljub je bio gori. Ipak, priče i zapisi bi značili da je, barem za muškarce, seksualna sloboda bila uobičajena sve dok su sinovske obaveze ispunjene.

Moguće rješenje za to bila je široko rasprostranjena ideja da će muškarci zatrudnjeti. Doista, povećanje istospolnih činova će posmatrati više muških trudnoća kao prirodno nastojanje da se vrati ravnoteža izgubljenosti kroz neprokreativne činove. Navodno, mijenjanje mode na Ming sudu značilo je da takve dugoročne veze nisu bile samo uobičajene nego i društveno istaknute. Na najvišim razinama društva ovo je prijetilo slomom elite, kako se nekoliko vodećih porodica reproduciralo. Osim toga, povećanje moći evnuha smatrano je prijetnjom Carstvu. Kina je dolazila pod utjecaj feminiziranih muškaraca: gracioznost, rafiniranost, sofisticiranost, intelektualnost – ideal muške ljepote na Dalekom istoku.

Teško da može začuditi to što je dolazeća dinastija Qing iz Mandžurije zauzela stajalište da je dio objašnjenja za pad u Ming moć onesposobljavanje na vrhu društva. Po prvi put u kineskoj historiji zakoni su prošli kako bi ograničili istospolne odnose, i zakon protiv silovanja (bilo kojeg roda) postao je mnogo oštřiji. Novi vjetar promjena sa sjevera odbacio je već postojeće ideje koje su veličale ljepotu androginog (aseksualnog) muškarca.

Međutim, model aseksualne žene (kao u viktorijanskoj Britaniji) opstao je i postao još jači. Razlika između dva modela je važna. Androgini muškarac je muškarac sposoban za seksualni performans sa bilo kojim spolom; "aseksualna" žena nije doživljavana kao seksualna uopće. Manchus je, u stvari, ograničio prihvatljivo područje za mušku seksualnu aktivnost (sve više i više u prokreativnom seksu), dok ga je propisivao za žene gotovo u potpunosti. Uprkos ovom "puritanskom" pristupu obnovi kineske moći, stvarnost je bila takva da je Manchus vrlo brzo usvojio običaje Ming kulture. Autohtone kineske ideje o rodu i spolu, razvijene tokom dva milenija, pokazale su se otpornijim od Qingovog moralnog "čišćenja". Kao što ćemo vidjeti, sljedeći veliki napad - pod komunistima i predlagачima zapadnih vrijednosti - pokazao se puno uspješnijim.

Doista, tokom ranog modernog razdoblja, zapadnjaci su počeli igrati ulogu na Dalekom istoku, prvo kao posmatrači i, do 18. vijeka, kao aktivni imperijalisti. U 16. vijeku, međutim, zapadnjaci, naročito Španjolci i Portugalci, su bili u redovnom kontaktu sa Kinom kroz trgovinu sa svojim kolonijama. Evropljani su željeli proširiti svoje znanje o istočnim civilizacijama, identificirajući ih kao bogata i moćna društva sposobna ne samo za generiranje prihoda, već i za predstavljanje vrlo stvarne prijetnje evropskoj ekspanziji. Jedna karakteristika istočne kulture, koju su Evropljani smatrali najvrednijom pažnje, je vrlo različit odnos prema seksu.

Godine 1588, glavni advokat španjolskih Filipina, Gaspar Ayala, pisao je kralju Španije komentarišući pojavu istospolnih aktivnosti među kineskim trgovcima sa sjedištem u Manili. Izvestio je da su glasine o sodomiji istražene i da je više od desetak ljudi uhapšeno. Međutim, kineski krivci i njihovi poznanici su branili svoje akcije govoreći da je takvo ponašanje bilo uobičajeno u Kini. To im nije poslužilo; dvojica su spaljeni na lomači, a ostatak je osuđen na galijama. Tadašnji nadbuskup (1590 - 1600), fra Ignacio de Santibanez, je rekao da Kinezi nisu bili zadovoljni ograničavanjem svojih poroka na njihovu vrstu, već su također

“uveli” praksu domaćim Filipincima. Kineski izvori toga vremena osiguravaju kinesku perspektivu o evropskom odgovoru na istospolne odnose. Tung Shih primjećuje da je sodomija bila ilegalna u Luzonu i teško kažnjavana kao zločin protiv “neba”. Ton nagovještava da su Kinezi ovo smatrali čudnim odgovorom na nešto od tako male važnosti.

S druge strane, Kinezi nisu bili iznad posmatranja poprijeđko praksi svojih azijskih susjeda u dalekoj trgovačkoj mreži. Doista, treba se sjetiti da su Kinezi bili prisutni u velikom broju u većem dijelu jugoistočne Azije, i redovno su se osvrtali i osuđivali kulture sa kojima su imali kontakt i u kojima su često imali značajne trgovačke kolonije. Ne samo da je to značilo da su Kinezi imali priliku ispitati druge kulture, već je to ujedno značilo da su Evropljani često dolazili u dodir sa dalekim tipom Kineza: trgovci, uglavnom muški, koji žive u često zatvorenim četvrtima u stranim kulturama.

Rani moderni period u jugoistočnoj Aziji posmatrao je rast urbanih centara, gdje su strani muškarci bili nerazmjerne za-stupljeni. Dok su Kineskinje rijetko napuštale svoju domovinu, migracija Kineza u jugoistočnu Aziju se izrazito povećavala nakon 1567. godine, kada je carski dvor podigao zabranu protiv pomorskih putovanja. Moderni naučnik je opisao Manilu koji je vodila Španija u 17. vijeku kao “nedvojbeno” kineski grad i, moglo bi se dodati, muški kineski grad. Između 1602. i 1636. kineska populacija se povećla sa 2 000 na 25 000. Batavia koja je bila pod nizozemskim upravljanjem bila je još jedan magnet; godine 1625, pet kineskih brodova je stiglo, svaki noseći oko 400 ljudi. Do 1730-tih, kineska zajednica je brojala oko 20 posto batavijskih stanovnika, sa rezultatom od dvostruko više muškaraca nego žena. Ovo može objasniti evropsku percepciju “bijesne” sodomije između kineskih trgovaca - kombinacija “situacijske sodomije” i opuštenijeg kulturnog stava o istospolnim aktivnostima.

Ova opsežna mreža Kineza, koji šalju redovne izvještaje natrag u domovinu, daje neke zanimljive uvide u opuštene stavove o seksu i seksualnosti u dijelu jugoistočne Azije u ranom

modernom razdoblju. Na primjer, neko navodi da je ženski "promiskuitet" koji je tako razočarao rane kineske posmatrače gledalo ne samo na opuštene ideje u vezi interakcije između muškaraca i žena, već i na korištenje seksualnih odnosa kako bi pozdravili trgovce u zajednici. Opis kineskog putopisca Ma Han-a (1400 - 1430) Siama u 15. vijeku lijepo odražava ove stavove:

Ako je udana žena vrlo intimna sa jednim od naših muškaraca iz Srednjeg kraljevstva [Kina], vino i hrana su posluženi i oni piju i sjede i spavaju zajedno. Suprug je vrlo miran i ne preuzima nikakvu iznimku; naime, kaže on, "Moja supruga je lijepa i muškarac iz Srednjeg kraljevstva je oduševljen njom".

Osim toga, gomilanje darova bilo je uobičajeno sredstvo da omogući ženi povećanje resursa. Prema zakonu iz 14. vijeka iz sjevernog Sijama, bilo je sasvim prihvatljivo za suprugove roditelje da on "ima [ženu] koja će otići živjeti sa drugim muškarcem kako bi dobili novac i robu od njega, na ograničeni period". Ovo je bila manje prostitucija a više specifičan "brak" uređen za gospodarski napredak za ženu i njenu porodicu.

Rezultat je bio takav da je, kao što su Kinezi i Evropljani naveli daleko od toga da je bio osuđen kao "labav" ili amoralan, žena koja je prelazila od jednog Evropljana do drugog bila u svom društvu "neko na koga se trebalo bolje paziti [jer] je bila u braku sa nekoliko evropskih muževa", kao što je izvjesni Alexander Hamilton (istočni Indijac) primijetio. Na dnu društvene ljestvice ovo je dovelo do oblika "odnosa prostitucije", ali čak i tada je postojalo priznanje da je usputni seks sa strancima, svakako nepoželjan, ali bio je prihvatljiv način za preživljavanje siromašnih, ako su se sve strane slagale. Vladar u istočnoj Sumatri je naglasio da njegova briga kako bi se spriječili nizozemski muškarci od "obeščaćenja" lokalnih žena nije bila namijenjena za zaustavljanje ženinog pristanka prihvatanja plaćanja za seksualne usluge, budući da ovo treba smatrati platom (loon). Dok su komentarisali ove prakse (i povremeno ih osuđujući),

trgovci, i kineski i zapadni, bili su više nego voljni smjestiti se u autohtonu kulturnu zbilju i iskoristiti opuštene seksualne prakse tih društava. Zapadnjaci su možda više osuđivali, jer su njihovi stavovi bili obojeni religijskim prepostavkama o grešnosti seksa zbog užitka i sodomije; Za Kineze se jednostavno više vjerovalo da će biti šokirani "lakom vrlinom" ženskadije - čini se da su malo brinuli za sodomiju.

Doista, ono što je jasno jeste da su od najranijih zabilježenih razdoblja kineske historije sve do kraja 18. vijeka, seksualni odnosi između muškaraca bili zajedničko mjesto dovoljno da prođe gotovo bez komentara. Bili su sastavni dio književnosti, historije, humora i mitologije Kine. Velike civilizacije Dalekog istoka, kao što je slučaj sa Indijom, bile su nasljednice kontinuiranom historijskom i kulturnom razvoju od predistorije do savremenog doba. Kulture temeljene na ideji balansa proizašlog iz autohtonih filozofija, kao što su konfučijanizam i taoizam, posudile su opsežno ideje iz budizma kako bi proizvele stavove o seksu, koji su bitno drugačiji od onih koji su postojali u Evropi i na Bliskom istoku pod utjecajem tri velike monoteističke religije (judaizam, kršćanstvo i islam). Seksualni odnos je ostala aktivnost sa više aspekata. Rađanje i užitak su bili podjednako važni. "Meso" nikada nije odbačeno kao inherentno opasno ili zlo. "Priroda" nije bila izraz Božje volje ili dekreta. Bez strukture religije, seksualnost je bila u mogućnosti izraziti se unutar društveno-kulturno propisanih granica sinovske odanosti. Sve dok su muškarci rađani, ti isti muškarci bili su relativno slobodni da imaju spolne odnose ili romantičnu privlačnost s kim god žele.

Kada dodemo do 16. vijeka, razgovar o narodima zapadne hemisfere sa sigurnošću postaje moguć. Međutim, kao sa komentarima o Africi, uvijek se mora imati na umu da su informacije o domorocima tumačene od strane, i filtrirane preko, kršćanskih zapadnih evropskih izvora. Dakle, upotreba riječi od strane ranih modernih Evropljana može biti pogrešna. Na primjer, inkvizicija (u portugalskom Brazilu) je bila zainteresovana za iskorjenjivanje "sodomije". To je uglavnom značilo

“savršenu sodomiju”, koja je bila analna penetracija i ejakulacija koja je uključivala dva muškarca. Međutim, termin je također uključivao nekonvencionalne seksualne položaje, masturbaciju i (kao što je historičar Elizabeth Kuznesof primijetio) “čak i fokusiranje na zadovoljstvo, a ne na rađanje”. Ovo je rezultiralo time da su evropski izvori koji su osuđivali kulturu Novoga svijeta zbog “sodomije”, govorili i osuđivali istospolna djela. Iako je to problematično, u nekim okolnostima raznolikost i količina izvora je takva da možemo početi sa rekonstrukcijom nekih kulturnih i društvenih normi koje se odnose na seksualnost koja je postojala u razdoblju prvih kontakata između skupina u Novom svijetu i Evropljana.

Najočitiji primjer za to je osoba berdače u sjeverno-američkim ameridanskim društвima. Riječ berdače ili bardače prvi je put upotrijebljena u francuskom jeziku u Novoj Francuskoj, i potjeće od perzijske riječi bardah (“čuvar-dječak” ili “muška prostitutka”), preko italijanske riječi bardascia, od arapske riječi bardaj. Postoje brojni zapisi berdačea, koji idu natrag u 16. vijek, a to daje sliku ameridanskog društva (dijelom) koje ima odjeka indijskih hidžri i raznih konstrukcija “trećeg roda” u Africi. Za veći dio, ipak, fenomen je postao rijed i kako je kontakt sa zapadnjacima bio duži, a zapisi koji spominju berdače postali su rijed i, u nekim slučajevima, bili su skriveni pod nejasnim ili čak i latinskim izrazima.

Prije nego što razmotrimo rane moderne ameridanske berdače (i, u sljedećem poglavlju, moderniji fenomen) moguće je napraviti neke opće zaključke. Berdače može biti definisan kao osoba (obično muška) koja je bila anatomska “normalna”, ali se pretpostavlja da nosi haljinu, radi i ponaša kao drugi spol kako bi postigao učinak promjene rodnog statusa. Doslovni prevodi pojma često ukazuju na srednju prirodu: pola muškarac-pola žena, muškarac-žena, neko ko želi biti žena. Berdače nije nužno sudjelovalo u istospolnim činovima. Iako su neki to radili, to je obično bilo samo sa ne-berdačem. Preciznije je reći da je berdače bio “usmjeren” društveno i kulturno na biseksualnost.

Štoviše, postoji obilje dodatnih dokaza prihvaćenih istospolnih aktivnosti koje nisu uključivale berdače uopšte. Ne postoji dokaz koji bi upućivao na to da su posmatrani kao anatomske/biološki izmiješani (hermafrodit). Problem je bilo ponašanje, a ne biologija. U tom smislu berdače je bio, kao što je predloženo gore, vrlo sličan hidžri iz Indije i raznim šamanima/medijima u bantu govornom području jugo/jugozapadne Afrike.

Kada se okrenemo specifičnostima koje se odnose na pojedine američanske grupe, rasprostranjena priroda ovoga fenomena postaje odmah jasna. Općenito, ipak se ne čini da su berdače bili opšte rasprostranjeni u sjevernoj Americi. Umjesto toga, ponašanje je prevladalo na velikom prostoru od Kalifornije do Mississippija i do gornjih Velikih jezera. Preko stotinu američkih grupa predstavlja direktni dokaz o berdačima. Doista, samo devet grupa na tom području predstavlja demante bez proturnječnih dokaza: Cahuila, Chimariko, Cochiti, Karok, Maidu, Serrano, Walapai, Wappo i Yavapai. Međutim, čak su neki od njih sporni i mogu imati više veze sa općom suzdržanošću kako bi raspravljali o pitanjima seksualne prirode i nedostatku specifičnih podataka nego o ranoj savremenoj kulturnoj stvarnosti.

Među onim poznatijim američanskim grupama sa berdačima bili su Arapaho, Blackfoot, Cheyenne, Choctaw, Crow, Hopi, Illinois, Iowa, Lipan Apache, Miami, Mohave, Natchez, Navajo, Nez Perce, Omaha, poni Indijanac, Pima, Santee Dakota, Shoshoni, Ute, Winnebago, Zapadna Apache, Yumi i Zuni. Postoje nejasne reference koje sugeriraju postojanje berdače među Creek, Delaware i Tuscarora. Postoji dovoljno dokaza za zaključak da nisu postojali među Iroquois - ili na Istoku općenito (osim uz njegov južni rub). Berdače su također bile odsutne među južnim Plains indijancima (većinom poznatim kao Comanche, koji su strogo zabranjivali transvestizam - možda reakciju i način isključivanja iz susjednih plemena koja su imala berdače). Samo je trideset američkih kultura omogućilo kakve takve dokaze o ženskim berdačima, među kojima su najpoznatije bile Crow,

Mohave, Navajo, Ute, Western Apache i Yuma. Zanimljivo, među Kaska i Carrier zabilježene su samo berdače iz žensko u muško.

Kasnije reference navode da su berdače bile rijetke, mada najraniji zapisi ukazuju na suprotno. Na primjer, Cabeza de Vaca (pišući na Coahuiltecans, 1528 - 1533) i Le Moyne du Morgues (na Timucua, 1564) su rekli da su bili uobičajeni. Miguel Costanso je naveo (1769 - 1770), da je bio barem jedan berdače u svakom selu Chumasha, dok su Geronimo Boscano (Yuma, 1822), te Princ Maximilian zi Wie (Crow, 1832) govorili o njima kao o relativno uobičajenoj i "normalnoj" značajki društva. Doista, šesnaestovjekovne Yume su izvijestile (1565) da su imali pravilo o postojanju četiri berdače. Međutim, vremenom, fenomen je počeo opadati. Na primjer, među Crowima, Maximilian je istaknuo mnoge, dok je sociolog Holder kasnije nabrojao samo pet (1889), kasniji sociolog, Simm, tri (1902), a drugi sociolog, Lowie, samo jednog (1924). Posljednji Cheyenne berdače umro je 1879. godine. Moguća su dva objašnjenja. Kako se indijanska populacija smanjila (kroz rat, dislociranost i bolesti) broj berdačea također je pao. Međutim, vjerovatnije je da je zapravo postojao pad broja berdačea u relativnom smislu kako se njihova društvena uloga mijenjala - sa kolapsom autohtonih kulturnih, društvenih i religijskih sistema.

Uz neke ideje o tome šta je bio berdače i koliko je praksa bila raširena, mora se uzeti u obzir kako je njegov društveno konstruisani "rod" funkcionisao u datim kulturama. Transvestizam je bio glavni znak berdačea, ali nije bio univerzalan. Na primjer, Pima su zabranili transvetizam, iako su njihovi berdače imitirali govor, ponašanje i držanje žena. Štoviše, Crow ženske berdače su bile naoružane i borile su se kao muškarci, ali su bile obučene kao žene. Među pripadnicima Navaho stanovnika situacija je bila još složenija. Insistirali su na tome da "oženjene" berdače nose žensku odjeću, dok njihovi ne-berdače "muževi" budu obučeni kao muškarci. Međutim, nevjenčani Navaho berdače bilo kojeg (biološkog) spola odijevali su se kako su željeli.

Odjeća se može također promijeniti na temelju određene funkcije, bez obzira na dužinu vremena koje je uključeno. Dakle, kao što je navedeno, Navaho "muškarci" u braku morali su se oblačiti kao muškarci bez obzira na rod svoje "supruge". Miami i Osage berdače su se morali oblačiti kao muškarci kada su bili u ratu, ali su se vraćali ženskim haljinama nakon povratka iz bitke. Ovo bi moglo upućivati na to da oni pojedinci koji su promijenili odjeću nisu u potpunosti "aklimatizirani" kao berdače, ali su bili u procesu transformacije. Nažalost, nema dovoljno detalja kako bi se izvukli određeni zaključci, osim transvestizma, iako glavna značajka berdače nije bila univerzalna u to vrijeme ili na bilo kojem mjestu ili u svim kulturama koje su imale berdače. Konačno, utjecaj zapadnjaka (Amerikanci) bili su skolni ograničiti transvestizam. Na primjer, zadnji poznati Winnebago berdače (citirano 1953) nosio je mješavinu rodno specifične odjeće dok mu njegova braća nisu zaprijetila da će ga ubiti ako ne bude nosio samo muško ruho.

Još jedan znak berdače bila je vrsta zanimanja interesantna ljudima - i postojao je argument da su dječaci koji su pokazivali sklonost, ili interes, za ženska zanimanja smatrana da su na čelu "berdače bratstva". Zajedno uz ovo išla je česta tvrdnja da su muški berdače zapravo bili bolji u ženskom poslu (usporedi zapadnu razliku između kuhara - obično je žena kuharica – a šef - obično muškarac). Ženske berdače su često posmatrane kao bolje od muškaraca u muškim poslovima (uporediti mit o Amazonkama). Još 1961. godine Edwin Denig je zabilježio da je Žena Poglavar bila dobar lovac kao i bilo koji drugi Crow i sposobna da izdržava svoje četiri ženske supruge. Povezan sa ovom idejom vještine i stručnosti bio je pojам da je berdače u braku ili proširenoj porodici (ili čak sam berdače) koji je značio "sreću", u smislu da će bogatstvo uslijediti. Na primjer, Navaho su govorili da je porodica sa berdače (rođenjem ili brakom) bila "osigurana bogatstvom".

Treći znak (nakon transvestizma i transrodnih zanimanja) bile su nadnaravne moći - često potvrđene njihovim ekonomskim

uspjehom. Naravno, berdače su mogle preuzeti rad oba spola - izrazitu prednost u dozvoljavanju jednoj osobi da kombinuje rad koji bi inače zahtijevao dvije osobe. Uistinu, neka Plains plemena ismijavala su muškarce koji su pokušavali da "imaju svoju tortu i da je također pojedu" - imajući "suprugu" koja bi mogla loviti i paziti na kuću. Međutim, ova mogućnost da budu sretni bila je jednostavno dio mnogostrukih ovlasti i "blagoslova" često povezane sa berdačima.

Među Tetonima, berdačima su dodijeljena tajna imena za novorođenčad (uporediti ulogu hidžri pri rođenju u Indiji). Među mnogim kalifornijskim kulturama bili su uključeni u pokop i ritual žalosti (uporediti šamane među različitim angolskim grupama) i bili su u mogućnosti posredovati između muškaraca i žena, kako bi se mogli kretati među grupama (nešto poput mašoga iz Mombase i razne transrodne grupe u islamu). Zanimljiva sličnost uočena je među Čileancima u 16. vijeku. Španci su izvjestili da su njihovi medijumi (i liječnici) bili transvestiti zvani machis. Ti evropski osvajači su ih posmatrali kao vještice u savezu sa Sotonom i radili su na njihovom iskorjenjivanju. Bili su djelomično uspješni; a danas, machis još uvijek postoje, ali su svi biološke žene.

Broj objašnjenja je unaprijeden kako bi objasnio prisutnost berdača. Na primjer, u gornjim srednjo-zapadnim plemenima, muškarci koji su pokazali kukavičluk u borbi bili su prisiljeni nositi žensku odjeću, ali su se mogli iskupiti. Neki su ovo vidjeli kao "načelo" na kojem se temelji berdače; berdače je bio "propali" ratnik. Međutim, ova praksa je bila privremena, sramna i nametnuta. Biti berdače, s druge strane, bilo je trajno, pozitivno/neutralno i dobrovoljno. Doista, postoji malo dokaza koji bi sugerisali da su berdaches bili "propali ratnici" ili "propali muškarci". Berdače, najvećim dijelom, identificirani su u relativno mladoj dobi i čini se da su mnogi sudjelovali u lovnu i borbi. Osim toga, dok je određeni broj društava kažnjavao kukavičluk transvestizmom, to je bilo u potpunosti različito od bivanja berdačem. Uz berdače, čini se da je naglašavanje individualne sposobnosti

bilo manje, kao i sklonost ka ratovanju, a više su bile naglašene pretpostavke o tome što je “pravo i pravilno” za njihov (prepostavljeni i društveno konstruisani) “rodni” status. Čini se da nema dokaza za tvrdnju navedenu u nekoliko izvora da su ratni zarobljenici bili prisiljeni da budu berdače, iako su neki možda bili ponižavani time što su bili sluge (kao što je to bio slučaj sa kukavicama, što smo već ranije naveli) noseći žensku odjeću.

Tako su se berdače iz Ilinoisa borile, ali su odbijale korištenje luka, dok su se berdače iz Miamia odijevale kao muškarci za borbu. Tek 1897. godine, američki putopisac poznavao je Ojibwa berdače koji su se borili kao zaštitnici – teško da je to uloga za “kukavicu” - dok su se njegove kolege ratnici povukli iz napada Dakote. Još jedan kasniji zapis bilježi da je Hidatsa poglavica želio ubaciti među tri Dakota žene, ali je izbačen kada se otkrilo da je bio berdače i da se borio sa “svojim” štapom.

Dva moguća objašnjenja su navedena za osobe koje “postaju” berdače (i nisu međusobno isključive). Prvo objašnjenje je sekualno, funkcionalno i pragmatično: osoba je pokazala interes za suprotni rod i povezivala se sa drugim biološkim spolom. Drugo objašnjenje kaže da je postojalo nadnaravno otkriće neke vrste, koji je usmjeravalо pojedince da preuzmu halje i “drugi” spol te da postanu berdače. Dakle, u nekim slučajevima, djeca su od djetinjstva odabirana i “orodnjavana” suprotno od njihove biologije (na primjer Kaska, Luiseno i Kaniagmiut). Drugi su bili usmjereni na određeni rod kada su pokazali interes, ili sklonost, za karakteristike koje su povezane sa “suprotnim spolom”.

Čini se da su vizije bile uključene u neke transformacije. Najbolji dokaz za to proizlazi iz Dhegiha i Chiwere Siouans, Pawne Indijanaca i nekih Algonquian plemena (na primjer Omaha, Winnebago, Iowa, Kansas, Pawne Indijanac i Miami). Normalno, promjena se odnosila na lunarna božanstva ili ženska nadnaravna bića. Zaista, termin Ponca za berdache, mixuga, najbolje se može razumjeti kao “upute prema mjesecu”. Ova nadnaravna bića imaju različita imena u različitim indijanskim kulturama: Dvaput Žena; Stara-Žena iz sela, Žena-iznad; Sveta žena; i Stara

žena-Iznad. U drugim kulturama, berdače su bili povezani sa duhovnim/mitološkim hermafroditima: Sxints (Bella Coola); blizanci rođeni od Prvog muškarca i Prve žene (Navajo); Elk - kao prvi transvestit (Oto).

Važnost nadnaravnog ili božanske objave stvar je prestiža. U mnogim slučajevima preživjeli izvori ukazuju na to da su se pojedinci aktivno opirali božanskom pozivu kao berdače, samo popuštajući nakon ponovljenih otkrića ili kao rezultat društvenog i porodičnog pritiska da "prihvati njihov poziv". Osim toga, također je jasno da u nekim plemenima berdače nisu bile otvorene prema svima: među Oto plemenom neko je morao biti iz Elk klana da bi primio nadnaravni poziv.

Kao što se moglo zamisliti, važan udio imalo je religiozno vjerovanje u preuzimanju berdače statusa koji se mijenja tokom vremena. Stoga, iako su berdače odbijali i postali prezreni nakon što su njihova plemena imala dugotrajan kontakt sa evropskim kršćanskim idejama, postojala je prilično dosljedna količina dokaza koja je upućivala na to da su izvorno bili posmatrani kao sveti, posvećeni i tajanstveni, kao i da su donosili sreću i da su bili sretni.

Prije nego što napustimo berdače obratimo pažnju na ne-normativni seks i seksualnost drugdje u Novom svijetu, možda vrijedi spomenuti "studiju slučaja" berdače u tom periodu. Riječ u Illinoisu za berdače bila je ikoneta. U Illinoisu (protežući se od južnog Wisconsina do sjeveroistočnog Arkansusa) govorio se središnji Algonquian jezik i bio je povezan sa drugim Praire kulturama, kao što su Miami, Sauk i Fox. Prvo su ušli u evropske historijske zapise sa Louis Jolliet (1645-1700) i Jacquesom Marquetteom (1637 - 1675) ekspedicijom 1673. godine. Prema Marquette (1673) berdače su se borili kao ratnici, ali nikada nisu bili naoružani lukovima (koji su viđeni kao muško "ruho"). Član Rene La Salle-a (1643 - 1687) ekspedicije (1682), rekao je da su berdače iz Illinoisa izabrane u ranoj dobi, i odrasli su govoreći njihov jezik sa "naglaskom" rezervisanom za žene.

Iako nije jasno da su svi Illinois šamani bili berdače ili da su svi berdače bili šamani, dokazi upućuju da se za oboje mislilo da posjeduju – ili da su - manitous (oni koji posjeduju opću bit duhovne snage). Drugim riječima, berdače iz Illinoisa prikazuju - u ovim savremenim evropskim zapisima - sve značajke koje se općenito povezuju sa berdačima. Također, pokazuju (u svojim borbama i ratnicima) zašto je teško da napraviti “značenje” ovoga statusa u ranim modernim američanskim kulturama.

Konačno, komentar iz kasnije ekspedicije među stanovnicima Illinoisa naglašava najveću opasnost u čitanju ovih zapisa kao izvora o ranoj američkoj kulturi i društvu. Pierre Deliette (koji je ostavio zapis svojih putovanja sa La Salleom ekspedicijom 1698. godine) je napisao da “grijeh sodomije više preovladava među (stanovnicima Illinoisa) nego u drugog naciji”. Deliette i drugi donijeli su jednostavnu pretpostavku da su muškarci koji su preuzimali ženske uloge i halje bili homoseksualni u svojim seksualnim praksama. Međutim, kao što ćemo vidjeti u narednom poglavlju, kada uzmemu u obzir berdače u modernom periodu, ovo je opasna i pogrešna pretpostavka. Dovoljno je reći da je “prosječni” berdače bio kompleksan, sa malo mara za rod (društveno-kulturno ponašanje) i seksualnost (u izboru seksualnog partnera).

Preostaje da zadnja napomena bude o sjevernoj Americi i seksualnosti. Evroljani ranog modernog svijeta uspostavili su set pretpostavki o “civilizaciji” koja je radikalno utjecala na njihov pogled o drugim narodima. Društva (u Novom svijetu, Africi i na drugim mjestima) koja su nosila malo odjeće nisu samo vidjena kao barbarska već i kao razuzdana. Dodir sa ovim narodom – ili čak život u “raskošnim” tropskim klimama – bi mogao pokvariti čak najčvršće evropske kršćane. Stoga, britanske elite smatrале su svoje naseobe u Novom svijetu lišenima i podrivačkim. Naročito, seksualni apetiti i običaji kolonijalnih društava su bili ispitivani:

postoje oni koji su bili Skandalozni u Engleskoj do krajnjeg stepena, bilo da su Prebačeni od strane države, ili da su vođeni svojim Zlobnim sklonostima; gdje mogu biti Zli bez ikakvog srama, i Kurve bez Kazne...Ukratko, Vrlina je toliko Prezrena; i sve vrste Poroka Ohrabrenih od strane oba Spola, tako da je Grad u Kraljevskoj Luci Sodoma Univerzuma (1700).

Stanovnici Novog svijeta su "smatrani" lišenima zato što su živjeli u divljini kao "divlji muškarci". Za vrlinu se očekivalo da bude malo nagrađena i rijetko predstavljena. Hipokrizija Novog svijeta je viđena sa dugom i časnom historijom. Kao što je Samuel Johnson zabilježio (1775), američke revolucionarne vođe (npr. Jefferson i Washington) su bili "vozači i crnci", koji su se predstavljali kao "ljudavnići slobode". Pouka, naravno, ovih tirada je takva da moramo posmatrati rane evropske izvore koji govore o seksualnosti, posebno one koji su smatrali nemoralnom, kao pomalo sumnjive. Mogli su obezbijediti (skandalozno) ponašanje koje su smatrali da je trebalo biti predstavljeno u datom društvu i klimi.

U južnoj i centralnoj Americi, Evropljani su susreli društva za koja su znali da su nemoralna. Ljudska žrtva i ritualni kanibalizam su bili ništa drugo nego savjet lišenih kultura dat za obožavanje Satane. Da su našli i zabilježili cijeli niz (za njih) lišenog ponašanja ne bi nas trebalo iznenaditi. Stoga, okrećemo se ranim modernim evropskim izvorima civilizacija Asteka, Maja i Inka, i drugih kultura u centralnoj i južnoj Americi, sa nekim oprezom i strahom.

Situacija u portugalskoj koloniji dokazuje ovu tendenciju kršćanskih Evropljana ne samo da prisiljavaju različite i divergentne domorodačke kulturne norme u svoje vlastite ideje o, i "rupe" za seksualnost, ali i iskorištavaju seksualne prakse kao retoričke i ideološke alate kako bi se opravdalo osvajanje i unutarevropsko rivalstvo. Stoga, škotski (protestantski) komentator (katoličkog) Brazila bio je još oštriji u vezi ponašanja doseljenika (za koje je osjetio da su bili više nego "domoroci") nego domoroci sami.

U njegovim In colonias brasilienses, vel sodomitas, a Lusitanis missos in Brasiliam ("O brazilskim kolonizatorima ili sodomiti poslani iz Portugala u Brazil" iz 1568. godine), George Buchan je rekao da je "domorodački" kanibalizam bio uporenđen sa "perverzijom izrođenih naseljenika" i njihove "pogrešne prljavštine" - - execranda spurcitia. Otišao je da se moli Bogu, govoreći,

Siđi sa neba u gorućem vihoru, naoružan, anđeo, sa osvetničkom ljutnjom, dugo poznatom kao bić požude u destrukciji Sodome, zlog grada. Daj da pogine još jednom u tvojim rukama! Potomstvo Sirijaca [Portugalcii] zovu žrtvено nuđenje rivalskoj Gomori, i obnavlja arenu zbog proklete i neizrecive nečistoće.

Nazvao je naseljenike "nečistim sodomitima" (impuris cinaedis) i svećeničkim homoseksualcima. Odozgo prema dole, osudio je portugalsko (katoličko) društvo sugerijući da je bilo u potpunosti "inificirano" pohotnim putevima Novoga svijeta:

i [klerici] koji su ranije oskvrnuli dječake, [sada] oskvavnjavaju [u Brazilu], i [Kralj Joao I] koji oduzima zemlju [u Maroku] od svojih vlastitih vojnika, daje je [u Brazilu] sodomitima.

Buchanan nam više govori o njegovim stavovima prema katolicima i seksu ali manje o aktuelnim praksama portugalskih naseljenika ili njihovih autohtonih potlačenika.

Drugi primjer ove upotrebe "istorije" i "proto-antropologije" je iz političkih i konfesionalnih razloga koji dolaze od Asteka. Prema post-osvajačkim franjevačkim zapisima, Texcoco (jedna od tri vladajuće nacije asteške trostrukе ali-janse) je imala određeni broj seksualnih zločina koji su se kažnjavali smrću: silovanje djevice; prelubništvo; incest; i homoseksualnost (aktivna i pasivna). Kada se razmotre asteška vjerovanja onakva kakve ih poznajemo, ovo se čini teško prihvatljivim, i može biti pokušaj franjevaca da predstave

Špancima Indijance u najboljem mogućem svjetlu. Kao veliki zagovarači Indijanaca, moleći za bolji tretman, franjevci su imali urođeni interes za umanjivanjem njihove "devijantne" prošlosti.

Stvarnost je takva da bi širi aspekti asteškog vjerovanja i kulture sugerisali to da istospolni činovi nisu u potpunosti posmatrani kao zlo. U asteškoj kozmologiji, najviši nebeski nivo bilo je carstvo naseljeno Ometeotlima, ženskim/muškim bogom dualnosti. Boginja Tlazolteotl (Prljavo Božanstvo) – također nazvana Tlaelcuani (onaj koji jede zabranjene stvari) – bila je zaštitnica praštine, prljavštine, prelubnika i lakih žena. Njen "par" bio je bog Tezcatlipoca (Dim ogledala), varalica koja je obično kažnjavala ljude zbog ponašanja koje je sam poticao. Neki bogovi su mogli biti muški ili ženski (npr., bog/božica zemlje i vode) dok su neki bili rodno pobratimljeni, egzistirajući kao muško-ženski parovi. Xochipilli je imao različite inkarnacije (kao bog cvijeća, pjesme, plesa i ljubavi) i također, halucionogene droge su mu bile bliske.

Iako kasnijeg datuma, neki aspekti slične kozmologije "Novog svijeta" su odjeknuli u sinkretičkim religijama koje su se razvile u Brazilu, gdje je miješanje kršćana, Afrikanaca i autohtonih ameriđanskih ideja proizvelo neka ekstremna kompleksna vjerovanja. Jedna od ovih religija (Condomble), na primjer, je politeistička, sa seksualnom neodređenošću kao obilježjem najmoćnijih bogova. Stoga, Oxala (Bog Stvoritelj) je muškarac sa ženskom polovicom koji živi pod biljkom pamuka sa mladim dječakom kao svojim ljubavnikom. Oxumare (Bog Života) je muškarac šest mjeseci svake godine i žensko narednih šest mjeseci. Ovaj ambiguitet je izrodio niz stavova o istospolnim aktivnostima. Neskloni smo koristiti moderne primjere kako bismo omogućili uvid u prošle kulture o kojima malo znamo. Ipak, kompleksnost stajališta danas u Brazilu vjerovatno nam daje šansu za špekulisanjem o tome kako su bili različiti najraniji stavovi prema seskualnosti u zapadnoj hemisferi, prije dolaska kršćanskih Evropljana. U

savremenom sjeveroistočnom Brazilu postoje tri rodne uloge: muškarac (koji penetrira u ženu ili muškarca – ne postoji stigma vezana za “ono” u koje se penetrira; žena (biološka žena – koja je penetrirana); i bicha (biološki muškarac koji je pasivan – ali se još uvijek posmatra kao muškarac u društvenoj interakciji). Bicha koji penetrira drugog bicha je posmatran je “devijantnim” i takvo je ponašanje nazvano “lezbejstvom”. Ono što današnja moderna situacija sugerire je steškoća mapiranja zapadnih kršćanskih kategorija seksualnosti u potpuno stranoj kulturi. Ovo bar implicira da ono što znamo o seksualnosti Novog svijeta preko kršćanstva i kristijaniziranog jezika post-osvajačkih izvora može sakriti mnogo kompleksniju stvarnost.

Kada se vratimo centralnoj Americi, vidimo da su aspekti asteške kulture, posebno izvučeni iz lingvistike udruženi sa dominantnim jezikom područja. Nahuatl govore sasvim drugu priču. Riječ za harlot/kurvu u Nahuatl jeziku daje interesantan pogled na ideje o seksu: ahuijani – “onaj koji obično provodi odlično vrijeme”. Nahuatl nema riječ za “djевичу”; pojmovi koji su se koristili označavali su faze između adolescencije i prihvatljivog doba za brak (odraslo doba) - ichpochtli (žensko), telpochtli (muško) – kada osoba nije bila ni dijete niti dio bračne zajednice. Štoviše, kao što je Rebecca Overmyer-Velazquez tvrdila:

Umjerenost u seksualnom zadovoljstvu je bila vrednovana (među Astecima) kao jedan od darova datih čovječanstvu da zasladi inače žalostan život. Umjerenost u seksu pokazivala je nekoga ko je veličao sebe, što je rezultovalo u pohvali.

Ništa od ovoga nije sugerisalo lascivan stav prema seksualnosti. Zaista, posmatrano zajedno vidimo društvo sa mitologijom i kulturom veoma različitom od kršćanske Evrope tadašnjeg vremena.

Kada posmatramo isključivo istospolne aktivnosti, drugi dokaz iz post-osvajačkog Meksika (Nova Španija) također narušava zakone Texcocoa koji zvuče kao kršćanski. U kolonijalnim izvorima iz Nove Španije sodomit je opisan kao onaj “govori kao žena, (ili) preuzima ulogu žene”, koji naglašava karakteristike ženstvenosti. Takvo razumijevanje istospolnih osoba nije normativno u Evropi 16. vijeka. Zaista, ne vidi se nijedno evropsko povezivanje, ili rasprava o, ženstvenosti i sodomiji do kasnog 17. i ranog 18. vijeka. Ovo izgleda predstavlja asteško razumijevanje “sodomije” bazirane na asteškim normama ponašanja.

Znamo da su Maje također imale interesantan i ambivalentan stav prema istospolnom ponašanju. Štoviše, kao što su posudili riječi iz Nahuatl za aktivne i pasivne homoseksuane aktivnosti (tzintli i cuiloni) njihove ideje također mogu biti posuđene – ili bar oblikovane kontaktom sa Astecima. Kod Maja, izgleda da su dvije konstrukcije homoseksualnosti očite. U prvoj (uglavnom domorodačkoj), neprijatelj može biti oklevetan ili ismijan kao osoba istospolne orijentacije u smislu “preuzimanja uloge žene”. Ovo pokazuje rodno struktuiran tip homoseksualnosti. Međutim, također znamo da su Maje imale plemena koja su izgleda uključivala istospolne činove u strukturi baziranoj na dobi (stariji muškarac sa adolescentnim mladićem). Zaista, gdje su Maje koristile svoj vlastiti jezik za sodomiju jednostavno su zamijenili “muškog” označitelja (ah kao u ah pen) sa onim za žensko – ix pen. Ovo implicira da su, generalno, posmatrali istospolne činove kao jednostavno povezane sa biologijom/rodom partnera i još ponečega. Izgleda da sigurno nije bilo negativne konotacije te riječi. Na drugoj strani, Nahuatl riječ za pasivnog partnera, cuiloni, može imati negativna značenja. Asteci su pjevali Špancima kada su se povukli iz Tenochtitlana (Mexiko Citija) nakon ubistva/atentata Moctezuma. Možda su samo nago-vijestili Špancima sudbinu koja ih je čekala prije njihovog žrtvovanja bogovima.

Dok su se Španci suočavali sa opasnošću ritualnog sodomiziranja i žrtvovanja, problemi sa kojima su se suočavali evropski istraživači bili su više prozaični – čak i zabavni. Posada kapetana Cooka (1728 - 1779) bila je šokirana kulturnim praksama koje su posmatrali na Havajima. Članovi havajske kraljevske porodice (ali'i) su zadržali muške konkubine (aikane) kako bi ih koristili za istospolni seks. Zapisničar brodskog hirurga, Davida Samwella (1751 - 1798) je zabilježio zabavno ponašanje cijele posade:

Od ove klase [aikane] su Parea [Palea] i Cani-Coah [Kanekoa] i njihov posao jeste da počine Grijeh Onana [masturbacija] pred starim Kraljem. Ovo, kakogod čudno izgledalo, u stvari, kao što smo učili od čestih Upita o ovom znatiželjnem običaju, u pitanju je kancelarija koja je bila počasna među njima i često su nas pitali o zgodnom mladom kolegi nije li bio Ikany (aikane) nekome od nas [29. januar 1779].

Kao što smo vidjeli ranije, kulture sa društveno konstruisanim “nišama” za istospolne prakse bile su u potpunosti zbunjene kršćansko evropskim odgovorom. Havajčani su mislili da je sasvim razumno da njihovi muški pripadnici kraljevske porodice imaju muškarca blizu ruke kako bi ih zadovoljili, posebno u starijoj dobi. Cook i njegov muškarac, za razliku od Španaca, bili su rijetko u poziciji da urade više nego da zabilježe svoj šok. Na drugoj strani, na zapadnoj hemisferi Evropljani sa kopna su imali moć napada onih kulturnih elemenata koje nisu odobravali. Na primjer, dva dana prije nego što je Vasco Balboa (1479 - 1519) ugledao Pacifik, osvojio je panamsko selo u kojem je ubio vođu Guarega Indijanaca, zajedno sa 600 svojih ratnika, i onda je hranio sa četrdeset Indijanaca svoje ratne pse – zato što su bili sodomiti. Engleski prevodilac Dekada Petera Martyra (1516) iz 1555. godine koji sadrže priču kaže:

[On] je našao kuću kralja zaraženu abnormalnim i neprirodnim sladostrašćem. Jer je našao kraljevog brata i mnoge druge mlade muškarce u ženskoj nošnji, glatko i ženstveno nakićene, koja je po izvješću, kao što je civiljenje nad njim, zlostavljao sa naopakim Venusom [požudom]. Od ovih gore broj četrdeset, naredio je da bude dat za molitvu njegovim psima.

Izvor prikazuje “plemenite divljake” u selu (koji nisu “plemići i gospoda”) kao uvrijedjene sodomijom i afirmacijom (kao što je historičar Jonathan Goldberg primijetio), pre-obraćenje, univerzalnost judeo-kršćanske osude ”neprirodne” seksualnosti, kada u stvari prisutnost sodomije tako otvoreno govori upravo suprotno. Transvestizam ne znači istu stvar za sva indijska društva; ignorisanje ovoga bi ih ujedinilo u jednu rasnu paušalnu, sirovu i nerealnu kao “plemenite divljake” ili “pokvarene obožavaoce sotone”.

Osim toga, iako ne nužno dio rasprave o Novom svijetu, ne smijemo zaboraviti da kapetan Cook i Balboa nisu isti tip kršćana. Reformacija, koja je razdvojila zapadno kršćanstvo upravo na vrhuncu istraživanja i otkrića, uvela je stepen konfesionalnog nasilja i takmičenja u evropskom razmišljanju. To je također imalo izravan utjecaj na pitanja spola, seksualnosti, braka i začeća. Kao što je Alexandra Walsham jezgrovito rekla:

Protestantizam je vodio [kao što je tvrdio Roper u Edipu i vragu] do rekonceptualizacije odnosa između seksualnosti i svetosti; odbacivanjem svećeničkog celibata i podizanja institucije braka na pijadestal kojim su reformatori prekinuli srednjovjekovnu vezu između svetosti i asketske apstinencije i zadovoljstva tijela. Ali efekti ove smjene su bili kompleksni i mač sa dvije oštice: s jedne strane ohrabrili su pojавu strožijeg zakona o bračnoj etici, a sa druge nosili su Anabaptists zajedno prema dozvoljenoj promiskuitetnosti i poligamiji.

To znači, u trenutku kada su Evropljani dolazili u kontakt sa mnogim različitim kulturama, bili su svjesni pitanja seksa, u atmosferi religijske mržnje i ratobornosti. Ako su srednjovjekovni Evrpoljani bili zabrinuti zbog zadovoljstava tijela, njihovi post-reformatori nasljednici su bili svjesniji veze između seksa, sotone i haosa. Ovo sigurno nije bilo najbolje vrijeme za nekršćansku kulturu da je vode Evropljani!

ŠEST

KOLONIZIRANE MISLI (1800–2000)

Odrasli su na svoj prirodni način

(Pripadnik plemena Herero u obraćanju
kršćanskom misionaru – Namibia, 1906)

Pitanje je iskušenja da li ćemo posmatrati period prosvjetiteljstva kao doba tolerancije i porasta lične slobode. Na mnogo načina ono je i bilo takvo. Međutim, moramo imati u vidu da je to bilo i doba ropstva. Štoviše, od esencijalnog je značaja priznati da je eventualni poraz revolucionarne napoleonske Francuske vodio do ekstremnog konzervativnog “zazora” širom evropskog kontinenta. Evropske nacije koje su se našle u 19. vijeku i koje su se širile u svim oblastima širom svijeta nisu bile vođene ideologijom liberte, egalite, fraternite. Post-napoleonska Francuska i Britanija 19. vijeka reagovale su protiv prosvjetiteljstva i revolucionarnih ideologija, i postale su uveliko konzervativne, moralizatorske, superiorene i buržoaske.

Na mnogo načina, historija homoseskualnosti na kršćanskom zapadu je historija nevjerovatne promjene i kontrasta. Kao što smo vidjeli, prethodni vijekovi su uglavnom bili domaćinski teoretski ali su često bili bezobirni u praksi. Zaista, dolazeći iz tradicije grčko-rimske ambivalencije i tolerancije, koja je bila bitno oživljena u periodu renesanse i nastavila je da se razvija kroz prohtjeve i navike 17. i 18. vijeka, moglo bi se očekivati da će 19. vijek biti otvoreniji i tolerantniji. Sasvim sigurno ovo nije bio slučaj.

Iako izvan djelokruga ove knjige, ne možemo priuštiti potcjenvivanje utjecaja prosvjetiteljstva, francuske revolucije i Napoléonovih ratova u Evropi nadolazećeg vijeka. Mnogi vladaoci i

elite u Evropi su gledali unazad na ekcese i nasilje u godinama Francuske revolucije i zaključili su da je liberalizam bio problem. Period Francuske revolucije i Napoleonovih ratova je proizveo široko rasprostranjenu konzervativnu reakciju širom Evrope. Kako je reformacija došla do kraja, liberalizam se pridružio renesansi i klasičnom humanizmu, prosvjetiteljstvo se iskvarilo ekcesima revolucije. Ne može se naći bolji primjer individualnog utjecaja ove kulturnalne smjene nego kod gospođe Keith od Revelstona, starije tetke Sir Waltera Scotta. Kao što smo naveli u prethodnom poglavlju, Scott je rekao da je ona odlučila ponovo pročitati Aphra Behnovu fikciju, koja joj je bila omiljena u mlađosti. Njen odgovor, kada su je upitali za impresije o pričama nakon toliko godina, vrijedan je ponavljanja:

Nije li čudno da ja, starija žena od osamdeset i više, koja sjedi sama, se osjeća posramljrenom jer čita knjigu za koju je, prije šesdeset godina, slušala kako se iz zabave čitala u velikom društvu, koje se sastojalo od velikana i zaslužnog društva Londona?

Međutim, za ovu diskusiju jedna od najvažnijih historijskih činjenica (koja nije izgubljena u reakcijama ranih desetljeća 19. vijeka) bila je ta da je jedno od prvih djela francuskog revolucionarnog parlamenta bila dekriminalizacija sodomije. Širom Evrope, poluapsolutističke države su pokušale rekonstruisati svijet starog režima. Taj svijet je nestao, ali je konzervativna alternativa izgrađena na njegovom mjestu - alternativa na temelju srednje klase, buržoaskе moralnosti "ugledne porodice" – imala je namjeru vođenja unazad opasnog liberalizma revolucije i prosvjetiteljstva.

To razdoblje također označava vrhunac evropske globalne dominacije. Dok Zapad još uvijek ekonomski dominira svijetom, i (pogotovo američka) kultura čini se da nosi sve pred sobom, vidjet ćemo da je najveći rezultat tog perioda bilo usadivanje zapadnih buržoaskih vrijednosti i naturalizacija u kulturama

širom svijeta. Kolonijalne vojske Evrope širile su se svjetom, kao jaka plima, a zatim, do kraja Drugog svjetskog rata, slabila je na svakom frontu. Ostavile su tvrdoglavu mješavinu post-kolonijalne ljutnje, tehnoloških podviga, pravni sistem, jezike, umjetne granice i religiju, da spomenemo samo neke. Također, i što je najvažnije, ostavile su tragove kulturnog razmišljanja i sistema vrijednosti koji su duboko promijenili gotovo sve što su dotakli. Ova globalizacija "kršćanskih" i zapadnih vrijednosti najočitija je u promjeni stavova prema homoseksualnosti u društvima čija su božanstva, historijski junaci, mitološke figure i obični narod prethodno uglavnom bila benigna u vezi istospolnih veza.

U Engleskoj, vijek je otvoren egzekucijom određenog broja sodomita. Pet muškaraca je obješeno u Lancasteru (1806), a sudac je jadikovao:

Neko takav mora stati pred javnost, i iznad svega, kako bi neobrazovani i bezazleni umovi mladih bili odgovorni za pokvarenost ovako strašnim činjenicama.

Mathusalah Spalding i Joshua Archer obješeni su 1804. i 1808. godine. Tako je bilo rasprostranjeno ponašanje - i tako je obzirna bila vlast kada po pitanju čuvanja "u ormaru" - da je (1808) ministar unutarnjih poslova, kasnije premijer, Lord Liverpool (1770 - 1828) naredio da se zatvore noću Hyde i St. James parkovi kako bi se "spriječile ove skandalozne prakse na takav način da se javnost drži u neznanju [naglasak moj] od njihove sramote". Godine 1815, četiri mornara HMS Africaine obješena su zbog sodomije.

Najpoznatiji slučaj u Engleskoj ranog 19. vijeka bio je skandal u Vere ulici 1813. godine. Dakle, bilo je javno poznato da je advokat Richard Holloway napisao knjigu o tome pod naslovom Feniks Sodome, ili Ograničena Vere ulica (1813). Vlasti su otkrile kuću molija (mjesto gdje su se mogli sresti muškarci zainteresovani za muškarce). Ismijavani brakovi su se slavili u toj kući i tu su se i konzumirali, često pred drugim muškarcima

ili drugim parovima koji su također stupali u seksualne odnose. Većina muškaraca je izgleda bila vjenčana i skoro su svi bili iz radničke klase. Nedostatak bilo kakve stvarne evidencije protiv specifičnih pojedinaca rezultovao je sa nekoliko procesuiranih slučajeva (iako su imena muškaraca zasigurno bila uništena u javnosti). Na kraju, šestorica su bili osuđeni na stubu srama ekstremnim nasiljem mase ljudi. Jedan novinar zabilježio je scenu: "Nemoguće je naći pravi izraz za ono što je pratilo ova čudovišta na njihovom putovanju". Biti na stubu srama bilo je užasno i često je rezultovalo stalnom osakačenošću (posebno sljepilom) i čak smrću. Muškarci su smještani na stub i svjetina bi ih gađala u lice, urinom, truhlim proizvodima (voće, povrće i jaja) i čak krepanim mačkama. Kiselina i bakterije su mogле oslijepiti ako lice nije bilo dovoljno zaštićeno; gušenje je također bilo moguće.

Iz ministarstva unutarnjih poslova do običnog čovjeka na ulici, sodomiti su bili omraženi i napadani kao nikada ranije. Naravno, slika nije potpuna. Ako postoji dvije stvari po kojima je 19. vijek poznat to su onda viktorijanske vrijednosti i viktorijanska licemjernost. Evropski vladaoci i političari su željeli izbrisati sodomiju i sodomite ne samo iz njihovog svijeta već i prošlosti, čak i svijesti. U isto vrijeme, Benjamin Disraeli (1804 - 1881; kasniji premijer) u svom romanu Coningsby (1844) piše o vezama između dječaka u privatnim engleskim muškim školama:

U školi prijateljstvo [naglasak moj] je strast... Svi ljubavniči kasnijeg života ne mogu donijeti uznesenje, ili jad; nema ljubomore ... toliko gorljivo! ... kakva gorko otuđivanje i kakvo pomirenje, kakve scene divljih optuživanja, objašnjenja, strastvenih prepiski ... kakvi potresi srca ... potvrđeni su u toj jednostavnoj frazi, u školskom prijateljstvu.

Charles Metcalfe (1785 - 1846; kasniji guverner Indije) napisao je svojoj sestri 1824. godine o:

radosti ... u čistoj ljubavi koja postoji između muškarca i muškarca, o kojima ne mogu misliti, budi nadmašena time da je više vezanosti između suprotnih spolova, na koje se ime ljubavi općenito isključivo primjenjuje.

Jedan viktorijanski svećenik, Edward Lefroy, napisao je o svom divljenju prema adolescentnim muškaracima na način koji bi se mogao pronaći i u atenskim gimnazijama:

Imam urođeno divljenje prema ljepoti, obliku i slici. To iznosi gotovo [naglasak moj] strast, a u većini fudbalskih momčadi mogu pronaći jednog Antonijusa (!)... neko bi mogao reći da je to bio ... sentimentalizam diviti se nečemu osim ženskom tijelu. Ali to samo dokazuje kako je jednostavna tjelesnost, koji je sada priznata kao jedini legitimni oblik [ljubavi]. Druga [ljubav] je daleko plemenitija ... Platonska strast u bilo kojem odnosu je bolja nego animalizam.

No, to isto društvo, kao što je Sir Robert Peel (1788 - 1850; kasnije premijer) rekao u Parlamentu, mislilo je da je stvarna fizička i genitalna ljubav između muškaraca bila zločin “inter Christianos non nominandum [koji ne mora biti imenovana među kršćanima]”.

S druge strane Atlantika Amerikanci su bili tretirani kao ista vrsta podsvjesne licemjenosti, iako je obično kontekst bila divlja hrabrost, prije nego u internatskim školama. U Jovanu Brentu (1862), Theodore Winthrop govori o susretu Brenta (koji je dugo živio u divljini) sa bivšim školskim drugarom (Richard Wade). Wade, u početku, ne prepoznaće svog starog prijatelja. Njegovi prvi dojmovi su fascinantni i, unatoč očitom homoeroticizmu, savršeno su prihvatljivi za čitaoce:

[Brent je] Adonis je bronzane kože [Indijanci] ... lijepa mladost! ... desetak romansi postoji u jednom pogledu tog mladog hrabrog ... Kava je on samo pjesma! Želim indijanca za sebe kako saputnika; ili, bolje, skvo, voditi ljubav s njim.

Kasnije je Wade rekao da je volio muškarca Johna Brenta, "kao što sam volio dječaka; ali kao što zrelij muškarac voli muškarca. Nisam poznavao savršenije jedinstvo od ovog prijateljstva, ništa tako nježno u bilo kojem od mojih prolaznih ljubavi prema ženama" (u kontekstu njihove zajedničke potrage za Wadeovu otetu dragu, Ellen!).

Naravno, ista vrsta ljudi koji čitaju takvu književnost proizveli su na vrhuncu tog ultimativnog muškog iskustva, rat (Američki građanski rat u ovom slučaju). Kao što je jedan doktor (George Napheys, koji je, što je ironično, bio rođak ovog autora) rekao kada je razmatrao fizički izraz muške ljubavi muškaraca u svojoj Transmisiji života: savjeti o prirodi i higijene muške funkcije (1851).

Dovoljno je reći, da je svaka neprirodna strast zabilježena u sarkastičnim satirama o Juvenalu, ciničnim epigramima Maricijala, ili razuzdanim pričama Petronija, praktikovana, ne u rijetkim i iznimnim slučajevima, već namjerno i uobičajeno u velikim gradovima naše zemlje. Jesmo li odlučili povući veo preko onih odvratnih scena s kojima nas je naš profesionalni život doveo u vezu [naglasak moj], mogli bismo reći o porocima koji prizivaju osvetu s neba na Sodomu; mogli bismo govoriti o restoranima koje posjećuju muškarci u ženskom ruhu, popuštajući prema neopisivoj sramoti; mogli bismo istaknuti književnost koja tako nezamislivo zastupa i veliča ove đavolske izopačenosti. No, je li dovoljno za nas da naslutimo ove ponore grijeha. Ne možemo sami učiniti više; i možemo se samo nadati da će vatreno ispaljivanje javnih otkaza uskoro uništiti većinu malignih oboljenja.

“Victorijanci” na obje strane Atlantika mogu govoriti (beskočno) o ljubavi između muškaraca, ali kada se suoče sa svojim fizičkim izrazom okreću se vješanju ili teškom radu, ili javnom poniženju i propasti, kako bi “spalili” malignost.

Ali, kao što je Napheys predložio, stvarnost je bila takva da je malignost bila raširena i, u vlastitom kontekstu, prilično drska. Prostitucija je ispunjavala viktorijansku Englesku i uključivala je bordele koji su ugošćavali muškarce sa ukusom za druge muškarce, posebno mlade. Očito, bilo je više ženskih prostitutki i brojevi iz sredine vijeka su uistinu zapanjujući: Norwich, 888, Grad London, 2000 (u 360 bordela); Liverpul, 200 djece u dobi do dvanaest. Godine 1837, bordel specijaliziran za dječake tek ušle u pubertet bio je zatvoren u Spitalfieldsu (London). Mladež je jednostavno prebačena u Piccadilly, parkove i željezničke stanice kao slobodni dječaci za iznajmljivanje.

Međutim, situacija širom zapadnog svijeta je bila izmiješana. Anglo-saksonski, i narodi engleskog govornog područja Britanskog Carstva i Sjedinjenih Američkih Država vidjeli su da zakoni i kazne postaju oštiri i češći. U razdoblju 1800 - 1834, osamdeset muškaraca je obješeno u Engleskoj zbog sodomije (više od dvojice godišnje). Godine 1828, teret dokazivanja je umanjen od strane Peela kako bi se do priznanja došlo lakše – prethodno je kruna morala dokazati penetraciju i ejakulaciju; sada, samo penetraciju. Čak i liberalni reformatori nisu mogli dovesti do ukidanja smrтne kazne. Kada je, 1836. godine, komitet za krivični zakon (koji je ukinuo smrтnu kaznu za provale i pljačke) razmatrao sodomiju moglo se jedino reći: “[to je] bezimeni zločin velike važnosti koji, danas, isključujemo iz razmatranja”. Kao rezultat toga, u razdoblju 1836 - 1856. još 200 muškaraca bilo je obješeno (deset godišnje).

Na kontinentu, situacija je bila drugačija - nešto vrlo dobro poznato vođama i eliti Velike Britanije i Amerike. Obnovljena francuska monarhija, i kasnija republika nije učinila ništa po pitanju rekriminilazacije sodomije. U državama koje su bile oslobođene napoleonskih zakona, sodomija je često bila

rekriminalizirana, iako su oštре kazne odbačene. Do 1833. godine četiri države (Rusija, Austrija, Pruska i Toskana) više nisu koristile smrtnu kaznu za slučajeve sodomije. Naravno, moramo biti oprezni pri pomisli da je u pitanju znak blagosti. Nakon ujedinjenja njemačkih država 1871. godine u njemačko carstvo kojim je dominirala Pruska, Bismarck (1815 - 1898) je izrekao pruski zakonik širom carstva. Stavak 175 rekriminalizira sodomiju u mnogim državama Porajnja gdje je bila legalna od vremena Napoleona. Doista, njemački pokret za "prava gejeva" (prvi organizovani pokušaj homoseksualnih osoba da dobiju pravnu zaštitu i dekriminilazaciju sodomije) postao je reakcija na nametanje "liberalnih" pruskih zakona.

Dok su kontinentalci bili uključeni u rasprave o dekriminaciji sodomije, engleski govornici su pokušavali otkriti njezin uzrok, kako bi se mogla iskorijeniti u korijenu. George Beard (1839 - 1883), neurolog (prvi koji je opisao "nervnu iscrpljenost"), govorio je dosta o anglo-saksonском popularnom i naučnom mišljenju 19. vijeka kada je rekao (1884) da "dugogodišnje masturbiranje kod oba spola skrbi malo za suprotni spol; postoji veća vjerovatnoća za osjećajem straha od uživanja u njihovoј prisutnosti, i prestravljeni su od pomisli na seksualno vezivanje". Situacija u svim muškim internatskim školama bila je plodno tlo za masturbaciju koja je vodila do sodomije. Romanopisac William Thackeray (1811 - 1863) je podsjetio da je gotovo prvo što je čuo ulaskom u školu bio prijatelj koji mu je reakao, "dodi i dangubi [zadovoljavaj] me". Historičar J.A. Symonds (1840 - 1893) je rekao da su u Harrowu (1854) atraktivnim dječacima davani ženski nadimci i bili su ili "javne prostitutke [koje su spavale sa svima] ili su bili neke veće drugarske "kuje" [pasivni partner u nešto stabilnijem odnosu]". Jednostavna je činjenica da je većina političara i sudaca, koji su slali muškarce na vješala i teški rad zbog sodomije tokom njihovih školskih dana, stupala u seksualne odnose i strastvene, emocionalne veze sa drugim muškarcima. Ako ništa drugo, može se reći das u, kada su protjerivali protiv sodomije, znali "o čemu su razgovarali".

Unatoč entuzijazmu vodećih dužnosnika društva za kontrolisanje sodomije, osjećaj dobi kretao se prema smrtnoj kazni. Osim toga, mogućnost smrti značila je da je teret dokaza bio iznimno visok i sudije su ih vrlo rijetko osuđivale. Godine 1861, država je napokon ukinula smrtnu kaznu za sodomiju u Engleskoj i Walesu i zamijenila je sa deset godina prisilnog rada (robije), sa odjeljkom protiv ličnog čina, koje je zamijenilo čin sodomije Henrika VIII. Međutim, novi zakon rezultirao je sa nekoliko sudske postupaka. To se nije desilo do donošenja izmjena i dopuna Kaznenog zakona (1885), kada se ponudila nova definicija zločina, što je otvorilo prostor za progon (i ucjene). Čin je zapravo bio usmjerjen na zaštitu mladih djevojaka i povećao je dob pristanka na seksualni odnos za žene sa trinaest na šesnaest godina starosti. Jedan, nejasni amandman je usvojen:

Svaka muška osoba [napomena, lezbejstvo se ne spominje ili kriminalizira], koja, javno ili privatno [naglasak moj], počini ili nabavi ili pokuša [naglasak moj] nabaviti povjerenstvo od strane bilo koje muške osobe bilo kakav čin nepristojnosti [naglasak moj] sa drugom muškom osobom, bit će kriva za prekršaj i biće osuđena za odgovornost, i prema odluci suda će biti zatvorena do dvije godine, sa ili bez prisilnog rada.

Ovo je označilo ogromnu promjenu u pravnom statusu istospolnih činova. Prethodni zakon je zahtijevao jasan dokaz penetracije (i, prije toga, penetracije i ejakulacije) za počinjeni prekršaj. Sada je bio potreban samo dokaz "velike nepristojnosti" (šta god da je to značilo!).

Ova promjena se treba smjestiti u pravni kontekst ranog 19. vijeka. Ne prije 1817. godine (u Engleskoj) muškarac je bio osuđen za prisiljavanje djeteta na felacio – i bila mu je dozvoljena žalba. U isto vrijeme, većina američkih država je također zamijenila zakone o sodomiji kako bi uključila obostranu masturbaciju i oralni seks. Donji prag za dokaze i širenje vrste genitalnog kontakta definisano je kao sodomitsko ponašanje

kako bi kazneni postupci i presude bile znatno lakše. Što je još važnije, engleski zakon je značio da bilo ko je pomagao drugome bio izložen tužbi. Ucjena i zarobljavanje postale su osobina “homoseksualnih scena”.

Najbolji i najpoznatiji primjer utjecaja te promjene u zakonu bio je slučaj Oscara Wildea (1854 - 1900). Wilde je bio veliki dramatičar, dosjetljiv i intelektualac. Zvijezda oxfordskog svijeta, bio je zvijezda vodilja estetskog pokreta. Iako je bio u braku (1884) i otac dvoje djece, Wilde je također bio u vezi sa muškaracima tokom 1880-ih godina i 1890-ih do 1892. godine, kada je upoznao i zaljubio se u lorda Alfreda Douglasa (1870 - 1945, najmlađi sin markiza Queensberryja - kompilator slavnih pravila boksa). Upoznali su se kada je lord Douglas tražio pomoć za prepravkom indiskretnog pisma koje je napisao i zbog kojeg je bio ucjenjen. Postali su vezani jedan za drugoga i Douglas je uveo Wildea u tamnu stranu londonskog homoseksualnog podzemlja gdje su obojica provodila vrijeme sa mladim muškarcima radničke klase. Njihova povezanost sa šesnaestogodišnjim sinom vojnog pukovnika gotovo je završila kaznenim progonom, ali je pukovnik popustio pod pravnim savjetom da bi i njegov sin, također, mogao završiti u zatvoru. Ovo naglašava nevjeroyatno bizaran efekt nejasnih riječi amandmana – za dječaka bi se svim sigurno smatralo da je bio “dio” zločina.

Nevolja se pojavila 1894. Godine, kada je otac lorda Daglasa poslao obavijest optužujući svoga sina i Wildea da su u “odvratnoj i gadnoj vezi”. Daglasov telegram, koji je poslao kao odgovor (“kakav si ti mali smiješni čovjek”) zaprepastila je Wildea i razjarila markiza. Prijetio je da će “napraviti javni skandal onako kako ti mali sanjaš”. Nakon dvoboja u Wildeovom domu mogao ga je tužiti za klevetu i spletkašte. Wilde je konačno riješio da završi aferu te da se isključi iz onoga što je moglo postati veoma opasna situacija – zalog u bitci između oca i sina.

Međutim, u oktobru, markizov najstariji sin i nasljednik se ubio. Iako su papiri svjedočili da je u pitanju bila nesreća u lovu, većina je bila sigurna da se to desilo zbog homoseksualne veze

lorda Drumlanriga sa lordom Roseberijem (1847 - 1929; ministrom vanjskih poslova i kasnijim premijerom). Markiz je sada odlučio pozabaviti se ovim pitanjem, ali su mu njegovi advokati rekli da Wildeova pisma Daglasu neće biti dovoljna. Markiz je ostavio zlobnu i uvredljivu poruku Wildeu u Albemarle klubu, gdje su obojica bili članovi: "Oscaru Wildeu, koji izigrava sodomit (sic)". Konačno je Wildeu bilo dosta svega i, pod Glasovim podstrekom, tužio ga je za klevetu. Rezultat je bio katastrofalan za Wildea (iako je Glas bio netaknut – zaštićen kao što je i bio očevom moći i statusom).

Prvo od tri suđenja završeno je kada je Wilde povukao svoju optužbu za klevetu, jer je shvatio da su markizovi agenti skupili dovoljno dokaza da ga poraze. Wilde je video dokaze koje je markiz pripremio i znao je da bi mogao biti neveden pod sodomiju sa najmanje deset mladića. Čim se ova građanska parnica privela kraju, Wilde je bio uhapšen zajedno sa Alfredom Tejlorom, koji je dostavio kutiju sa imenima i adresama mladića sa kojima je Wilde bio. Unatoč Tejlorovoj sklonosti ka transvestizmu i dijeljenju svoje sobe sa nizom mladih muškaraca, sudija je odustao od njegovog osuđivanja. Drugo suđenje je bilo sazvano, fokusirajući se prije na "ogromnu nepristojnost" nego na tehnička pitanja o sodomiji (analna penetracija). Na kraju ovoga suđenja Wilde je bio osuđen i zatvoren na dvije godine prisilnog rada.

Posljedice suđenja su bile dramatične. Novine u Americi i Engleskoj su bile presretne sa viješću da je ovakav grijeh kažnen. Francuske i druge kontinentalne novine su bile jednostavno zbulnjene, jer su morale objasniti svojim vjernim čitaocima da su Englezzi, izgleda, mislili da je seksualni odnos između muškaraca bio skoro podjedanko loš kao i ubistvo. Glas je započeo sa kampanjom novinskih intervjuja i pisanja pisama insinuirajući da bi mogao imenovati rezultate drugih "homosekualaca" (da upotrijebimo riječ tada skovanu). Pisac Henri Harland (1861 - 1905) je napisao pjesniku Edmundo Goseu (1845 - 1928) da je "šet stotina džentlmena" otišlo u Francusku one noći kada je osuda objavljena, kada se moglo inače očekivati da samo šesdeset pređe.

Unatoč neodoljivom entuzijazmu prema osudi među većinom britanske elite, čuli su se neki glasovi u znak podrške Wildeu. Max Berbom, pisac i karikaturista (1872 - 1956) je bio zapanjen osudom jer je mislio da je Wildeov govor u njegovu odbranu bio:

prilično divan. Njegov govor je bio o ljubavi koja se usudila da ne iskaže njeni ime; bila je jednostavno divna i dovela je cijeli sud do prilično gromoglasnog pljeska. Tu je bio taj muškarac, koji je proveo mjesec dana u zatvoru, podnoseći uvrede i koji je bio slomljen, savršeno priseban, koji dominira [sudnicom] svojom prisutnošću i muzikalnim glasom. Niikada nije imao tako velik uspjeh.

Ali to nije bio trijumf; to je bila katastrofa. Novinar W.T. Stead uhvatio je čitavu licemjernost suđenja kada je javno napisao:

Da je Oscar Wilde, umjesto uživanja u prljavim trikovima nepristojne bliskosti sa dječacima i muškarcima, uništio život pola tuceta nevinih jednostavnih djevojaka, ili da je upao u kuću svoga prijatelja i obešteteći ženu svoga prijatelja, nikone bi pokazao prstom na njega... Drugi kontrast...je taj da je između univerzalnog prokljanja Oscara Wildea i prešutnog univerzalnog osuđivanja iste javnosti zbog istog poroka u našim javnim školama. Da su sve osobe, koje su krive za optužbe koje nosi i Oscar Wilde uhapšene, vidjeli bismo iznenađujući egzodus iz Etona i Harrowa, Ragbijja i Vinčestera.

Unatoč očitoj istinitosti ovih zapažanja, Wilde nije bio pošteđen. Propao je u zatvoru i umro je slomljen ubrzo nakon izlaska iz zatvora. Njegove drame su igrane na off scenama i njegovo ime je uklonjeno iz pristojnog razgovora. Poruka na prijelazu vijeka bila je jasna. Homoseksualne osobe mogu biti, i biće, zatvorene i uništene u javnom prostoru.

Međutim, ne možemo a da ne primijetimo iz rasprave iz prethodnih poglavlja da je ovo bila novina. Sodomija, posebnog karaktera, bila je procesuirana i ranije. Ovaj novi čin, i nova ideja o osobi kao "homoseksualnoj" ("u potpunosti, nejasno uznemirujuća veza sa ženstvenošću, slobodno vrijeme, lijenos, nemoral, luksuz, bezbrižnost, dekadencija i estetika, kako je Wilde percipiran, pretvoreno je u briljantno preciznu sliku"), iskristaliziranu u ljudskim umovima da je opasnost postojala i bilo je potrebno izbaciti je van. Doista, koristeći amandman zakona o skitanju iz 1898. godine, sudac londonske sjednice iz 1911. godine vratio je šibanje i u oktobru 1912. godine gotovo dva tuceta ljudi dobilo je po petnaest udaraca za nepristojnost! Cijeli niz ponašanja, nikada naročito povezan sa istospolnim aktivnostima, sada je posmatran kao "queer". Stoga, vidimo ironiju u tome da je vijek u kojem je Zapad preuzeo najoštriji stav, ne samo protiv istospolnih činova već i protiv homosocijalnosti i homoseroticizma, na kraju posmatrao dekriminalizaciju većine činova između muškaraca koji su pristajali na seksualni odnos. Nažalost, ipak, ovo je bila slika i mržnja prema homoseksualnim osobama koja je bila čvrsto usađena širom svijeta od strane Evropljana - naročito Britanaca - kolonijalizam.

Dok Wildeov slučaj ostaje urezan u popularno sjećanje, to je ipak bio samo jedan od dramatičnih slučajeva u nadolazećim decenijama 20. vijeka koji su uzdrmali zapadna društva. U Njemačkoj, Kaiser je bio upleten u tzv. Eulenburg aferu, dok je u Engleskoj slučaj Hektora MacDonalda (1853 - 1903) bio na naslovnim stranicama širom svijeta. Bio je heroj bitke kod Omdurmana (1898) van Khartouma, gdje su njegove trupe masakrirale snage Halife (Mehdijevog nasljednika koji je pobijedio Gordona) modernim naoružanjem. Međutim, MacDonald je bio sin farmera koji je odgajan do položaja vrhovnog zapovjednika carskih snaga u Cejlunu (Šri Lanka). Kao takav, nije mogao očekivati zaštitu koja je pružena muškarcima kao što su lordovi Daglas, Kitchener (1815 - 1916) i Baden-Powell (1857 - 1941; zloglasni pederast koji je osnovao Pokret izviđača).

MacDonald je otkriven u privatnom željezničkom prijevozu sa četiri cejlonska mladića u uzajamnoj masturbaciji. Izvještaji su kružili i "svjedoci" su se javljali. Kitchener (koji je i sam obilježen zbog svoje duboke, trajne privrženosti prema svom adutantu, Oswaldu FitzGeraldu) želio je vidjeti MacDonalda na sudu i upucanog. Guverner Cejlona (čiji je sin bio upleten sa MacDonaldom) želio je zataškati događaj. Slučaj je kružio kao glasina širom gornjih dijelova Carstva. Na kraju MacDonald je pozvan iz Britanije na vojni sud u Cejlizu, nakon što je cijela stvar objavljena u New York Heraldu. Prije odlaska imao je privatni razgovor s kraljem, Edvardom VII (1841 - 1910), koji je rekao da bi bilo najbolje za sve ako bi MacDonald sam sebe upucao – nesretni general udovoljio je molbi dva dana kasnije u pariškom hotelu. Država je zatim uništila cijelu arhivu o MacDonaldu.

Tokom 19. vijeka nije se samo zakon mijenjao u svom pristupu istospolnim djelima već i najvažnija područja razvoja znanosti i medicine. Godine 1848, psiholog Károly Maria Benkert (1824 - 1882) skovao je izraz "homoseksualac", koji je definisao riječima: "kao dodatak normalnom seksualnom nagonu kod muškaraca i žena, Priroda je u svom suverenom raspoloženju obdarila pri rođenju određene muške i ženske pojedince homoseksualnim potrebama ... Ove potrebe stvaraju unaprijed izravnost prema suprotnom spolu". Godine 1892, J.A. Symonds izgleda da je bio prvi govornik engleskog jezika koji je koristio termin u privatnom pismu; pojavio se iste godine u američkom prevodu njemačkog autora Psychopathia Sexualis (1886; Seksualna psihopatologija). Bila je popularizirana u djelima Magnusa Hischfelda (1858 - 1935) i Havelock Ellisa (1859 - 1939).

Magnus Hirschfeld je bio homoseksualac, njemački jevrejski liječnik i seksolog koji je osnovao Naučni humanitarni komitet 1897. godine, čije su brojne knjige i publikacije učinile od njega vodećeg seksologa. Odbor je vodio kampanju za ukidanje anti-sodomskih zakona njemačkog carstva (stavak 175 pruskog zakona), iako je na kraju bio neuspješan. Godine 1919, njegov

ugled, kao jednog od utemeljitelja seksologije, bio je osiguran kada je u Berlinu otvorio prvi svjetski institut za seksologiju, Institut za seksualnu nauku. Hirschfeld je, također, bio promotor svoga istraživanja i bio je hvaljen kao stručnjak u američkim novinama tokom 1930 – 1932, kada je imao turneju koja je obilježila vrhunac njegove karijere. Iako nikada nije bio sistematican mislilac, Hirschfeld je podržavao neke hormonalne teorije homoseksualnosti koje su dovele druge do bezuspješnog pokušaja liječenja homoseksualnosti uz pomoć hormonskih injekcija. Godine 1935, Hirschfeld je umro je u progonstvu u Francuskoj, dvije godine nakon što su nacisti zatvorili njegov institut. Za razliku od Hirschfelda, Englez Havelock Ellis nikada nije prakticirao medicinu. Umjesto toga, on je posvetio život naučnom proučavanju seksa. Njegova najkontroverzna knjiga (u koautorstvu sa J.A. Symondsom), Seksualna Inverzija potisnuta je u Engleskoj jer je zagovarala toleranciju. Na kraju, privukao je široke mase u Engleskoj i Sjedinjenim Američkim Državama, ali ne prije nego što je Symondova porodica kupila i uništila gotovo svaki primjerak prvog izdanja i dobila saglasnost da se Symondovo ime neće pojaviti na budućim kopijama. Njegov interes za homoseksualnost je bio, barem dijelom, motivisan lezbejstvom njegove supruge i krugom intelektualnih prijatelja koji su i sami bili homoseksualci. Kao povučen pojedinac, Ellis nikada nije stekao slavu svoga savremenika Sigmunda Fajrda (1856 - 1939), ali njegova sabrana djela o seksu, Studije u psihologiji seksa, bila su utjecajna kroz mnoga izdanja.

No, Elisova knjiga nije bila molba za toleranciju. Počinje sa tri studije slučaja lezbejstva. Prva dva završavaju s tim da jedna žena ubija svoga ljubavnika, a treći je bio o pokušaju ubistva. On navodi da je lezbejstvo nedvosmisleno gotovo uvijek u samom srcu ženskog samoubistva. Knjige, zajedno s mnogim drugima tog vremena, zauzele su stajalište da je homoseksualnost prioriteta i nasljedna. Richard Krafft-Ebing (1840 - 1902) je objasnio da se rijetko mogu pronaći dokazi o homoseksualnosti (ili biseksualnosti) kod roditelja homoseksualaca:

u skoro svim slučajevima gdje je ispitivanje fizičkih i mentalnih osobitosti predaka i krvnog srodstva bilo moguće, neuroze, psihoze, degenerativni znakovi i sl. su pronađeni u obitelji.

Drugim riječima, prevladavajuće naučno, medicinsko i psihijatrijsko stajalište podrazumijevalo je homoseksualnost kao nasljednu bolest koja proizlazi iz nekih genetskih abnormalnosti povezanih sa mentalnim problemima u porodici.

Ovaj stav o homoseksualnosti je 1930. godine bio u kombinaciji sa novim idejama o rasnoj čistoći i eugenikom, što je imalo katastrofalne posljedice. Dok se moglo sasvim normalno očekivati da se takva izjava nastavi raspravom o Njemačkoj i nacistima, užasavajuće je bilo to da su neki od najranijih i najjačih predstavnika te ideje bili u Americi. Godine 1893., izvjesni doktor Daniel je imao izlaganje o eugenici na konferenciji u New Yorku, pod nazivom "Da li bi nenormalnim kriminalacima ili seksualnim pervertitima trebalo biti dozvoljeno da rađaju?" On je tvrdio da je takva izrođenost bila češća u "nižim" redovima – naročito kod Afroamerikanaca - i tu je smjestio i alkoholizam, ludilo, kriminal, silovanje, sodomiju, masturbaciju i pedofiliju. Njegovi zaključci su bili da je zakon bio neučinkovit, te da pojedinci koji su bili uključeni nisu pokazivali želju za promjenom. On je tražio da:

silovanje, sodomija, bestijalnost, pederastija i stalna masturbacija trebaju biti zločini ili prekršaji, djela kažnjiva oduzimanjem svih prava, uključujući i prokreaciju; kastracija, ili kastracija plus kazna, prema težini djela.

Također je bio zapanjen društvom koje "će razbiti kriminalu vrat, ali će poštovati njegove testise"

Najpatetičniji primjer njegovog "lječenja" popularizirao je Havelock Ellis 1896. godine objavlјivanjem u časopisu British Journal of Mental Science. Radilo se o Guy T. Olmsteadu, koji

je bio uhapšen za ubistvo svog ljubavnika (William L. Clifford), a zatim za pokušaj samoubistva. Prije pokušaja ubistva i samoubistva, on se dragovoljno kastrirao kako bi se izlječio od svojih devijantnih žudnji (bolnica, zanimljivo, nije zabilježila ovu operaciju). Dok se oporavljao pisao je doktoru:

Moja podlost je nekontrolisana i možda bih mogao i odustati i umrijeti. Pitam se da li doktori znaju da li je nakon kastracije moguće da muškarac ima erekciju, masturbira i osjeća istu strast kao i prije. Ja se stidim samog sebe, mrzim samog sebe; ali ne mogu si pomoći. Ja sam bez lijekova veliko, debelo, glupo stvorenje bez zdravlja ili snage, i ja sam zgrožen nad samim sobom. Nemam pravo na život i pretpostavljam da ljudi imaju pravo zlostavljati me i osuđivati.

Na kraju je bio zatvoren u ludnici Cook u Chicagu. Iako je Američka asocijacija psihijatara konačno uklonila homoseksualnost sa svoje službene liste mentalnih poremećaja 1973. godine(!); godine 1993, doctor je ipak kastrirao muškarca u zatvoru (na njegov zahtjev) kako bi ga izlječio od devijantne požude. Doista, 1953. godine, Journal of Social Hygiene je objavio članak Karla Bowmana i Bernice Engle pod nazivom “Problem (sic) homoseksualnosti”, u kojem se raspravljalo o više istraživanja o pozitivnim vrijednostima “terapijskih kastracija”.

Još jedan zajednički tretman za seksualnu disfunkciju (naročito za homoseksualnost i žensku nimfomaniju) bila je lobotomija. Lobotomije gej osoba prestale su u zapadnoj Njemačkoj 1979. godine. U Norveškoj, žrtve lobotomije (kojih je bilo 2 500) na kraju bi eventualno doobile odštetu (osamnaest od prvih trideset pet operacija u Norveškoj bile su fatalne). U Švedskoj je lobotomija izvršena nad više od 3 300 osoba; danski broj bio je 3 500. Doista, Danska je bila svjetski lider u odnosu na svoju populaciju i zadnja operacija izvršena je 1981. godine. Operacije lobotomije su bile pionirski poduhvat Portugalca doktora Egasa Moniza (1874 - 1955), za koju je dobio Nobelovu nagradu 1949.

godine. U Sjedinjenim Američkim Državama broj osoba (muških i ženskih) nad kojima je izvršena lobotomija zbog seksualnog "poremećaja" različitih vrsta porasla je na desetke hiljada.

Čini se besmislenim produžavati ovu jadikovku. Tokom većeg dijela 20. vijeka nauka, religija i politika su se kombinovale kako bi degradirale i osudile homoseksualne osobe i istospolne aktivnosti. Raspon "teorija" stalno se mijenjao, od hipnoze i kastracije do reparativne i terapije odbojnosti. Cilj je ostao, i ostaje, isti: promijeniti privatne želje i sklonosti za kulturno konstruisane norme društva. Mnogi mogu vidjeti ovo kao "korisno" i "ljudazno" u društвima gdje su osobe istospolne orientacije omražene i diskriminisane. No, ludost bi postala očigledna ako bi neko rekao da se mnogi isti argumenti mogu odnositi na Afroamerikance. Ko bi se zalagao za medicinski i psihijatrijski tretman pretvaranja "crnaca" u "bijelce" kroz mijenjanje njihove boje kože, tjelesnih karakteristika, naglasaka, ili kulturnih vrijednosti i ponašanja? Ne samo da bi takav prijedlog biti smiješan, već bi gotovo sigurno bio kriminalan u mnogim društвima sa zakonskom regulativom o zločinima iz mržnje. Alternativno (ako neko preferira posmatrati homoseksualnost kao čisti lični izbor, koji proizlazi iz vaspitanja i drugih "okolišnih" faktora), mogao bi se sugerisati isti pristup judaizmu ili katoličanstvu u (protestantskim) kršćanskim društвima.

Ne može se, međutim, proći kroz dvadeseti vijek, a da se ne obrati pažnja na apoteozu ideja o eugenici i poboljšanju ljudske rase. Većina istraživanja pokazuje da su nacisti u koncentracionim logorima ubili više od 20 000 homoseksualnih muškaraca. Pod Kaiserom i Weimarskom Republikom, homoseksualne osobe su stekle mjeru zaštite, budуći da su patile od priznatog "mentalnog poremećaja". Oni su trebali samo da se registruju kako bi bili zaštićeni od diskriminacije. Očito, to je nacistima olakšalo zadatku. Nacisti su jednostavno uklonili zaštitu, i iskoristili stavak 175 (konačno ukinut 1969. godine - zaista, poslijeratna njemačka vlada je zahtijevala da neke "osuđene" homoseksualne osobe završe svoje zatvorske kazne,

jednostavno računajući vrijeme provedeno u koncentracionim logorima kao dio kazne!) kao veliki učinak. Homoseksualne osobe (sa ružičastim trokutima) pronašle su se kao dio duginih boja u logorima obilježenim za totalno istrebljenje (Jevreji, žuti, cigani, smeđi) ili za duge godine zatvora (politički zatvorenici, crveni; kriminalci, zeleni; antisocijalni, crni; emigranti, plavi; Jehovini svjedoci, ljubičasti). Samo u prvim godinama ovog vijeka njemačka vlada je konačno dogovorila da pruži ograničenu naknadu homoseksualnim žrtvama nacista i ukine njihova uvjerenja.

U drugoj polovici 20. vijeka promjena je došla brzo i dramatično. Godine 1967. došlo je do djelomične dekriminalizacije homoseksualnosti u Engleskoj i Walesu (između odraslih osoba u dobi od dvadeset jedne godine koje su zajedno pristale na seksualni odnos, u privatnosti - svi drugi akti i dalje su ostali kažnjivi), a zatim u Škotskoj (1980) i Sjevernoj Irskoj (1982). Seksualni prekršaji trenutno prolaze kroz Westminsterski parlament (koji će biti uključen u škotski zakon) i napokon će učiniti zakonodavstvo po pitanju seksualnosti više ili manje ne-specifičnim (to jest, heteroseksualni i homoseksualni činovi će se tretirati na isti način). Početkom 2004. godine američki Vrhovni sud izbacio je sve ostale državne zakone vezane za sodomiju, iako je nejasno kakav će ovo učinak imati u praksi - i ne može se primijeniti u američkoj vojsci uopće. Legalizacija braka za istospolne partnere pod "jednakom zaštitom", klauzule masačusetskog ustava obećava da će izazvati uzbuđenje najmanje dvije godine prije nego što građani države budu upitani da odobre amandman izričito diskriminirajući za istospolne parove (pitamo se da li konzervativni zastupnici potajno možda žele dodati rasno miješane parove, kada su već tu!).

Brojne druge zemlje se nisu suočile sa огромnim promjenama. Širom Evrope civilna partnerstva su legalizovana, i većina skandinavskih zemalja sada priznaje istospolne brakove, kao i Nizozemska. Što je još važnije za raspravu u Sjedinjenim Američkim Državama, cijela Kanada, izgleda, slijedi Ontario

i nekoliko drugih pokrajina u legalizaciji istospolnih brakova 2005. godine. Zakon o ljudskim pravima Evropske unije izričito zabranjuje diskriminaciju na temelju seksualne sklonosti ili orijentacije, iako su brojne grupe (naročito religijskih tijela) izuzeta (slično izuzećima od jednakih mogućnosti, u zakonodavstvu katoličke crkve po pitanju diskriminisanja žena u vodstvu i moći – to jeste, u svećenstvu). Unatoč ovih nekoliko upozorenja, trend ide izrazito prema uklanjanju svih propisa koji uspostavljaju razliku između građana na temelju seksualne sklonosti ili orijentacije. Ova promjena uzrokuje takvo duboko zaprepaštenje u drugim nezapadnim zemljama. Prihvatanje homoseksualnosti može biti prikazano i u drugim dijelovima svijeta kao tip zapadne dekadencije.

Bez obzira što neki tvrde, istospolna djela i njihova kulturna akomodacija nijsu zapadni fenomen. Jedna od najboljih studija slučaja islamske ideje o seksualnosti i društvenoj konstrukciji kategorija za nenormativni, neprokreativni seks potječe iz današnjeg Omana. Uni Wikan, u studiji institucionaliziranog transeksualizma (xanith) u Omanu, posmatrao je muške homoseksualne prostitutke, koje su unatoč tome što klasificirani kao “žene” po pravilima segregacije, zadržale muška imena, ali su tretirani kao žene. U jednom omanskom primorskom gradiću (Sohar, dom Sinbada moreplovca) od oko 3 000 odraslih muškaraca, šezdesetak su xanith. To jest, to su muškarci koji su se ponašali i bili tretirani kao žene.

Žene su bile u interakciji sa xanith javno i privatno na način na koji ne bi bile sa drugim muškarcima – čak ni sa bliskim muškim rođacima. Xanith su također pjevali sa ženama na vjenčanjima (podsjećajući na ulogu hidžri na vjenčanjima i na ono što je navedeno vezano za Zanzibar i Mombasu). Većina muških službenika (ne robova) su bili xanith i xanith su takođeri funkcionalisali kao muške prostitutke - barem prema wikanskoj ženskoj informaciji. Xanith je često cijenjen zbog svoje ljepote (sudeći prema konceptima ženske ljepote) i zbog sposobnosti za obavljanje ženskih poslova (usporedi berdače

Sjeverne Amerike). Na vjenčanjima pjevaju žene a muškarci su muzičari, ali su xanith obično bili najbolji pjevači - a vjenčanja su javne prigode na kojima se često xanith "autuju" time što pjevaju sa ženama i time javno izjašnjavaju njihovu rodnu transformaciju. Većina xanith uzdržava sama sebe (kao što se i očekuje od svih muškaraca), iako kao sluge – što ne bi nijedna žena ili slobodni muškarac učinili. Jasno se vidi mješavina rodnog statusa i identiteta. Xanith može biti žena u većini društveno-kulturnih slučajeva, ali se još uvijek očekuje da se prilagodi toj najvećoj od muških svih vrlina - nezavisnosti.

Slična mješavina se vidi u pojavi xanitha. Xanith nije transvestit - njegova odjeća je androgena ili feminizirana, ali on ne nosi veo. Muškarci nose bijelo, žene nose svijetle boje, xanith nose nešablonske svijetle boje. Muškarci nose kratku, žene dugu a xanith srednju dužinu. Muškarci i žene pokrivaju glavu, ali ne i xanith. Xanith se ne pokušava predstaviti kao žena, prije je srednji rod, ali se društveno tretira kao žena. Zaista, gdje su xanith pokušali da se pojave u ženskoj haljini bili izudarani - ali kao pasivni partneri u istospolnim odnosima nisu bili kažnjavani. Niti je aktivni partner imao ikakav utjecaj na rodnu/spolnu izgradnju osobe – ostao je muško. Žena (bez obzira na spol svog partnera) uvijek je žena, jer ona nikada ne može penetrirati. Što je još važnije, biti xanith ne mora biti trajna kategorija. Svaki muškarac može:

1. biti "žena" nekoliko godina i onda se preobratiti, trajno, u muškarca
2. može biti "žena" u starijoj dobi
3. smjenjivati se između muškarca i žene

Međutim, izgleda da je samo muškarac bio u mogućnosti kretati se između rodova – žene su uvijek bile žene.

Ova posljednja tačka je presudna, jer izoštrava ulogu rodnog identiteta (kako se neko ponaša) i biološkog spola (genitalija sa kojima je neko rođen). Xanith su pravno muškaraci i odrasli, dok

su žene uvijek maloljetne. Xanith zadržava muški status. Xanith može postati "muško" kao rezultat uspješne konzumacije braka i nakon toga se tretira kao muškarac od strane žene (tj. odvajanje će se dogoditi), iako on i dalje može zadržati karakteristike (odjeća i slično) xanitha. Tako definisanje osobina biološkog spola nije posjedovanje određenih anatomskeh organa, nego sposobnost da ih se koristiti. Muškarac je neko ko ima seksualni odnos sa ženom. Muškarac koji preuzima pasivnu ulogu je društveno žena, jer je to uloga žene (ženskog roda) u seksualnim odnosima.

Moramo se odmah zapitati kako takva grupa može postojati u strogom, tradicionalnom muslimanskom društvu. Dijelom, to je zato što su zakoni taktičnosti i gostoprимstvo takvi da Omani ne bi djelovali na način koji sugerira kritike tuđeg poнаšanja – posebno nekoga izvan najuže porodice. Osim toga, osnovna struktorna jedinica je porodica, sa glavom porodice koja ima najveću "moć". To rezultira u nekoj naizgled čudnoj pravnoj stvarnosti. Javna ženska prostitucija je nezakonita i kažnjiva od strane države. Diskretna ženska prostitucija od strane udane žene - iako poznato svima i raznovrsna - je grešna (tj. preljub), ali samo se muž može žaliti. Muška prostitucija je grijeh, ali ne i nezakonita te se нико ne može žaliti, jer нико nije "oštećen" (tj. ima izravan uzrok za žalbu) na posjedu ili lično (čast, kao i slučaju preljuba). Dakle, većina Omana jednostavno je pragmatična:

nema stigme na muškarcu koji traži društvo [xanitha] u seksualne svrhe, iako se i muškarci i žene slažu da je sam čin sramotan. No, svijet je nesavršen, i sramotna djela [su] sastavni dio života.

Ovaj relativno razumni stav, koji također čuva porodične i susjedske odnose u usko povezanom društvu, nije pravilo. Unatoč ranijim ambivalentnostima, islamske zemlje su danas izuzetno anti-gej. Svi sedam zemalja u kojima je homoseksualnost kažnjiva smrću su muslimanske i od osamdeset dvije gdje je u

pitanju zločin, trideset šest su pretežno muslimanske. Ovo izgleda čudno s obzirom na situaciju (gore navedenu) u ranijim godinama, kada se, na primjer, Kalif u Bagdadu (u 800-tim) "predao u potpunosti zadovoljstvu u društvu svojih evnuha odbijajući da uzme suprugu". Osim toga, iako Kur'an navodi jasne, određene kazne (npr. broj udaraca) za većinu zločina, nema izričite kazne za sodomiju, osim zapisa da je "narod Luta" (Sodoma i Gomora) bio kažnjen. Kazne se spominju u hadisu (izreke Poslanika) i šerijatu (pravni propisi temeljeni na tradiciji, Kur'antu i hadisu).

Kao što smo već naveli, ova represivna reakcija na istospolna djela nije univerzalna. Oman, kao i mnogi od tradicionalnih, gostoljubivih, porodičnih islamskih društava, su nešto opušteniji. Kasnije, 1930-tih slična situacija je postojala u Siwi (zajednica oko oaze u libijskoj pustinji zapadnog Egipta, poznata u antičko doba kao mjesto proročanstva, drugo nakon Delfa). Antropolog Walter Cline (1930) je naveo:

svi normalni muslimanski muškarci i dječaci iz Siwana prakticiraju sodomiju. Među njima domoroci se ne stide toga, oni otvoreno govore o ljubavi prema ženama i mnogi, ako ne i većina, njihovih sukoba proizlazi iz homoseksualne konkurenциje.

Arheolog grof Byron de Prorock (1930) je sačinio sličan izvještaj. Istaknuo je "entuzijazam kojem se nije moglo pristupiti, čak ni u Sodomi. Homoseksualnost nije samo prisutna, bila je bijesna". Štoviše, muškarci su ženili druge muškarce na velikim ceremonijama – praksa koju je okončala britanska vlast.

Niti ovo treba biti veliko iznenadjenje u veoma zatvorenim zajednicama koje striktno odvajaju žene i stavljaju premiju na predbračnu žensku nevinost, žensku bračnu vjernost i kasno doba braka za muškarce. Ove kulture moraju, gotovo nužno, prihvatići neke istospolne aktivnosti ako ne iz nekog drugog razloga onda kao odušak za mušku seksualnost. Da to pogoduje prihvaćanju onih muškaraca koji preferiraju homoseksualne aktivnosti, očito je; da to zahtijeva neke društvene konstrukte

kako bi se omogućile homoseksualne radnje možda je manje očito, ali ne manje potrebno.

Iako je to svakako slučaj, situacija u većini islamskog svijeta, posebno među muslimanima iz gradskih predjela - je vrlo različita. Savremene islamske vođe su puno oštriјe od onih iz prošlosti. Doktor Muzammil Siddiqi, direktor Islamskog društva Sjeverne Amerike, je rekao, da je "homoseksualnost (biti homoseksualna osoba, a ne homoseksualni čin) moralna bolest, grijeh, trulež ... niko nije rođen kao homoskulna osoba". Šejh Sharkhawy, imam u londonskoj Regent Park džamiji, je rekao, "moramo spaliti sve gejeve kako bismo spriječili pedofiliju i širenje AIDS-a". Možda najviše od svega iznenađuje da u naciji sa zakonima o zabrani poticanja na nasilje i mržnju, muslimansko obrazovano društvo (London) je objavilo literaturu za učenike koja ukazuje na smrtnu kaznu za homoseksualnost.

Premještajući se natrag u Afriku, unatoč brojnim problemima koje smo imali u vezi ovog kontinenta u prošlosti, sada smo na mnogo sigurnijem terenu kada razmatramo homoseksualnost od 1800. godine. Međutim, problemi i dalje postoje. Izvori iz 19. vijeka su produkt evropskih kolonijalnih vladara, koji su imali interes portretirajući Afrikance u svjetlu koje bi opravdalo nastavak kolonijalne kontrole. Izvori iz post-kolonijalnog razdoblja mogu patiti od sličnih mana. Mnoge savremene afričke vođe su odlučne u odbijanju prošlih događaja koje vide kao "uvrede" svojih predaka. I kolonijalne i post-kolonijalne vođe prihvataju zapadno-kršćansko razumijevanje homoseksualnosti kao "grešnog" i "zla". Kolonijalni vladari su koristili prisutnost seksualne devijacije kao argument za potčinjavanje "lošijih" Afrikanaca. Afrički čelnici poriču ove akte i pojedince iz istog razloga - oni smatraju ovakvo društvo "inferiornim".

U stvarnosti, međutim, afričke kulture su tradicionalno imale ideje o seksu, seksualnosti i rodu koje jednostavno nisu bile dio judeo-kršćanskog modela koji je oblikovao zapadnu Evropu. To jednostavno govori o historijskoj činjenici. Za pokušaj označavanja takve razlike kao manje vrijedne ili devijantne

treba prihvati da su zapadni razvijeni modeli “ispravno” mjerilo po kojem bi društva trebalo mjeriti. To je čista subjektivnost. Ova subjektivnost - ili pristranost - dovela je do toga da mnoga društva negiraju historiju. To je proizvelo Aleksandra Velikog koji je imao samo seksualne odnose sa ženama, indijskim vladarima, kineskim carevima, medicinarima sjeverne Amerike i afričkim pojedincima koji su također u potpunosti bili heteroseksualni.

Jedinstvene konstrukcije seksualnosti nisu bile ograničene na homoseksualnost. Na primjer, među Akanima na Zlatnoj obali postojala je tradicija koje se odnosila na prostituciju. Dve vrste prostitucije postojale su historijski. Čelnici u ruralnim zajednicama bi kupovali žene kao seksualno roblje. Žene su naplaćivale za svoje usluge, ali je novac išao u lokalne elite koje su plaćale za ženu. Zauzvrat, žena je bila hranjena i udomljena i, kasnije, obezbijedena “penzijom”. Druga vrsta prostitucije uključivala je žene koje su se bavile prostitucijom kao zanimanjem koje im daje finansijsku slobodu. Javne žene su bile prezrene, iako pragmatično rješenje za problem nedostatka žena, uzrokovani nedostatkom supruga ruralnih vođa koji su se potom nadomještali javnim ženama. One žene koji su postale “profesionalne” prostitutke se nisu suočavale sa društvenim osudama i često su bile u mogućnosti uložiti svoje prihode u druge uspješne poslove.

Širom kontinenta nalazimo sličan stav prema muškim prostitutkama. Pišući o Zanzibaru u 1899. godini, sociolog Michael Haberlandt je napomenuo da je lokalno stanovništvo razlikovalo muške prostitutke i muškarce koji su stupali u seksualne odnose sa drugim muškarcima. Njegove evropske predrasude su značile da nije mogao shvatiti zašto je ova razlika postojala:

Prema vanjskom izgledu, urođena suprotnost muškarca [homoseksualne osobe po “rođenju” ili “izboru”] se nisu razlikovale od muških prostitutki [robovi prisiljeni na istospolna djela], ali su starosjedioci činili oštru razliku između njih:

profesionalni katamiti [sic] su prezreni, dok je ponašanje urođene-suprotnosti tolerisano kao amri ya muungu [Božja volja].

Ono što se činilo da Haberlandt ne može zaključiti jeste da je u Zanzibaru društvena osuda bila usmjerena protiv prostitutki u ropstvu prije nego na homoseksualnost. Zanimljivo, iako nije istražio fenomen, također je napomenuo da je broj pojmove za lezbejski seks podrazumijevao djela koja su bila u općoj upotrebi, naizgled bez društvene sramote: kulam-bana (kunilingus), kusagara (frotiranje), kujitia mbo ya mpingo (koristeći dildo od ebanovine). Slično stajalište navedeno je pola vijeka kasnije od strane Simona Messinga, među koptskim (kršćanskim) Amhara seljacima. Imali su riječi za žene-muškarce (wandarwarad) i muškarce-žene (wandawande). Unatoč kršćanstvu, ovi seljaci su uglavnom tolerisali ove pojedince, smatrajući ih “Božjim greškama”.

Haberlandtovi izvještaji iz Zanzibara jednostavno počinju nizom zapažanja. Također je izvjestio o nemuževnim muškarcima među Wgandama (Uganda), koji su bili “potpuno posvećeni pederastiji”, iako noviji izvještaji pokazuju da Wganda tvrde da takvo ponašanje potiče iz Afrike i njezine “ludosti”: “zašto gubiti vrijeme sa muškarcem kada su žene u potpuno-sti dostupne”. Otprilike u isto vrijeme, Simon Ambrogetti je primijetio da su neki muškarci iz Eritreje stupili u homoseksualne veze kada su bili adolescenti, iako su obično završili u heteroseksualnim brakovima. Međutim, istaknuo je da su neki od mladića (koje je nazvao “malim vragovima”, diavoletti) nastavili sa seksualnim odnosima sa drugim mladićima, čak i kada su bili u braku.

Godine 1909. Friedrich Bieber je zabilježio istospolne veze između muslimanskih Haraira (u Etiopiji), kao i kod Galla (također u Etiopiji) i Somalijaca. Mogao je identificirati da nije postojala dobna razlika u odnosima (tj. nisu bili pederasti) ili prepostaviti odredene rodne uloge (tj. niko nije “postao ženom”). On je također istaknuo kako je istospolna uzajamna masturbacija bila

uobičajena među oba spola. Druga islamska skupina (stanovnici rijeke na sjeveru Sudana) su proučavani od strane Pamela Constantinidesa koji je zapazio da su feminizirani muškarci (zaar) ključni za lokalni kult ozdravljenja i da je većina drugih naroda te kulture prepostavljala da su ovi muškarci također sudjelovali u istospolnim djelima.

Naravno, prisutnost istospolnih djela se može tumačiti na više načina - koji mogu biti tačni ili mogu samo dati bolji uvid u promatračeve pretpostavke. Jedan daljnji primjer iz ranog 20. vijeka dolazi iz rada Melvillea Herskovitsa 1930. godine. On je istaknuo da su homoseksualne aktivnosti među mladima Daho-meansa (tzv. gaglgo), bile "situacijske", jer je tvrdio da je do njih dolazilo zbog nedostatka žena (kao i kod istospolnih činova u zatvoru). David Livingstone (1865) je zabilježio istospolne činove između adolescenata.

Jedan vijek nakon Haberlandta, Deborah Amory je provela istraživanje o Zanzibaru i Mombasi koje je bilo usmjereni na homoseksualnost. Njen izvještaj posmatrao je mashoga muškarce - koji imaju puno toga zajedničkog sa indijskim hidžrama. Mashoga muškarci (od shoga, u množini se dodaje prefiks ma) oblače žensku odjeću u određenim društvenim i ritualnim obredima. Istaknula je da su ti muškarci (koji se još nazivaju makhanith i mahanisi) bili stigmatizirani i smatrani seksualno pasivnima. Aktivni partner zvao se basha (šef, majstor) ili haji (referenca za nekoga ko je uspio priuštiti haj). Shoga je obično juko wazi (otvoren, "vani"), dok će basha obično - barem službeno - biti anajificha (krijući se, "zatvoren"). Većina ljudi koje je upoznala tolerisala je ali nije odobravala mashoga. Ono što je zanimljivo jeste da je opće mišljenje bilo da je homoseksualnost shoga bila dio ljudske suštinske roho (duh) ili umbo (priroda), koji nas podsjeća da vjerujući da je homoseksualnost utemeljena u biću (tj. genetska) ne mora nužno dovesti do tolerancije, prihvatanja i jednakosti.

Jedno od najvažnijih istraživanja, naime, proveo je Edward Evans-Pritchard 1930. godine među Zande (grupa

rasprostranjena širom Sudana, Srednjoafričke Republike i Konga). Dobićemo zanimljiv uvid ne samo u modernu afričku homoseksualnost, već također i u stavove zapadnih sociologa u ovoj studiji. U svom izvorno objavljenom djelu Evans-Pritchard nije imao reference o istospolnim aktivnostima. Samo je 1970. godine, pri kraju karijere i života, podijelio svoja zapažanja o homoseksualnosti među Zande sa širim akademskim svijetom. Jasno, bio mu je neugodno zbog informacija koje je pronašao i čini se da je prepostavljao da će se smatrati neprikladnim za objavljivanje.

Naročito je izvijestio o ponašanju ratnika i njihovih paževa (slično samuraju i njegovim mladim pomoćnicima). Stariji Zande je napomenuo da su u predkolonijalnim danima:

Muškarci imali spolne odnose sa mladićima kao što su to činili sa [svojim] suprugama. Muškarac je plaćao naknadu drugom ako je imao odnos sa njegovim dječakom. Ljudi su pitali za ruku dječaka sa kopljem, baš kao što su pitali za ruku djevojke od njenih roditelja. Svi oni mladi ratnici koji su bili na dvoru, svi su imali dječake [ndongo-techi-la].

Što se tiče otkrića Evans-Pritcharda, seks koji se dešavao bio je interkruralni. Također je čuo glasine (od muških ispitanika) o lezbejskim aktivnostima. Navodno, žene u kraljevskim haremaima su nosile strap-on dildo od korjenastog povrća ili banana. Zande su tolerisali, pa čak i prihvatali muško-muški (na dobi baziran) seksualni odnos, ali su se užasavali lezbejstva, smatrajući ga "vrlo opasnim". Ne može se zaključiti iz Evans-Pritchardove studije (ili drugih spomenutih) da je seksualni odnos na osnovu dobi (pederastija) bio jedini ili normativni model. U isto vrijeme (kasnih 1930-tih), kako je proučavao Zande, studije o Nkundo (rijeka Kongo) su zabilježile mlade muškarce koji su imali tendenciju da penetriraju u svoje starije partnere.

Među različitim etničkim grupama (Rundi, Hutu i Tutsi) u Ruandi, izvjestan broj riječi je zabilježen u ranom 20. vijeku za sodomite (umuswezi; umukonotsi) i sodomiju (kusweana nk'imbwa; kunonoka; kwitomba; kuranana imyuma; ku ' nyo), kao i za transrodne, "hermaphrodiske" tradicionalne duhovne vođe (ikihinu; ikimaze). Međutim, samo postojanje riječi ne podrazumijeva toleranciju prema aktivnostima ili čak razumijevanje ponašanja uz zapadnu liniju. Na primjer, fizički činovi između žena u Južnoj Africi koje bi zapadnjaci smatrali seksualnim nisu percipirani kao seksualni. To je ista vrsta racionalnog obrazloženja koje je podupiralo tvrdnu predsjednika Clintonu da nije imao "seksualne odnose s tom ženom", iako su mnogi ljudi, uključujući i Monicu Lewinsky, bili sigurni da je imao seksualne odnose. Nedavne studije su također sugerisale da veliki broj nevjenčanih američkih evanđelista, koji su se zavjetovali na "djevičanstvo" primjenjuju tumačenje riječi koja samo uključuje vaginalnu penetraciju - teški peting, međusobna masturbacija, pa čak i oralni seks, u tom slučaju, neće promijeniti nečiji status djevice. Drugim riječima, ono što se računa kao seksualni odnos, seksualna veza, sodomija i slično, može se uveliko razlikovati od kulture do kulture, pa čak i unutar kultura.

Situacija među Hausima na vrlo lijep način ilustruje afrički kontekst ove ideje kulturnog relativizma. Za Hausa muškarce, brak nije pitanje emocionalne privrženosti, ljubavi, ili čak izbora; to je temeljna moralna i društvena obaveza prema porodici i široj zajednici. Među Hausima postoje muškarci koji se nazivaju i "yan daudu", što se može prevesti kao "homoseksualac", "transvestit" koji se fokusira se na "orodnjenu" odjeću; dok je "pimp" neko uključen u seks-industriju, ali ne kao sudionik. U većini slučajeva, čini se da se riječ odnosi na specifične rodne aspekte ponašanja. To znači, "yan daudu" preuzima ženski posao i smatra sebe "nalik na ženu", ali se inače ne preodijeva i još uvijek mu se obraća i tretira se kao muškarac od strane drugih članova zajednice. Da zakomplikujemo stvari, kada je fokus na stvarnoj seksualnoj aktivnosti, terminologija postaje

još više kulturno specifična i zbnjujuća. Za dvojicu muškaraca koji se upuštaju u uzajamnu penetraciju (umjesto da jedan bude aktivnan a drugi pasivan) ili koji su istog društvenog, ekonomskog i starosnog statusa, smatralo se da prakticiraju kifi - lezbejstvo! Bilo bi sigurno tačnije objasniti yan daudu kao feminiziranog muškarca koji razgovora obično sa ženama, dok bi kifi predpostavljao nešto više od istospolnih činova u "jednakom", svestranom odnosu.

Činjenica je da engleski jezik nema posebnu riječ za bilo koji od ova dva koncepta koja sjajno ističu neke od problema pretpostavljajući da istospolni činovi - ili ponašanje koje izgleda kao da implicira istospolne činove, modernim posmatračima - su homoseksualni ili gej. Svaka kultura koju smo ispitali je, gotovo od početka historije, imala različite kategorije, mjesta, ili niše za pojedince čije ponašanje nije odgovaralo većini društveno uobičajenih konstrukcija spola, roda i seksualnosti. Međutim, kako primjer Hausa pokazuje, ove kategorije se rijetko podudaraju s onima drugih kultura i vremena - i gotovo nikada sa modernom zapadnom konstrukcijom pojma "gej". To ipak ne znači da muškarci nisu imali seksualne odnose sa muškarcima ili žene sa ženama u prošlosti, širom planeta.

Očito su to učinili i, što je sigurno, njihove kulture (s izuzetkom monoteističkih društava, posebno kršćanstva) bile su sklone tolerisati ili zanemariti takva djela.

Također, možemo obratiti pažnju na Ghanaians kao još jedan primjer. Androgini muškarci su nazivani kojobesia (muškarac-žena), iako ovo ne implicira stvarni komentar seksualnih aktivnosti muškaraca. To je opaska o rodnim ulogama i osobinama. Doista, odbacivanje od strane Ghanaiansa i drugih Afrikanaca pojmoveva kao što je "gej" i ideje "homoseksualnosti" kao urođenih Afričkih, može biti komplikovanije objašnjenje o ovim riječima. To je, dijelom, odbacivanje zapadne kulturne konstrukcije koju ove riječi označavaju a ne eksplicitno odbacivanje istospolnih djela ili ponašanja. Čini se da se kasnije javlja skoro univerzalna tolerancija sve dok je skriveno, kao što smo vidjeli drugdje, ne

negira odgovornost prema rađanju u široj zajednici. Čak i kada je prokreacija problematična, pojedinci često bivaju “reinterpretirani” tako da ne ispunjavaju duhovne ili religijske uloge, što je većinom antitetično prokreaciji.

Stoga, Hausa i ostali nas podsjećaju da, bez obzira kako inventivna i zbumujuća, većina društava je historijski uspjela konstruisati održivo mjesto za ljude koji su “drukčiji” (u smislu da “nisu kao drugi”). Izgleda da su zapadna kršćanska društva osvojila jedinstvenu distinkciju u odlučivanju, kao šampioni slobode i demokracije, da li će širiti homofobiju svijetom. Kroz “kolonizirano” prihvatanje zapadne kulturne hegemonije i predrasuda, druga društva su počela sa brisanjem što je moguće većeg broja starih niša za seksualne nekonformiste.

Ono što je još interesantnije jeste mjera do koje su savremene afričke kulture pokazale kulturnu konstrukciju na koju smo naišli drugdje: seksualni odnos zbog užitka, za razliku od seksualnog odnosa zbog rađanja. Potonji je, silom, heteroseksualan, ali ovaj drugi može uključivati bilo koji broj uparivanja. U nekim slučajevima, ovo stajalište je artikulirano snažno i nedvosmisleno. Nije svako dokazivanje validnosti istospolnih činova i ljubavi zapadno i post-stonvolsko (tj. nakon 1969. godine i pobune u baru Stonewall na Manhatnu, u koji su većinom izlazile gej osobe, što se obično smatra rođenjem “pokreta za prava gejova”. Godine 1923. Nguni (Južna Afrika) vojnik je kažnjen zbog seksualnog vrijedanja drugog vojnika jedne noći u barakama. Kada je kažnjen branio se govoreći:

Ne zna li narednik da postoje muškarci koji od mladosti žude za ženama, i drugi, koje privlače samo muškarci? Zašto bi on onda trebao biti kažnjen? Nakon svega, on ne zna zašto ga je Bog ovakvog stvorio – da može voljeti samo muškarce?

Slično dokazivanje je pronađeno među Herero (Namibia i Botswana), koji su priznavali posebna muško-muška prijateljstva nazvana oupana, koja su uključivala analni odnos

(okutunduka vanena). Kada ih je misionar Johan Irle kritikovalo zbog tolerisanja ovako gnusnih praksi, odgovorili su da su "odrasli od djetinjstva na svoj prirodan način".

Slične istospolne veze su zabilježene među Namanima (Južna Afrika) tokom 1920-tih (nazvani soregus); naglasak je bio na ekonomskoj dobiti od veza, ali seksualni odnos nije bio nepoznata komponenta. Godine 1951. Izvještaji o Nyakyusa (Tanzania) raspravljali su o homoseksualnim činovima između adolescentnih muškaraca, kao i između mlađeg i nešto starijeg muškarca. Interkruralni seks je bio uobičajen i analni seks je bio moguć, ali oralni seks nije bio prihvaćen. Herero, što je već spomenuto, nas također podsjećaju da se ne može odbaciti seksualni odnos u muško-muškim vezama pretvarajući se da su muškarci "samo dobri prijatelji", ili da je seksualni odnos rijedak i da nije bitan dio kulturnog konstrukta istospolnog prijateljstva. Herero ne samo da imaju ideju o oupanga (seksualno prijateljstvo) sa epanga (erotski prijatelj), već je također omukueta (ne-erotski prijatelj; drug). Ove riječi su također korишtenе za žensko prijateljstvo. Normalna reakcija na pokušaje da se ovakve stvari ispitaju je takva da je "čin dozvoljen, ali govoriti o njemu nije" – "radi ali ne govorи". Stoga, društveno neodobravanje ide zajedno sa diskusijom o tome da li ide prije seks ili njegovo prakticiranje.

Zbog prominentnog stava preuzetog od Mugabea i njegovog režima u Zimbabveu, bilo bi neophodno raspravljati o toj situaciji. Kao takvo, Zimbabve može poslužiti kao "studija slučaja" za ostatak kontinenta. Prije nego što se vratimo u Zimbabve, naime, vrijedno je napraviti stanku na trenutak kako bismo razmotrili istospolne činove i osobe među pripadnicima jedne od najpoznatijih afričkih grupa – Zulu. Zulu zaslužuju diskusiju, ako ne zbog nekog drugog razloga onda zbog toga što su nametnuli najveću odbranu evropskim trupama (britanskim) koje su patile u rukama ne-evropske vojske, u januaru 1879. godine na Isandhlwana. (Možda nije iznenadjuće, Zapad je preferirao

da napravi manji angažman na Rorke Driftu, koji su Britanci osvojili, što je tema filma Zulu).

Veliki kralj ratnik i osnivač Zulu nacije, Shaka Zulu (1785 - 1828), ponašao se na način da je, što je jedan naučnik napomenuo, implicirao da je uvjek bio latentni homoseksualac. Nije sasvim jasno zašto je riječ "latentni" korištena. Iako je Shaka Zulu imao veliki harem sa "suprugama", izričito je zabranjivao da ih se zove suprugama, preferirajući da ih se zove "sestrama". Također je obznanio da je mislio da je djecu bilo najbolje ostaviti dok ratnik nije bio prestar za borbu, i u međuvremenu, prakticirao je ukuHlobonga (interkruralni seks/frotiranje). Naredio je svojim vojnicima da ostanu u celibate, osim ako nisu već vjenčani i grupisao ih je u istospolne barake. Većinu svog vremena provodio je, ne u harem, već u društvu regimente najmlađih vojnika, u Fasimba.

Naknadni zapisi o drugim Bantu govornicima usko su povezani sa podrškom Zulua za ideju da su istospolni odnosi bili priznati dio kulture. Godine 1883, Basotho (Lesoto) glavni Moshesh je rekao da nema kazne za "neprirodne zločine" u tradicionalnom pravu i da je takvo ponašanje bilo "rijetko". Zabilježeno je da je upotreba kršćansko-zapadnog neprirodnog zločina i nejasne riječi "rijetko" (koliko rijetko je rijetko?). Oko 1900. godine još jedan Zulu vođa slijedio je Shaka Zulu u naređivanju svojim vojnicima da se suzdrže od seksa sa ženama. "Nongoloza" Mathebula (1867 - 1948), koji se također zvao i "kralj Ninive", vodio je pokret otpora protiv bijelaca u Južnoj Africi. Stariji vojnici (ikhela) su htjeli uzeti adolescentne muškarce (abafana) kao dječake-supruge (izinkotshone). Kada je bio uhapšen izjavio je da su homoseksualni činovi bili uobičajeni među njegovim ratnicima. Štoviše, pojasnio je da ovo nije bio (situacijski) rezultat nedostatka žena: "čak i kada smo bili slobodni na brdima južnog Johanesburga, neki od nas su imali žene, a neki od nas su imali muškarce za seksualne svrhe.

Međutim, situacijska homoseksualnost je bila definitivno odlika rudarskih zajednica Južne Afrike, gdje su žene bile rijetke

(supruge i djevojke su ostajale na selima), a prostitutke su smatrane značajnim zdravstvenim rizikom. U ovakvim okolnostima veze nisu bile potajne i neformalne; bile su javne i ritualizirane. Većina veza su se odlikovale razlikom u godinama, sa starijim muškarcima (nima, “suprug”) koji plaća mladoj cijenu (lobola) za mladost (zvana različitim imenima: nkhonsthana, amankotshame, izinkotshane – kao što su bili Mathebulini ratnici – ili tinkonkana – “rudareva supruga”). Jasno, ovo je bilo strogo povezano sa dostupnošću žene, ali kao stariji rudar, Filemon, je rekao 1987. godine “rudarske žene” su stupale u veze “zbog sigurnosti, zbog sticanja imovine i zbog same zabave.” Ovi dogовори су bili javni, tako da su 1988. godine vlasti donijele zakon o prakticiranju (mteto) ovih veza.

Čak kada su žene bile dostupne ovakve veze su postojale. Na primjer, u Mkumbani (naselje blizu Durbana) 1950-tih godina dešavala su se muško-muška vjenčanja jednom mjesečno. Rituali koji su korišteni za muško-ženska vjenčanja bili su isti i u većini slučajeva nova “muška mlada” je ulazila u porodičnu zajednicu u kojoj je već bila ženska supruga, koja je izražavala dobrodošlicu novoj “mladoj” kao idealnoj zamjenskoj supruzi – ona/on je bila nesposobna da rađa djecu kako ne bi prijetila nasljedstvu prve supruge.

Suprug (obje vrste supruga) nazvan je iqgenge, dok je muška supruga bio skesana.

Ovi primjeri iz južne Afrike mogu nagovijestiti da je situacija u današnjoj Africi relativno tolerantna. Na jednom nivou, ovo je slučaj. Južna Afrika preuzela je vodstvo sa svojim post-aparthejdskim ustavom, koji je bio prvi nacionalni ustav koji je zabranio diskriminaciju na osnovu seksualne orijentacije. Klauzula je prošla na parlamentu uz podršku Afričkog nacionalnog kongresa, Pan-afričkog kongresa, Nacionalne stranke i stranke Inkatha. Štoviše, unatoč homofobičnoj retorici koja se često povezuje sa biskupom Desmondom Tutu, ovaj pozitivni stav, oslanjajući se sigurno na historijsku tradiciju autohtone tolerancije nenormativnog seksualnog i rodnog ponašanja, nije

praćen od strane drugih nacija kako bi se oslobodila od apartheida, Zimbabve. Godine 1995, kada je otvarao Međunarodni sajam knjige u Zimbabveu, čija je tema te godine, ironično, bila "Ljudska prava i Pravda", predsjednik Robert Mugabe je rekao:

Smatram to prilično pretjeranim i odbojnim za svoju ljudsku savjest [naglasak moj] da su takve nemoralne i odbojne skupine [ležbejske i gej grupe imale su književnost koja je bila zabranjena], poput onih homoseksualnih osoba koje su vrijeđale protiv zakona prirode [napomena: koncept razvijen od strane grčko-rimskih filozofa, ne Afrikanaca] i protiv običaja religijskih uvjerenja [također napomena: uvezeno od strane evropskih kolonijalnih vladara] prihvaćenih od strane našeg društva, trebalo bi imati zagovornike kod nas i drugdje u svijetu ... [a kasnije i na konferenciji za novinare] ne vjerujem da bi trebao imati bilo kakva prava uopšte [osjećaj koji je, promjenom cilja, Ian Smith mogao izreći].

Ovi osjećaji su ekstremna verzija onih koji su se čuli više puta kod mnogih afričkih religijskih i političkih vođa. Osim toga, taj stav zauzimaju Afrikanaci iz dijaspore - na primjer, bilo rep umjetnici, čiji su tekstovi često homofobični, smatraju da nema riječi u bilo kojem od afričkih jezika za "homoseksualca". Stavljanje na stranu onoga što smo već vidjeli - riječima dovoljno – također je primjećeno, na primjer, da ne postoji riječ u Šona (Zimbabve) za "orgazam". Treba li se zaključiti da ne postoji takva fiziološka pojava?

Međutim, najbolji način kako bi se suprotstavilo kolonializmu izvedenom iz viktorijanskog, kršćanskog evropskog mentaliteta Mugabe jeste da pustimo historiju Zimbabvea da govori sama za sebe. Savremeni historičar Marc Epprecht je uvjerljivo demonstrirao da su istospolna djela i pojedinci bili dio predkolonijalnog, tradicionalnog društva. Njegovi rezultati su dobro ispitani u nekim segmentima. Godine 1890. britanska južnoafrička vlast je okupirala Mashonaland i započela je proces

dovođenja područja pod britansku kolonijalnu kontrolu. Do 1892., struktura kolonijalnih sudova je bila na mjestu i, u toj godini, 1,5 posto slučajeva bili su homoseksualci, dok nije bilo slučajeva heteroseksualnih silovanja (ili napada) ili bestijalnosti. Nakon Mugabove argumentacije, moglo bi se zaključiti da je tradicionalno zimbabveansko društvo (dvije godine nakon dolaska evropske uprave) lišeno sodomije i heteroseksualnog seksualnog nasilja - ali niko ne može tvrditi da nema dokaza o istospolnim aktivnostima.

Godine koje su uslijedile (1892 - 1923) proizvele su neprekidni tok istospolnih slučajeva, ukupno oko 300. Prije svega, to su bili slučajevi homoseksualnog napada. U tim slučajevima, 90 posto optuženih bili su Afrikanci, 8,7 posto Evropljani i oko 3 posto Azijci ili "obojeni". Većina slučajeva je bila koncentrisana u ranijem razdoblju i ukazuju na to da su vremenom suci postali manje zainteresovani za procesuiranje istospolnih aktivnosti, osim kada su ih počinili Evropljani. Jasna pristranost se razvila među kolonijalnim bijelim sucima, za koje se čini da su bili utemeljeni na pretpostavci da su takvi zločini među bijelcima ugrožavali njihovo "superiorno" držanje u koloniji (baš kao stav koji ćemo vidjeti u nastavku među britancima u Indiji za sodomijom među evropskim vojnicima).

Podjednako važno, iz ranog perioda kolonijalne historije, suci su zauzimali stajalište da konsenzualni homoseksualni činovi nisu bili kažnjivi - dekriminalizacija sudskim aktom prije nego zakonodavnom inicijativom. Na primjer, 1913. godine, sudac L.F.H. Roberts je odbacio slučaj rekavši: "Čini mi se da prekršaj nije počinjen". Svjedok tužiteljstva se žalio da je napadnut analno, ali je priznao da je primio novac za ponovljena djela interkulturnog seksa. U stvari, čini se da je sudac zauzimao stajalište da je žrtva "to tražila". Iako to nije neuobičajeno u slučajevima heteroseksualnog napada, iznenadujuće je da se pronađe ovdje. Čini se da se suca nije ticalo to što je optuženi pokušavao da ima spolni odnos sa drugim muškarcem. Dvije godine kasnije, advokat je presudio u drugom slučaju da "kako je podnositelj

bio dovoljno star kako bi cijenio ono što je učinjeno, i pristao, kazneno djelo nije počinjeno". Godine 1922. advokat Clarkson Tredgold ukinuo je osuđujuću presudu na temelju toga da dokaz "upućuje gotovo izravno na slučaj pristanka".

Ovi slučajevi ukazuju na niz važnih pitanja. Prvo, suci su zauzeli stajalište da konsenzualni homoseksualni seks (posebno među Afrikancima), nije bio kazneno djelo. Drugo, Afrikanici nisu bili proporcionalno izraženi nego se moglo očekivati s obzirom na ukupnu kolonijalnu demografiju (i okolnosti o kojima će se raspravljati u nastavku čine ovo pitanje još jačim). Treće, uzorak pokazuje da je bijela kolonijalna uprava bila priличno nezainteresovana za afričke seksualne prakse, ali je bila riješena da održi "dobar primjer" među bijelcima. Dvije značajke kolonijalnog mentaliteta dodatno komplikuju pokušaje da se utvrdi pojava homoseksualnosti u Zimbabveu. Prvo, iako želeći da kontrolišu bijelo seksualno ponašanje kako bi izbjegli skandal, Britanci su također nastojali izbjegći ostvarenu raspravu o sodomskim suđenjima u cjelini. Na primjer, 1929. godine, James Noble je osuđen za devetnaest tačaka (prilično groznih) seksualnih napada na dječake i nastavnike u Thabas Unduna Misija školi, gdje je bio domar. Bulawayo hronika odlučila je da ne prijavljuje suđenje ili njegove rezultate i ni spomena nije bilo o slučaju u "službenom" godišnjem izvještaju britanske južnoafričke policije.

Drugi aspekt kolonijalne misli koja je bila sklona skrivanju afričke seksualnosti bila je prepostavka da su Afrikanci bili "djeca". Afrički muškaraci su ostali "dječaci" u očima svojih bijelih kolonijalnih vladara i, kao takvo, njihovo ponašanje je posmatrano kao nezrelo. Rasprava za bijele bila je da li su Afrikanci bili "nemoralni" (po prirodi), ili "perverzni" (po izboru). U svakom slučaju, oni su percipirani kao nezreli, manje civilizovani i "bliži prirodi". Očito, ova potonja ideja nije imala ništa od modernog koncepta "organskog" i "konzervističkog", nego je značilo da su Afrikanci shvaćeni kao životinjski, brutalni - vođeni njihovim najnižim instinktima. Dok zimbabveanski

Afrikanci nikada nisu prihvatili ovaj stereotip, oni su dijelili sa svojim kolonijalnim gospodarima želju za izbjegavanjem bilo kakvih otvorenih rasprava o seksu.

Ova šutljivost je tradicionalna značajka afričkog društva u Zimbabveu. Najbolji primjer za to je praksa kupindira ili kusikira rudzi (uzgajanje sjemena). Kada par ima problema sa začećem djeteta, prihvatljivo je da se pristupi aranžmanu u kojem će bliski rođak ili prijatelj oploditi ženu, što će rezultirati djetetom prihvaćenim kao legitimno i prirodno potomstvo para. Svako bi bio „svjestan“ onoga što se dogodilo, ali niko to ne bi nikad spominjao. Općenito, funkcionalno razumijevanje seksa, još je jače među tradicionalnim Zimbabveancima nego kod većine evropskih kršćana. „Seks“ je ono što stvara djecu - dakle zaključak homoseksualnosti kao „seksa“ je zbumujući.

Ovaj pragmatični još neizgovoreni pristup primjenjuje se također u istospolnim slučajevima. Mnogi Afrikanci će tvrditi da „igranje“ sa nekim istog spola nije bio seks, jer orgazam (od frotiranja ili ručne manipulacije) je bilo čisto „slučajno“ i, štoviše, slučajno u odnosu na igru. Čak i lokalne riječi koje bi se moglo odnositi na homoseksualce oslanjaju se, ne samo na jasnoću, već na infleksiju i implikaciju (kao i kod starog engleskog eufemizma za „potvrđenog neženju“ i „usidjelicu“ - sve će ovisiti o tome kako je neko rekao – „klimanjem glavom i migom“). Dakle, Šona ima tsvimborume (neko ko ima penis, ali nema gdje da ga stavi - neoženjeni) i sahwira (bliski muški drug). Tamo gdje su eksplicitne reference na homoseksualce, riječi koje koriste su „strane“ posuđenice (ngotshana iz Zulu ili Shangaana i manayero iz Chewa od Malawianskih imigranata). Ovo su koristili Mugabe i njegove pristalice kako bi implicirali kako je homoseksualnost sama po sebi uvoz. U stvarnosti, ono što ovo govori jeste različit kulturni pristup raspravljanju (ili neraspravljanju) seksualnih aktivnosti općenito. Štoviše, činjenica da su riječi pozajmljenice iz drugih afričkih jezika jednostavno sugerira da su te kulture bile otvorene za razgovor o seksu - ne da je homoseksualnost bila strana svim Afrikancima.

Još važnije, kolonijalne sudske strukture usvojene u Zimbabveu maskirale su ponašanje Afrikanaca. Najurbanija područja (centri bijele, azijske, obojene i doseljene/urbanizirane afričke populacije) su bile suđene pod Romano-nizozemski sistemom razvijenim u Južnoj Africi. Većina afričkih stanovnika, iako su živjeli u ruralnim područjima i bili nadzirani od strane domaćih povjerenika koji su primjenjivali tip “običajnog” prava. U tom ruralnom kontekstu, domaći povjerenik je bio usmjeren na zločine protiv osoba i imovine, ostavljajući većinu pravde u rukama lokalnih “glavara”. Vrlo malo pravde zapravo upravljanje na razini glavara proizvelo je pisane dokaze, osim kada je pozivao domaćeg povjerenika.

U kontekstu žalbe dobiva se uvid u ono što se događalo na lokalnoj, tradicionalnoj razini i zašto se tako malo slučajeva sodomije pojavilo u pisanim izvorima. Godine 1921, poslovođa Mbata (iz Bindura) je rekao:

U domaćem običaju trebamo zahtijevati zvijer [kao kaznu] ako je domorodac okusio sodomiju. Ako je, međutim, to učinio tokom spavanja [odbrana od nesvesnog noćnog izlučivanja u zajednički krevet] još uvijek bismo trebali zahtijevati odštetu, ali samo mali iznos. Bio sam zadovoljan jer nije bilo ništa namjerno [naglasak moj] o tom činu.

Ne čudi da svijest o tome da bilo koji čin sodomije ili pokušaja sodomije može biti odbranjen tvrdeći da se to dogodilo u snu ili polu-snu, što je bilo vjerojatno da će proizvesti blaži odgovor od glavarskih sudova, što je značilo najjednostavnije napraviti ovaj zahtjev te se baviti njime malom novčanom kaznom na poslovođinu diskreciju.

Međutim, u urbanim područjima postoji “papirni trag” homoseksualnosti. U razdoblju 1897 - 1921, Salisbury je bio oko 33 posto evropski, ali samo 10 posto suđenja za sodomiju su uključivala bijelce. Iako je ostatak populacije (preko 60 posto) bilo nebijelo, većina ovih pojedinaca su bili također nedomorodački

useljenici (crni Afrikanci odnekud drugdje, Azijati, obojeni itd.). Ova nedomorodačka, nebijela populacija nije bila, međutim, većina na suđenjima za istospolne odnose. Stoga, iako su domaći Zimbabveanci (Šona) činili samo oko 20 posto stanovništva Salisburske populacije, oni su činili više od polovice slučajeva na sudu. Ono što Mugaba i njegovi pristaše naglašavaju, međutim, jeste da bijeli i Azijci prevladavaju na žalbenoj razini. To ne čudi. Bijelci i (u manjoj mjeri) Azijci su vjerovatno više bili u mogućnosti priuštiti žalbeni proces. Kada se gleda na ukupnost preživjelih slučajeva jasno je da su domorodački Zimbabveanci bili vjerovatno skloni činjenju homoseksualnih činova kao i bilo ko drugi.

Zašto onda tvrdnje od strane Mugabija i, u manjoj mjeri, od strane drugih crnih afričkih vođa na drugim mjestima? Jasno je da su Mugabijevi politički interesi služeni njegovom sposobnošću da se prikaže kao moralni bedem protiv stranih izopačenosti. Štoviše, mora se zapamtiti utjecaj uhićenja Canaa Banana 1997. zbog sodomije – teško da može biti slučajnost to što je Mugabijeva kampanja započela 1995. utirući put za uhićenje Banane. Sramota prvog predsjednika zemlje, bliskog prijatelja i pristalice Mugabea, značila je da je neophodno da se Mugabe udalji od Banane i njegovih aktivnosti. Međutim, čak je i zimbabveanska vladajuća klasa imala malo strpljenja za širenje i objavljivanje skandala. Herald spominje suđenje, ali mnogo tinte se prolilo na napad entuzijazma južnoafričke štampe zbog detalja. Sunday Mail jednostavno je odbio spomenuti slučaj.

U području vanjskih poslova “sodomija kao uvoz” je najkorisnija. Mugabe redovno optužuje bivše kolonijalne sile, Britaniju, da njome dominira “gej mafija”. Dr. Ken Mufuka, historičar, koji je živio u američkom biblijskom pojusu godinama, napisao je svoje Alistair Cooke “Pismo iz Amerike” za Sunday Mail. Ograđujući se protiv moći “homoseksualaca i feministica” (koje on tretira kao jedno te isto), često je portretisao Ameriku (središte svjetskog kapitalizma i globalizacije) kao zemlju koju su prekoračili homoseksualci. Dakle, zbog unutarnjih i vanjskih

političkih razloga. Mugabe je imao interes u promicanju homofobije - "porodične vrijednosti" su moćni politički alat u više mesta nego u Sjedinjenim Državama.

Međutim, kampanja Zimbabvea posebno je zarazna jer tvrdnja da je homoseksualnost "strana" omogućuje napade protiv afričkih homoseksualnih osoba i aktivista za "gej prava" kako bi bili uhvaćeni u jezik rasizma i izdaje rase. To objavljava kako je jedan zimbabveanski parlamentarni zastupnik govorio o nadbiskupu Desmond Tutu i Nelsonu Mandeli (kada su osudili homofobiju) kao o "pseudo dobitnicima Nobelove nagrade za mir". Kampanja je također imala podršku mnogih vodećih crkvenjaka. Na primjer, dr. Michael Mawema (svećenik afričke reformirane Crkve) je rekao da bi homoseksualci trebali biti kastrirani, javno obešeni i kamenovani kao "pervertiti". Njegova čitava stranica oglasa u Heraldu (državni list) bila je izričit u svojoj homofobiji i mržnji:

Križarski rat protiv silovatelja i homoseksualaca
Bog zapovijeda smrt seksualnih pervertita.
Naša kultura i tradicionalni sistem pravde ih osuđuje na smrt.
Naša religija ih osuđuje na smrt.
Silovanje, incest, homoseksualne žrtve žele da seksualni zlostavljač umre.
Zašto zakon odobrava ta zla i spašava seksualne pervertite
od smrti?

Svi oni zabrinuti zbog nedostatka pravde za seksualno zlostavljanje su pozvani na sastanak.

Dnevni red:

Raspravljanje prijedloga potrebnih za donošenje zakona koji će zaštititi seksualne žrtve i propisati učinkovite kazne za krivce.

Postaviti odbore za mobiliziranje Zimbabveanaca protiv seksualnih pervertita.

Ono što najviše očarava u ovom oglasu i općoj kampanji na čijem čelu je bio Mugabe je gotovo potpuni nedostatak međunarodne osude. Da se ovakva kampanja vodila protiv bilo koje druge manjinske grupe (crnaci u Americi, Jevreji u Njemačkoj - iako možda ne žene u strogom muslimanskom društvu) bilo bi komentara i djelovanja.

Kao što je Marc Epprecht pokazao, jednostavna je činjenica da su tvrdnje na kojima se temelji zimbabveanska kampanja netačne, doista varajuće. Od najranijih preživjelih zabilješki postoje dokazi o istospolnim aktivnostima među domorodačkim Zimbabveancima. Sistem pravde koji su provodili Britanci, kao i temeljne prepostavke o crnim Afrikancima, bile su sklone marginaliziranju svoga mesta u historijskim zapisima. Ipak, homoseksualni Afrikanci su bili prisutni u pre-kolonijalnom Zimbabveu i na drugim mjestima na kontinentu. Još važnije, afrička društva su dokaz raznolikosti kulturnih reakcija na istospolne aktivnosti, koje direktno potkopavaju rasističke pokušaje generalizacije tih kultura i paušalnog ubacivanja u amorfnu masu "primitivaca". Nažalost, neke afričke političke i religijske vođe bi radije podržavale stajalište svoga prekolonijalnog društva koje su stvorili Evropljani (da opravdaju imperijalizam) nasuprot iskrenom prihvaćanju različitosti, jedinstvenosti i kreativnosti u stvaranju i održavanju, kulturnog ništavila za osobe sa nestandardnom seksualnošću.

Prije napuštanja Afrike mora se suočiti sa konstruktivizmom i društvenim relativizmom koji prednjači. Mnogi Afrikanci i danas, uzimajući njihovo vodstvo od onih Evropljana koji su napisali mnogo opravdavajući evropsku eksplotaciju i osvajanje Afrike, jednostavno tvrde da su istospolne aktivnosti bile nepoznate Afrikancima prije utjecaja van kontinenta. Homoseksualnost je, u ovom pogledu, strani uvoz i infekcija. Od Mugabe do afroameričkih rep zvijezda, tu je lajtmotiv o tome da Afrikanci, njihovom "domorodačkom stanju", nisu poznavali takvo ponašanje.

To je problematično na više razina. Prvo, šta znači "Afrika"? Čini se jasnim da muškarci poput Mugabea, koji okriviljuju homoseksualnost za arapsko-islamske i zapadne utjecaje, misle na subsaharsku Afriku – "crnu" Afriku. To kao da implicira da su muslimanski stanovnici sjeverne trećine kontinenta mogli bismo reći hakeri, ne stvarni Afrikanaci. Drugo, to spada u opasnu zamku homogenizacije svih afričkih društava i kultura u jednu amorfnu stvar. Zasigurno ovo dolazi u ruke rasistima, koji žele da bace mase čovječanstva u nekoliko diskretnih, nediferenciranih grupa.

Dodatni problem je da je ova problematika stvarno jedna od definicija. Ako afrički vode i drugi tvrde da zapadna, društveno konstruisana, homoseksualnost kasnog 20. vijeka je bila nepoznata u Africi, onda u tom najjednostavnijem i najužem smislu oni su u pravu; to je bilo jednako nepoznato na Zapadu. U stvari, to je neargumentovano! Moglo bi se jednako učinkovito tvrditi da "moderna" stajališta o heteroseksualnosti (partneri odabiru jedno drugo zbog ljubavi bez obzira na društveno-ekonomski status ili druge hijerarhijske odnose) su strana u Africi, infekcija u domorodačkom društvu - što će biti istinito. Takav pogled je pogrešan, besmislen i, u konačnici, lažan.

Pravo pitanje je da li su ili ne istospolni genitalni odnosi dešavali između muškaraca ili između žena u afričkim društvima prije dolaska arapskih i evropskih utjecaja. Svaka bilješka dokaza sugerira da je to slučaj. Muškarci su imali genitalni kontakt sa muškarcima i žene sa ženama. Da budemo pošteni, nije uvijek jasno prikazano da bi njihova društva razumjela ove „fizičke“ aktivnosti kao „seksualne“ aktivnosti. Jednako je sigurno da konstrukcija u Africi dosljedno pretpostavlja da će se brak i prokreacija održati bez obzira na bilo koje druge seksualne, fizičke ili emocionalne veze.

Može se sigurno tvrditi da muškarci nisu voljeli jedni druge, ali je još lakše tvrditi da većina muževa nisu voljeli svoje supruge - u modernom, zapadnom smislu te riječi. Takav argument, u svakom slučaju, očito je smiješan. Može se tvrditi da su to bila

univerzalna očekivanja u afričkim društvima da bi se velika većina muškaraca i žena "vjenčala" i rađala. Međutim, jasno je iz bilo kojeg fer čitanja historijskog, kulturnog i lingvističkog izvora da se nisu svi uklopili u ovaj obrazac i da je većina afričkih društava pronašla neki način za izgradnju niša u kojima su ovi „nekonformisti“ mogli opstati. Još važnije, kao što smo vidjeli i drugdje, čini se da su afrička društva prihvatile da seks zbog rađanja i seks iz razonode nisu bili direktno povezani i jedan nije bio bolji od drugog. Niti su prepostavljali da je žarišna tačka za emocije i ljubav bila bračna veza.

Gdje nas to vodi dok se pripremamo da napustimo Afriku kako bismo razmotrili druge dijelove svijeta? Afrika se čini normalnom u smislu širih globalnih dometa stavova prema istospolnim odnosima i vezama. Afrička društva, zajedno sa onima indijskog potkontinenta i Dalekog istoka, su prepostavljala da će gotovo svako rađati, ostavlјajući prostor za seks iz zadovoljstva kako bi imali više različitih načina za odušak. Ova društva su također izgradila načine normalizacije i tolerisanja onih koji se nikada nisu vjenčali ili učestvovali u prokreaciji. Ako neki Afrikanci žele tvrditi da to nije slučaj, onda moraju prihvatići implikaciju da su Afrikanci historijski i globalno abnormalni. Ako se žele držati modela normalnosti i moralnosti konstruisane od strane svojih zapadnih osvajača to je, naravno, njihov izbor, ali i njihove vlastite historije, kulturna baština i jezički zapis, kao što i svjedočanstvo svih drugih svjedoka nezapadnih/kršćanskih društava sugerira da će to biti neprirodno-abnormalno. Afrička društva, u pronalaženju mesta za istospolne aktivnosti i pojedince, dokazuju da su bili dio normalnog ponašanja ljudskih zajednica širom svijeta kroz vrijeme.

Zašto bi Afrikanci i drugi željeli uskladiti svoje historije sa kulturnim obrascima koji su najmanje normalni u historijskom, globalnom smislu? Kao što smo vidjeli, konzistentno negativno i nasilno odgovaranje na homoseksualnost su reakcija svojstvena Judaizmu, islamu i, posebno, kršćanstvu. Homoseksualnost, a nikada ponašanje većine i nikada historijski posmatrano kao

cjeloživotna alternativa za veze zbog rađanja, postoji u gotovo svim kulturama širom svijeta i kroz vrijeme je prihvaćena i "uklopljena" u strukture društva. Doista, virulentna homofobija zapadnog krščanstva pokazala se kao značajka koja je došla do ostvarenja samo u posljednjih 500 godina i nikada nije bila dosljedna. Još važnije, širenje negativnog kršćanskog stajališta na homoseksualnost postaje širom svijeta samo rezultat devetnaestovijekovne globalne hegemonije Evrope, te kulturne i ekonomsko dominacije Sjedinjenih Američkih Država u prošlom vijeku. U stvari, zapadna "kolonizacija uma nastavljena je brzo, pomagana i podržavana od strane nezapadnjaka, za koje se čini da su savijeni od žrtvovanja svojih vlastitih historija i tradicija u nastojanju oponašanja svih aspekata onoga što čak i oni smatraju "uspješnim" kulturama Zapada.

Zapad je dominirao velikim dijelom svijeta i mijenjao je postojeće kulturne obrasce. Prepušteno je onima vođama i društvima, koji su odbacili zapadnu političku i društvenu dominaciju i koji se trude da se odupru zapadnoj ekonomskoj i kulturnoj hegemoniji da odluče ako žele učiniti ono što Zapad nikada nije uspio, unatoč svojim najboljim naporima - to jest, da iskorijene njihove historije. Može se potvrditi ono što se javlja, kao historijska stvarnost širom svijeta - kako su istospolno ponašanje i pojedinci imali svoje mjesto u nezapadnim i predkršćanskim društvima - ili nastojati izbrisati ove Afrikance, Indijce, Kineze i ostale iz historije. Zapadnjake su sa pravom kritikovali drugi narodi za držanje za historiju koja uveliko briše trgovanje robovima, genocid itd. iz šire popularne svijesti u korist "mrtvih, bijelih muškaraca". Bilo bi doista žalosno, međutim, da su to bile ruke nezapadnjaka koji su isprali "mrtve, crne, indijske, afričke i azijatske muškarce i žene" iz njihove vlastite historije samo zato što su sudjelovali u istospolnim aktivnostima.

Dolaskom Britanaca i zamjenom mugalske dominacije sa snagom istočnoindijske vlasti, situacija u Indiji se počela mijenjati (kao i u Africi). Dva trenda su primjetna. Prvo, negativni

stavovi prema istospolnim aktivnostima su postali glasniji, sve više gromki i sve više zajednički. Kao što smo vidjeli, uvijek je postojao odnos prema seksu između muškaraca koji ga je posmatrao kao neukusan i ritualno nečist. Međutim, to je bilo više nego uravnotežena dvosmislenost prema seksu u hinduističkim pričama o bogovima i božicama, kao i prevladavajuća realnost historijskih ličnosti i osjećaja u književnosti, posebno u poeziji. Englezi-Britanci, naročito nakon pretpostavke o izravnoj vladavini nakon Velike Pobune / Mutiny, sve više nameće pravne i moralne kodekse kršćanske viktorijanske Britanije na Indiju.

Drugi trend je, na neki način, čak i fascinantniji. U 19. i 20. vijeku, književnost i drugi popularni mediji su se okrenuli prema lezbejstvu kao primarnom obliku zastupljenog istospolnog ponašanja. Tradicionalno, muško-dominirajuće indijsko društvo (i hindusko i muslimansko) bilo je fokusirano na seksualne aktivnosti muškaraca - čak i sa drugim muškarcima. Kada se raspravljalo i portretisalo o istospolnosti ona je bila muška. Međutim, u modernoj Indiji ovo je zamijenjeno većim fokusom na, i interesom za, žensko istospolno ponašanje. Broj pretpostavki može biti napredan u objašnjenu. Heteroseksualni muškarci su znatno manje ugroženi - i prečesto uzbudeni - lezbejstvom. U Indiji, kao što smo vidjeli i na drugim mjestima, seks između žena nije stvarno smatrana "seksom" i stoga je posmatran drugačije. Ponavljanje pitanje je li seks bez penetracije seks je ponovo vidljivo. Bilo koji razlozi da su u pitanju, seks i ljubav između muškaraca je znatno manje vidljivija nego što je to historijski bio slučaj, dok je lezbejstvo (bilo seksualno, emocionalno ili oboje), postalo je društveno prihvatljivo (ili tolerisano) lice istospolne aktivnosti.

Kao u evropskim idejama, moramo biti oprezni kada raspravljamo o reprezentacijama lezbejstva. Prečesto su one za muškarce i od muškaraca: lezbejstva kao muška erotiku, prije nego bilo koji tačan opis istospolnih odnosa između žena. To je možda slučaj u jednom od najpoznatijih reprezentativnih oblika o lezbejstvu u modernoj Indiji: Rekhti poezija. To je

oblik poezije u razvijenom urdu (uglavnom) u 19. vijeku koju su pisali muški pjesnici sa sjedištem u kneževskoj državi Avadh (glavni grad Lucknow), pišući ženskim glasom. Pjesnici, pišući kao žene, su prikazali eksplicitnu žensku seksualnost, naročito lezbejstvo. U mnogim slučajevima, Rekhti pjesme vodećih pjesnika su izbačene iz njihovih objavljenih djela kao previše opscene. Za naše potrebe, važno je zapamtiti da su pjesme napisali muškarci o tome šta su mislili (ili bi željeli misliti) o tome kako je izgledala ženska seksualnost i lezbejstvo. Sa druge strane, nema razloga pretpostaviti da ovi dvorski pjesnici nisu imali redovan kontakt sa kurtizana i bili, dakle, u mogućnosti da "govore za" te žene kroz njihovu poeziju.

Ono što se vidi je preklapanje između Rekhti poezije i ranijih gazelskih oblika, na primjer u Bustani-I Khayal prema Siraju Aurangabadiju (1715 - 1763). Opustošen nakon gubitka svoga dragog, pjesnik se okrenuo svojim prijateljicama, kurtizanama zbog udobnosti. On ih je opisao kao jedan drugog aliyan (bliske "djevojke") i jedan komentator je objasnio da su imale "šaren karakter" (rangin mijaz smo vidjeli gore, misleći na one dane istospolnim ljubavima). Drugdje, takve žene - koje su često bile plesačice i muzičarke, kao i kurtizane – nazivale su se chapathaz (seks između žena) i ismijavale su brak i heteroseksualne veze u satiričkim pjesmama. Dok ove žene nisu mogle pisati o svojim ljubavima u Rekhti poeziji, svakako nisu zazirale od artikulisanja njihovih ukusa, i činilo se da su ih muški Rekhti pjesnici povremeno slsušali. Četiri od pet riječi (dugana, zanakhe, sa'tar, chapathai, chapathbaz) su identificirane u kasnom 19. vijeku od strane pionira seksologa Havelocka Ellisa kao da se odnose na lezbijke koje se pojavljuju u vrsti.

Ne samo da su ove pjesme bile odbijene kao opscene, one su također bile napadnute zbog svoje proste senzualnosti i tjelesnosti u poređenju sa gazelskom poezijom, koja je predstavljena kao da je sva mistična, duhovna ljubav. Kao što smo vidjeli, gazeli nisu samo eksplicitni u orodavanju ljubavnika i ljubljenog kao muškaraca, ali i kao prilično "fizičke". Taj isti

pokušaj da podijeli ono što su u osnovi muslimanski kulturni oblici poezije u mističnu, duhovnu, muško-mušku poeziju (čitati dobro) i proste, fizičke, žensko-ženske poezije je replicirano također u hinduističkoj tradiciji. Reeti poezija je osuđena kao prosta i eročka, dok je Bhakti poezija profinjena i pobožna (iako u oba žanra odnosi su uglavnom muško-ženski). Zaključak u obje kulturalne forme je taj da postoji pokušaj da se reinterpretiraju neke književne forme kao mistične i predane, bez bilo kakve erotike i senzualnosti, pogotovo ako to uključuje istospolne aktivnosti. Istospolni prikazi ili su odbačeni kao opsceni (Rekhti) ili protumačeni kao duhovni (gazel). Ista vrsta pristupa se iščitava u Šekspirovim sonetima (uglavnom pisanim za muškarce), kao nefizičkih i umanjene ili alegorije koje su napadale putenost Pjesme nad pjesmama / Salomon u Bibliji.

Podjednako važno, odbacivanje od strane viktorijanske britanske kulture i nekih elemenata moderne indijske društveno-političke elite može imati puno toga u vezi sa Lucknowom kao sa svojim navodno opscenim sadržajima. Dok je Avadh bio žarišna tačka najžešćeg otpora Britancima 1857 - 1858, ova snaga je kasnije oklevetana od strane Britanaca, koji su prikazali Avadha kao dekadenta i "istočnjaka". Ponašanje vladara i elite Avadha dozvolili su Britancima da kastriraju svoje najvatrenije odane vojne i političke protivnike, u stvari, optužujući ih da su ženstveni i nemuževni - u modernom govoru, nazivajući ih "gejevima". Jedan od posljednjih kraljeva prije Pobune, Navab Nasirudin Haider (vladao 1827 - 1837), ne samo da je imao jedanaest žena na svom dvoru koje su predstavljale supruge posljednjih jedanaest šitskih imama (kao što je njegova majka), ali, na rođendanima imama, pretvarao se da ide na rad i porađa ih! Osim toga, službenici dvora su imitirali njegovo usvajanje ženske odjeće i karakteristika tokom tih rođendana - i u drugim prilikama. Britanci mora da su bili posebno ljutiti kada su shvatili da su njihovi najžešći vojni protivnici 1857 - 58 predvođeni muškarcima koji su proveli nešto od svoga vremena u potezanju i čiji je kralj imitirao porođaj kao oblik religijske

službe. To da su indijski nacionalisti često prihvatali britanski pogled na muslimansko vladanje Avadhom kao dekadentno, jednostavno naglašava u kojoj je mjeri indijska historija pred post-kolonijalno usađivanje i asimilaciju vrijednosti i morala imala carske moći: kršćanska viktorijanska Britanija.

Te vrijednosti, međutim, bile su različite i svojstvene po obliku "Britancima u inozemstvu". U Indiji, Britanci su razvili vrstu "hiper maskulinosti". Konkretno, Britanci su postali zabrinutiji osiguravanjem da njihov imidž u očima "autohtonih naroda" ostane izuzetno "muški" i "ratoboran". Slika "ratnika" je postala ključna. Tako je do 1839, bilo eksplisitno da je "privodenje nepristojnog časnika" došlo do obuhvatanja "ponašanja sa tendencijom da umanji karakter britanskih časnika u mišljenjima domorodaca". U tom kontekstu bilo je presudno za održavanje odnosa prema spolu i seksualnosti koji je, iz britanske perspektive, bio "muški" što je više moguće ali i "pod kontrolom" – "pravi muškarac" je kontrolisao samog sebe.

To nije bila mala briga, jer je uključivala pokušaje kontrolisanja seksualnog ponašanja velikog broja evropskih vojnika na potkontinentu. Dio ovoga je bio pokušaj da se osigura da ovi vojnici ne "postanu autohtoni" upetljavajući se u stalne veze sa domorodačkim ženama. To je, naravno, bilo problematično. Ako se muškarci nisu "ženili" (preko konkubinata) lokalnim ženama, očita alternativa - ili ona koje su se najviše bojali britanski časnici i službenici - bilo je da se uključe u seks sa svim ostalima. Kako je gotovo trećina evropskih vojnika bila hospitalizirana sa spolnim bolestima u bilo kojem trenutku u ranom 19. vijeku, problem je bio kritičan. Odbacujući prihvaćanje konkubinata (koji su preferirali Nizozemci u Indoneziji, i Francuzi u Africi), britanci su izabrali "regularnu" prostituciju - konkubinat bi ugrozio djelotvorne homosocijalne veze među vojnicima, dok bi ukupna segregacija vodila do sodomije.

Agresivna, nasilna, neemocionalna (samo seks, ne ljubav) heteroseksualnost, uz opijanje, proizvela je "muškost" koja je zadržala evropske vojнике odsječene od domaćih društva i

“superiornog, samokontrolisanog” časnika kulture. U osnovi to je bio domaćin elitnih britanskih uvjerenja o slaboj, degenerativnoj prijetnji istočne kulture i ponašanjem vođenim seksom, nekontrolisano ponašanje Evropljana o „manjim naređenjima. U tom kontekstu, kako bi se suprotstavilo svakoj naznaci da su Britanci bili išta osim jako tvrdoglavi, “maskulini” muškarci, Britanci su nastojali osigurati da bilo koje seksualno abnormalno ponašanje - svako isklizavanje u masku hipermaskulinosti – bude držano u tajnosti kako se ne bi potkopala samo-kultivirana slika maskulinosti i muškosti u lice “raskošnosti i senzualnosti” Istoka.

U tom kontekstu projekcije slike, suđenja za silovanje i sodomiju su u velikoj mjeri bila zakonski vođena u tajnosti. Nezavisni sudac odvjetnikovog ureda u Bengalu preporučio je da bi se suđenje za silovanje djevojčice u dobi ispod deset godina trebalo biti provođeno *in camera*. Godine 1835. ured je odlučio da bi se suđenja za “neprirodna djela” (bestijalnost i sodomiju), također trebala voditi iza zatvorenih vrata. U Britaniji, javna suđenja za sodomiju (npr. Oscar Wildea) bila su izuzetno učinkovita u jačanju društvenih struktura protiv istospolnih djela. Međutim, u Indiji, suđenja su bila tajna, a krivnja je prenošena u Australiju, jer bi svaki publicitet mogao potkopati muževnost Evropljana u očima sepoys (domorodačkih vojnika), posebice, i općenito, u široj “domorodačkoj” kulturi. Dakle, ova politika je bila tako svjesna da je (1846) zakonska ovlast rekla: “prenos nema drugih preporuka kao što je kazna za vojниke, ali da se rješava počinitelja”.

U sklopu nekoliko godina od inkorporacije Indije u Britansko carstvo u razdoblju nakon Pobune iz 1857., britanski zakon je nametnut na novim carskim područjima u obliku indijskog Kaznenog zakona iz 1861. Ovaj zakon, učinkovito, je preveo engleski zakonik u Indiju. Kao takav, tajming nije mogao biti zanimljiviji. Godine 1860., novi anti-sodomski zakon je uveden u britanski zakon. Kod kuće, to je bio progresivni čin zamjene smrti sa zatvorskom kaznom kao normalnom kaznom

za sodomiju. Također je pružilo definiciju za istospolna djela koja bi se, uz neku duhovitost, primjenjivala na lezbejstvo. Nadalje, to je učinilo osuđivanje lakšim u definisanju sodomije kao obične penetracije, a ne, kao što je bila tehnička situacija ranije, kao penetraciju i ejakulaciju. Akt donesen u indijskom zakonu kao Odjeljak 377 indijskog Kaznenog zakona - i još uvijek je na snazi:

Ko god dobrovoljno bude imao tjelesni snošaj protiv naloga prirode sa bilo kojim muškarcem, ženom ili životinjom, biće kažnjen kaznom zatvora, ili kaznom zatvora bilo zbog opisa pojma koji se ne može produžiti na deset godina, te će biti odgovoran za prekid.

Došlo je do prateće "objašnjavajuće" napomene: "penetracija je dovoljna da sačini tjelesni snošaju potreban za kazneno djelo".

Zanimljivo je da je ovaj zakon značio da "sodomija" nije bila nužno, čin između odraslih osoba. Umjesto toga, muški silovatelj (ili zapravo žena koja tjera drugu osobu nekom vrstom provedbe) bila je „sodomit“, a ne silovatelj. Također, nedostatak bilo kakve reference na anatomiju (penisa) u odnosu na penetraciju značilo je da lezbejstvo nije bilo isključeno iz zakona, iako je bilo nevjerovatno da će biti kažnjeni. Još važnije, čin sam po sebi, u indijskom kontekstu, rijetko je korišten. Samo trideset šest gonjenja dogodila su se od 1861 – 2000, a većina se odnose na muško silovanje. Međutim, zakon ostaje na snazi i može se koristiti, učinkovito, da zastraši, uznemiri ili ucijeni bilo koga ko stupa u istospolne prakse. Još bizarnije, on je također bio korišten (1998) za procesuiranje Međunarodnu populacijsku službu za "promicanje homoseksualnosti" u seksualnom obrazovnom programu.

Ipak, Viktorijanci su učinili više od promjene indijske pravne strukture. Oni su također opravdali okupiranje i kontrolu potkontinenta definiranjem paternalističke i civilizacijske misije za sebe u Indiji. U ovom modelu, Indija je bila kultura nalik na

dječiju loše upravljanu dekadentnim, čulnim elitama, koje su se valjale u poročnoj erotici. Hinduska religija je došla po određenu kritiku, sa seksualnom dvomislenošću svojih bogova i božica. Viktorijanski orijentalisti bili su skloni podjeli hinduskih spisa u dvije kategorije: "Velika tradicija" i "Manja tradicija". Brahmanovi spisi klasičnog indijskog perioda (koji su znatno manje "senzualni") su srž bivšeg i predstavljenog muško dominirajućeg, heteroseksualnog stajališta o historiji i mitu (Mahabharata; Ramayana; i neki pravni zakonici, dharmashastras, kao što je Manusmirti). Potonja tradicija sadržavala je mnogo od puranske književnosti srednjeg vijeka, sa svojim bezbrojnim pričama o životima - i seksualnim životima - bogova (na primjer Kama Sutra; bajke; tradicionalne prakse kao što su ženski brakovi, maitri karar i istospolna ikonografija nekih hramova, kao što su Tara-Taratini u Orissi).

Britanci su također omogućili čitanje indijske političke historije kako bi se ogledala njegova kritika hinduizma. Indijski srednjovjekovni i mugalski vladari su predstavljeni kao dekadenti, sa svojim haremima, evnusima, hramom i dvorskom prostitutucijom, poligamijom itd; islamski vladari su bili posebne mete. Novi zapadni vladari također su dijelili elitu hinduskog društva, čineći zajedničku stvar sa "borilačkim" kastama i grupama i klevetanjem gornje, brahmanske kaste kao dekadentne i hedonističke. Gdje god je to moguće, drevne antičke kulture potkontinenta održane su kao moralnije - čitanje historije uglavnom je pretrpilo post-kolonijaliste. Gdje god je potrebno, čak i tekstovi "Velike tradicije" su promijenjeni kako bi model proradio. Proces je započeo rano: Sir William Jones (1746 - 1794) u svom prevodu Gite Govinda iz 18. vijeka izostavio je "odломke koji su isuviše luksuzni i previše hrabri za evropski okus". On je također preveo Hafizov osmi gazel na takav način da je rodno neutralni perzijski (koji snažno implicira da je bio mladi muškarac) postao, na engleskom, definitivno mlada djevojka.

Viktorijanske vrijednosti, koje su bile anti seksualne i, posebno, za razliku od seksa iz užitka, imale su dubok utjecaj. Indijci

su bili u velikoj mjeri predstavljeni modelom za muškarce/muzeve, žene/supruge i djecu koji su bili viktorijanski, britanski i kršćanski. Dakle, ovo je bilo tako učinkovito da je monogamni heteroseksualni brak postao model za prihvatljivo, prirodno, moralno i religijsko seksualno uparivanje. Dakle, stvaranje “protestantskih” hinduskih pokreta (kao što su Arya Samaj, osnovana u ranim 1900-tim od strane Dayananda Saraswati, brahmanskog učenjaka), koji se suprotstavio mnogoboštvo, idolatriji i poligamiji kao “priraslicama” i “korupcijama” vedske tradicije te je pokušao pronaći “modernost” (tj. zapadno) u drevnoj Indiji. Britanci su možda otišli, ali njihov trajni uspjeh je bio u preoblikovanju pan-indijske kulture uz viktorijanske kršćanske linije. Promiskuitet i majčinska linija nasljedivanja korištena u dijelovima Kerale i prostitucije u hramovima (muške i ženske) - sve što je posmatrano sa nekim prezidrom u predkolonijalnoj Indiji i što su Britanci snažno odbijali – bilo je zabranjeno od strane “nezavisne” Indije navodno oslobođene od snaga zapadnog imperializma (i političkog i kulturnog).

Pravi problem za indijsko društvo (tada i sada) je to da nakon što je prihvatio zapadnu kršćansku ideju “muškarčevog muškarca” na vrhu hijerarhije sa inferiornim ženama, monogamijom, heteroseksualnošću itd., svaka pojavnost kulture koja se nije uklopila u ovaj model bila je i neugodna i, potencijalno, pomogla je podupiranju britanskih tvrdnjai da je indijska kultura bila dekadentna i da joj je bila “potrebna” čvrsta ruka britanskog paternalizma - zapadnog, kršćanskog, viktorijanskog očinskog lika. Dakle, kada je Katherine Mayo u svojoj Majci Indiji (1927) spojila nacionalističku, antiimperialnu borbenost sa seksualnom devijacijom:

Bengal je sjedište najžešćih političkih nemira - proizvođač indijskog glavnog usjeva anarhista, bombaša i ubica. Bengal je također među najčešćim područjima Indije sa seksualnim pretjerivanjima; medicinski i policijski autoriteti u bilo kojoj zemlji posmatraju vezu između kvalitete i “queer” misli

- iscrpljenost normalnih puteva uzbuđenja stvarajući pritisak i pretraživanje u abnormalnom zbog zahvalnosti.

Odgovor nije bio da se brani pravo muškaraca da budu slobodni, ne samo politički nego i seksualno, od Britanaca, nego tvrdititi da hinduizam nije bio anti-sodomski kao kršćanstvo i, u svakom slučaju, takvo ponašanje bilo je strano u Indiji.

U tom kontekstu lako je vidjeti zašto država i mnogi savremeni politički lideri (posebno ekstremniji nacionalisti) i dalje ne označavaju homoseksualnost kao "strani" uvoz dok pokušavaju iskorijeniti ili očistiti "tradicionalne" prakse koje još uvijek postoje u Indiji: istospolno okruženje (ashram i khanqah), muška prostitucija, konkubinat i domaće sluge kao seksualni objekti. Alternativni pristup, kako bi se vrednovale tradicionalne norme iznad onih zapadnih, nije bez nekih pristalica: 1897., indijski autor i muslimanski apologet Muhammed Abdul Ghani je tvrdio da se poligamija zadržala Indiji relativno slobodna od prostitucije, za razliku od kršćanskog, monogamnog Zapada.

Najočitiji i šokantni učinak britanskog "čitanja" indijske prošlosti je odgovor muslimana za teret uvoza sodomije na potkontinenta. Godine 1882., indijski islamski učenjak Altaf Husar Hali (1837 - 1914) je vodio kampanju kako bi se uklonili "dječaci-ljubavnici" iz urdske poezije (gazel). Sličan osjećaj je temelj za izjašnjenje o krivnji od Andaliba Shadanija (1904 - 1969., učenjaka urdske književnosti) da je bilo kakvo spominjanje "dječaka-ljubavnika" uvreda za "čiste emocije" (ljubav). "Zar ne bi bilo divno ako bi svi koji misle dobro urdskog jezika unište sve što mogu od takve poezije, tako da ta ružna mrlja na urdskoj reputaciji bude oprana". U svojoj raspravi iz 1965. godine Nasl Kushi ("Samoubistvo rase"), islamski autor Mufti Muhammed Zafiruddin je dodao zaokret na optužbu protiv muslimana rekavši da je sodomija uvedena od strane Perzijanaca (to jest, šija, ne sunitskih muslimana). Alternativno stajalište je dozvano od strane indijskog pjesnika "Firaqa" Gorakhpurija (rođenog kao Raghupati Sahay, 1896 - 1982.), koji je optužio one koji napadaju

homoseksualnost indijske historije i poeziju “robovskog mentiliteta i pješačke predrasude”. Homoseksualnost, tvrdi on, je bila središte urdske gazelske poezije, ne slučajnost – “najosjetljivija vena njihovog života”.

Ponovo se vidi kako historija homoseksualnosti postaje sastavni dio polemike protiv “drugih”. Doista, historičar Suleri je tvrdio da “homoerotika temelji fundamentalnu dinamiku kolonijalne interakcije” - imperijalni gospodari nužno kastriraju i “feminiziraju” (ili infantiliziraju) one koje žele pokoriti. U ovoj shemi, bilo koja imputacija istospolnih aktivnosti je uvreda i opravdanje za kontrolu. Ova predrasuda (na temelju prihvaćanja zapadnjačkih kršćanskih ideja muškosti) da “muškarac” ne bi imao seks sa drugim muškarcem i da takvo ponašanje iscrpljuje opći pogled na indijsku akademiju, kao i popularni prikaz u drugim dijelovima svijeta. Na primjer, nedavni filmovi koji opisuju odnos Ahilej-Patrokle i Aleksandar Veliki-Hephaistione ili idu na velike daljine kako bi ponovo interpretirali istospolne veze (Ahil i Patrokle su “bliski”, jer su rođaci) ili ih jednostavno ignorišu u korist heteroseksualne romantike (Alexander “voli” svoju perzijsku princezu-mladu i ima samo “profesionalnu”, drugarsku vezu sa svojim generalom).

U stvarnosti, Indija je mjesto sa složenim društveno-kultурno-historijskim odnosom prema seksualnosti, idealno mjesto za ispitivanje uspješnog širenja kršćanskih i zapadnih vrijednosti o seksu. Oba kraja političkog spektra obznanjuju homoseksualnost, izlažući njihove zaduženosti i potčinjenost, zapadnim idejama, i sekularnim i religijskim. Entuzijazam za društvenu konstrukciju biće kolonijalne kulture i odbacivanje prethodnih kulturnih normi kao dekadentnih i prezrenih ne može biti više ekstremnije ili očitije. Vodeći indijski marksist, osuđujući pozive na ukidanje Odjela 377, rekao je da je homoseksualnost “naopaka i reakcionarna”, kao što su sati (udovice koje su se bacale na muževljeve lomače), poligamiju i kastinski sistem. Budući da je drevni i široko rasprostanjen (u indijskoj kulturi) više ne čini

homoseksualnost moralnom nego što bi incest ili sodomija. On je zaključio riječima: "gej oslobođenje" je:

dekadentna buržoazija ... poticanje svih devijantnih oblika seksualnog odnosa ... Marksisti se drže heteroseksualnih, monogamnih odnosa i proganjanju sve devijantne oblike seksualnih odnosa, uključujući i homoseksualnost ... marksisti pokušavaju promijeniti [naglasak moj] seksualno ponašanje kroz obrazovanje ... Ako neki ljudi, protiv javnog mnijenja, zauzmu ulice uz prigovor da imaju pravo da označe svoje seksualne potrebe na način na koji žele, marksisti se ne ustručavaju da koristite silu protiv takvih homoseksualnih aktivista.

Desničarski aktivisti, kao što su Swapan DesGupta, priznaju da je "lezbejstvo" dio naše baštine, ali dodaje:

krađa, prevara, ubistvo i druga [indijski krivični zakon] djela imaju dugu historiju. To ih ne uzdiže na razinu baštine ... Homoseksualnost se možda može spomenuti u nekim [naglasak moj] drevnim priručnicima, pa čak je i prikazana u hramu u rezbariji ili u dvije [opet, moj naglasak], ali kao i u prepromiskuitetnom [tj. viktorijanskom, kršćanskom] Zapadu, to je bila prednost koja je dočekana sa tolerantnim neodobravanjem. To je bila uvijek alternativa za brak i porodicu, ali nikada društveno prihvatljiv izbor.

Gdje istospolne aktivnosti ne mogu biti prefarbane iz historije, alternativa je da ih odbacimo ili kao stranca ili izopačenog [ne-prikladno za jarko, "muško" društvo] - seks kao užitak je nečist; "čisti" seks je za prokreaciju.

Naravno, jednako je vjerovatno vidjeti protivnike prava optužujući ih da su "fašisti" i "homoseksualci". Na primjer, politički protivnici RSS-a (Rashtriya Swayamsevak Sangh) i njegovo političko krilo, BJP (Bharatiya Janata Party), ignoriru činjenicu da

oba povezuju istospolne odnose sa “anti-(hindu)-nacionalnom Drugosti”. Za njihov dio RSS i BJP vide homoseksualnost i kao britanski ili muslimanski uvoz – kao što su Britanci vidjeli sodomiju među njima kao rezultat postajanja “previše orijentalnim”, previše indijskim!

Mješavina post-kolonijalizma i seksualnosti viđena u svojoj najvišoj destruktivnosti i zanimljivosti je reakcija Parsi zajednice na neovisnost. U “podijeli pa vladaj” kulturi britanske Indije, Britanci su se odavno oslonjali na to i poticali. Manjinski Parsi su bili glavni sudionici u trgovini opijumom u Kini. Ovaj visoki profil podrazumijevaо je veličanje poznatog Parsi trgovca Jamsetjee Jeejeebhoy (1783 - 1859) u viteštvu i, kasnije, baronstvu (prvi za jednog Indijca). Njegov život se preklapa sa životom još jednog velikog Parsi trgovca, Jamsetji Nusserwanji Tata (1839 - 1904), čija je Tata Group kompanija i dalje ostala jedan od najvećih komercijalnih konglomerata. U okruženju u kojem su kolonijalne vlasti vidjele “domoroce” kao pasivne, neznalice, iracionalne, izvana pokorne a iznutra prepredene, seksualno neobuzdane i emocionalno “zahtjevne”, Parsi su bili zainteresovani da se identificiraju sa samodefinisanom slikom koju su Britanci projicirali, kao “hipermaskulinirane” muškarace.

Tokom britanske vladavine, Parsi zajednica je sama sebe vidjela, prema riječima Parsi publikacije iz 1906, kao “jednu utrku smještenu u Indiji... koji bi mogla biti na trenutak nazvana bijelom”. Godinu dana prije, *Stray Thoughts on Indian Cricket* napominje da “mnogi bogati i obrazovani Parsi danas uzimaju godišnji odmor u Engleskoj, baš kao muhamedanci ili Hindusi odlaze u Meku ili Benaresu”. Ovaj stajalište o samima sebi je počivalo na identifikaciji Parsi vrijednosti (istinitost, čistoća, ljubav, industrija i progresivno poboljšanje) sa viktorijanskim “muškim” vrijednostima. Međutim, sa neovisnošću, Parsis su sada bili u poziciji da budu “bijeli” u Indiji, ali ne više pod kontrolom. Zajednica je napadnuta osjećajem samosumnje i strepnje za svoje mjesto u nezavisnoj Indiji. Ova introspekcija navela je neke da zaključe – premda se rijetko govorilo – da je “pad” Parsija izravan

rezultat “degeneracije” (feminiziranja) Parsi muškaraca. Mladi su danas često optuženi da su “feminizirani”, “impotentni”, “neadekvatni”, “gej” i “mamini dječaci”. Ne samo da to govori puno o stavovima, ideje funkcionisu u nezapadnom društvu, preoblikovane godinama kulturnog imperijalizma.

Ništa od tog općeg trenda, međutim, ne može promijeniti historiju. Istospolne veze su postojale i bile tolerisane čak i pod britanskom vlašću - osobito u kneževskim državama u kojima je teška ruka britanskog zakona počivala više olako. Na primjer, romanopisac E.M. Forster je napisao u svojim ličnim radovima o svojim poslovima sa muškarcima i mladima kada je posjetio Dewas i dvor maharadže Vishwanath Singh Bahadur (vladao 1866 - 1932) 1912. i 1921. Tokom oba posjeta, njegovi posrednici su uživali prijateljsku, zabavnu toleranciju maharadže i bili su dobro poznati među osobljem i širom zajednicom.

Podjednako važno, moderni glasovi u Indiji su na strani tradicionalnih, laissez-faire pristupa nestandardnim seksualnim odnosima. Jiddu Krishnamurti (1895 - 1986), duhovni vođa, odbacio je celibat i rekao da su nepotrebne patnje uzrokovane pravljenjem bilo kakve razlike među vrstama seksualnog izražavanja: “Ne osuđivati jedno ili drugo ili odobriti jedno i odbiti drugo, ali pitati zašto je seksualnost postala toliko kolosalno važna? Duhovne i političke vođe koji su veličali celibat (Swami Prabhavananda i Mahatma Gandhi), to su radili tretirajući homoseksualnost i heteroseksualnost kao identične izraze požude i žudnje. Srinivasa Raghavachariar, sanskrtski učenjak i svećenik Višnu hrama u Šri Rangamu (i otac sa trinaest), jednostavno objašnjava da istospolni ljubavnici morali biti ljubavnici suprotog spola u prošlom životu - spol se može promijeniti, ali duša ostaje u ljubavi. On je dodao objašnjenje za homoseksualnost što se suprostavlja onome Platonovom u Simpozijumu:

Homoseksualnost je također dizajn prirode. Zemlja je prenapučena ljudskom vrstom i Majka Zemlja - Bhooma Devi - više nije u stanju nositi teret. Dakle, ovo je jedan od načina majke

prirode za borbu protiv eksplozije stanovništva ... [To je stvoriло višak i homoseksualnost, zajedno sa odlaskom do drugih planeta] ovo se sve planovi Majke Zemlje da se osloboди tereta mase čovječanstva. Sve što možemo učiniti jeste da sjednemo pozadi i da se čudimo božanskim trikovima Svemogućeg.

U raspravi o prirodi nasuprot vaspitanju, ovo stajalište je svakako jedinstveno.

Najzanimljiviji aspekt situacije u modernoj Indiji su hidžre. Kao što je već krajem 18. vijeka, James Forbes, trgovac u East India Company, izvjestio da su on i glavni hirurg ispitali izvještan broj "hermafrodita" koji su radili kao kuhari u Maratha vojsci. On i drugi su smatrali da su ovi ljudi "odvratni" i da su njihove "prakse odvratne". Godine 1817, mlađi časnik Poona je naveo prisutnost "hermafrodita", koji su nosili mješavinu muške i ženske odjeće. Kao što su Britanci postali svjesniji ovih, njihova odbojnost se samo povećala, i oni su spojili hidžre zajedno sa drugim "degenerisanim" aspektima indijske kulture. Kao što je kolezionar Poone rekao 1836, to je "jadno misliti da živimo među ljudima koji gledaju na čedomorstvo, suttees, tuggee i hijeras bez naizgled osjećaja užasa".

Za britanske dužnosnike 19. vijeka u Indiji, hidžre su bili izuzetno problematične. Ne samo da su postojale, već su osim toga, imale važnu ulogu u društvu. Prisutnost hidžri na vjenčanju ili rođenju je bilo, a još uvijek je, važno. Mladenka, kako bi izbjegla neplodnost, mora osigurati da joj lice neće vidjeti hidžra; muško novorođenče koje je blagoslovio hidžre će biti zdravo i proizvest će mnogo (muške) djece. Britanci su bili vrlo zbumjeni u vezi toga što je tačno hidžra bila - pitanje koje naučnici ispituju do današnjeg dana. Iz već 1836. godine dužnosnici su opisali hidžre kao i muškarce koji su bili u potpunosti kastrirani od strane hidžri ili "babice" (dai). Međutim, jasno je da ovaj obred nije vodio, niti vodi, nužno do fizičkih promjena - to jest, često je simbolična kastracija.

Isto tako, pretpostavka da su hidžre bile muške prostitutke ili zenana (“muškarac predat sodomiji”) je bila dosljedno ispitivana od strane učenjaka i odbijena od strane samih hidžri - naročito u posljednjim godina, sa uspostavom All-Indija Hijra Kalyan Sabha (Organizacija za skrb) kao pro-hidžra grupa za pritisak. Konačno, britanski dužnosnici su bili jednako zbumjeni terminologijom koju su često koristili hidžre kako bi razgovarale o “transformaciji”. Bio je (i još je) obično opisan kao “postajući musliman” sa nekim koji su uzimali muslimanska imena (iako „nova“ hinduistička imena izgledaju baš kao zajednička). Osim toga, glavni religijski fokus hidžra kulture usmјeren je na obožavanje božice hinduske božice Bahuchara Mata i različitih seksualno ambivalentnih prikazivanja Šive (posebno kao muško-žensko).

Zvaničnici su radili ono što bi i svaki Viktorijanac uradio kada bi se suočio sa nepoznatim; pokrenuli su istragu. Međutim, postojala je ozbiljna opasnost u „zbližavanju“ sa hidžrama. Britanci su pretpostavili (sluteći neku vrstu komentara koji dolazi od modernih Indijanaca) da su hidžre samo barbarska praksa – kao što su sati i čedomorstvo – koja treba biti izbrisana iz britanske civilizacijske „misije“ na potkontinentima. Za većinu, hidžre su bili samo tranvestitske muške prostitutke. Međutim, kada je Poone, ponovo sredinom 1830-tih, zvanično intervjuisao sedam hidžri, našao je da svih sedam čvrsto negiraju bilo kakvo oznavanje „pasivnog užasa“, tvrdeći da su oni jednostavno ilegalno priznati prosjaci koji prose iz pristojnosti i karaktera.

Ono što su Britanci brzo shvatili je da su hidžre zauzele vrlo marginalno mjesto u većini sela. Hidžre su mogli prokleti ili blagosloviti i često su koristili ovu moć kako bi izvukli milostinju od komšija. Nisu ih se bojali ili prezirali zbog bilo kakve povezanosti sa seksualnošću. Umjesto toga, njihov kastinski status (trebali su polaznike, mamara-mundus, koji bi išli između kada su prosjačili iz gornje kaste brahma), njihova sposobnost da prokljinju, njihovo prihvaćeno pravo da budu, u mnogim slučajevima, njihovo legalno dopuštenje (sanad) za odredena prava od prihoda (vatam) od zemlje koju su im dali indijski prinčevi,

učinilo ih je opasnim i moćnima. Istraživanje u pravnim dokumentima, primjerice u Poona, pokazalo je da je takva zaštita bila odobrena od strane kralja Sahu (vladao 1708 - 1749).

Ono što su Britanci odlučili da učine bilo je da se uklone imovinska prava koja bi mogla učiniti hidžre privlačnijim. Oni su vjerovali da će ovo privesti praksu kraju, kao što je uvedeno na vino. Godine 1854. bombajsko predsjedništvo, dakle, donijelo je odluku o pravnom pitanju prava dodijeljenih od prethodnih režima (za što su Britanci tvrdili da su nasljednici): "pravo na prosjačenje ili iznuđivanje novca, bilo da je ovlašteno od strane bivše vlade ili ne (naglasak moj), je ukinut". Godinu dana kasnije, pravo hidžre na prosjačenje smatralo se "potpuno pogrešnim". Nažalost, mnoge hidžre su imale pravne dokumente koji su im omogućavali penziju (varsasans) od države, kao i pristup besplatnom najmu zemljišta (inam) nasljednog za njihovime nasljednike (u praksi, mlađi hidžra učenik, a ne, iz očitih razloga, rođak po krvi).

Jedan slučaj je posebno prisilio Britance da se pozabave ovim pitanjem. Kao ulog postojao je broj fundamentalnih tačaka. Kao "nasljednici" mugalskog carstva, Britanci su bili oduševljeni osiguranjem poštovanja pravne situacije prije njih - osiguranje prava vlasništva bilo je, posebno, iznimno važno viktorijanskim britanskim poručnicima. S druge strane, oni nisu željeli ovjekovječiti one aspekte indijske kulture koje su smatrali degeneričnim ili necivilizovanim. Mjesto hidžre prava na zemlju i penziju donijelo je ova dva pitanja do punog izražaja. Viktorijanski kršćanski muškaraci nisu imali želju da i dalje održavaju - službeno - dobrobit i status muškaraca koje su smatrali da su degenerični, transvestitski sodomiti!

Godine 1842, kolecionar Poone pogurao je problem kada je zaplijenjeno dvadesetak hektara inam (slobodno najam zemljište) od hidžre. Rezultat istrage je pokazao da je zemlja bila prenesena (po grantu koji je datirao prije 1730), od učitelja na učenika za šest "generacija". Godine 1845. zakon je napravio "nasljedstvo" inama ništavnim, ali je vratio tadašnji aktuelni

hidžra za svoju zemlju kao životni poklon. Godine 1849. hidžra je umro i njegov učenik (Saguni) je potakao peticiju protiv lišavanja njegovog naslijedstva. Prihvatio je da je krvno naslijedstvo bilo nemoguće za hidžre, ali je tvrdio da je naslijedstvo putem učenika bilo dobro prihvaćeno načelo i proizvelo je tri Maratha (prije pred-britanska) kraljevska dokumenta za potporu njegove tvrdnje i pravne državne prihvaćanosti načela nasleđivanja putem naslijedovanja. Izgubio je slučaj 1852. godine kada su Britanci presudili da “pretpostavljajući da je naslov valjan (što nikada nije bilo u nedoumici), uvjeti se ne mogu posmatrati bez skandaloznog kršenja javne pristojnosti”. Dakle, Britanci su prihvatali da je pred-postojeća potpora bila pravna, ali ih je ukinula jer je i dalje službeno podržavanje hidžri bilo nepristojno.

Godine 1852. novi zakon je tvrdio da nijedan inam, bez obzira na njegov pravni temelj, ne bi mogao biti naslijeden gdje bi ovo priznalo, objavilo ili institutunaliziralo “kršenje zakona zemlje (nasuprot pravnoj osnovi za inam!). Ili pravila javne pristojnosti”. Konkretno, Britanci su mislili da su ove ekonomski koristi privlačile učenike. Dvije godine kasnije Britanaci su dodatno objasnili situaciju kako bi dali do znanja da su djelovali protiv hidžri:

sama činjenica muškarca koji se transformiše [imajte na umu prihvaćanje dobrovoljne prirode promjene] u Hijera [sic] i koji se pojavljuje u javnosti [imajte na umu želju da se izbjegne sablazan] u odjeći žene, trebalo bi biti držano da se predstavi povreda uslova, odnosno takve povrede javnog morala i pravila javne pristojnosti da opravdavaju sadašnju Vladu u odjednom uskraćujući njihov nastavak i aktivnu podršku ustanove.

Međutim, očito kršenje prirodne pravde lišavanjem nositelja penzije i zemljišta bilo je previše duboko za viktorijance opsjednute imovinom. Godine 1855, Britanci su konvertirali sva inam gospodarstva i penzije u doživotne, nenaslijedne grantove

(bez obzira na stanje). Rezultat ove akcije bio je katastrofalан za hidžre. Lišeni glavnih sredstava za uzdržavanje (prosjačenje, besplatno korištenje zemlje i penzije), napustili su sela i preselili se u gradove. Dakle, ono što je bio široko rasprostranjen ruralni fenomen prije sredine 19. vijeka postalo je, kao što je ostalo i danas, uglavnom urbana manjinska grupa. Britanci su vjerovali da su, sa mudrošću Solomana: eliminirali moć hidžri, potvrđili privid imovinskih prava (u okviru njihovog kulturnog stajališta nasljeda), i učinili su život hidžre tako nepodnošljivim (to jest, siromašnim) da je postalo neisplativo. Na golemo iznenađenje Britanaca, ponašanje nije nestalo – hidžre su odbili da zaustave razmnožavanje.

Budući da moć Evropljana nikada nije produžena na direktnu vladavinu u većim dijelovima Dalekog istoka, situacija se tu razlikuje od one u Indiji. Međutim, moć zapada i kršćanskih ideja su se pokazale gotovo jednakom moćnim i prodornim na Dalekom istoku, kao i drugdje. Ipak, unatoč promjenama dinastija i mode, tolerantni, otvoreni stav prema istospolnim odnosima i vezama ostao je obilježje kineskih i japanskih društava u 20. vijeku. Obje su, međutim, zadržale društvenu strukturu u tim odnosima, koji su imali mnogo zajedničkog, ne samo sa drugim kulturama, već, tačnije, sa klasičnom civilizacijom Mediterana. Odnosi između muškaraca uglavnom su se temeljili na suptilnoj mješavini klase i dobne razlike. To ne bi trebalo shvatiti kao impliciranje da je to bio jedini društveno prihvatljiv model za istospolna djela. Rad uz to i preklapanje ovog društvenog konstrukta bilo je uvjerenje da se u seksu trebalo uživati sa bilo kojim ili svim partnerima, sve dok se nailazili na sinovsku dužnost za ostavljanjem nasljednika.

Bilo je to laissez-faire pristup seksualnom užitku koje je tako šokiralo zapadnjake krećući se u i oko Dalekog istoka pri zenitu zapadne carske vlasti. Muški bordeli u Šangaju i Tokiju, muške konkubine među Šogunima i mandarincima, i očit nedostatak društvenog neodobravanja (a kamoli bilo koji koncept

“neprirodnosti” ili grešnosti tih seksualnih aktivnosti), zapravio je mnoge - ali ne sve – Zapadnjake

Ovaj obrazac je razbijen usvajanjem, iz različitih razloga, zapadnih društvenih običaja o seksu u 20. vijeku. Kineska i japanska carstva možda su mogla izbjegći jaram zapadnog imperializma, ali nisu bila imuna na puritanski moral Zapada – ili na njegove političke ideologije.

Sličan učinak je očit u tajlandskoj situaciji. Kao i sa Japanom i Kinom, Tajland je zadržao svoju neovisnost tokom kolonijalnog razdoblja. Međutim, ponovo kao Japan i Kina, Tajland nije bio u mogućnosti da izbjegne utjecaj zapadnog kulturnog i ekonomskog - ili moralnog - imperializma. Tajlandski jezik ima niz izraza koji se odnose na istospolne odnose. Sex između “muževnih” muškaraca (phu-chai) obično je bio opisan kao “igranje sa prijateljem” (len pheuan). Isti izraz je korišten za seks između žena. Međutim, tajlandsko društvo je imalo i drugu kategoriju sa vlastitim skupom pojmova - kathoey. Dok su mještani često nazivali seks između phu-chai kao znak loše sreće (heng suay) ili obična ludost (ba), koji mogu donijeti suše ili smrt munjom, seks koji uključuje kathoey bio je drugačiji.

Iako književnost koja se odnosi na kathoey datira još iz “srednjovjekovnog” Zakona Tri pečata, njihov tretman u sadašnjosti je tak koji nas najviše interesuje. Kroz tajlandsku historiju, kathoey su posmatrani kao “prirodni” fenomen, posljedica karme iz prethodnog života. Međutim, iz vremena kralja Rame Mongkut IV (vladao 1851 - 1868) bilo je pokušaja objedinjavanja aspekata budističke filozofije karme sa zapadnim naučnim idejama. U 20. vijeku to je preuzeo oblik pokušaja da se karma poveže sa genetikom. Kao takav, kathoey ostaje neko ko je takav iz “prirodnih” razloga.

Zanimljivo, ovo tolerantno stajalište o kathoey postalo je problematično kako je tajlandsko društvo pokušalo ubaciti “muževne” gej muškarce u već postojeću kulturnu shemu. U tajlandskoj misli, kathoey je transrodna individua - naročito muškarac koji živi i djeluje na “ženski” način - koji se upušta u seks isključivo

sa muškarcima. Izvorno - vijekovima - kathoey je bio "zvučan" pojam koji se primjenjivao na sve istospolne aktivnosti. Phu-chai, kao kategorija, i len pheuan, kao ponašanje, možda su privlačili veće društveno neodobravanje nego transrodni kathoey. Moderni komentatori su pokušali redefinisati istospolno ponašanje. U ovom interpretativnom modelu, transrodni kathoey su "fizički" (ili, tačnije, genetski) "hendikepirani" dok su phuchai (gej muškarci više u zapadnjačkom smislu) "mentalno hendikepirani". Prvima su, dakle, pružena prava i zaštita zakonom; potonji se trebaju i mogu "tretirati".

Međutim, nisu svi Tajlandžani zadovoljni ovim restrukturiranjem tradicionalnih stajališta. Usvajanje genetike za karmičke ideje i Frojdova psihologija nisu bili bez otpora. Na primjer, jedan od vodećih psihologa sa početka dvadesetog vijeka, Ari Saengsawangwatthana, je napisao:

Bilo bi vrlo zanimljivo ako bismo slijedili Frojdove ideje ... ali samo od tačke zabavne teme za razgovor. Ako se mi tajlandski psihiyatри držimo budističkih učenja i slijedimo budistički put ne trebamo biti previše zabrinuti za seksualna pitanja, bez obzira da li su homo-, hetero... transvestitska, ili šta god. To je zato što u budizmu postoji više od ovih kategorija, naime, kamatanha [želja za užitkom], bhavatanha [želja za postojanjem] i vibhavatanha [želja za odvajanjem]. Homoseksualnost može biti [bilo koje od ovo troje]. Osoba sa bračnim drugom koja više ne želi živjeti zajedno sa svojim partnerom [pokazuje] vibhavatanha [želju za odvajanjem]. Kad nije zadovoljan sa partnerom suprotnog spola, normalno je [thammada] za njega da traži zadovoljstvo sa osobom istog spola, jer ovaj će, u određenoj mjeri, biti u mogućnosti da izvuče pouku iz svoje patnje, napetost i tjeskobu. Također je normalno za [mladu] samu osobu ili za nekoga ko mora živjeti usamljenički život, zbog svojih obaveza ili zato što su previše stari za vjenčanje, da pronađu sreću sa istim spolom. Ne vidim da nam je potrebno stavljati previše važnosti Frojdovim idejama uopšte.

Ipak, ovo nije predstavljalo stav većine. Stajalište tajlandskog psihologa Somphota Sukwatthana izražen je 1970. godine i dalje nailazi na odobravanje među mnogim tajlandskim psihijatrima 1990-tih:

seksualnost svakog ljudskog bića izražava i homoseksualne i heteroseksualne konstitutivne faktore, ali ljudi čiji je spolni razvoj normalan potiskuju homoseksualne faktore. Ti potisnuti faktori su izraženi u obliku [istospolnog], priateljstva i druženja, sporta, muzike i ostalih umjetničkih težnji.

Iako ovo izražava relativno negativno stajalište o “homoseksualnosti”, vrijedno je spomenuti da je zapadni pogled pričinio teško reinterpretira u tajlandskim idejama. Čak i kada su zapadna psihologija i psihijatrija definisale homoseksualnost kao mentalnu bolest, nikada nije bio vjerovatno naglašavanje da su takve tendencije bile inherentne svim muškarcima, i njihova represija je najbolje izražena u takvim muškim vezivanjima, homosocijalnom ponašanju kao sportu!

Isto tako, tajlandsko ponovno čitanje Frojda o majkama i očevima je fascinantno. Na Zapadu, “pop psihologija” sugerire da dječaci postaju gej zbog očeva koji su odsutni i/ili ustvari nedovoljno “muževni” i previše zaštitni prema majci. Tajlandska verzija upućuje na to da očevi koji rade daleko od kuće (tj. rade “normalne” poslove) “mogu dovesti do toga da djeca posmatraju majku kao vještiju, marljiviju, ustrajniju te da imaju više mogućnosti nego otac”. Dakle, u tajlandskom frojdijanizmu, otac kao „donosilac hljeba“ nije dobar uzor. Umjesto toga, otac koji radi od kuće i bavi se tradicionalnim zanatima je najbolja slika za dječaka. Doista, tajlandski pisci savjetuju protiv prevelikog naglaska na seksualnu moć (mačo kultura) među muškarcima, jer bi to moglo dovesti do tjeskobe, a time i do prerane ejakulacije, impotencije, straha od seksa sa ženama i, u konačnici, homoseksualnosti. Ono što je

najvažnije, „krivica“ je na roditeljima zbog „gej“ djece, kao i zbog (genetski) kathoey djece.

Kao što smo i u drugim istočnim društvima ispitali, istospolne veze nisu bile prihvaćene u modernom smislu „gej načina života“. Tajlandsko društvo je strukturiralo uzorke u kojima je istospolno ponašanje bilo prihvatljivo - uglavnom kathoey, transrodni muškaraci sa drugim, više „muževnim“ muškarcima. Kina i Japan su imali slične autohtone strukture temeljene na statusu i filozofskim idejama u kontekstu prokreacije i sinovske odanosti. Ove tradicionalne strukture su pale pod povećanu kritiku uvođenjem zapadnjačke moralnosti i nauke (posebno psihijatrije). Štoviše, kako su autohtone kulture Dalekog istoka odbile, djelomično, njihove tradicionalne socio-ekonomiske strukture u utrci sa „modernizacijom“, politička, društvena i ekonomski kritika je također primijenjena na već postojeće ideje o seksu. Zbog raznolikosti, istočnjačka seksualnost došla je pod pritisak zapadnih ideja i običaja.

U nekim dijelovima Dalekog istoka, naime, istospolno ponašanje je bilo sastavni dio društvene strukture kako bi se pokazalo izuzetno otpornim Zapadu (i drugim vanjskim) snagama za promjenu. Najzačuđujući odnos prema istospolnom ponašanju se nalazi u ritualnoj homoseksualnosti u većini domaćih kultura u Melaneziji. Izvan „građanske“ pederastije Atene i prisilne „vojne“ sodomije Sparte, nekoliko društva je dalo seksu između muškaraca ritualno mjesto u sazrijevanju i akulturaciju muškaraca. U Ateni, seks između mladića i starijih muškaraca bio je dio obrazovanja mladih u građanskim odgovornostima; u Sparti, seks između muškaraca je bio dio stvaranja bliske vojne jedinice. U Melaneziji, seks između muškaraca (varijante pederastije) igrao je - i u nekim mjestima još uvijek igra - sastavni dio u muškarčevom prelasku iz momaštva/adolescencije u odraslo doba.

Na primjer, u Malekuli, kada otac odluči da je vrijeme za obrezivanje sina, pronade starijeg muškarca koji će postati dječakov muž. Monogamna veza je tada formirana sve dok

mladić, zauzvrat, ne postane dovoljno star za to da postane muž drugog mladića. Glavni, za razliku od drugih muškaraca, mogu imati više od jednog dječaka-supruge. Osim toga, muškarac može i dalje imati niz dječaka-supruga (u nizu monogamnih veza) tokom cijelog života, dok također ženi ženu i odgaja djecu. Sa izuzetkom glavnih, muško-ženski odnosi su također monogamni, iako mogu biti savremenici monogamnoj vezi sa dječakom-suprugom.

U Marind-Anim obalnom lancu, period od šest godina inicijacije počinje kada je dječak u dobi između sedam i četrnaest godina, te uključuje spolni odnos sa ujakom sa majčine strane, kao i sa drugim mladićima svoje dobi. Slično ponašanje izvire iz ideja o snazi muškog sjemena među različitim društвima u Papui Novoj Gvineji. Kaluli vjeruju da sperma ima čarobne osobine kojima se potiče fizički rast i mentalni razvoj. Etoro kažu da sperma prenosi životnu snagu kroz istospolna djela, dok se u odnosu među različitim spolovima stvara život (kroz kombinaciju sa ženskom krvju). Sa deset godina, muškarci u društvu Sambije se oduzimaju od svojih majki i bivaju podvrgnuti bolnim inicijacijskim obredima koji su značili pročišćavanje od ženske kontaminacije. Tada su ohrabreni da uzimaju dovoljno sjemena kako bi postali snažni ratnici. U dobi od petnaest godina isti mladići će početi prenositi sjeme drugim mladićima, kao što će dopustiti svojoj pre-menstrualnoj supruzi oralni seks - iako neće doći do vaginalnog seksa dok ne počne sa menstruacijom

Jasno je da ritualna homoseksualnost u ovim zajednicama obavlja nekoliko ključnih uloga. Institucionalizirana homoseksualnost i monogamija pojačavaju patrijarhalnu kontrolu žena. Također, kontroliše muškarce kroz starosnu hijerarhiju i učinkovito isključuje žene iz pozicija moći. Muškarci su stvoreni da budu različiti (kroz tajnost i osamu) i superiorni (podređivanjem i isključivanjem žena). Međutim, muškarci samo sebe zavaravaju uvjerenjem da su žene "nepotrebne", te da stroga kontrola žena – i njihovo isključenje - jednostavno

mogu biti pretjerivanje percipirane opasnosti od žena bez kojih se društvo ne može i neće nastaviti. Reakcija može biti toliko ekstremna da neka društva, kao u sambijskom mitu o stvaranju, vjeruju da su čak i žene stvorene kroz muške istospolne činove. Podjednako važno kao što je kontrolisanje žene, ove hijerarhije prema dobi i spolu zadržavaju mlade muškarce od opasne pozicije starještine u strukturi moći. Mladi su polakoinicirani u "znanje" i "moć" kroz tajne obrede i oplodnju. Još se ne čini, što je zanimljivo, da je promjena hijerarhije (preko migracije radne snage, novca, "demokratskih plemenskih vijeća", kraja nasilnih krvnih osveta, "ratničke rekreacije" i kršćanstva) značila kraj tih rituala i, vremenom, oni mogu biti uloženi sa novim istaknućem u kulturama.

Miješanje zapadne političke misli u obliku komunizma, sa kritikom kasne carske Kine, vodilo je kineske komunističke vođe nakon 1949. godine do zaključka da je seksualna "razuzdanost" kineskog društva bila u velikoj mjeri odgovorna za slabost Kine prije u odnosu i na Zapad i Japan. Kineski komunisti su bili određeni da uklone iz Kine sve tragove onoga što su smatrali buržoaskom dekadencijom.

Iz sličnih razloga, Japan je nakon poraza u Drugom svjetskom ratu prigrlio mnoge vrijednosti Zapada, posebno Amerike. Konkretno, samuraji i carska kultura su sve više doživljavani kao zastarjeli i oslabljeni. Ovo gledište nije isključivo rezultat iskustava 1940-tih. Doista, krajem 19. vijeka Japan je odlučio prihvati mnoge zapadne vrijednosti i metode u nastojanju da se baci u veliku carsku utrku protiv Zapada. Ovo odbacivanje mnogih elemenata u tradicionalnom japanskom društvu ne samo da je uključivalo metode proizvodnje i političke strukture, već i društvene i kulturne stavove prema seksu. I Kina i Japan, zbog različitih razloga, smatrali su zapadni puritanizam sastavnim dijelom zapadnog "uspjeha".

Ironično, baš kao što su i mnogi na Istoku odbili njihove pretodno postojeće kulturne konstrukte kao „slabosti“, tako su i mnogi zapadnjaci bili zainteresovani prigrlniti senzualnost

i seksualnu slobodu Istoka kao “oslobođajuću”. Za mnoge je to bila jedna od najprivlačnijih karakteristika istočnih kultura. “Seksualni turizam” je bio privlačan i skrenuo je u Kinu neka vodeća svjetla zapadne kulture između dva svjetska rata. Glumac Coward Noel (1899 - 1973) i njegova pratilec, Jeffrey Amherst, bili su oduševljeni posjetom šangajskih “gej progona” u društvu britanskih pomorskih časnika. Dramski pisac Christopher Isherwood (1904 - 1986) i pjesnik W.H. Auden (1907 - 1973) su u potpunosti iskoristili gradske kupaonice tokom posjeta 1937. godine. “Scena” u Pekingu je bila manje posvećena raširenom seksu, a više je bila fokusirana na ateističku kulturu Kine. Zapadnjaci su bili oduševljeni Pekingom kao “obasjanim utočištem koje je teško opisati divnim za uživanje čiste slatkoće postojanja”. Većina rezidentnih zapadnjaka je bila tolerantna spram ponašanja svoji sunarodnjaka, iako, kako je Alastair Morrison (dugogodišnji rezident u Pekingu tokom 1940-ih) rekao, “ne bi ih nužno pozvali na večeru”. Za zapadnog putnika, međutim, istospolni odnosi su proizvodili odvajanje od vlastite kulture. Za Kineze, to je ostalo dio njihove kulture: istospolni činovi su bili “širom rasprostranjeni i bez brige za društvo u cjelini”. Stav je bio jedno od od ljubaznih indiferentnosti – “možete uzeti bilo koga koga želite u krevet. Samo ne govorite o tome”. Neki zapadnjaci su prigrlili “gej” aspekte kineskog društva bez razumijevanja usvajanja konteksta u kojem su bili njegovani i cvjetali 2 000 godina. Ovi stranci su “znali mnogo o kineskoj civilizaciji”, studirali su s ljubavlju i učenjem, ali nisu uspjeli u tumačenju toga svijeta u “cjelini”. Ali onda, Zapad nije imao veliku želju da zna da je jedna od najdužih i vjerojatno “najuspješnijih” civilizacija prihvatala istospolne odnose.

Na kraju, čak i Kinezi, pod puritanskim moralom ateističkih komunista (čiji je moral bio odomaćen sa pogledom bijesnih kapitalista američke religijske desnice), su željeli manje čuti o seksualnim tradicijama vlastite historije i kulture. Homoseksualnost je postala kazneno djelo pod širim okriljem

“huliganskih” aktivnosti. Međutim, kao i sa Mongolima i Mančusima, kineski vladari, prožeti „stranom“ ideologijom komunizma i „puritanskim“, „seksualnim“ običajima, uskoro su privatno prihvatali mnoge zamke i ponašanja koja su prezirali, kriminalizirali i kažnjavali u javnosti. Dakle, neko čita o Mao-vom uživanju u “masaži prepona” koju su obavljali adolescentni mladići. Bez obzira šta se dešavalo (kao u prošlim vijekovima) iza vrata Zabranjenog grada, u stvarnosti je komunizam uspio u izradi Kine zapadnom i kršćanskom u svojim seksualnim vrijednostima i prepostavkama.

Godine 1993, Beijing Review je objavio članak navodeći da “je u Kini, u pogledu javnog morala, homoseksualnost sinonim prljavštine, ružnoće, i metamorfoze”. Teško je zamisliti “zapadniji” i “kršćanskiji” komentar od ovoga ili ga smjestiti na neko više iznenađujuće mjesto nego što je to kineska publikacija. „Obraćenje“ kineskog društva (koje se nikada nije poklonilo izravnoj zapadnoj kontroli i još uvijek nastoji službeno izbjegći zapadni kulturni imperijalizam) na evropske vrijednosti nije moglo biti jasnije. Ili, kao što je to Bret Hinsch predstavio sažeto i tragično u Strasti odrezanih rukava (1990):

Dugotrajna tolerancija dozvolila je akumulaciju književnosti i historije koja je zauzvrat omogućila onima sa jakim homoseksualnim željama da dođu do kompleksnog samorazumijevanja. U mnogim periodima homoseksualnost je bila široko rasprostranjena te čak i poštovana, imala je svoju historiju, i ulogu u oblikovanju kineskih političkih institucija, modificirajući društvene konvencije, i potičući umjetnička djela. Osjećaj tradicije trajao je do [dvadesetog] vijeka, kada je postalo žrtva rastućem seksualnom konzervativizmu i prozapadnjenju moralnosti.

“Strast odrezanih rukava” i “podijeljena breskva” su izbrisani iz ranijih historija Istoka sa istim entuzijazmom sličnom pričama i

historijama koje dolaze iz kulturnog nasljeđa Indije i Afrike. Ista žar je dovela do cenzurisanja grčko-rimske historije na Zapadu. Na Zapadu su postojali pokušaji za ponovnim ujedinjenjem Aleksandra i Hephaistiona, Harmodiusa i Aristogeitona, Ahileja i Patrokla, Hadriana i Antoniusa, ili za raspravom o atenskoj pederastiji, ili objašnjenjem toga što "platonska" ljubav (kao u Simpozijumu) zapravo znači, te su ovi pokušaji viđeni kao "politički korektni" načini iskrivljavanja prošlosti u "gej" historiju. Na Zapadu, i u velikoj mjeri na drugim mjestima, rasprave o istospolnim vezama prošlosti i društvena tolerancija su viđeni kao historijska objašnjenja "politički korektne gej mafije". Stoga, čini se savršeno prihvatljivim odbijati muške ljubavnike cara Hadriana i Wua, ili, barem, povrditi bilo kakvu raspravu o ovome u akademskom životu. Mnogi historičari, stručnjaci i javnost se slažu da je ponižavajuće priznati da se Henri VIII, osnivač anglikanizma, razveo sa šest žena, od kojih je neke usmratio. Dakle, prihvatljivo je prestavlјati ga doktorantima kao nekoga ko je imao samo jednu ženu?

Ovaj proces brisanja istospolnih odnosa i veza iz historije je bilo prominentno u Novom svijetu – gdje su Indijanci smatrani virtuozima, "jedno s prirodom", žrtve evropske pohlepe. U prethodnom poglavljju posmatrali smo berdače sjevernoameričkih ameriđanskih grupa. Iako je informacija relativno proširena o njima u ranijem periodu, tu je znatno više dostupna u 19. i, posebno, u 20. vijeku. Međutim, raniji evropski izvještaji predstavljaju prikaz situacije u vrijeme prvog kontakta između Ameriđana i Evropljana, iako bi se dalo reinterpretirati kroz leće evropskih pretpostavki o cross odijevanju, ženstvenosti i sodomiji. Zapisi iz perioda koje smo razmatrali u ovom poglavljju snabdijeva nas detaljnijim, ali samo kulturnim obrascem ozbiljno poremećenim od stane evropskih i kršćanskih kontakata. Još važnije, u 20. vijeku, kada je berdače fenomen prvo privukao interes učenjaka među historičarima, sociologima i antropologima, skoro da nije ostalo berdača. Ono što je preživjelo bile su nejasne uspomene, često obojene stidom u kulturnoj praksi

koju su mnogi Ameriđani iz 20. vijeka smatrali neprikladnom ili grešnom (pod utjecajem kršćanstva). Uprkos ogromnim potешкоćama u pokušaju da se berdače ispitaju detaljno, još uvijek postoji bogatstvo informacija. Slika berdača koja je formirana je substancialna i fascinantna.

Jedan od najvećih problema u pokušaju razumijevanja berdače fenomena u ovom periodu i dalje predstavlja problem o kojem smo govorili u prethodnom poglavlju – pretpostavka od strane Evropljana da su transvestitski muškarci bili nužno uključeni u istospolne prakse. Mjera do koje je ovo tačno mora biti testirana. Kako god, u ovom kasnijem period i, posebno, u raspravama sa zainteresovanim učenjacima, druga značajna prepreka je očita: povučenost mnogih Ameriđana kada govore o seksu, posebno nekome sa vana.

Čini se da su neke kulture prihvatile ili smatrале da su homoseksualne aktivnosti bile dio berdača (npr. Crow, Mohave, Ojibwa i Santee) dok ostale očito nisu (Potawatomi). Tamo gdje postoji eksplisitna diskusija o istospolnim činovima, očito uključuje berdače i neberdače u vezama koje se kreću od promiskuitetnih do bračnih. Navaho, Mohave, Ojibwa, Yuma i Hidatsa (među kasnijima berdače parovi su mogli usvajati) su imali stabilne istospolne veze. Zaista, među Mohave berdačima postojao je jasan četvrti status roda nazvan hwame (lezbejka). Cheyenne ili Luiseno berdače mogli su biti samo sporedna supruga u poligamnom okruženju, dok se Crow berdače žena mogla sasvim sigurno vjenčati sa drugim biološkim ženama. Tipovi seksa su varirali kao tipovi veza koje su bile dozvoljene: analni (Arapho, 1902); oralni sa ne-berdačima (Crow, 1889); analni i oralni, i u homoseksualnim i heteroseksualnim vezama (Mohave, 1937). Izgleda da je generalni stav bio takav da dugoročne seksualne veze sa berdačeima nisu bile problematične onda kada su uključivale muškarca koji je već bio vjenčan sa biološkom ženom, ili koji je već imao djecu, ili koji je vio prestar/premlad da bi proizvodio djecu. Kratkoročne veze i usputni seks koji nije imao utjecaja na prokretivne

odgovornosti neberdače muškarca ili žene nisu bili u pitanju. Ovo nije bio slučaj sa svim američanskim grupama. Sintee i Teton Dakota su zabranili berdače dugoročne istospolne veze ili brak, iako su dozvoljavali usputne seksualne veze sa neberdečima. Čini se da je nekim slučajevima aseksualnost/ celibat bila obrazac: Pima, Plains Cree, Chiricahua Apache i Bella Coola. U drugim kulturama berdače su bili ili u potpunosti heteroseksualni ili biseksualni: Haisla, Quinault, Bella Bella, Osage i Bella Coola. Izgleda da su Illinois i Navaho berdače bili većinom homoseksualne orientacije, iako su bili poznati po seksualnim odnosima sa ženama – iako su Navajo ograničavali berdače na muškarce za dugoročne seksualne veze. Doista, znamo zasigurno da su neki berdače stupali u heteroseksualni odnos. Godine 1941. Shoshonean je rekao antropologu da je njegov pradjed bio berdače; druga studija (1935) je zabilježila da je djed nekog Navaho također bio berdače. Drugim riječima, berdače se jednostavno nisu uklapali u zapadne kršćanske pretpostavke o transvestizmu, ženstvenosti (npr. biti kemp) ili istospolnim činovima. Ovo je naročito očito kada posmatramo berdače kao “muškarca u haljini koji se ponaša kao žena”. Zapadnjaci “posmatraju” ovu osobu na poseban način, što naglašava kemp, ženske karakteristike. Uporedite tu sliku sa stvarnošću. Mnogi berdače nisu nužno bili “nježni” ili feminizirani. Žuta Glava (Ojibwa ratnik koji je pokupio slavu u bitci sa Dakotom) je izgubio oko u borbi (zabilježeno 1897), još uvijek je bio berdače; Mohave berdače bi uvrijedio nevjerne supruge i muškarce koji su ih ismijavali (iz izvještaja iz 1937) i Wewha (Zuni berdače) bio je zatvoren na godinu dana (kao što je zabilježeno 1939) za pružanje otpora trojici policajaca koji su ga pokušavali uhapsiti.

Kako onda možemo rekonstruisati kulturnu nišu berdača? Za početak trebamo pogledati kako je osoba postajala berdače, i onda kako su se pomjerale i živjele u svojim kulturama. Mnogi muškarci (uglavnom o muškarcima i govorimo) su postali berdače u adolescenciji, ali u nekim slučajevima

transforamcija se desila kada su odrasli, sa nekim muškarcima koji su bili prethodno vjenčani po "normalnoj" rodnoj strukturi. Na primjer, ženski Kutenai berdače je imala muža, preo-brazila se i vjenčala drugu ženu (1935). Mohave žene se mogu transformisati poslije deškog porođaja (1937). Dva Klamath muškarca su prestali biti berdače (1930). Slučaj jedne ženske berdače posebno je fascinantn. Žena zabilježena među Kutenai (od Montane, Idaho i Britanska Kolumbija) 1811. godine bila je glasnik, vodič, proročica i ratnica. Smatrana je također Kutenai vođom 1825. godine i medijatorkom između Flathead i Blackfoot 1937. godine. Oblačila se kao mučkarac i pretpostavljala je ulogu "supruga" u mnogim vezama sa ženama. Jasno, kao berdače bila je uspješna u ulozi "muškarca". Ono što znamo o njenoj transformaciji iz evropskih izvora je također interesantno. Oko 1808. godine napustila je svoje pleme i živjela sa evropskim trgovcima krzna i istraživačima i "oženjenim" francusko-kanadskim muškarcima. Poslana je nazad svojim ljudima zbog "izgubljenog morala" i, do svoga povratka, tvrdila je da ju je njen muž transformisao u muškarca i da je, poslije toga, živjela kao muškarac. Sada je uzela novo ime, Kauxuma Nupika (Otišla duhovima). Objasnjenje za ovu transformaciju ima malo smisla u kontekstu normalnih berdače transformacija. Međutim, njenovo novo ime upućuje da je njena promjena motivisana superprirodnim otkrovenjem, kao što njena sljedeća uloga proročice i medijatora.

Druga studija slučaja će doći do važnih zaključaka i omogućiti fokus ove diskusije o berdačima – ili što bi se moglo pojavit kao berdače – u modernom dobu. Dene Tha od Chateha, sjeverno athapaskansko pleme u Alberti, ima "cross-spolu reinkarnaciju", koju neko s polja može smatrati verzijom berdače fenomena ali koji je ustvari mnogo kompleksniji. Još važnije, Dene Tha primjer nam daje detalje koji nedostaju iz izvještaja među ostalim plemenima i upozorava nas da iza svake pretpostavljenje berdače može biti čitav kompleks vjerovanja, pretpostavki i kulturnih praksi koje čine berdače

nečim sasvim drugačijim. Među Dene Tha (kao među Tlinkit plemenom – i u hinduističkoj misli), “biološki spol” nije nezamjenjiv atribut individue ali može biti promijenjen prilikom reinkarnacije. Ljudska duša/duh nema spola/roda. Vrijedno je spomenuti da mnogi indijski jezici nemaju oznaku roda niti dodaju rod predmetima, što znači da je rod manje intrinsičan nečemu kada se govori o tome/njemu/njoj. Čak “bioliški spol” može biti “društveno konstruisan”. Na primjer, Navajo naglašava da je sve muško i žensko. Kao što Guolet bilježi, „čak su (spolni) organi muški i ženski, nerazdvojni i različiti. Na vrhu penisa nalazi se mala vagina, dok se na vulvi nalazi mali penis”.

Nedvosmislena priroda biološkog spola u vezi s tim što suštinski čini individua njima samima (zovi to dušom ili duhom) je krucijalno u Dene Tha ideji. Ako osoba “bira” (a izbor je ključan za Dene Tha reinkarnaciju) da se vратi u drugom spolu, nije napravljen pokušaj da se osoba natjera da pretpostavi „prethodni“ rod, jer bi ovo bilo suprotno njihovom slobodnom izboru u reinkarnaciji, ali još uvijek postoji svjesnost i prihvatanje prethodnog roda. Stoga, vremenom, članovi porodice i prijatelji mogu zatražiti da reinkairana osoba trenutno prepostavlja neke od atributa svoga prethodnog života, spola i roda.

Najbolji primjer ovoga jeste slučaj Paula (starog dvadeset sedam godina) koji je rekao da je reinkarnacija Denise (sestra njegove rodice Mary, Denise je umrla kao dijete). On je povezao svoju priču:

Ja sam Denise, Maryina sestra, vratila sam se, to je ono što sam bila. Jednoga dana, najednom, Denise [duh] i njena sestra [Rose, također duh, drugi Maryine sestre] je došao mojoj majci [u snu/viziji]. Rose je rekla: “Moja starija sestra, dovodim je [Denise] sa sobom, to je ono što radim”. Nakon što je Rose otisla, ja [Denise] sam ostala. Moja majka je rekla: “Denise me je uhvatila i ja sam pala u nesvijest”. Biće djevojčica, pomislili

su. Ali rođena sam [kao dječak]. Sada, znali su da sam se vratila, i voljeli su me mnogo. Ako stavim kosu pozadi, iz daljine izgledam kao žena, i kažu mi da sam djevojčica. Šminkam oči i usta, i nekada me pitaju da stavim kosu pozadi, ovako, i kažu mi: "Da, izgledaš kao žena".

Kompleksnija situacija ne može biti zamišljena od strane zapadnih kršćana – i možemo se samo upitati kako je rani evropski istraživač ispričao Paulovu priču u kroniku.

Ono što Paulova priča naglašava, dakle, je nešto što smo vidjeli tada i ponovo u kulturi nakon ove. Rod, spol, seksualnost i preferencije nisu fiksirane i statične. Nisu "prirodne" kao stijena ili sunce. Seksualna privlačnost prema suprotnom spolu pojedinaca čini se da je nauobičajenja ali je istospolna privlačnost sigurno "univerzalna" u ljudskim uslovima. Interes u prepostavljanju uloga kulturno i tradicionalno pripisano drugom biološkom spolu također se čini ponavljajućom značajkom kroz historiju. Konačno, neke kulture (posebno one sa vjerovanjima u inkarnaciju) jednostavno ne vide spol niti rod intrinzičnim aspektom ljudskog istinskog "bića" – duša nije ni muška ni ženska. Ovo priziva biblijski odjeljak koji kaže da u Kristu nije ni "muškarac niti žena" (Galićani 3:28) i da na nebu spašeni "se neće vjenčati niti će se rađati u braku...jer će biti kao anđeli (koji nemaju niti rod niti spol)" (Luka 20:35). Zaista, ova ideja o spolu i rodu kao samo zemaljskim ne duhovnim objašnjava zašto je bračna veza okružena smrću – i neće biti ponovo okupljena u drugom životu. Neće biti muškaraca niti žena na kršćanskom nebu i sigurno ne heteroseksualnih parova.

Kratki Dene Tha slučaj podsjeća nas da je situacija u nezapadnim kulturnama kompleksna i može biti iskrivljena kada se "vidi" samo očima zapadnjaka. Još uvijek moramo pokušati donijeti neke zaključke o berdačima. Najbolji uvid dolazi od eksplicitnih izjava Navaja da su vjerovali da je njihov prosperitet i egzistencija kao ljudi zavisnih, na neki način, od prisustva

berdača. Berdače ne "mijenja rod", jer ona/on se kreće relativno slobodno između dva roda, nikada ne gubeći njegov/njen biološki seksualni identitet ali postižući redefinisani kulturni rodni status. I, kao u Navaho slučaju, berdače uživaju više mogućnosti za ličnu i materijalnu zadovoljenje nego obične individue".

Neil Whitehead je tvrdio 1981. godine da:

Sjevernoameričke indijanske definicije roda su naglašavale profesionalnu potragu i društveno ponašanje prije nego izbor seksualnog objekta, koji u sebi nije bio dovoljan da promijeni rodni status.

Stoga, rod se ticao okupacije i akcije prije nego spola – ljudi su bili relativno slobodni da imaju spolne odnose kakve su željeli, sve dok su (ako nisu bili berdače) učestvovali u prokreaciji, do te mjere da su seksualni činovi postali dio rasprave, da su se bardače oslobođili pritiska da rađaju. Ovo nije potpuna slika, jer je Mirča Eliade 1965. zabilježio da je za siberijski šamanizam homoseksualnost "vjerovano znak duhovnosti, trgovina sa bogovima i duhovima, i izvor svete moći".

Stvarnost je takva da je berdače toliko kompleksan da je gotovo nemoguće pričati o tome kao o pojedinačnom fenomenu. Naime, berdače može samo dati ograničen osvrt na ameridanske stavove o homoseksualnosti. Na primjer, Tewa (na američkom jugo-zapadu) kasnih 1960-tih priznali su dijapazon rodnih identiteta: quethos (nisu berdače ali su transrodni na neki način), homoseksualci, žene, muškarci i oni koji presvlače odjeću prilikom ceremonija. Ova zbunjujuća i konfuzna slika je primarna prema kulturnoj promjeni koja rezultira iz kontakta sa zapadnjacima i kršćanstvom. Stoga, izvještaj berdača 1940-tih (pola vijeka poslije smrti zadnjeg poznatog Winnebago berdače) daje uvid u konfuziju spola i roda. Stariji Winnebago je rekao:

Da, slušao sam o [berdačima], ali ne znam puno o tome. Jednom je bio muškarac koji je postio i naučio je da ako se oblači kao žena mogao bi biti najbogatija osoba na svijetu, ali ako bi nosio odjeću muškaraca, ubrzo bi umro. Ona [sic] je nosila naušnice, i narukvice, i ogrlicu i žensku majicu, ali njgova (sic) braća su mu rekla da je stanka? [pauza] ako on [pauza] ona? kada obuče suknu ubili bi ga [sic]. Bilo je takvih ljudi, ne samo taj jedan. Mislim da je siahge riječ za njih ali ne znam, sada je to samo sleng koji znači da "nije dobro". Ovi ljudi radili su ženski posao, i to su dobro uradili, bolje nego što bi mogla žena.

Godine 1953. Nancy Lurie, koja je studirala također Winnebago, je zabilježila:

Najviše dopisnika je osjetilo da su berdače bili u jednom trenutku visoko počastovane i poštovane, ali da je Winnebago postao postiđen običajem jer su bijeli ljudi mislili da je u pitanju bila zabava ili zlo.

Ali ovaj pad u sram, sramotu i neugodu nije kraj berdača. Mada se smatralo da je njihova "uloga" u društvu uveliko završena, oni nisu nestali. Interesantno, američanske kulture koje još uvijek imaju berdače polako rekonstruišu svoje niše u zapadnu homoseksualnost. Na primjer, berdače još uvijek postoje među Lakotama, iako su se rijetko preoblačili, preferirajući uniseks oblačenje modernih zapadnih Amerikanaca. Stariji Lakočani su ih poštivali kao berdače iako su mlađi Lakočani nastojali da ih vide kao homoseksualce. Ove dvojne duše su, međutim, još uvijek wakun (sveti).

Važno je ponoviti da društveno konstruisane uloge kao ove berdača nisu jedinstveni u zapadnoj hemisferi. Hidžre Indije i različiti šamani i medijumi Afrike (posebno južne Afrike) dijele mnoge značajke sa berdačima. Već smo dotakli kompleksnu situaciju na mnogim pacifičkim otocima (na primjer "prenošenje" "bezazlenoati" kroz konzumiranje sjemena u kulurama Papua Nove Gvineje, kao i kratka napomena o Havajcima iz Cookove

hirurgije). U ovom kontekstu vrijedno je uzeti u razmatranje kratko fa'afafine Samoe i njihove sličnosti berdačima.

U Samoi, kao i drugdje u Pacifiku, muškarac može preuzeti "način žene" i postajao je fa'afafine i, nakon toga, uključivao se u ženske aktivnosti (na primjer, svadbena vjenčanja – naglašava vezu sa vjenčanjima među hidžrama, Oman i xanith i transrodne osobe u Zanzibaru i Mombasi). Razmatrajući rane reference na berdače, intrigantno je da nema referenci na fa'afafine u ranim zapisima Samoe, iako isti ovi zapisi komentiraju različite seksualne prakse. Do ranog 20. vijeka, dakle, imamo više informacija te je slika koja izbjiga prilično interesantna. Samoćani nisu (i to ne rade) kategorizovali seksualne činove kao heteroseksualne ili homoseksualne. Stoga, dječaci "igraju" homoseksualne uloge i ležerne lezbejske veze su bile zabilježene od strane autsajdera (ali ignorisanih od strane Samoćana) 1920-tih. Čini se da je samoćansko društvo operiralo po principu "ne govori, neće se zabilježiti", za ono što je neko uradio u privatnosti nije definisalo osobu – prije, nečija persona u javnosti (nečije javno lice). U ovom kontekstu može se vidjeti čista važnost dramatske i javne prirode transvetizma.

Međutim, u praksi, situacija je ekstremno kompleksna. Dok se čini da je uloga berdača, najvećim dijelom, viđena prihvatljivom, jasno je da je, u nekim američanskim grupama, postojao otpor prema nekome ko je postajao berdača. Stoga, povremeno, činilo se da su pojedinci bili neskloni prihvatanju transformacije iz uloga i karakteristika njihovog biološkog spola u onaj suprotni. U Samoi je slična šutljivost primjetna ali dinamika je drugačija. Porodica, posebno majka, može odlučiti da dječak (ako nema kćerke) bude odgojen kao djevojčica, sa malo ili nimalo protivljenja. Međutim, muški rođaci će obično pokušati zaustaviti muškog adolescenta od "izbora" da postane fa'afafine, dok će na drugoj strani, majka i ženske rođake najčešće davati podršku. Postoji neka sugestija da ženski članovi porodice mogu vidjeti ovo kao način preoblačenja rodnog balansa u dатој porodici (tj. nekoliko djevojčica da pomognu

u poslovima domaćinstva). Dok može postojati pragmatični element, bilježimo da situacija Samoanaca smješta inicijativu, u većini slučajeva, u njihove razloge za podršku; ili odbijanje izbora je još uvjek izbor i posmatra se kao takvo.

Ova ideja izbora o rodnom statusu postala je kompleksnija u ovim rijetkim slučajevima gdje je osoba rođena kao interseksualna (koja ima genitalije – djelimično ili u potpunosti – oba spola, ili je neodređena biološki ili genetski). Ovo nije uobičajeno (možda 1-2 slučaja među rođenima), iako je ova ideja hermafroditizma bila široko korištena u prošlosti kako bi objasnila individue za koje se nije činilo da im je udobno u “pravilnoj” rodnoj ulozi. Primjer najskorije studije ove pojave u društvu je Dominikanska Republika, koja prihvata fenomen i ima društveno konstruisanu kategoriju jer pruža neke fascinantne stavove o rodnom identitetu i, možda još važnije, o modernoj zapadnoj fleksibilnosti različitosti ljudskog stanja.

Početna tačka za ovu kratku raspravu mora prepostaviti vezu biološkog spola i roda kakvi trenutno postoje na Zapadu. Kao što Ruth Hubbard objašnjava na početku svog članka o Dominikanskoj Republici.

Prihvatom uobičajenu distinkciju između ovih koncepata po kojima spol – bilo muški ili ženski – je definisan terminima hromosoma [XX ili XY], gonada [jajnici i testisi] i genitalije [prisustvo vagine ili penisa – ili, običnije, čisto prisustvo ili odsustvo penisa]. Rod, određen kao muški ili ženski, naznačava psihosocijalne attribute i ponašanja koja ljudi razvijaju kao rezultat onoga što društvo očekuje od njih, zaviseći od toga da li su rođeni kao muškarci ili kao žene.

Ova kategorizacija, prihvaćena kao “prirodna” i naučno fiksirana, predstavlja podlogu za raspravu o seksualnosti i rodu. Doduše, zapadni doktori sugerisu da djeca sa neodređenim spolom mogu biti “popravljena”, da se mogu prilagoditi spolu kojem najviše liče – što je uglavnom ženski, jer je lakše navići se na ženske genitalije. Ako

doktori kasnije promijene mišljenje o “rodnoj raspodjeli”, onda nastoje uvjeriti roditelje da je nova “sugestija” bila ispravna – tako da nema sumnje u stav roditelja o spolu/rodu djeteta. “Vjerovanje da se rod sastoji od dva eksluzivna tipa je sačuvan i ovjekovječen medicinskom zajednicom i uvjerljivim fizičkim dokazima da ovo nije pod mandatom biologije” – ili naravno nužnost socio-društvene realnosti. Kao što smo vidjeli, zapad je taj koji izgleda da se fiksirao na ideju o samo dva spola i, što je još značajnije, na samo dva roda – te onda insistira na tome da svaka osoba bude smještena u jedan ili drugi, strogo, bez promjene zbog života.

Ispitivanje Dominikanske Republike pokazuje kako su nepopustljive i nepotrebne ove zapadne prepostavke. Godine 1979, studija u New England Journal of Medicine izvjestila je o “muškarcima” rođenim u Dominikanskoj Republici koji vizuelno nisu “izgledali kao muškarci” do puberteta, kada je ono što se pojavilo kao “ženske” genitalije promijenilo njihov izgled. Ovi “dječaci” su bili odgajani kao djevojčice ali su onda promijenili svoju rodnu identifikaciju bez, naizgled, bilo kakvih teškoća za njih ili njihove susjede. Seljani (koji nisu živjeli u svijetu binarne spolne diferencijacije; tj. samo muškarci ili žene) ustvari imaju imena za ovu vrstu ljudi: guevedoche (lopta na dvanaest) ili machihembra (muško-žensko). Kao što smo vidjeli, postoji slična prihvatljivost trećeg spola među Sambia iz Melanezije, Navaho i Zunis (sa nadle ili berdače), i hidžre iz Indije.

Uprkos ogromnom utjecaju zapadnih kulturnih konstrukcija i vrijednosti, postojeće tradicije su ostale u skoro svakom dijelu svijeta. Unatoč tome, suptilan ponovni rad na društvenim konstrukcijama za istospolne aktivnosti i pojedince zauzima svoje mjesto, ukalupljujući ih u moderne zapadne niše pojma “gej”. Kao rezultat, brzo gubimo stvarne vrijednosti komparativnih studija – očita lekcija da rod i spol, seksualnost i preferencije nisu fiksirane kategorije, ali su kulturno popustljive. To da su neki ljudi odlučili o svojim preferencijama ne izgleda sumnjivim. Ono što sada brzo nestaje jeste mnoštvo načina na koje su

različita društva uspjela da se nose sa tom činjenicom. Također smo u opasnosti da izgubimo mnogo od historije o istospolnim činovima, kako njegovo mjesto u historiji pojedinaca, događaja i društava postaje žrtva socio-političkih borbi sa kojima se bore u vezi devijantnosti i jednakosti. Tako je ovo postalo politizirano da je u mnogim zemljama čak i sugerisanje na to da je neko u prošlosti imao seksualni život drukčiji od nepokolebljivog heteroseksualnog posmatrano u potpunosti političkim iskazom.

ZAKLJUČAK

PONOVNO OTKRIVANJE RAZLIČITOSTI

Ova knjiga ukazuje na to da je tokom historije, širom planete, homoseksualnost (istospolna privlačnost i djela) bila karakteristika ljudskog života. U tom smislu ne može se nazvati neprirodnom ili abnormalnom. Zasigurno, homoseksualnost je sada, kao i ranije, bila manje uobičajena nego heteroseksualnost (privlačnost spram suprotnog spola i seksualni činovi sa pripadnicima suprotnog spola). Međutim, homoseksualnost je prilično stvarna karakteristika ljudske vrste u cjelini. Prisustvo gej ljudi je, drugim riječima, prirodni dio čovječanstva – to je normalna karakteristika ljudskog stanja. Mnoga društva su tokom historije čovječanstva prihvatala homoseksualnost sa različitim stepenima tolerancije, premda sa sličnim varirajućim stepenima neodobravanja. Mnoge kulture su pronašle određeni način konstruisanja seksualnih interakcija među pripadnicima istog spola na način koji dozvoljava okvir za seksualne aktivnosti i istinsko emocionalno vezivanje. Ovo je bilo u kontekstu očekivanja da će pojedinci, bez obzira na njihove “ukuse” i “preferencije”, još uvjek učestvovati u prokreativnoj aktivnosti društva generalno – imat će djecu. Jednom kada je ova dužnost, dakle, ispunjena, masa ovih društava nije bila previše obzirna prema drugim seksualnim aktivnostima pojedinaca. Uistinu, neka društva su ugradila homoseksualne činove i privlačnost u proces po kojem pojedinac postaje odrastao. U ovim kulturama, istospolni činovi nisu jednostavno tolerisani; bili su ohrabreni ili čak očekivani i zahtijevani.

Mjesto gdje se vidi potpuna različitost, historijski, u ovoj panglobalnoj ljudskoj reakciji na homoseksualnost, nalazi se u tri velike monoteističke religije: judaizmu, kršćanstvu i islamu. Kao što smo vidjeli, dakle, islamska reakcija je bila manje oštra te se više prilagođavala istospolnim činovima i privlačenjima,

sve dok je zahtjev za prokreacijom zadovoljen, a uglavnom zbog mjerodavne muslimanske brige za segregacijom spolova – kompromis je takav da su neke istospolne aktivnosti ignorisane kako bi se održalo odvajanje žena. Judaizam i kršćanstvo su, s druge strane, preuzeли manje kompromisan stav spram homoseksualnosti. Naime, judaizam nije bio u poziciji da reguliše pojedince tokom skoro dva milenija i, u ovim uslovima, uveliko je predao kršćanstvu regulisanje seksualnosti u “judeo-kršćanskem svijetu”. Kako god, ono što je važno zapamtiti u evaluaciji kršćanskog odgovora na homoseksualnost jeste to da je kršćanstvo imalo uveliko negativan stav prema seksu generalno. Zbog kršćanske dihotomije između duha i tijela, spojen sa eksplicitnom žudnjom za “unižavanjem” tijela, kršćanski odgovor na neproaktivne seksualne aktivnosti bio je (i ostao) strožiji u historijskom kontekstu nego kod ostalih svjetskih religija. S obzirom na to da kršćanstvo zauzima stajalište da seks mora postojati samo zbog prokreacije i ne zbog zadovoljstva, i da je jedini prihvatljiv kontekst za seks unutar monogamne, dugoročne veze, reakcija na ostale oblike seksualnog izražavanja (homoseksualnog ili heteroseksualnog) je bila ekstremna.

Ovaj kršćanski ekstremizam mora biti smješten u širi historijski i svjetski kontekst. Mnoge druge kulture nisu vrednovale prokreaciju do isključenja zadovoljstva. Druga društva su naglasila prokreaciju nad zadovoljstvom ali su, u stvarnosti, uveliko podržavala društvene strukture u kojima je prokreacija “ostvarena” a zadovoljstvo “uživano”. Seks je u historijskom i globalnom smislu imao dvostruku svrhu – povećanje rase (prokreacija) i omogućavanje emotivne i fizičke satisfakcije (zadovoljstvo). Kršćanstvo je uveliko odbacilo potonje u korist prethodnog. Vremenom, socio-političkim i ekonomskim „uspjehom“, ovaj negativni stav prema seksualnom uživanju je usvojen, asimiliran i “naturaliziran” od strane većine nezapadnih kultura koje, da li implicitno ili eksplicitno, imaju pridružene zapadne seksualne norme (seks samo u sklopu braka u svrhu prokreacije) sa zapadnim socio-političkim i ekonomskim „uspjehom“. Stoga je svjetsko

prihvatanje “zapadnih kršćanskih” seksualnih normi jednostavno ekstreman primjer imperijalističkog širenja zapadnih vrijednosti i kulture uopšte. Radeći ovako, kulture koje su historijski konstrui-sale seks i seksualnost u širem kontekstu prokreacije i zadovoljstva, sa varirajućim stepenom prihvatanja manje uobičajenih ekspresija seksualne privlačnosti (homoseksualnost), su bile pokorne u pro-zapadnjavanju njihovih kultura. Ironično, ovo je imalo namjeru da postane integralni dio agende postkolonijalnih pokreta tvrdeći da “štite” svoja društva od – ili ih čiste od – zapadnih utjecaja.

Kada posmatramo dugački niz historijskih stavova i socio-kulturnu konstrukciju seksa i seksualnosti općenito, a naročito homoseksualnosti, suočeni smo sa širokom raznolikošću “metoda” usvojenih za prilagođavanje manje uobičajenim seksualnim činovima i preferencijama u široj zajednici. Također, može se zapaziti neodoljiva “uniformnost” kraja rezultata – istospolni činovi i privlačnost su tolerisani, prihvaćeni i čak, nekada, prihvaćeni. U mnogim kulturama tokom historije homoseksualnost je bila dozvoljen “prostor” za egzistiranje u javnosti dok se suočavala sa malo ili nimalo stvarne netolerancije. Stupajući u homoseksualne činove mogla bi se u ovim društvima privući nezainteresovanost ili podsmjeh i, kada je provedena do izuzeća od prokreacije mogla bi se suočiti sa neodobravanjem. U stvarnosti je, ipak, većina kultura prihvatile istospolnu privlačnost jednostavno kao aspekt ljudskog stanja. Kršćanstvo je, na drugoj strani, izabralo konstruisanje spola, seksualnih činova i seksualnosti na način potpune nastranosti sa obrascem koji su usvojile skoro sve druge kulture tokom zabilježene historije. Drugim riječima, u kontekstu historije ljudskog roda i kulture, judeo-kršćanski odgovor na homoseksualnost je taj koji je abnormalan i neprirodan.

BIBLIOGRAFIJA

- Adam, Barry D., "Structural Foundations of the Gay World", *Comparative Studies in Society and History*, 27 (1985): 658–71
- Akyeampong, E., "Sexuality and Prostitution among the Akan of the Gold Coast c. 1650–1950", *Past and Present*, 156 (1997): 144–73
- Altman, Dennis, "Rupture or Continuity? The internationalization of Gay Identities", *Social Text*, 48 (1996): 77–94
- Andaya, Barbara Watson, "From Temporary Wife to Prostitute: Sexuality and Economic Change in Early Modern Southeast Asia", *Journal of Women's History*, 9 (1998): 11–34
- Anderson, Richard, "Hindu Myths in Mallarmé: Un Coup de Des", *Comparative Literature*, 19 (1967): 28–35
- Atwood, Craig D., "Sleeping in the Arms of Christ: Sanctifying Sexuality in the Eighteenth-Century Moravian Church", *Journal of the History of Sexuality*, 8 (1997): 25–51
- Bacchetta, Paola, "When the (Hindu) Nation Exiles Its Queers", *Social Text*, 61 (1999): 141–66
- Banner, L., "The Fashionable Sex, 1100–1600", *History Today*, 42 (1992): 37–44
- Beinart, William, "Men, Science, Travel and Nature in the Eighteenth and Nineteenth-Century Cape", *Journal of Southern African Studies*, 24 (1998): 775–99
- Bell, R.M., "Renaissance Sexuality and the Florentine Archives", *Renaissance Quarterly*, 40 (1987): 485–511
- Bergman, David, "Race and the Violet Quill", *American Literary History*, 9 (1997): 79–102
- Binhammer, Katherine, "The Sex Panic of the 1790s", *Journal of the History of Sexuality*, 6 (1996): 409–34
- Blasius, Mark, "An Ethos of Lesbian and Gay Existence", *Political Theory*, 20 (1992): 642–71

- Bond, R.B., “‘Dark deeds darkly answered’: Thomas Becon’s Homily against Whoredom and Adultery”, *Sixteenth Century Journal*, 16 (1985): 191–205
- Boswell, John, *Christianity, Social Tolerance, and Homosexuality* (Chicago, 1981) -, *The Marriage of Likeness: Same-Sex Unions in Pre-Modern Europe* (1995)
- Brackett, John K., “The Florentine Onesta and the Control of Prostitution, 1403–1680”, *Sixteenth Century Journal*, 24 (1993): 273–300
- Bray, A., *Homosexuality in Renaissance England* (1982)
- Breitenberg, Mark, “Anxious Masculinity: Sexual Jealousy in Early Modern England”, *Feminist Studies*, 19 (1993): 377–98
- Bremmer, Jan, “Scapegoat Rituals in Ancient Greece”, *Harvard Studies in Classical Philology*, 87 (1983): 299–320
- Brown, Carolyn E., “Erotic Religious Flagellation and Shakespeare’s *Measure for Measure*”, *English Literary Renaissance*, 16 (1986): 139–65
- Brundage, J., *Law, Sex & Christian Society in Medieval Europe* (1990)
- Bullough, V., *Handbook of Medieval Sexuality* (1996) -, *Sexual Practices & the Medieval Church* (1984)
- Burg, B.R. (ed.), *Gay Warriors: A Documentary History from the Ancient World to the Present* (2002) -, *Sodomy and the Pirate Tradition: English Sea Rovers in the Seventeenth-Century Caribbean* (1995)
- Burns, Catherine, “A Man is a Clumsy Thing Who does not Know How to Handle a Sick Person: Aspects of the History of Masculinity and Race in the Shaping of Male Nursing in South Africa, 1900–1950”, *Journal of Southern African Studies*, 24 (1998): 695–717
- Caldwell, John C., Pat Caldwell and I.O.Orubuloye, “The Family and Sexual Networking in Sub-Saharan Africa: Historical Regional Differences and Present-Day Implications”, *Population Studies*, 46 (1996): 385–410
- Callender, Charles, and Lee M. Kochems, “The North American Berdache”, *Current Anthropology*, 24 (1983): 443–70
- Chajes, J.H., “Judgments Sweetened: Possession and Exorcism in Early Modern Jewish Culture”, *Journal of Early Modern History*, 1 (1997): 124–69

- Chakrabarty, Dipesh, "Postcoloniality and the Artifice of History: Who Speaks for 'Indian' Pasts?" *Representations*, 37 (1992): 1–26
- Citarella, Armand O., "The Relations of Amalfi with the Arab World before the Crusades", *Speculum*, 42 (1967): 299–312
- Clark, Anna, "Anne Lister's Construction of Lesbian Identity", *Journal of the History of Sexuality*, 7 (1996): 23–50
- Cohn, Sam, *Women in the Streets: Essays on Sex & Power in Renaissance Italy* (1996)
- Cook, Blanche Wiesen, "'Women Alone Stir My Imagination': Lesbianism and the Cultural Tradition", *Signs*, 4 (1979); 718–39
- Cott, Nancy F., "Marriage and Women's Citizenship in the United States, 1830–1934", *The American Historical Review*, 103 (1998): 1440–74
- Coward, D.A., "Attitudes to Homosexuality in 18th Century France", *Journal of European Studies*, 10 (1980): 231–55
- Crain, Caleb, "Lovers of Human Flesh: Homosexuality and Cannibalism in Melville's Novels", *American Literature*, 66 (1994): 25–53
- Das, Rahul Peter, "Problematic Aspects of the Sexual Rituals of the Bauls of Bengal", *Journal of the American Oriental Society*, 112 (1992): 388–432
- David, Alun, "Sir William Jones, Biblical Orientalism and Indian Scholarship", *Modern Asian Studies*, 30 (1996): 173–84
- Davis, D.L., and R.G. Whitten, "The Cross-Cultural Study of Human Sexuality", *Annual Review of Anthropology*, 16 (1987): 69–98
- De Welles, Theodore, "Sex and Sexual Attitudes in Seventeen-Century England: The Evidence from Puritan Diaries", *Renaissance and Reformation*, 12 (1988): 45–64
- Dekker, Rudolph M., "Sexuality, Elites, and Court Life in the Late Seventeenth Century: The Diaries of Constantijn Huygens, Jr", *Eighteenth-Century Life*, 23 (1999): 94–109
- Desens, M., *The Bed-Trick in English Renaissance Drama: Explorations in Gender, Sexuality* Dimock, Edward C. Jr, *The Place of the Hidden Moon: Erotic Mysticism in the Vaisnavasahajiya Cult of Benegal* (Chicago, 1966)
- Douglas-Irvine, Helen, "The Landholding System of Colonial Chile", *The Hispanic American Historical Review*, 8, 4 (1928): 449–95

- Dundas, Charles, "The Organization and Laws of Some Bantu Tribes in East Africa", *The Journal of the Royal Anthropological Institute of Great Britain and Ireland*, 45 (1915): 234–306
- Edwards, Clara Cary, "Relations of Shah Abbas the Great, of Persia, with the Mogul Emperors, Akbar and Jahangir", *Journal of the American Oriental Society*, 35 (1915): 247–68
- Edwards, R. & S. Spector, *The Olde Daunce: love, Friendship, Sex, & Marriage in the Medieval World* (1991)
- El-Gabalawy, Saad, "The Trend of Naturalism in Libertine Poetry of the Later English Renaissance", *Renaissance and Reformation*, 12 (1988): 35–44
- Ellrich, Robert J., "Modes of Discourse and the Language of Sexual Reference in Eighteenth-Century French Fiction", *Eighteenth-Century Life*, 9 (1985): 217–28
- Epprecht, Marc, "Gender and History in Southern Africa: A Lesotho 'Metanarrative'", *Canadian Journal of African Studies*, 30 (1996): 183–213 – , "The "Unsaying" of Indigenous Homosexualities in Zimbabwe: Mapping a Blindspot in an African Masculinity", *Journal of Southern African Studies*, 24 (1998): 631–54 – , "Women's "Conversation" and the Politics of Gender in Late Colonial Lesotho", *The Journal of African History*, 36 (1995): 29–53
- Erauso, Catalina de, *Lieutenant Nun: Memoir of a Basque Transvestite in the New World* (Boston, 1996)
- Erlmann, Veit, "Migration and Performance: Zulu Migrant Workers' Isicathamiya Performance in South Africa, 1890–1950", *Ethnomusicology*, 34 (1990): 199–220
- Faderman, L. (ed.), *Chloe plus Olivia: An Anthology of Lesbian Literature from the Seventeenth Century to the Present* (1994)
- Fernandez, Andre, "The Repression of Sexual Behaviour by the Aragonese Inquisition between 1560 and 1700", *Journal of the History of Sexuality*, 7 (1997): 463–501
- Feroli, Teresa, "Sodomy and Female Authority: The Castelhaven Scandal and Eleanor Davies' *The Restitution of Prophecy* (1651)", *Women Studies*, 24 (1994): 31:49

- Fleischer, M., “Are Women Human?” – The debate of 1595 between Valens Acidalius and Simon Gediccus”, *Sixteenth Century Journal*, 12 (1981): 107:20
- Folbre, Nancy, “The Improper Arts: Sex in Classical Political Economy”, *Population and Development Review*, 18 (1992): 105–21
- Frank, David John, and Elisabeth H. Mcneaney, “The Individualization of Society and the Liberalization of State Policies on Same-Sex Sexual Relations, 1984–1995”, *Social Forces*, 77 (1999): 911–43
- Fudge, Erica, “Monstrous Acts: Bestiality in Early Modern England”, *History Today*, 50 (2000): 20–25
- Garber, Marjory, *Vested Interests: Cross-Dressing and Cultural anxiety* (New York, 1992)
- Gardner, Jared, “Our Native Clay’: Racial and Sexual Identity and the Making of Americans in the Bridge”, *American Quarterly*, 44 (1992): 24–50
- Gerard, Kent, and Gert Hekma (eds), *The Pursuit of Sodomy: Male Homosexuality in Renaissance and Enlightenment Europe* (London, 1989)
- Ghani, Muhammad Abdul, “Social Life and Morality in India”, *International Journal of Ethics*, 7 (1897): 301–14
- Gilbert, Arthur N., “Buggery and the British Navy, 1700–1861”, *Journal of Social History*, 10 (1976): 72–98
- Gilfoyle. T.J., “Prostitutes in History: from Parables of Pornography to Metaphors of Modernity”, *American Historical Review*, 104 (1999): 117–41
- Goldberg, Jonathan, “Sodomy and Society: The Case of Christopher Marlowe”, *Southwest Review*, 69 (1984): 371:8 –, “Sodomy in the New World: Anthropologies Old and New”, *Social Text*, 29 (1991): 46–56 –, (ed.), *Reclaiming Sodomy* (London, 1994)
- Goldman, Robert P., “Transsexualism, Gender, and Anxiety in Traditional India”, *Journal of the American Oriental Society*, 113 (1993): 374:401
- Goodich, M., *The Unmentionable Vice: Homosexuality in the later medieval period* (1979)

- Goulet, Jean-Guy A., "The 'Berdache' / 'Two-Spirit': A Comparison of Anthropological and Native Constructions of Gendered Identities Among the Northern Athapaskans", *The Journal of the Royal Anthropological Institute*, 2 (1996): 683–701
- Gowing, L., *Domestic Dangers: Women, Words & Sex in Early Modern London* (1996)
- Grant, J.A., "Summary of Observations on the Geography, Climate, and Natural History of the Lake Region of Equatorial Africa, Made by the Speke and Grant Expedition, 1860–63", *Journal of the Royal Geographical Society of London*, 42 (1872): 243–342
- Greenberg, David F., and Marcia H. Bystryn, "Christian Intolerance of Homosexuality", *The American Journal of Sociology*, 88 (1982): 515:48
- Grierson, George A., "The Popular Literature of Northern India", *Bulletin of the School of Oriental Studies*, 1 (1920): 87–122
- Griffiths, Paul, "Meanings of Nightwalking in Early Modern England", *Seventeenth Century*, 13 (1998): 212–38
- Grunzinski, Serge, "La Mère dévoranté: Alcoolismr, Sexualité et Déculturation chez le Mexicans (1500–1550)", *Cahiers des Ameriques Latines*, 20 (1979): 5–36.
- Guicciardi, Jean-Pierre, "Between the Licit and the Illicit: The Sexuality of the King", *Eigheenth-Century Life*, 9 (1985): 88–97
- Gutiérrez, Ramón, *When Jesus Came, the Corn Mothers went away: Marriage, Sexuality, and Power in New Mexico, 1500–1846* (Stanford, 1999)
- Gutmann, Matthew C., "Trafficking in Men: The Anthropology of Masculinity", *Annual Review of Anthropology*, 26 (1997): 385–409
- Hall, Martin, "The Legend of the Lost City; Or, the Man with Golden Balls", *Journal of Southern African Studies*, 21 (1995): 179–99
- Hansen, Kathryn, "Sultana the Dacoit and Harishchandra: Two Popular Dramas of the Nautanki Tradition of North India", *Modern Asian Studies*, 17 (1983): 313–31
- Hari, Johann, "The Crusaders", *Attitude*, 122 (2004): 68–72
- Hartman, Janine C., "The Modernization of the Bourgeois Erotic Imagination in the 18th Century", *Proteus*, 6 (1989): 16–21

- Hatem, Mervat, "The Politics of Sexuality and Gender in Segregated Patriarchal systems: The Case of Eighteenth- and Nineteenth-Century Egypt", *Feminist Studies*, 12 (1986): 250–74
- Hauser, Raymond E., "The Berdache and the Illinois Indian Tribe during the Last Half of the Seventeenth Century", *Ethnohistory*, 37 (1990): 45–65
- Hayden, Corinne P., "Gender, Genetics, and Generation: Reformulating Biology in Lesbian Kinship", *Cultural Anthropology*, 10 (1995): 41–63
- Hazareesingh, K., "The Religion and Culture of Indian Immigrants in Mauritius and the Effect of Social Change", *Comparative Studies in Society and History*, 8 (1996): 241–57
- Herdt, Gilbert (ed.), *Third Sex, Third Gender: Beyond Sexual Dimorphism in Culture and History* (New York, 1994)
- Hester, M., "The Dynamics of Male Domination using the Witch Craze in 16th and 17th Century England as a Case Study", *Women's Studies International Forum*, 13 (1990): 9–19
- Higgs, D., *Queer Sites: Gay Urban Histories since 1600* (1990)
- Hiltebeitel, Alf, "Siva, the Goddess, and the Disguises of the Pandavas and Draupadi", *History of Religions*, 20 (1980): 147–74
- Hinsch, Bret, *Passions of the Cut Sleeve: The Male Homosexual Tradition in China* (Berkeley, 1990)
- Hitchcock, T., "Redefining Sex in 18th Century England", *History Workshop Journal*, 41 (1996): 72–90
- Hollibaugh, Amber, and Nikhil Pal Singh, "Sexuality, Labor, and the New Trade Unionism", *Social Text*, 61 (1999): 73–88.
- Holmes, Rachel, "Queer Comrades: Winnie Mandela and the Moffies", *Social Text*, 52/53 (1997): 161–80
- Hopkins, E., Washburn, "The Social and Military Position of the Ruling Caste in Ancient India, as Represented by the Sanskrit Epic", *Journal of the American Oriental Society*, 13 (1889): 57–376
- Hopkins, L., "Touching Touchets: Perkin Warbeck and the Buggery Statue", *Renaissance Quarterly*, 52 (1999): 384–401
- Hotchkiss, V., *Clothes make the Man: Female Cross-Dressing in Medieval Europe* (1996)

- Hubbard, Ruth, "Gender and Genitals: Constructs of Sex and Gender", *Social Text*, 466 (1996): 157–65
- Hurl, Jennine, "She being big with child is likely to miscarry: Pregnant Victims Prosecuting Assault in Westminster, 1685–1720", *London Journal*, 24 (1999): 18–33
- Hurteau, Pierre, "Catholic Moral Discourse on Male Sodomy and Masturbation in the Seventeenth and Eighteenth Centuries", *Journal of the History of Sexuality*, 4 (1993): 1–26
- Huussen, A.H. Jr., "Sodomy in the Dutch Republic during the Eighteenth Century", *Eighteenth-Century Life*, 9 (1985): 169–78
- Jacques, T. Carlos, "From Savages and Barbarians to Primitives: Africa, Social Typologies, and History in Eighteenth-Century French Philosophy", *History and Theory*, 36 (1997): 190–215
- Jaffrey, Zia, *The Invisibles: A Tale of the Eunuch of India* (New York, 1996)
- Kahr, Brett, "The History of Sexuality: From Ancient Polymorphous Perversity to Modern Genital Love", *Journal of Psychohistory*, 26 (1999): 764–78
- Kelly, Joan, "Early Feminist Theory and the *Querelle des Femmes*, 1400–1789", *Signs*, 8 (1982): 4–28
- Kloppenberg, James T., "The Virtues of Liberalism: Christianity, Republicanism, and Ethics in Early American Political Discourse", *The Journal of American History*, 74 (1987): 9–33
- Kowalski-Wallace, Beth, "Shunning the Bearded Kiss: Castrati and the Definition of Female Sexuality", *Prose Studies*, 15 (1992): 153–70
- Krekic, B., "Abominandum Crimen: Punishment of Homosexuals in Renaissance Dubrovnik", *Viator*, 18 (1987): 337–45
- Kritzman, L., *The Rhetoric of Sexuality & the Literature of the French Renaissance* (1991)
- Krysmanski, Bernd, "Lust in Hogarth's *Sleeping Congregation* – Or, How to Waste Time in Post-Puritan England", *Art History*, 21 (1998): 393–408
- Kuznesof, E.A., "Sexuality, Gender, and the Family in Colonial Brazil", *Luso-Brazilian Review*, 30 (1993): 119–32

- Labalme, P.H., "Sodomy and Venetian Justice in the Renaissance", *Tijdschrift voor Rechtsgeschiedenis*, 52 (1984): 217–54
- Lal, Vinay, "Not This, Not That: The Hijras of India and the Cultural Politics of Sexuality", *Social Text*, 61 (1999): 119–40
- Larson, Pier M., "Reconsidering Trauma, Identity, and the African Diaspora: Enslavement and Historical Memory in Nineteenth-Century Highland Madagascar", *The William and Mary Quarterly*, 3rd Series, 56 (1999): 335–62
- Lehfeldt, Elisabeth A., "Ruling Sexuality: The Political Legitimacy of Isabel of Castile", *Renaissance Quarterly*, 53 (2000): 31–56
- Leinwand, Theodore B., "Redeeming Beggary/Buggery in Michaelmas Term", *English Literary History*, 61 (1994): 53–70
- Leites, Edmund, "The Duty of Desire: Love, Friendship, and Sexuality in Some Puritan Theories of Marriage", *Journal of Social History*, 15 (1982): 383–408
- Lester, Alan, "Reformulating Identities: British Settlers in Early Nineteenth-Century South Africa", *Transactions of the Institute of British Geographers*, New Series, 23 (1998): 515–31
- Link, Matthew, "Hawaii's Surprising Homo History", *The Out Traveler* (Summer 2004): 68
- Lochrie, K., P. McCracken & J. Schulz, eds, *Constructing Medieval Sexuality* (1997)
- Loughling, M. H., "'Love's Friend and Stranger to Virginitie': The Politics of the Virginal Body", *English Literary History*, 63 (1996): 833–39
- Luhmann, T. M., "The Good Parsi: The Postcolonial 'Feminization' of a Colonial Elite", *Man, New Series*, 29 (1994): 333–57
- Lurie, Nancy Oestreich, "Winnebago Berdache", *American Anthropologist*, New Series, 55 (1953): 708–712
- Mageo, Jeannette Marie, "Male Transvestism and Cultural Cgange in Samoa", *American Ethnologist*, 19 (1992): 443–459
- Markham, C. R., "Travels in Great Tibet, and Trade between Tibet and Bengal", Proceedings of the Royal Geographical Society of London, 19 (1874–5): 327–47

- Maurer, Shawn Lisa, "Reforming Men: Chaste Heterosexuality in the Early English Periodical", *Restoration: Studies in English Literary Culture 1660–1700*, 16 (1992): 38–55
- McFarlane, Cameron, *The Sodomite in Fiction and Satire* (New York, 1997)
- McGeary, Thomas, "‘Warbling Eunuch’: Opera, Gender, and Sexuality on the London Stage, 1705–1742", *Restoration and Eighteenth Century Theatre*, 7 (1992): 1–22
- Meem, Deborah T., "Eliza Lynn Linton and the Rise of Lesbian Consciousness", *Journal of the History of Sexuality*, 7 (1997): 537–60
- Merrick, J., "Sodomitical Inclination in early 18th Century Paris", *Eighteenth Century Studies*, 30 (1997): 289–95
- Merrick, Jeffrey, and Bryant T. Ragan, Jr (eds), *Homosexuality in Early Modern France* (Oxford, 2001)
- Merrick, Jeffrey, "Commissioner Foucault, Inspector Noël, and the ‘Pederasts’ of Paris, 1780–3", *Journal of Social History*, 32 (1998): 287–307
- Mitchison, Rosalind and Leah Leneman, *Sexuality and Social Control: Scotland 1660–1780* (1989)
- Morrell, Robert, "Of Boys and Men: Masculinity and Gender in Southern African Studies", *Journal of Southern African Studies*, 24 (1998): 605–30
- Morrisey, Lee, "Sexuality and Consumer Culture in Eighteenth Century England: ‘Mutual Love from Pole to Pole’ in *The London Merchant*", *Restoration and Eighteenth Century Theatre*, 13 (1998): 25–40
- Mourão, Manuela, "The Representation of Female Desire in Early Modern Pornographic Texts, 1660–1745", *Signs*, 24 (1999): 573–602
- Murray, J., "Agnolo Firenzuola on Female Sexuality and Women’s Equality", *Sixteenth Century Journal*, 22 (1991): 199–213
- Murray, S. O., and W. Roscoe (eds), *Boy-Wives and Female Husbands: Studies in African Homosexualities* (1998)
- Murray, Stephen O., "Explaining Away Same-Sex Sexualities: When They Obtrude on Anthropologists’ Notice at All", *Anthropology Today*, 13 (1997): 2–5

- Mutongi, Kenda, “Dear Dolly’s’ Advice: Representations of Youth, Courtship, and Sexualities in Africa, 1960–1980”, *The International Journal of African Historical Studies*, 33 (2000): 1–23
- Nanda, Serena, *Neither Man nor Women: The Hijras of India* (California, 1990).
- O’Flaherty, Wendy Doniger, *Asceticism and Eroticism in the Mythology of Siva* (Oxford, 1973)
- Otis, L. L., *Prostitution in Medieval Society* (1985)
- Overmyer-Velázquez, R., “Christian Morality revealed in New Spain: The Inimical Nahua Woman in Book 10 of the Florentine Codex”, *Journal of Women’s History*, 10 (1998): 9–37 –, “Christian Morality revealed in New Spain: The Inimical Nahua Woman in Book 10 of the Florentine Codex”, *Journal of Women’s History*, 10: 2 (1998): 9–37
- Pacheco, Anita, “A Mere cupboard of glasses’: Female Sexuality and Male Honor in A Fair Quarrel”, *English Literary Renaissance*, 28 (1998): 441–63
- Parker, Graham, “Is a Duck an Animal? An Exploration of Bestiality as a Crime”, *Criminal Justice History*, 7 (1986): 95–109
- Peers, Douglas M., “Privates off Parade: Regimenting Sexuality in the Nineteenth-Century Indian Empire”, *International History Review*, 20 (1998): 823–54
- Percy, W. A. III, *Pederasty and Pedagogy in Archaic Greece* (1996)
- Perdue, Danielle, “The Male Masochist in Restoration Drama”, *Restoration and Eighteenth Century Theatre*, II (1996): 10–21
- Perry, Ruth, “Colonizing the Breast: Sexuality and Maternity in Eighteenth-Century Life 16 (1992): 185–213
- Pincheon, Bill Stanford, “An Ethnography of Silences: Race, (Homo) Sexualities, and a Discourse of Africa”, *African Studies Review*, 43 (2000): 39–58
- Pool, Ithiel de Sola, and Kali Prasad, “Indian Student Images of Foreign People”, *The Public Opinion Quarterly*, 22 (1958): 292–304
- Porter, Roy, “‘The Secrets of Generation Display’d’: Aristotle’s Masterpiece in Eighteenth-Century England”, *Eighteenth-Century Life*, 9 (1985): 1–21

- Poska, Allyson M., "When Love goes Wrong: Getting out of Marriage in Seventeenth-Century Spain", *Journal of Social History*, 29 (1996)
- Poster, M., "Patriarchy and Sexuality", *Eighteenth Century: Theory and Interpretation*, 25 (1984): 217–40
- Prakash, Gyan, "Science 'Gone Native' in Colonial India", *Representations*, 40 (1992): 153–78
- Preston, Laurence W., "A Right to Exist: Eunuchs and the State in Nineteenth-Century India", *Modern Asian Studies*, 21 (1987): 371–87
- Restall, Matthew, and Pete Sigal, "May They not be Fornicators equal to these Priests? Postconquest Yucatec Maya Sexuall Attitudes", *UCLA Historical Journal*, 12 (1992): 91–121
- Rey, Michael, "Parisian Homosexuals Create a Lifestyle, 1700–1750: The Police Archives", *Eighteenth-Century Life*, 9 (1985): 179–91
- Richlin, Amy, "Not before Homosexuality: The materiality of the Cineadus and the Roman Law against Love between men", *Journal of the History of Sexuality*, 3 (1993): 523–73
- Richter, Simon, "Wet-Nursing, Onanism, and Breast in Eighteenth-Century Germany", *Journal of the History of Sexuality*, 7 (1996): 1–22
- Risman, Barbara, and Pepper Schwartz, "Sociological Research on Male and Female Homosexuality", *Annual Review of Sociology*, 14 (1988): 125–47
- Roberts, A., *Whores in History* (1993)
- Roper, L., *Oedipus & the Devil: Witchcraft, Sexuality & Religion in Early Modern Europe* (1994)
- Roscoe, Will, "Strange Craft, Strange History, Strange Folks: Cultural Amnesia and the Case for Lesbian and Gay Studies", *American Anthropologist*, New Series, 97 (1995): 448–53
- Rose, M., *The Expense of Spirit:Love & Sexuality in English Renaissance Drama* (1991)
- Rossiaud, J., *Medieval Prostitution* (1998)
- Roulston, Christine, "Separating the Inseparables: female Friendship and its Discontents in Eighteenth-Century France", *Eighteenth-Century Studies*, 32 (1998–99): 215–31
- Rowland, J., *Swords in Myrtle Dress'd: Towards a Rhetoric of Sodom* (1998)

- Rowse, A.L., *Homosexuals in History* (1997)
- Rowson, Everett K., "The Effeminate of Early Medina", *Journal of the American Oriental Society*, III (1991): 671–693
- Rozbicki, Michael J., "The Curse of Provincialism: Negative Perceptions of Colonial American plantation Gentry", *The Journal of Southern History*, 63 (1997): 727–52
- Ruggiero, G., *The Boundaries of Eros: Sex Crimes & Sexuality in Renaissance Venice* (1985)
- Saikaku, Ihara, *The Great Mirror of Male Love*, trans. Paul G. Schalow, (Stanford, 1990)
- Santesso, Aaron, "William Hogarth and the Tradition of Sexual Scissors", *Studies in English Literature 1500–1900*, 39 (1999): 499–521
- Saslow, J., *Ganymede in the Renaissance: Homosexuality in Art & Society* (1986)
- Schaeffer, Claude E., "The Kutenai Female Berdache: Courier, Guide, Prophets, and Warrior", *Ethnohistory*, 12 (1965): 193–236
- Schleiner, Winfried, "Male Cross-Dressing and Transvestitism in Renaissance Romances", *Sixteenth Century Journal*, 19 (1988): 605–619
- Schlinder, Stephan K., "The Critic as Pornographer: Male Fantasies of Female Reading in Eighteenth-Century Germany", *Eighteenth-Century Life*, 20 (1996): 66–80
- Seligmann, C.G., "Some Aspects of the Hamitic Problem in the Anglo-Egyptian Sudan", *The Journal of the Royal Anthropological Institute of Great Britain and Ireland*, 43 (1913): 593–705
- Senelick, Laurence, "Mollies or Men of Mode? Sodomy and the Eighteenth-Century London Stage", *Journal of the History of Sexuality* (1990): 33–67
- Siena, Kevin P., "Pollution, Promiscuity, and the Pox: English Venereology and the Early Modern Medical Discourse on Social and Sexual Danger", *Journal of the History of Sexuality*, 8 (1998): 553–74
- Sigal, Pete, "The Politicization of Pederasty among the Colonial Yucatecan Maya", *Journal of the History of Sexuality*, 8 (1997): 1–24
- Skrine, C.P., "The Highlands of Persian Baluchistan", *The Geographical Journal*, 78 (1931): 321–38

- Smith, B.R., *Homosexual Desire in Shakespeare's England* (1994)
- Sommerwille, M., *Sex & Subjection: Attitudes to Women in Early Modern Society* (1995)
- Soper, Alexander C., "The Roman Style in Gandhara", *American Journal of Archaeology*, 55 (1951): 301–19
- Spear, Gary, "Shakespeare's 'Manly' Parts: Masculinity and Effeminacy in Troilus and Cressida", *Shakespeare Quarterly*, 44 (1993): 409–22
- Spencer, Colin, *Homosexuality: A History* (London, 1995)
- Stewart, A., *Close Readers: Humanism & Sodomy in Early Modern Europe* (1997)
- Stone, Donald Jr, "The Sexual Outlaw in France, 1605", *Journal of the History of Sexuality*, 2 (1992): 597–608
- Stone, Lawrence, "Libertine Sexuality in Post-Restoration England: Group Sex and Flegellation among the Middling Sort in Norwich in 1706–97", *Journal of the History of Sexuality*, 2 (1992): 511–26
- Suleri, S., *The Rhetoric of English India* (Chicago, 1992)
- Tannahill, R., *Sex in History* (1980)
- Teasley, David, "The Charge of Sodomy as a Political Weapon in Early Modern France: The Case of Henry III in Catholic League Polemic, 1585–1589", *Maryland Historian*, 18 (1997): 17–30
- Terraciano, Kevin, "Crime and Culture in Colonial Mexico: The Case of the Mixtec Muder Note", *Ethnohistory*, 45 (1998): 709–45
- Texler, Richard, *Sex and Conquest: Gendered Violence, Political Order, and the European Conquest of the Americas* (Ithaca, 1995)
- Thorner, Daniel, "Hindu-Moslem Conflict in India", *Far Eastern Survey*, 17 (1948): 77–80
- Tóth, I.G., "Peasant Sexuality in 18th Century Hungary", *Continuity and Change*, 6 (1991): 43–58
- Traub, Valerie, "The Perversion of 'Lesbian' Desire", *History Workshop Journal*, 41 (1996): 19–49
- Trautmann, Thomas R., "Length of Generation and Reign in Ancient India", *Journal of the American Oriental Society*, 89 (1969): 564–77
- Trumbach, Randolph, "London's Sodomites: Homosexual Behaviour and Western Culture in the 18th Century", *Journal of Social History*, 11 (1997): 1–33

- Trumbach, Randolph, "Sex, Gender, and Sexual Identity in Modern Culture: Male Sodomy and Female Prostitution in Enlightenment London", *The Journal of the History of Sexuality*, 2 (1991): 186–203
- Turley, H., *Rum, Sodomy, and the Lash: Piracy, Sexuality, and Masculine Identity* (1999)
- Turner, J., *Sexuality & Gender in Early Modern Europe* (1993)
- Ucko, Peter J., "Penis Sheats: A Comparative Study", *Proceeding of the Royal Anthropological Institute of Great Britain and Ireland*, 1969 (1969): 24a–67
- Van der Meer, Theo, "Tribades on Trial: Female Same-Sex Offenders in Late Eighteenth-Century Amsterdam", *Journal of the History of Sexuality*, 1 (1991): 424–45
- Vanita, R. And S. Kidwai (eds), *Same-Sex Love in India: Readings from Literature and History* (2000)
- Vicus, Martha, "Lesbian Perversity and Victorian Marriage: The 1864 Codrington Divorce Trial", *The Journal of British Studies*, 36 (1997): 70–98
- Wall, Wendy, "Household Stuff": The Sexual Politics of Domesticity and the Advent of English Comedy", *English Literary History*, 65 (1998): 1–45
- Walsham, A., "Witchcraft, Sexuality, and Colonization in the early modern World", *Historical Journal*, 42 (1999): 269–76
- Walther, Daniel J., "Gender Construction and Settler Colonialism in German Southwest Africa, 1894–1914", *The Historian*, 66 (2004): 1–18
- Warnicke, Retha M., "The Eternal Triangle and Court Politics: Henry VIII, Anne Boleyn, and Sir Thomas Wyatt", *Albion*, 18 (1986): 565–79
- Webb, James L.A. Jr, "The Horse and Slave Trade between the Western Sahara and Senegambia", *The Journal of African History*, 34 (1993): 221–46
- Weed, D.M., "Sexual Positions: Men of Pleasure, Economy and Dignity in Boswell's London Journal", *Eighteenth Century Studies*, 31 (1997/98): 215–34
- Wikan, Unni, "Man Becomes Woman: Transsexualism in Oman as a key to Gender Roles", *Man*, New Series, 12 (1977): 304–319

- Willen, D., "Gender, Society and Culture, 1500–1800", *Journal of British Studies*, 37 (1998): 451–60
- Williams, Walter, *The Spirit and the Flesh: Sexual Diversity in American Indian Culture* (Boston, 1987)
- Williamson, Arthur H., "Scots, Indians and Empire: The Scottish Politics of Civilization 1519–1609", *Past and Present*, 150 (1996): 46–83
- Wilmsen, Edwin N. Denbow, and R. James, "Paradigmatic History of San-Speaking Peoples and Current Attempts at revision", *Current Anthropology*, 31 (1990): 489–524
- Wright, J.W., and E.K. Rowson (eds), *Homoeroticism in Classical Arabic Literature* (1997)
- Yang, Alan S., "Trends: Attitudes Toward Homosexuality", *The Public Opinion Quarterly*, 61 (1997): 477–507
- Yarbrough, Anne, "Apprentices as Adolescents in Sixteenth Century Bristol", *Journal of Social History*, 13 (1979): 67–81
- Yohannan, John D., "The Persian Poetry Fad in England, 1770–1825", *Comparative Literature*, 4 (1925): 137–60
- Yokoi, Tokiwo, "The Ethical Life and Conceptions of the Japanese", *International Journal of Ethics*, 6 (1896): 182–204
- Young, M.B., *King James and the History of Homosexuality* (2000)
- Zabin, Laurie Schwab, and Karungari Kiragu, "The Health Consequences of Adolescent Sexual and fertility Behaviour in Sub-Saharan Africa", *Studies in Family Planning*, 29 (1998): 210–32
- Zorach, R.E., "The Matter of Italy: Sodomy and the Scandal of Style in 16th Century France", *Journal of Medieval and Early Modern Studies*, 28 (1998): 581–609
- Zwilling, Leonard, and Michael J. Sweet, "Like a City Ablaze": The Third sex and the Creation of Sexuality in Jain Religious Literature", *Journal of the History of sexuality*, 6 (1996): 359–84 , "The First Medicalization: The Taxonomy and Etiology of Queerness in Classical Indian Medicine", *Journal of the History of Sexuality*, 3 (1993): 590–607

CIP - Katalogizacija u publikaciji
Nacionalna i univerzitska biblioteka
Bosne i Hercegovine, Sarajevo

613.885(091)

NAPHY, William

Historija homoseksualnosti : born to be gay / William Naphy ; prevod sa engleskog jezika Arijana Aganović. - Sarajevo : Sarajevski otvoreni centar ; Zagreb : Domino ; Beograd : Queeria, 2012. - 307 str. : ilustr. ; 20 cm. - (Edicija Questioning)

Prijevod djela: Born to be gay. History of homosexuality. - Bibliografija: str. 305-306.

ISBN 978-9958-9959-5-8
COBISS.BH-ID 19296518

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

316.837(091)
305-055.3-055.1/.2(091)

NAPHY, William

Historija homoseksualnosti : born to be gay / William Naphy ; prevod sa engleskog jezika Arijana Aganović. - Sarajevo : Sarajevski otvoreni centar ; Zagreb : Domino ; Beograd : Queeria centar, 2012 (Sarajevo : Dobra knjiga). - 307 str. : ilustr. ; 21 cm

Prevod dela: Born to Be Gay. History of Homosexuality. - Tiraž 1.500. - Bibliografija: str. 298-305. - Registar.

ISBN 978-86-913181-1-6

a) Хомосексуалност - Историја
COBISS.SR-ID 188974604

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu
Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu
pod brojem 795724.

ISBN: 978 953 773 0079

Knjiga prikazuje mnoge antičke kulture koje su aktivno promovisale istospolne veze kao sastavni dio odrastanja ili čak religijskog rituала.

Pojava judeokršćanstva protjerala je homoseksualnost u "podzemље", krećуći se ka zabrani homoseksualnosti koju je uveo Henry VIII 1533. godine i zatvaranju Oscara Wildea zbog sodomije.

Born to be Gay ima radikalan pogled na historiju homoseksualnosti, od bakanalijskih orgija do gej parade.

Finansirano
od strane

BH
ISBN 978-9958-9959-5-8

SR
ISBN 978-86-913181-1-6

HR
ISBN 978-953-773-0079

